

UDKAST

Forslag

til

Lov om voldgift

Kapitel 1

Almindelige bestemmelser

§ 1. Loven gælder for voldgift, herunder international voldgift, der finder sted her i landet.

Stk. 2. Reglerne i § 4, kapitel 2 og § 27, stk. 1, finder også anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet, og når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.

Stk. 3. Har mindst én af parterne hjemting her i landet, finder kapitel 3 også anvendelse, når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.

Stk. 4. Kapitel 9 finder også anvendelse på anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, der er afsagt i udlandet.

Stk. 5. Loven finder ikke anvendelse med hensyn til tvister, der i henhold til en kollektiv overenskomst eller arbejdsretslovens § 22 behandles efter ”norm for regler for behandling af faglig strid”, der er vedtaget af fællesudvalget af 17. august 1908, eller tilsvarende regler i en kollektiv overenskomst. Loven finder endvidere ikke anvendelse med hensyn til tvister, der behandles ved voldgiftsretter, der er oprettet ved lov til afgørelse af tvister på særlige områder.

§ 2. Kapitel 3-7 finder kun anvendelse, hvis andet ikke er aftalt.

Stk. 2. Reglerne i § 11, stk. 3, § 13, stk. 3, 1. pkt., § 14, stk. 1, 2. pkt., § 16, stk. 3, 2. pkt., § 27 og § 34, stk. 3, om anmodninger til domstolene, samt reglerne i § 12, § 16, stk. 4, 2. pkt., § 18, § 31, stk. 1 og 3, og § 33, stk. 5, jf. § 31, stk. 1 og 3, kan dog ikke fraviges ved aftale.

§ 3. En part, som er bekendt med, at en bestemmelse i denne lov, som kan fraviges ved aftale, eller en bestemmelse i voldgiftsaftalen ikke er blevet overholdt, og som deltager i voldgiftssagen uden at gøre indsigelse uden ugrundet ophold eller, hvis der er fastsat en frist herfor, inden for denne frist, kan ikke senere gøre indsigelsen gældende.

§ 4. Domstolene har ingen kompetence i tvister, som skal afgøres ved voldgift, ud over, hvad der følger af denne lov.

§ 5. Anmodninger efter § 11, stk. 3, § 13, stk. 3, 1. pkt., § 14, stk. 1, 2. pkt., § 16, stk. 3, 2. pkt., § 27, stk. 2, og § 34, stk. 3, indgives til den ret, ved hvilken sagen skulle være anlagt, såfremt voldgift ikke var aftalt. Er der ikke efter dansk lovgivning værneting her i landet, indgives anmodningen på det sted, hvor den, der indgiver anmodningen (rekvirenten), har hjemting eller, såfremt rekvirenten ikke har hjemting her i landet, i København.

Stk. 2. Anmodningen skal være skriftlig. Rekvirenten skal samtidig fremsende en kopi af anmodningen til modparten og voldgiftsretten eller, hvis voldgiftsretten endnu ikke er trådt sammen eller er ophævet, de udpegede voldgiftsdommere. I de i § 13, stk. 3, 1. pkt., nævnte tilfælde sendes tillige en kopi af anmodningen til den tredjemand eller institution, som måtte have udpeget den voldgiftsdommer, mod hvem der gøres indsigelse.

Stk. 3. Retten fastsætter en frist, inden for hvilken modparten og i givet fald andre vedkommende kan fremkomme med et skriftligt svar. Retten kan bestemme, at yderligere processkrifter skal udveksles. Retten kan anordne mundtlig forhandling.

Stk. 4. Retten træffer afgørelse ved kendelse, der kan kæres efter reglerne i retsplejelovens kapitel 37. Afgørelser efter § 11, stk. 3, kan dog ikke kæres.

Voldgiftsaftalen

§ 6. Tvister i retsforhold, som parterne har fri rådighed over, kan afgøres ved voldgift, medmindre andet er bestemt.

§ 7. Parterne kan aftale voldgift for allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold i eller uden for kontraktforhold. En voldgiftsaftale kan være en voldgiftsklausul i en kontrakt eller en separat aftale.

Stk. 2. I sager om forbrugeraftaler er en voldgiftsaftale, der er indgået, før tvisten opstod, ikke bindende for forbrugeren.

§ 8. Retssag om tvister, der efter aftale mellem parterne skal afgøres ved voldgift, afvises efter påstand fra domstolene, medmindre voldgiftsaftalen er ugyldig eller voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres. Under en retssag, der er anlagt efter, at tvisten er indbragt for en voldgiftsret, kan domstolene for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt tvisten hører under voldgiftsrettens kompetence, dog kun tage stilling til, om tvisten efter sin art kan afgøres ved voldgift.

Stk. 2. Selv om der er anlagt retssag som nævnt i stk. 1, kan voldgiftssag indledes og fortsættes, og der kan afsiges voldgiftskendelse, mens spørgsmålet er under behandling ved domstolene.

§ 9. Domstolene kan efter anmodning fra en part iværksætte foreløbige retsmidler eller tvangsfuldbyrdelse, selv om tvisten efter parternes aftale skal afgøres ved voldgift.

Kapitel 3

Voldgiftsrettens sammensætning

§ 10. Parterne kan aftale antallet af voldgiftsdommere.

Stk. 2. Har parterne ikke aftalt antallet af voldgiftsdommere, består voldgiftsretten af tre voldgiftsdommere.

§ 11. Parterne kan aftale, hvordan voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne skal udpeges.

Stk. 2. Har parterne ikke aftalt, hvordan voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne udpeges, og består voldgiftsretten af tre voldgiftsdommere, skal hver part udpege én voldgiftsdommer inden 30 dage efter at have modtaget anmodning herom fra den anden part. Disse voldgiftsdommere skal udpege den tredje voldgiftsdommer inden 30 dage efter, at de blev udpeget.

Stk. 3. Lader voldgiftsretten sig ikke etablere i henhold til voldgiftsaftalen eller stk. 2, kan hver af parterne anmode domstolene om at udpege den eller de voldgiftsdommere, som mangler at blive udpeget. Ved udpegningen skal der tages behørigt hensyn til kvalifikationer, som parterne har aftalt, at voldgiftsdommeren skal have, og til forhold, som kan sikre udpegningen af en uafhængig og upartisk voldgiftsdommer.

§ 12. Den, som bliver kontaktet i forbindelse med en mulig udpegning som voldgiftsdommer, skal oplyse om forhold, der kan give anledning til berettiget tvivl om vedkommendes upartiskhed eller uafhængighed. En voldgiftsdommer skal fra sin udpegning og under behandlingen af voldgiftssagen straks oplyse parterne om sådanne forhold, medmindre voldgiftsdommeren allerede har oplyst dem herom.

Stk. 2. Der kan kun gøres indsigelse mod en voldgiftsdommer, hvis der foreligger forhold, som giver anledning til berettiget tvivl om voldgiftsdommerens upartiskhed eller uafhængighed, eller hvis voldgiftsdommeren ikke har de kvalifikationer, som parterne har aftalt. En part kan kun gøre indsigelse mod en voldgiftsdommer, som parten har udpeget, eller i hvis udpegning parten har deltaget, af grunde, som parten bliver bekendt med efter udpegningen.

§ 13. Parterne kan aftale fremgangsmåden for behandlingen af indsigelser mod en voldgiftsdommer.

Stk. 2. Har parterne ikke aftalt fremgangsmåden for behandlingen af indsigelser mod en voldgiftsdommer, skal begrundet indsigelse fremsættes skriftligt over for voldgiftsretten inden 15 dage efter, at parten blev bekendt med udpegningen af voldgiftsdommeren og de forhold, som indsigelsen bygger på. Medmindre voldgiftsdommeren trækker sig eller den anden part tilslutter sig, at voldgiftsdommerens hverv skal ophøre, afgør voldgiftsretten, om indsigelsen skal tages til følge.

Stk. 3. Imødekommes en indsigelse mod en voldgiftsdommer ikke, kan den part, der har gjort indsigelse, inden 30 dage efter at have modtaget meddelelse om afgørelsen om, at indsigelsen ikke er blevet imødekommet, anmode domstolene om at afgøre, om indsigelsen skal tages til følge. Mens anmodningen behandles af domstolene, kan voldgiftsretten, herunder den voldgiftsdommer, mod hvem der er gjort indsigelse, fortsætte behandlingen af voldgiftssagen og afsige voldgiftskendelse.

Stk. 4. En indsigelse mod en voldgiftsdommer kan ikke senere påberåbes som ugyldighedsgrund eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

§ 14. Bliver det af retlige eller faktiske grunde umuligt for en voldgiftsdommer at udføre hvervet, eller undlader en voldgiftsdommer af andre grunde at handle uden ugrundet ophold, ophører voldgiftsdommerens hverv, hvis voldgiftsdommeren trækker sig eller parterne er enige om, at hvervet skal ophøre. I modsat fald kan hver af parterne anmode domstolene om at afgøre, om hvervet skal ophøre af grunde som nævnt i 1. pkt.

Stk. 2. Trækker en voldgiftsdommer sig, eller tilslutter en part sig, at en voldgiftsdommers hverv skal ophøre, jf. stk. 1 eller § 13, stk. 2, indebærer dette ikke en godkendelse af grundlaget for indsigelsen.

§ 15. Når en voldgiftsdommers hverv ophører efter §§ 13 eller 14, voldgiftsdommeren trækker sig af andre grunde, parterne aftaler at tilbagekalde hvervet, eller hvervet ophører af andre grunde, skal der udpeges en ny voldgiftsdommer efter de regler, som var anvendelige på udpegningen af den voldgiftsdommer, hvis hverv er ophørt.

Kapitel 4

Voldgiftsrettens kompetence

§ 16. Voldgiftsretten afgør spørgsmål om sin egen kompetence, herunder indsigelser mod voldgiftsaftalens eksistens eller gyldighed. En voldgiftsklausul, der udgør en del af en kontrakt, anses i denne sammenhæng for en selvstændig aftale uafhængig af kontraktens øvrige dele. En afgørelse fra voldgiftsretten om, at kontrakten er ugyldig, medfører ikke i sig selv, at voldgiftsklausulen er ugyldig.

Stk. 2. Indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence skal fremsættes senest i indklagedes første indlæg for voldgiftsretten om sagens realitet. En part afskæres ikke fra at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence ved at udpege eller deltage i udpegningen af en voldgiftsdommer. Indsigelse om, at voldgiftsretten under voldgiftssagen overskrider sin kompetence, skal fremsættes straks efter, at det spørgsmål, der hævdes at være uden for voldgiftsrettens kompetence, er blevet rejst. Voldgiftsretten kan i begge tilfælde tillade, at indsigelse fremsættes senere, hvis voldgiftsretten finder forsinkelsen undskyldelig.

Stk. 3. Voldgiftsretten kan træffe særskilt afgørelse om spørgsmål om sin kompetence eller kan afgøre spørgsmålet i voldgiftskendelsen om sagens realitet. Træffes der særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence, kan hver af parterne inden 30 dage efter at have modtaget meddelelse om afgørelsen, anmode domstolene om at afgøre spørgsmålet. Mens anmodningen behandles af domstolene, kan voldgiftsretten fortsætte behandlingen af voldgiftssagen og afsige voldgiftskendelse.

Stk. 4. En indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence kan ikke senere påberåbes som ugyldighedsgrund eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, medmindre tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift. En forbruger mister dog kun retten til at påberåbe sig, at voldgiftsaftalen ikke er bindende for forbrugeren, hvis forbrugeren deltager i voldgiftssagen efter at have modtaget oplysning om, at voldgiftsaftalen ikke er bindende.

§ 17. Voldgiftsretten kan efter anmodning fra en part pålægge en anden part at foretage sådanne foreløbige skridt, som voldgiftsretten efter tvistens art finder nødvendige. Voldgiftsretten kan i forbindelse hermed pålægge en part at stille passende sikkerhed.

Kapitel 5

Voldgiftsrettens sagsbehandling

§ 18. Parterne skal behandles lige, og hver part skal have fuld lejlighed til at fremføre sin sag.

§ 19. Parterne kan aftale, hvilken fremgangsmåde voldgiftsretten skal følge under behandlingen af voldgiftssagen.

Stk. 2. I mangel af en sådan aftale kan voldgiftsretten behandle voldgiftssagen på den måde, som voldgiftsretten finder hensigtsmæssig. Voldgiftsretten kan bl.a. bestemme, hvilke beviser der kan føres, og hvilke faktiske omstændigheder der skal lægges til grund for sagens pådømmelse.

§ 20. Parterne kan aftale, hvor voldgiften skal finde sted. I mangel heraf bestemmer voldgiftsretten, hvor voldgiften skal finde sted, under hensyntagen til sagens omstændigheder, herunder hvad der er praktisk for parterne.

Stk. 2. Uafhængigt af, hvor voldgiften finder sted, kan voldgiftsretten mødes på ethvert sted, som voldgiftsretten finder hensigtsmæssigt for rådslagning mellem voldgiftsdommerne, afhøring af vidner, sagkyndige eller parter eller besigtigelse.

§ 21. Har parterne ikke aftalt andet, indledes en voldgiftssag om en bestemt tvist den dag, hvor indklagede modtager skriftlig anmodning om, at tvisten skal behandles ved voldgift.

§ 22. Parterne kan aftale, hvilket eller hvilke sprog der skal anvendes under voldgiftssagen. I mangel heraf bestemmer voldgiftsretten, hvilket eller hvilke sprog der skal anvendes under voldgiftssagen. Parternes aftale eller voldgiftsrettens afgørelse om sprog finder, medmindre andet fremgår af aftalen eller afgørelsen, anvendelse på skriftlige indlæg fra parterne, på mundtlige forhandlinger for voldgiftsretten og på kendelser, afgørelser og andre meddelelser fra voldgiftsretten.

Stk. 2. Voldgiftsretten kan bestemme, at skriftlige beviser skal være ledsaget af en oversættelse til det eller de sprog, som parterne har aftalt, eller som voldgiftsretten har fastsat.

§ 23. Klageren skal inden for den frist, som parterne har aftalt, eller som voldgiftsretten har fastsat, indgive et klageskrift, der indeholder:

- 1) klagerens påstand,
- 2) en udførlig fremstilling af de faktiske og retlige omstændigheder, hvorpå påstanden

støttes, og

3) angivelse af de dokumenter og andre beviser, som klageren agter at påberåbe sig.

Stk. 2. Indklagede skal inden for den frist, som parterne har aftalt, eller som voldgiftsretten har fastsat, indgive et svarskrift, der indeholder:

1) indklagedes påstand,

2) angivelse af eventuelle modkrav,

3) en fremstilling af de faktiske og retlige omstændigheder, hvorpå påstanden og modkravene støttes, og

4) angivelse af de dokumenter og andre beviser, som indklagede agter at påberåbe sig.

Stk. 3. Hver af parterne kan udvide sine påstande, fremsætte nye anbringender og angive nye beviser under voldgiftssagens behandling, medmindre voldgiftsretten finder det uhensigtsmæssigt under hensyn til den forsinkelse, dette kan medføre.

§ 24. Voldgiftsretten afgør, om der skal holdes mundtlig forhandling i sagen, eller om sagen skal afgøres på grundlag af skriftlig behandling. Voldgiftsretten skal dog på et passende tidspunkt under sagen holde mundtlig forhandling, hvis en part anmoder om det.

Stk. 2. Parterne skal have et rimeligt forudgående varsel om mundtlig forhandling og om voldgiftsrettens besigtigelse af beviser.

Stk. 3. Alle indlæg, dokumenter og andre oplysninger, som en part indgiver til voldgiftsretten, skal meddeles den anden part. Sagkyndige erklæringer og bevisdokumenter, som kan indgå i grundlaget for voldgiftsrettens afgørelse, skal også meddeles parterne.

§ 25. Undlader klageren uden rimelig grund at indlevere klageskrift efter § 23, stk. 1, afviser voldgiftsretten sagen.

Stk. 2. Undlader indklagede uden rimelig grund at indlevere svarskrift efter § 23, stk. 2, fortsætter voldgiftsretten behandlingen af sagen, uden at undladelsen i sig selv anses som en anerkendelse af klagerens krav.

Stk. 3. Udebliver en part uden rimelig grund fra en mundtlig forhandling, eller undlader en part uden rimelig grund at fremlægge bevisdokumenter, kan voldgiftsretten

fortsætte behandlingen af sagen og afsige voldgiftskendelse på det foreliggende grundlag.

§ 26. Voldgiftsretten kan udpege en eller flere sagkyndige til at afgive erklæring til voldgiftsretten om bestemte spørgsmål, som voldgiftsretten skal afgøre. Voldgiftsretten kan pålægge en part at meddele den sagkyndige alle relevante oplysninger og at give den sagkyndige adgang til at besigtige dokumenter og andre beviser.

Stk. 2. Hvis en part anmoder om det, eller hvis voldgiftsretten finder det nødvendigt, skal den sagkyndige efter afgivelsen af sin skriftlige eller mundtlige erklæring deltage i en mundtlig forhandling, hvor parterne har lejlighed til at stille spørgsmål til den sagkyndige og til at føre sagkyndige vidner om de pågældende spørgsmål.

§ 27. Voldgiftsretten eller en part med voldgiftsrettens samtykke kan anmode domstolene om bistand til optagelse af bevis efter retsplejelovens almindelige regler.

Stk. 2. Skønner voldgiftsretten, at en afgørelse af et EU-retligt spørgsmål er nødvendig, før den afsiger sin kendelse, kan voldgiftsretten anmode domstolene om at anmode De Europæiske Fællesskabers Domstol om at afgøre spørgsmålet.

Kapitel 6

Voldgiftskendelsen og afslutning af voldgiftssagen

§ 28. Voldgiftsretten afgør tvisten i overensstemmelse med de retsregler, som parterne har valgt til afgørelse af sagens realitet. En henvisning til et lands lov eller retssystem fortolkes, medmindre andet fremgår, som en direkte henvisning til dette lands materielle retsregler og ikke til dets regler om international privatret.

Stk. 2. Har parterne ikke valgt de retsregler, som sagens realitet skal afgøres efter, anvender voldgiftsretten de retsregler, der følger af de lovvalgsregler, som voldgiftsretten finder anvendelige.

Stk. 3. Voldgiftsretten afgør kun tvisten efter billighed, hvis parterne udtrykkeligt har bemyndiget voldgiftsretten hertil.

Stk. 4. Voldgiftsretten afgør i alle tilfælde sagen i overensstemmelse med kontraktens bestemmelser og tager hensyn til sædvaner i den branche, som retsforholdet

er underlagt.

§ 29. I voldgiftssager med mere end én voldgiftsdommer træffer voldgiftsretten afgørelse ved et flertal af voldgiftsdommerne. Sagsbehandlingsspørgsmål kan dog afgøres af voldgiftsrettens formand alene, hvis parterne eller den samlede voldgiftsret har bemyndiget formanden hertil.

§ 30. Indgår parterne under voldgiftssagen forlig om tvisten, afslutter voldgiftsretten sagen. Hvis parterne anmoder om det og voldgiftsretten ikke modsætter sig det, stadfæster voldgiftsretten forliget i form af en voldgiftskendelse på aftalte vilkår.

Stk. 2. En voldgiftskendelse på aftalte vilkår udformes i overensstemmelse med reglerne i § 31 og skal angive, at den er en voldgiftskendelse. En sådan voldgiftskendelse har samme status og retsvirkninger som andre voldgiftskendelser om sagens realitet.

§ 31. Voldgiftskendelsen skal være skriftlig og underskrevet af voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne. I voldgiftssager med mere end én voldgiftsdommer er det tilstrækkeligt, at et flertal af voldgiftsdommerne har underskrevet, såfremt årsagen til, at ikke alle har underskrevet, fremgår af kendelsen.

Stk. 2. Voldgiftskendelsen skal angive de grunde, som den bygger på, medmindre parterne har aftalt, at den ikke skal begrundes, eller der er tale om en kendelse på aftalte vilkår efter § 30.

Stk. 3. Voldgiftskendelsen skal dateres og angive, hvor voldgiften har fundet sted. Voldgiftskendelsen skal anses for afsagt på dette sted.

Stk. 4. Efter voldgiftskendelsens afsigelse skal et eksemplar, der er underskrevet af voldgiftsdommerne, jf. stk. 1, tilstilles hver part.

§ 32. Voldgiftssagen afsluttes med den endelige voldgiftskendelse eller med voldgiftsrettens afgørelse efter stk. 2, § 25, stk. 1, § 30, stk. 1, 1. pkt., eller § 36, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 2. Voldgiftsretten træffer afgørelse om sagens afslutning, såfremt:

- 1) klageren frafalder sit krav, medmindre indklagede modsætter sig, at sagen afsluttes, og voldgiftsretten finder, at indklagede har en berettiget interesse i en endelig afgørelse af

tvisten,

- 2) parterne aftaler at afslutte voldgiftssagen eller
- 3) voldgiftsretten finder, at en fortsættelse af voldgiftssagen af andre grunde er blevet unødvendig eller umulig.

Stk. 3. Voldgiftsrettens kompetence ophører, når voldgiftssagen afsluttes, jf. dog § 33 og § 37, stk. 5.

§ 33. Hver af parterne kan inden 30 dage efter modtagelsen af voldgiftskendelsen anmode voldgiftsretten om at rette regnefejl, skrivefejl, trykfejl eller lignende i voldgiftskendelsen. Anmodningen sendes samtidig til den anden part. Hvis voldgiftsretten finder anmodningen berettiget, skal den foretage rettelsen inden 30 dage efter modtagelsen af anmodningen.

Stk. 2. Voldgiftsretten kan af egen drift rette fejl som nævnt i stk. 1 inden 30 dage efter voldgiftskendelsens afsigelse.

Stk. 3. En part kan inden 30 dage efter modtagelsen af voldgiftskendelsen anmode voldgiftsretten om at afsige en tillægskendelse om krav, der blev fremsat under voldgiftssagen, men som ikke er medtaget i voldgiftskendelsen. Anmodningen sendes samtidig til den anden part. Hvis voldgiftsretten finder anmodningen berettiget, skal den afsige tillægskendelse inden 60 dage efter modtagelsen af anmodningen.

Stk. 4. Voldgiftsretten kan om nødvendigt forlænge den frist, inden for hvilken den skal foretage en rettelse eller afsige tillægskendelse efter stk. 1 eller 3.

Stk. 5. Reglerne i § 31 finder anvendelse på en rettelse og på en tillægskendelse.

Kapitel 7

Sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse

§ 34. Voldgiftsretten fastsætter voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg ved behandlingen af sagen. Beløbet forfalder til betaling 30 dage efter voldgiftssagens afslutning.

Stk. 2. Parterne hæfter solidarisk for omkostningerne til voldgiftsretten.

Stk. 3. Fastsættelsen af omkostningerne til voldgiftsretten kan af en part indbringes

særskilt for domstolene inden 30 dage efter, at parten modtog meddelelse om omkostningerne. Hvis omkostningerne til voldgiftsretten nedsættes, får nedsættelsen også virkning for en part, som ikke har indbragt spørgsmålet for domstolene.

§ 35. Voldgiftsretten fordeler efter anmodning fra en part omkostningerne til voldgiftsretten mellem parterne.

Stk. 2. Voldgiftsretten kan efter anmodning fra en part pålægge en anden part helt eller delvis at erstatte parten de udgifter, voldgiftssagen har påført parten.

§ 36. Voldgiftsretten kan pålægge parterne at stille sikkerhed for voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg ved behandlingen af sagen. Voldgiftsretten kan afslutte voldgiftssagen, hvis sikkerheden ikke stilles.

Stk. 2. Undlader en part at stille en pålagt sikkerhed, kan den anden part stille hele sikkerheden.

Kapitel 8

Tilsidesættelse af voldgiftskendelsen

§ 37. En voldgiftskendelse kan kun tilsidesættes af domstolene som ugyldig efter reglerne i stk. 2-4. Er der ikke efter dansk lovgivning i øvrigt værneting for en sag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse, anlægges sagen ved sagsøgerens hjemting eller, såfremt sagsøgeren ikke har hjemting her i landet, i København.

Stk. 2. En voldgiftskendelse kan kun tilsidesættes, såfremt:

- 1) den part, der anmoder om tilsidesættelse, godtgør:
 - a) at en af parterne i voldgiftsaftalen manglede retlig handleevne efter loven i det land, hvori denne havde bopæl ved aftalens indgåelse, eller at voldgiftsaftalen er ugyldig efter den lov, som parterne har vedtaget for den, eller i mangel af en sådan vedtagelse efter dansk ret,
 - b) at den part, der anmoder om tilsidesættelse, ikke fik behørig meddelelse om udpegningen af en voldgiftsdommer eller om voldgiftssagens behandling eller af andre grunde var ude af stand til at fremføre sin sag,
 - c) at voldgiftskendelsen behandler en tvist, der ikke er omfattet af voldgiftsaftalen,

eller afgør spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen, eller
d) at voldgiftsrettens sammensætning eller voldgiftssagens behandling ikke var i overensstemmelse med parternes aftale eller med denne lov, eller

2) retten finder:

- a) at tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, eller
- b) at voldgiftskendelsen er åbenbart uforenelig med landets retsorden.

Stk. 3. Såfremt en ugyldighedsgrund kun angår en del af voldgiftskendelsen, kan kun denne del tilsidesættes.

Stk. 4. Retssag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse skal anlægges inden tre måneder efter, at den part, der anmoder om tilsidesættelse, har modtaget voldgiftskendelsen.

Stk. 5. En retssag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse kan efter anmodning fra en part udsættes med henblik på at give voldgiftsretten lejlighed til at genoptage voldgiftssagen eller tage sådanne andre skridt, som efter voldgiftsrettens opfattelse vil fjerne grundlaget for tilsidesættelse.

Stk. 6. Tilsidesættes en voldgiftskendelse, forbliver voldgiftsaftalen virksom mellem parterne, medmindre andet er aftalt mellem parterne eller følger af dommen om tilsidesættelse.

Kapitel 9

Anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser

§ 38. En voldgiftskendelse, der er afsagt her i landet eller i udlandet, har bindende virkning her i landet og kan tvangsfuldbyrdes efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme, jf. dog § 39.

Stk. 2. Den, der påberåber sig voldgiftskendelsen, eller som anmoder om tvangsfuldbyrdelse heraf, skal fremlægge en bekræftet udskrift af voldgiftskendelsen samt af voldgiftsaftalen, såfremt denne er skriftlig. Dokumenterne skal om nødvendigt være ledsaget af en bekræftet oversættelse til dansk.

§ 39. Anerkendelse eller fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse, der er afsagt her i

landet eller i udlandet, kan kun nægtes, såfremt:

- 1) den part, mod hvem voldgiftskendelsen påberåbes, anmoder om det og godtgør:
 - a) at en af parterne i voldgiftsaftalen manglede retlig handleevne efter loven i det land, hvori denne havde bopæl ved aftalens indgåelse, eller at voldgiftsaftalen er ugyldig efter den lov, som parterne har vedtaget for den, eller i mangel af en sådan vedtagelse efter loven i det land, hvor voldgiftskendelsen er afsagt,
 - b) at den part, mod hvem voldgiftskendelsen påberåbes, ikke fik behørig meddelelse om udpegningen af en voldgiftsdommer eller om voldgiftssagens behandling eller af andre grunde var ude af stand til at fremføre sin sag,
 - c) at voldgiftskendelsen behandler en tvist, der ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, eller afgør spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen,
 - d) at voldgiftsrettens sammensætning eller voldgiftssagens behandling ikke var i overensstemmelse med parternes aftale eller med loven i det land, hvor voldgiften fandt sted, eller
 - e) at voldgiftskendelsen endnu ikke er blevet bindende for parterne eller er blevet tilsidesat eller suspenderet af en domstol i det land, hvor den er afsagt, eller hvis ret den er afsagt, eller
- 2) retten finder:
 - a) at tvisten efter dansk ret efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, eller
 - b) at anerkendelsen eller fuldbyrdelsen vil være åbenbart uforenelig med landets retsorden.

Stk. 2. Såfremt en nægtelsesgrund kun angår en del af voldgiftskendelsen, kan denne del nægtes anerkendt eller fuldbyrdet.

Stk. 3. Er der indgivet anmodning om tilsidesættelse eller suspension af en voldgiftskendelse, jf. stk. 1, nr. 1, litra e, kan den domstol, der behandler anmodningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse, udsætte sagen og efter anmodning fra den, der anmoder om anerkendelse eller fuldbyrdelse, pålægge den anden part at stille passende sikkerhed.

Kapitel 10

Ikrafttrædelsesbestemmelser mv.

§ 40. Loven træder i kraft den 1. juli 2005 og finder anvendelse på voldgift, der indledes efter lovens ikrafttræden, jf. dog stk. 2-5.

Stk. 2. § 7, stk. 2, finder anvendelse på voldgiftsaftaler, der er indgået efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Kapitel 8 finder anvendelse på voldgiftskendelser, der er afsagt efter lovens ikrafttræden.

Stk. 4. Kapitel 9 finder anvendelse, når anmodning om anerkendelse eller fuldbyrdelse fremsættes efter lovens ikrafttræden.

Stk. 5. Ved voldgift i handelsforhold mellem personer, selskaber eller lignende, som ved aftalens indgåelse havde bopæl eller sæde i forskellige lande, der har tiltrådt den europæiske konvention af 21. april 1961 om international handelsvoldgift (Genevekonventionen), anvendes loven i det omfang, lovens bestemmelser ikke strider mod reglerne i § 3, stk. 2, og §§ 4-14, i bekendtgørelse nr. 117 af 7. marts 1973 om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser og om international handelsvoldgift.

§ 41. Lov om voldgift, jf. lov nr. 181 af 24. maj 1972, ophæves, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Bestemmelserne i § 3, stk. 2, og §§ 4-14, i bekendtgørelse nr. 117 af 7. marts 1973 om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser og om international handelsvoldgift forbliver i kraft, indtil de ophæves af justitsministeren.

Stk. 3. Bekendtgørelse nr. 870 af 13. oktober 1994 om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser vedrørende kontrakter, der finansieres af Den Europæiske Udviklingsfond (EUF), forbliver i kraft, indtil den ophæves af justitsministeren.

§ 42. I lov om retsafgifter, jf. lovbekendtgørelse nr. 806 af 24. august 2000, som ændret senest ved § 2 i lov nr. 450 af 9. juni 2004, foretages følgende ændring:

1. I § 14, stk. 1, 2. pkt., ændres ”§§ 3, 4 og 6” til: ”§ 5”.

§ 43. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Formål og baggrund	
16	
2. Gældende ret	
17	
2.1. Baggrund	
17	
2.2. Voldgiftslovens regler	
19	
2.2.1. Anvendelsesområde	
19	
2.2.2. Voldgiftsaftalen	
20	
2.2.3. Voldgiftsaftalens ugyldighed	
21	
2.2.4. Voldgiftsrettens kompetence	
22	
2.2.5. Domstolenes bistand	
23	
2.2.6. Voldgiftskendelsens ugyldighed	
25	
2.2.7. Fuldbyrdelse af voldgiftskendelser	
26	
2.3. Reglerne i voldgiftsbekendtgørelsen	
27	

2.3.1. Anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser_____

28

2.3.2. International voldgift_____

30

3. Internationale regler_____

31

3.1. Det globale samarbejde_____

31

3.1.1. Genèveprotokollen og Genèveoverenskomsten_____

32

3.1.2. New York-konventionen_____

32

3.1.3. UNCITRAL's modellov om international voldgift_____

35

3.2. Det regionale samarbejde_____

45

3.2.1. Genèvekonventionen og Europarådsoverenskomsten_____

45

3.2.2. Europarådets modellov_____

48

4. Behovet for en reform af voldgiftsloven_____

49

4.1. Advokatrådets redegørelse og Retsplejerådets udtalelse_____

49

4.2. Justitsministeriets overvejelser_____

50

5. Lovforslagets udformning_____

51

5.1. Lovens generelle anvendelsesområde	_____
51	
5.2. Anvendelsesområdet for visse af lovens bestemmelser	_____
53	
5.3. Forholdet til domstolene	_____
55	
5.4. Lovens fravigelighed	_____
59	
5.5. Voldgiftsaftalen	_____
59	
5.6. Etablering af voldgiftsretten	_____
63	
5.7. Behandling af indsigelser mod en voldgiftsdommer	_____
64	
5.8. Voldgiftsrettens kompetence	_____
66	
5.9. Voldgiftsrettens sagsbehandling	_____
69	
5.10. Voldgiftskendelsen og afslutning af voldgiftssagen	_____
70	
5.11. Sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse	_____
74	
5.12. Tilsidesættelse af voldgiftskendelsen	_____
75	
5.13. Anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser	_____
77	
5.14. Processuelle bestemmelser	_____
82	
6. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser mv.	_____
89	

7. Hørte myndigheder og organisationer _____

90

1. Formål og baggrund

1.1. Formålet med lovforslaget er at gennemføre en modernisering af den gældende voldgiftslov, der stammer fra 1972, og som blev udformet som en "minimumslov".

Under hensyn navnlig til den internationale udvikling siden 1972 foreslås en ny, moderne dansk voldgiftslov, der som udgangspunkt regulerer alle væsentlige spørgsmål, der kan opstå i forbindelse med voldgift. Det gælder f.eks. anerkendelse af voldgiftsaftaler, voldgiftsrettens sammensætning, kompetence og sagsbehandling, voldgiftskendelsen og afslutning af voldgiftssagen, sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse, tilsidesættelse af voldgiftskendelsen og anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser.

En ny, moderne dansk voldgiftslov forventes bl.a. at kunne bidrage til, at Danmark bliver et mere attraktivt forum for international voldgift til gavn for dansk erhvervsliv. Det er derfor vigtigt, at den nye voldgiftslov følger nuværende internationale standarder.

Lovforslaget er på denne baggrund udformet med udgangspunkt i FN's Kommission om Handelsrets (UNCITRAL's) modellov om international handelsvoldgift fra 1985, der har dannet grundlag for national lovgivning om voldgift i et stort antal lande, herunder Norge og Sverige.

Voldgiftsområdet er præget af en omfattende international regulering. Danmark har bl.a. tiltrådt New York-konventionen fra 1958 om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med Danmarks forpligtelser i henhold til denne konvention.

Danmark har endvidere tiltrådt Genèveprotokollen fra 1923 vedrørende voldgiftsklausuler i handelskontrakter, Genèveoverenskomsten fra 1927 angående eksekution af voldgiftskendelser afsagt i udlandet, den europæiske konvention fra 1961 om international handelsvoldgift og Europarådsoverenskomsten fra 1962 om anvendelse af den europæiske konvention om international voldgift. I modsætning til New York-konventionen anvendes disse traktater imidlertid ikke længere i praksis, og regeringen agter derfor efter en vedtagelse af lovforslaget at opgive Danmarks deltagelse

heri. Ved en vedtagelse af lovforslaget giver Folketinget sit samtykke, jf. grundlovens § 19, til, at regeringen på Danmarks vegne opsiges de nævnte mellemfolkelige aftaler.

1.2. I foråret 2003 modtog Justitsministeriet fra Advokatrådet en redegørelse om voldgiftsreglerne med forslag til en reform af voldgiftsloven.

Justitsministeriet sendte redegørelsen i høring hos berørte myndigheder og organisationer mv. Fra domstolsside blev der bl.a. peget på, at de regler, der foreslås i redegørelsen, rejser en række retsplejemæssige spørgsmål, herunder navnlig for så vidt angår de foreslåede regler om samspillet mellem voldgiftsretter og de almindelige domstole samt de foreslåede processuelle regler for domstolenes behandling af sager på voldgiftsområdet, og man fandt, at redegørelsen burde forelægges Retsplejerådet, inden der eventuelt fremsættes lovforslag på området.

Justitsministeriet anmodede i januar 2004 Retsplejerådet om en udtalelse om Advokatrådets redegørelse om en reform af voldgiftsloven.

Retsplejerådet afgav i august 2004 en udtalelse om Advokatrådets redegørelse. Udtalelsen er medtaget som *bilag* til lovforslaget. Det anføres i udtalelsen, at Retsplejerådet finder, at der er behov for en modernisering af den gældende voldgiftslov, og at en sådan modernisering ikke mindst bør foretages i lyset af den internationale udvikling.

Lovforslaget bygger som nævnt på UNCITRAL's modellov om international handelsvoldgift og er desuden udarbejdet under hensyntagen til Advokatrådets redegørelse og Retsplejerådets udtalelse om Advokatrådets redegørelse.

2. Gældende ret

2.1. Baggrund

Voldgiftsloven blev vedtaget i 1972. Loven bygger på betænkning nr. 414/1966 vedrørende lovgivning om voldgift, som blev afgivet af et udvalg, som Justitsministeriet

havde nedsat i 1962 (Voldgiftsudvalget). Betænkningen blev i 1966 sendt i høring hos en række organisationer, der imidlertid udtrykte tvivl om behovet for en lovgivning om voldgift. På denne baggrund anmodede Justitsministeriet det daværende Handelsministerium om en fornyet udtalelse, fordi Justitsministeriet fandt, at fremsættelsen af et lovforslag om voldgift måtte forudsætte et stærkt ønske fra erhvervsorganisationerne om en sådan lov. Efter forhandlinger med organisationerne meddelte Handelsministeriet, at hovedparten af organisationerne var stærkt interesseret i en særlig lovgivning om voldgift. Justitsministeriet anmodede herefter Retsplejerrådet om at gennemgå Voldgiftsudvalgets lovudkast, hvorefter Retsplejerrådet efter gennemgangen fremlagde et ændret lovudkast.

Justitsministeriets forslag til voldgiftslov svarede bortset fra enkelte sproglige ændringer til Retsplejerrådets lovudkast, idet en udtrykkelig regel, hvorefter loven ikke finder anvendelse på faglig voldgift, dog blev indsat i lovforslaget. I lovforslagets almindelige bemærkninger (Folketingstidende 1971-72, tillæg A spalte 895) er det om lovens formål anført:

”I overensstemmelse med voldgiftsudvalgets betænkning og de indhentede udtalelser indeholder forslaget ikke en detaljeret lovgivning om voldgift. Forslaget indeholder alene nogle bestemmelser, som hidtil har været savnet i dansk ret, og som kan anses for egnede til at styrke voldgiftens funktioner samt forskellige grundlæggende regler, som i det væsentlige svarer til gældende ret. De vigtigste nye bestemmelser er § 2, stk. 1, hvorefter domstolene ikke, medens en voldgiftssag verserer, kan tage stilling til, om tvisten henhører under voldgiftsrettens kompetence, § 3 om bistand fra domstolene til gennemførelse af en voldgiftssag i tilfælde, hvor den ene part nægter at medvirke til behandlingen, § 9 om fuldbyrdelse af voldgiftskendelser og § 10 om fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser og voldgift i internationale forhold.”

Hovedformålet med voldgiftsloven var således alene at indføre nogle få nye regler, som kunne styrke voldgiftens funktioner. Der var navnlig tale om at indføre regler om domstolenes bistand til voldgiftsretterne og regler, hvorefter danske voldgiftskendelser kan fuldbyrdes efter de samme regler, som gælder for domme. Endvidere blev forskellige

grundlæggende regler om voldgift, som allerede var indeholdt i gældende retspraksis, lovfæstet. Endelig åbnede loven op for, at Danmark kunne gennemføre internationale regler om voldgift. Hensigten med voldgiftsloven var derimod ikke at indføre en detaljeret regulering af voldgift. Om grundene til dette hedder det i betænkning nr. 414/1966 side 30:

”Gennemgangen af de forskellige voldgiftsretlige problemer har ført udvalget til den opfattelse, at der ikke er trang til at gennemføre en detaljeret lovgivning om voldgift her i landet.

Udvalget har herved lagt vægt på, at det gennem århundreder ikke blot har været muligt at bilægge retstvister ved voldgift uden detaljerede lovregler herom, men at det netop på grund af den manglende lovgivning har været muligt på basis af bestemmelsen i D.L. 1-6-1 og under domstolenes kontrol at etablere en smidig og hensigtsmæssig retstilstand på dette område. Betænkningerne ved at foreslå en udførlig lovgivning skyldes derfor ikke blot ønsket om at undgå upåkrævede lovregler, men også risikoen for, at sådanne regler kan lægge utilsigtede hindringer i vejen for en fremtidig hensigtsmæssig udvikling i retspraksis. I denne forbindelse bør det også erindres, at der stadig finder en betydelig udvikling af voldgiftsinstituttet sted på det internationalt-privatretlige område, og at denne udvikling - der også vil sætte sine spor på de nationale voldgiftsreglers område - må forudses at ville fortsætte i lang tid fremover.

Det må herved fremdeles tages i betragtning, at der på basis af den således udviklede samtidig faste og frie retstilstand på en række områder er etableret institutionelle voldgiftsdomstole, som inden for væsentlige dele af samfundet - ikke mindst inden for erhvervslivet - udfylder en betydningsfuld plads i retsudøvelsen, og som i ikke ubetydeligt omfang aflaster de ordinære domstole i deres arbejde. En detaljeret, indgribende ny lov ville formentlig medføre væsentlige omlægninger af denne struktur.”

2.2. Voldgiftslovens regler

2.2.1. Anvendelsesområde

Voldgiftsloven finder som udgangspunkt anvendelse på enhver form for voldgift, som ikke ved anden lov er henlagt til specielle voldgiftsretter. Voldgiftsloven finder dog ikke anvendelse på faglig voldgift, dvs. voldgift, som i henhold til en kollektiv overenskomst eller arbejdsretslovens § 22 behandles efter ”Norm for behandling af faglig strid”, der er vedtaget af Fællesudvalget af 17. august 1908, eller tilsvarende regler i kollektiv overenskomst, jf. voldgiftslovens § 11.

Voldgiftsloven omfatter både institutionel voldgift og ad hoc-voldgift.

Ved institutionel voldgift forstås, at en tvist afgøres af en voldgiftsret nedsat gennem en fast voldgiftsinstitution, i Danmark eksempelvis Det Danske Voldgiftsinstitut eller Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed. Den faste voldgiftsinstitution medvirker typisk ved voldgiftsrettens etablering og under voldgiftssagen, der som regel følger det pågældende instituts procesregler for voldgiftssager. Den væsentligste fordel ved institutionel voldgift er, at sagen er i faste rammer, navnlig fordi den pågældende voldgiftsinstitutions procesregler gælder i det omfang, parterne ikke har fraveget dem.

Ved ad hoc-voldgift forstås, at parterne i en konkret tvist etablerer en voldgiftsret på eget initiativ og uden nogen tilknytning til eller assistance fra en fast voldgiftsinstitution. Begrundelsen for at vælge ad hoc-voldgift kan bl.a. være omkostningsmæssige forhold, fordi parterne ved ad hoc-voldgift selv kan bestemme, hvordan sagsomkostningerne skal fastsættes og fordeles. En anden grund til at vælge ad hoc-voldgift kan være, at de processuelle rammer kan fastsættes fuldt ud på baggrund af parternes behov og tvistens genstand i den konkrete sag. Mens proceduren ved institutionel voldgift som udgangspunkt er fastlagt på forhånd i den valgte institutions procesregler, har parterne ved ad hoc-voldgift større mulighed for at ”skræddersy” procesgrundlaget. I modsætning til institutionel voldgift kræver valget af ad hoc-voldgift, at parterne aftaler, hvilke processuelle regler der skal gælde for sagen. Typisk enes parterne om reglernes indhold, eller de overlader det til voldgiftsretten selv at fastsætte det processuelle grundlag for sagsbehandlingen. Der er i øvrigt intet til hinder for, at parterne aftaler, at en bestemt institutions procesregler, eventuelt med visse aftalte begrænsninger, skal gælde for sagen.

2.2.2. Voldgiftsaftalen

En voldgiftsaftale er en aftale om, at en bestemt tvist eller eventuelle fremtidige tvister i et bestemt retsforhold ikke skal løses af domstolene, men derimod af en voldgiftsret. Voldgift er således karakteriseret ved, at parterne i stedet for at gå til domstolene nedsætter en privat ret, voldgiftsretten, som afgør tvisten med bindende virkning for parterne. Voldgiftsretten kan enten etableres gennem en voldgiftsinstitution (institutionel voldgift) eller på et selvstændigt grundlag (ad hoc-voldgift), jf. pkt. 2.2.1 ovenfor.

Voldgiftslovens § 1, stk. 1, indeholder en grundlæggende regel om voldgift, hvorefter retssag om tvister, der efter aftale mellem parterne skal afgøres ved voldgift, efter påstand skal afvises fra domstolene. Bestemmelsen fastslår, at domstolene ikke har kompetence til at afgøre en tvist, som efter en gyldig aftale mellem parterne skal afgøres ved voldgift. Anlægges der på trods af voldgiftsaftalen retssag, afviser retten efter sagsøgtets påstand sagen.

Hverken voldgiftslovens § 1, stk. 1, eller dansk ret i øvrigt stiller formkrav til voldgiftsaftaler. Voldgiftsaftaler kan således principielt indgås mundtligt. I praksis indgås voldgiftsaftaler dog altid skriftligt eller mundtligt med en skriftlig bekræftelse.

Om en voldgiftsaftale er indgået, og om den er gyldig, bedømmes efter almindelige aftaleretlige regler og principper. Hertil kommer dog den ulovfæstede såkaldte separabilitetsdoktrin ("Doctrine of Separability"), hvorefter den kontrakt, som voldgiftsaftalen typisk indgår i, og selve voldgiftsaftalen betragtes som to selvstændige kontrakter, der fastlægger henholdsvis parternes materielle og processuelle retsstilling. Doktrinen indebærer, at den ene aftales ugyldighed ikke i sig selv medfører den andens ugyldighed. En voldgiftsaftale i en kontrakt kan derfor efter omstændighederne håndhæves, selv om den ene part ikke måtte være bundet af kontrakten i øvrigt.

Der er i retspraksis opstillet et krav om, at voldgiftsaftalen skal være begrænset til et bestemt retsforhold, dvs. enten en allerede opstået tvist eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold.

2.2.3. Voldgiftsaftalens ugyldighed

En anden grundlæggende regel er voldgiftslovens § 1, stk. 2, om voldgiftsaftalens ugyldighed. Efter bestemmelsen er en voldgiftsaftale ugyldig, såfremt tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift (pkt. 2.2.3.1 nedenfor), eller aftalen foreskriver en sammensætning af voldgiftsretten eller en sagsbehandling, som ikke er betryggende for parterne eller en af disse (pkt. 2.2.3.2 nedenfor). Bestemmelsen fastslår alene de særlige ugyldighedsgrunde, der kan gøres gældende over for voldgiftsaftaler. Ugyldighed reguleres herudover af de almindelige regler om aftalers ugyldighed, navnlig aftalelovens regler.

2.2.3.1. Den første særlige ugyldighedsgrund i voldgiftslovens § 1, stk. 2 er, at sagen efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift. Der er hverken i voldgiftsloven eller bemærkningerne til lovforslaget anført nærmere om, hvilke sager der ikke kan afgøres ved voldgift, eller hvilke kriterier der bør anvendes ved afgørelsen af, om en sag kan henskydes til en voldgiftsret. Om spørgsmålet er det dog i betænkning nr. 414/1966 side 12 anført:

”I Danmark kan aftale om voldgift indgås vedrørende alle civilretlige forhold, som parterne har fri rådighed over. Hvad parterne ikke kan indgå aftale om, kan de heller ikke slutte voldgiftsaftale om. Særligt inden for familierettens område vil adgangen til at slutte aftale om voldgift derfor ofte være udelukket, f.eks. om afgørelse af spørgsmål vedrørende faderskab, adoption eller ægteskabs ophævelse.”

Det er således udgangspunktet i dansk ret, at parterne kan henskyde civilretlige sager til en voldgiftsret, hvis parterne har fri rådighed over sagens genstand, dvs. de såkaldte dispositive sager, hvorimod parterne ikke kan aftale voldgift i indispositive sager, dvs. sager, hvor parterne ikke har fri rådighed over sagens genstand. Voldgift er ikke i sig selv udelukket, blot fordi tvisten er helt eller delvis reguleret af regler, der ikke kan fraviges ved forudgående aftale (præceptive regler). Strafferetlige sager kan ikke afgøres ved voldgift, og det samme er tilfældet for sager om forældremyndighed.

For så vidt angår dispositive sager, er der særlig grund til at nævne sager om størrelsen af underholdsbidrag, forbrugersager og lejesager. Det antages, at sager om størrelsen af underholdsbidrag kan afgøres ved voldgift. Voldgift er ligeledes mulig i forbrugersager, selv om Forbrugerklagenævnets kompetence ikke derved kan afskæres, jf. forbrugerklagelovens § 2, stk. 2. Det har tidligere været uklart, om der kunne aftales voldgift i sager om beboelseslejemål, men med en ændring af lejeloven i 2000 blev det præciseret, at voldgift ikke kan aftales i sådanne tvister, jf. lejelovens § 112 a. Derimod kan voldgift gyldigt aftales i lejemål omfattet af erhvervslejeloven, jf. dennes § 77.

Voldgift kan ikke aftales i tvister reguleret af offentligretlige regler, som varetager almene interesser, jf. Højesterets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999 side 829. Ved denne dom tilsidesatte Højesteret en kendelse afsagt af en kollegial voldgiftsret, hvori der var taget stilling til, om en part havde overtrådt en bekendtgørelse om beregning af forbrugerpriser på lægemidler udstedt med hjemmel i apotekerlovens § 44. Højesteret fremhævede, at de i bekendtgørelsen anførte bindende forbrugerpriser er fastsat som led i den samlede offentligretlige regulering af apotekervæsenet i Danmark.

2.2.3.2. Efter voldgiftslovens § 1, stk. 2, er en voldgiftsaftale bl.a. ugyldig, såfremt aftalen foreskriver en sammensætning af voldgiftsretten eller en sagsbehandling, som ikke er betryggende for parterne eller en af disse. Ifølge bestemmelsens forarbejder skal reglen anvendes, hvor voldgiftsrettens sammensætning ikke giver en rimelig garanti for en upartisk afgørelse, eller hvis voldgiftsaftalen har tilsidesat fundamentale retsplejeprincipper, navnlig grundsætningen om parternes adgang til at gøre sig bekendt med processtoffet i sagen (partsoffentlighed) og til at svare på de påstande og anbringender, som modparten fremfører (kontradiktion).

2.2.4. Voldgiftsrettens kompetence

Voldgiftslovens § 2, stk. 1, om voldgiftsrettens kompetence skal ses i sammenhæng med lovens § 1, stk. 1, hvorefter domstolene efter påstand skal afvise søgsmål i tvister omfattet af en voldgiftsaftale. Efter voldgiftslovens § 2, stk. 1, 1. pkt., kan domstolene under en retssag anlagt efter, at tvisten er indbragt for en voldgiftsret, ikke tage stilling

til, om tvisten i sin helhed eller for en del hører under voldgiftsrettens kompetence. Ifølge 2. pkt. gælder bestemmelsen i 1. pkt. kun, indtil voldgiftsretten har truffet sin afgørelse, og kan fraviges, hvis vægtige grunde taler derfor.

Voldgiftslovens § 2, stk. 1, afgør spørgsmålet om, hvem der er kompetent til at afgøre omfanget af voldgiftsrettens kompetence, og det er hovedreglen, at voldgiftsretten har enekompetence til at afgøre spørgsmålet, såfremt voldgiftssagen er anlagt før den pågældende retssag. Formålet med voldgiftslovens § 2, stk. 1, er at undgå, at der anlægges sag ved domstolene om en voldgiftsaftales omfang, når voldgiftssagen allerede er indledt. Det følger modsætningsvis af § 2, stk. 1, at domstolene fuldt ud kan afgøre, hvorvidt en tvist er omfattet af en voldgiftsaftale, så længe voldgiftssag ikke er iværksat. Bestemmelsen omfatter enhver tvist om voldgiftsrettens kompetence, hvad enten tvivlen om dens kompetence beror på, om der overhovedet er indgået en voldgiftsaftale, om en indgået voldgiftsaftale er bortfaldet eller ugyldig, eller om sagen er omfattet af en indgået og gyldig voldgiftsaftale.

I voldgiftslovens § 2, stk. 2, er det fastsat, at en sag anses for indbragt for en voldgiftsret, når en af parterne har fremsat anmodning om udpegning af voldgiftsdommere eller, hvis voldgiftsrettens medlemmer på forhånd er udpeget, har indgivet klageskrift til voldgiftsretten.

2.2.5. Domstolenes bistand

Voldgiftsloven indeholder fire regler, hvorefter domstolene kan bistå parterne og voldgiftsretten med forskellige forhold. Det overordnede formål med disse regler er at styrke voldgiftens funktion som tvistløsningsorgan. Domstolene yder efter anmodning bistand til etablering af voldgiftsretten (pkt. 2.2.5.1 nedenfor), til prøvelse af habilitetsindsigelser mod en voldgiftsdommer (pkt. 2.2.5.2 nedenfor), til optagelse af bevis (pkt. 2.2.5.3 nedenfor) og til særskilt prøvelse af voldgiftsrettens fastsættelse af sit honorar (pkt. 2.2.5.4 nedenfor). De processuelle regler, der er fælles for bistanden bortset fra bevisoptagelse, er omtalt i pkt. 2.2.5.5 nedenfor.

2.2.5.1. Ifølge voldgiftslovens § 3 yder domstolene efter anmodning bistand til gennemførelse af en voldgiftssag. Bistanden gives efter bestemmelsen bl.a. i to tilfælde, som er nævnt § 3, nr. 1 og 2. Opregningen er ikke udtømmende. Voldgiftslovens § 3, nr. 1 og 2, angår begge etablering af voldgiftsretten. Efter § 3, nr. 1, træffer retten den nødvendige afgørelse, hvis antallet af voldgiftsdommere, fremgangsmåden ved udpegningen af voldgiftsdommerne eller stedet for voldgiften ikke er aftalt, og enighed derom ikke kan opnås. Afgørelsen skal efter bestemmelsen så vidt muligt træffes i overensstemmelse med almindelig brug på det pågældende område. Hvis en part undlader at udpege sin voldgiftsdommer, eller hvis valg af enevoldgiftsdommer eller af voldgiftsrettens formand ikke kan gennemføres på grund af uenighed, foretager retten valget, jf. voldgiftslovens § 3, nr. 2.

2.2.5.2. Ifølge voldgiftslovens § 4 kan indsigelser mod en voldgiftsdommers habilitet efter anmodning af en part prøves særskilt af domstolene, så snart voldgiftsdommeren er udpeget. Begrundelsen for reglen er, at det er en afgørende forudsætning for, at voldgiftsretten kan udøve sin virksomhed på betryggende måde, at voldgiftsdommerne ikke er inhabile, jf. betænkning nr. 414/1966 side 38. Reglen omfatter alle medlemmer af voldgiftsretten, herunder formanden. En anmodning kan også fremsættes efter, at voldgiftssagen er påbegyndt, såfremt anmodningen fremsættes under iagttagelse af fristen i voldgiftslovens § 8, stk. 4, der omtales i pkt. 2.2.5.5 nedenfor. Voldgiftslovens § 4 udelukker ikke, at habilitetsspørgsmålet i første række afgøres af voldgiftsretten eller den institution, gennem hvilken voldgiftsretten er nedsat. Voldgiftsloven indeholder ikke regler om, hvornår en voldgiftsdommer må anses for inhabil, og kriterierne herfor må derfor fastlægges af domstolene gennem retspraksis.

2.2.5.3. Domstolene yder efter anmodning af en voldgiftsret bistand til optagelse af bevis efter retsplejelovens regler, jf. voldgiftslovens § 5. Det er alene voldgiftsretten og ikke parterne, der kan anmode om domstolenes bistand til bevisoptagelse. Det er forudsat, at voldgiftsretten skal have en retlig interesse i bevisoptagelsen, jf. betænkning nr. 414/1966 side 38. Henvisningen til retsplejeloven indebærer bl.a., at det er muligt helt eller delvis at samle bevisførelsen ved én domstol, og at reglerne om parts- og vidneafhøring under

strafansvar finder anvendelse ved bevisoptagelsen for domstolene.

2.2.5.4. Ifølge voldgiftslovens § 6 kan voldgiftsrettens fastsættelse af sit honorar efter anmodning af en part prøves særskilt af domstolene. Bestemmelsen anvendes meget sjældent i praksis, hvilket måske kan skyldes, at voldgiftsrettens salær i tilfælde af institutionel voldgift ofte fastsættes eller godkendes af institutionen i overensstemmelse med dens regler herom. Et eksempel på bestemmelsens anvendelse er dog den sag, der blev afgjort ved Vestre Landsrets kendelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2004 side 1179.

Voldgiftsloven indeholder ikke bestemmelser om fastsættelse af voldgiftsrettens honorar. Det fremgår af den nævnte landsretskendelse, at der ved en domstolsprøvelse af honoraret bl.a. tages hensyn til, om voldgiftsaftalen er international, og til voldgiftssagens kompleksitet, omfang og tidsmæssige udstrækning.

2.2.5.5. Voldgiftslovens § 8 indeholder processuelle regler for anmodninger om domstolens bistand til en voldgiftsret efter §§ 3, 4 og 6. Voldgiftslovens § 8 omfatter ikke anmodninger om bistand til bevisoptagelse efter lovens § 5, der i stedet reguleres af retsplejelovens regler.

Værnetinget for anmodninger efter voldgiftslovens §§ 3, 4 og 6 er ifølge lovens § 8, stk. 1, den ret, ved hvilken sagen skulle have været anlagt, såfremt voldgift ikke var aftalt, eller, hvis ingen dansk domstol herefter er kompetent, Sø- og Handelsretten i København.

Anmodning om bistand efter voldgiftslovens §§ 3, 4 og 6 skal fremsættes skriftligt over for den kompetente domstol, jf. voldgiftslovens § 8, stk. 2. Parten skal samtidig lade en kopi af anmodningen forkynde for modparten og desuden sende en kopi af anmodningen til voldgiftsretten eller, hvis voldgiftsretten endnu ikke er trådt sammen eller er ophævet, til de udpegede voldgiftsdommere. Er der tale om en anmodning efter § 4 (indsigelse mod en voldgiftsdommers habilitet), skal der også sendes en kopi af anmodningen til den tredjemand eller institution, som måtte have udpeget den pågældende voldgiftsdommer.

Den pågældende domstol fastsætter en frist, inden for hvilken modparten og i givet fald

andre vedkommende kan fremkomme med et skriftligt svar, jf. voldgiftslovens § 8, stk. 3. Retten kan anordne mundtlig forhandling. Afgørelsen træffes ved kendelse. Afgørelser om bistand efter lovens § 3 (etablering af voldgiftsretten mv.) kan ikke indbringes for højere ret.

Der gælder ikke nogen absolut frist for fremsættelse af anmodninger efter voldgiftslovens §§ 4 og 6, men det er i voldgiftslovens § 8, stk. 4, bestemt, at anmodningen skal fremsættes snarest muligt, efter at vedkommende voldgiftsdommer er udpeget, eller efter at voldgiftsretten har fastsat honoraret.

2.2.6. Voldgiftskendelsens ugyldighed

Ifølge voldgiftslovens § 7 er en voldgiftskendelse helt eller delvis ugyldig, såfremt voldgiftsaftalen er ugyldig (pkt. 2.2.6.1 nedenfor), voldgiftsrettens sagsbehandling har været behæftet med visse nærmere anførte mangler, der kan have været af væsentlig betydning for afgørelsen (pkt. 2.2.6.2 nedenfor), voldgiftsretten har overskredet sin kompetence (pkt. 2.2.6.3 nedenfor) eller kendelsen strider mod ufravigelige retsgrundsætninger (pkt. 2.2.6.4 nedenfor).

Ugyldighedssøgsmål behandles efter retsplejelovens almindelige regler, og hverken retsplejeloven eller voldgiftsloven indeholder en frist for iværksættelse af ugyldighedssøgsmål. Det er i voldgiftslovens forarbejder anført, at adgangen til at tvangsfuldbyrde voldgiftskendelser i almindelighed vil være tilstrækkelig til at motivere, at indsigelser mod en voldgiftskendelses gyldighed fremsættes inden for rimelig tid. Har en part ladet hengå en urimelig lang tid inden sagsanlægget, vil domstolene i øvrigt efter omstændighederne kunne fortolke dette som udtryk for, at parten i virkeligheden har affundet sig med kendelsen, jf. betænkning nr. 414/1966 side 38.

2.2.6.1. En voldgiftskendelse er efter voldgiftslovens § 7, nr. 1, ugyldig, såfremt voldgiftsaftalen er ugyldig. Denne ugyldighedsgrund for kendelsen skyldes, at kendelsen i konsekvens af den manglende voldgiftsaftale er afsagt uden det fornødne aftalemæssige grundlag for at afgøre sagen ved voldgift.

2.2.6.2. Ifølge voldgiftslovens § 7, nr. 2, er en voldgiftskendelse helt eller delvis ugyldig, såfremt voldgiftsrettens sammensætning eller dens behandling af sagen ikke har været betryggende for parterne eller en af disse eller ikke har været i overensstemmelse med de regler, der var gældende for voldgiftsretten, og fravigelsen kan have været af væsentlig betydning for afgørelsen.

Denne ugyldighedsgrund angår voldgiftsrettens sammensætning og sagsbehandling, således at kendelsen kan være ugyldig, hvis voldgiftsrettens sammensætning eller sagsbehandling led af en eller flere af de processuelle mangler, der er anført i § 7, nr. 2. Det kræves dog endvidere efter bestemmelsen, at manglen kan have været af væsentlig betydning for afgørelsen.

Det anføres i voldgiftslovens forarbejder, at § 7, nr. 2, omfatter tilsidesættelse af fundamentale processuelle grundsætninger, f.eks. undladelse af at indkalde parter til møder af væsentlig betydning eller af at gøre den ene part bekendt med oplysninger, som er fremkommet fra den anden part. Endvidere kan reglen efter omstændighederne anvendes på tilfælde af klare og grove fejl med hensyn til grundlaget for kendelsen, f.eks. hvor voldgiftsretten afgør sagen på andet grundlag end aftalt mellem parterne.

2.2.6.3. En voldgiftskendelse er efter voldgiftslovens § 7, nr. 3, helt eller delvis ugyldig, såfremt voldgiftsretten har overskredet sin kompetence. Begrundelsen for ugyldighedsgrunden er, at voldgiftsretten kun har kompetence til at afgøre de spørgsmål, som parterne har aftalt, den skal afgøre. Såfremt tvisten efter sin art overhovedet ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, er kendelsen i sin helhed ugyldig. Er der ved kendelsen taget stilling til flere spørgsmål, hvoraf et eller flere ligger uden for voldgiftsrettens kompetence, er kendelsen alene ugyldig i forhold til de afgjorte spørgsmål uden for voldgiftsrettens kompetence.

2.2.6.4. Såfremt en voldgiftskendelse helt eller delvis strider mod ufravigelige retsgrundsætninger, er den ugyldig, jf. voldgiftslovens § 7, nr. 4. Ifølge bestemmelsens forarbejder giver reglen mulighed for at tilsidesætte en kendelse, der indeholder en uantagelig tilsidesættelse af fundamentale retsgrundsætninger. Reglen omfatter ikke

tilsidesættelse af enhver ufravigelig (præceptiv) regel i dansk ret, men alene tilsidesættelse af grundlæggende retsprincipper (ordre public).

2.2.7. Fuldbyrdelse af voldgiftskendelser

Tvangsfuldbyrdelse af danske voldgiftskendelser er reguleret i voldgiftslovens § 9. Spørgsmålet om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser er reguleret i lovens § 10, stk. 1, samt voldgiftsbekendtgørelsens kapitel 1, der er omtalt i pkt. 2.3.1 nedenfor.

Hverken voldgiftsloven eller voldgiftsbekendtgørelsen indeholder en definition af, hvad der forstås ved henholdsvis en dansk og en udenlandsk voldgiftskendelse. Dette skyldes, at Voldgiftsudvalget og Retsplejerådet fandt, at det næppe var muligt at give en præcis definition af tilhørsforholdet. I stedet blev fastlæggelsen heraf overladt til retspraksis. Voldgiftsudvalget tilføjede, at det næppe ville være tilfredsstillende alene at lægge vægt på det sted, hvor voldgiften foregik, eller hvor kendelsen blev afsagt, jf. betænkning nr. 414/1966 side 34. Voldgiftsudvalget lagde herved vægt på, at en voldgiftssag her i landet, hvor parterne og voldgiftsdommerne er udlændinge, og hvor fremmed ret anvendes, kan tænkes at være udenlandsk. Retsplejerådet tilføjede, at der i overensstemmelse med dagældende svensk ret og New York-konventionen formentlig bør lægges afgørende vægt på stedet for kendelsens afsigelse, men at også andre momenter, f.eks. parternes og voldgiftsdommerne bopæl, hvor voldgiften fandt sted, og hvilken lovgivning der er bragt i anvendelse, efter omstændighederne kan tillægges betydning, jf. Folketingstidende 1971-72, tillæg A spalte 907.

En dansk voldgiftskendelse kan tvangsfuldbyrdes efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme, og fuldbyrdelsesfristen regnes fra forkyndelsen af voldgiftskendelsen, jf. voldgiftslovens § 9, stk. 1. Efter voldgiftslovens § 9, stk. 2, indgives anmodning om tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse til fogedretten. Anmodningen skal være skriftlig og ledsaget af en udskrift af voldgiftskendelsen samt af voldgiftsaftalen, såfremt aftalen er skriftlig.

Fogedretten kan som udgangspunkt påkende indsigelser mod kendelsens gyldighed (pkt. 2.2.6 ovenfor), men hvis indsigelsen ikke kan påkendes på det foreliggende grundlag, kan fogedretten henvide den, der har anmodet om tvangsfuldbyrdelse (rekvirenten), til at anlægge civilt søgsmål, jf. voldgiftslovens § 9, stk. 3.

Såfremt voldgiftskendelsen er indbragt for en anden voldgiftsret eller for domstolene til prøvelse af dens gyldighed, jf. voldgiftslovens § 7, kan fogedretten bestemme, om fuldbyrdelsen skal fremmes eller udsættes, og i forbindelse hermed, om fuldbyrdelsen eller udsættelsen skal betinges af sikkerhedsstillelse, jf. voldgiftslovens § 9, stk. 4.

2.3. Reglerne i voldgiftsbekendtgørelsen

Voldgiftsloven indeholder i § 10 en bemyndigelse for justitsministeren til at fastsætte regler dels om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser, dels om international voldgift.

Formålet med bemyndigelsen, der blev udnyttet ved voldgiftsbekendtgørelsen i 1973, var at give Danmark mulighed for at tiltræde New York-konventionen fra 1958 om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser samt Genèvekonventionen fra 1961 om international handelsvoldgift og Europarådsoverenskomsten fra 1962 om anvendelse af Genèvekonventionen. Konventionen og overenskomsten er omtalt i pkt. 3.1.2 og 3.2.1 nedenfor.

Før gennemførelsen af disse konventioner i dansk ret i 1973 havde Danmark alene tiltrådt Genèveprotokollen fra 1923 vedrørende voldgiftsklausuler i handelskontrakter og Genèveoverenskomsten fra 1927 angående eksekution af voldgiftskendelser afsagt i udlandet. Protokollen blev gennemført i dansk ret i 1925, mens overenskomsten blev gennemført i 1929. Protokollen og overenskomsten er omtalt i pkt. 3.1.1 nedenfor.

2.3.1. Anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser

Anerkendelse af en voldgiftskendelse betyder, at voldgiftskendelsen tillægges bindende virkning (retskraft). Den bindende virkning betyder, at der ikke kan anlægges retssag

eller ny voldgiftssag mellem parterne om de spørgsmål, som er afgjort ved voldgiftskendelsen (afvisningsvirkning). Den bindende virkning betyder endvidere, at voldgiftskendelsen lægges uprøvet til grund i det indbyrdes forhold mellem parterne (præjudicerende virkning).

Fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse betyder, at voldgiftskendelsen efter anmodning tvangsfuldbyrdes efter sit indhold af de tvangsfuldbyrdende myndigheder, i Danmark fogedretten. Hvis voldgiftskendelsen går ud på, at der skal betales et pengebeløb, kan der således f.eks. foretages udlæg i skyldnerens ejendele med henblik på tvangsauktion.

Før udstedelsen af voldgiftsbekendtgørelsen blev udenlandske voldgiftskendelser i almindelighed tillagt bindende virkning i Danmark i overensstemmelse med reglerne i Genèveprotokollen og Genèveoverenskomsten og de erklæringer, som Danmark afgav i forbindelse med ratifikationen af protokollen og overenskomsten.

Hovedreglen i Genèveoverenskomsten om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser suppleres af en række undtagelser og en regel, som pålægger den, der har anmodet om tvangsfuldbyrdelse (rekvirenten), at bevise, at der ikke foreligger nogen af de i overenskomsten anførte undtagelser for tvangsfuldbyrdelse. Navnlig af denne grund blev Genève-overenskomsten anset for at være utilstrækkelig til at sikre og lette voldgift i internationale forhold.

Dette forhold førte til udarbejdelsen af New York-konventionen i 1958, hvori bevisbyrden er vendt om, således at den, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse (rekvisitus), for at undgå anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen skal bevise, at en eller flere af de i New York-konventionen anførte nægtelsesgrunde foreligger. New York-konventionen, der ikke på væsentlige punkter afviger fra Genèveprotokollen og Genèveoverenskomsten, bortset fra den nævnte bevisbyrderegulering, træder i forholdet mellem de stater, der tilslutter sig konventionen, i stedet for Genèveprotokollen og Genèveoverenskomsten.

Voldgiftslovens § 10, stk. 1, bemyndiger justitsministeren til at fastsætte nærmere regler

om betingelserne for at tillægge udenlandske voldgiftskendelser bindende virkning her i landet. Denne bemyndigelse er udnyttet ved voldgiftsbekendtgørelsens § 1, hvorefter udenlandske voldgiftskendelser har bindende virkning her i landet, hvis de angår en tvist, som efter dansk ret kan afgøres ved voldgift, og anerkendelsen ikke er åbenbart uforenelig med landets retsorden (ordre public). Da formålet med voldgiftsbekendtgørelsens § 1 i al væsentlighed er at opretholde hidtidig gældende ret om anerkendelse af udenlandske voldgiftskendelser og samtidig give mulighed for at tiltræde New York-konventionen, omfatter bestemmelsen alle udenlandske voldgiftskendelser, dvs. hvad enten de kommer fra en stat, som har tiltrådt Genèveoverenskomsten eller New York-konventionen, eller en stat, som ikke har tiltrådt nogen af disse konventioner. Anerkendelse kan dog nægtes efter voldgiftsbekendtgørelsens § 3, der også gælder for fuldbyrdelse, jf. nedenfor.

Voldgiftslovens § 10, stk. 1, bemyndiger endvidere justitsministeren til at fastsætte regler, hvorefter udenlandske voldgiftskendelser under forudsætning af gensidighed kan fuldbyrdes i Danmark. Denne bemyndigelse er udnyttet ved voldgiftsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, hvorefter voldgiftskendelser i tvister i handelsforhold, som har bindende virkning her i landet, og som er afsagt i et land, der har tiltrådt New York-konventionen, kan fuldbyrdes her i landet. Denne bestemmelse sikrer, at voldgiftskendelser, der er omfattet af New York-konventionen, kan fuldbyrdes i Danmark. Fra dansk side har man i medfør af New York-konventionens art. I, stk. 3, valgt at begrænse fuldbyrdelsen til tvister om handelsforhold og til voldgiftskendelser afsagt i stater, der har tiltrådt New York-konventionen. Udenfor falder således tvister om ikke-handelsforhold og voldgiftskendelser afsagt i stater, der ikke har tiltrådt New York-konventionen.

Fuldbyrdelsen sker efter de samme regler, som gælder for danske voldgiftskendelser, dvs. efter voldgiftslovens § 9, og fogedretten kan kræve, at anmodningen om fuldbyrdelse er vedlagt en bekræftet oversættelse af voldgiftskendelsen og voldgiftsaftalen, jf. voldgiftsbekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Voldgiftsbekendtgørelsen indeholder i § 3 regler om, i hvilke tilfælde anerkendelse og fuldbyrdelse af en udenlandsk voldgiftskendelse kan nægtes. Bestemmelsen gælder for

alle udenlandske voldgiftskendelser, dvs. hvad enten kendelsen er omfattet af voldgiftsbekendtgørelsens

§ 1 eller § 2. Bekendtgørelsens § 3 skal sammenholdes med § 1, hvorefter en udenlandsk voldgiftskendelse ikke kan anerkendes, hvis tvisten efter dansk ret efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, eller hvis kendelsen er åbenbart uforenelig med den danske retsorden (ordre public).

Nægtelsesgrundene i voldgiftsbekendtgørelsens § 1 og § 3, stk. 1, svarer til nægtelsesgrundene i New York-konventionens art. V, som er beskrevet i pkt. 3.1.2.4 nedenfor.

2.3.2. International voldgift

Hverken voldgiftsloven eller voldgiftsbekendtgørelsen indeholder en generel definition af en ”international voldgiftssag”. Det må formentlig antages, at en voldgiftssag er international, når parterne har bopæl eller sæde i forskellige stater, eller når sagen på anden måde har tilknytning til mere end ét land. Ved voldgiftsbekendtgørelsens kapitel 2 er Genèvekonventionen af 1961 om international handelsvoldgift gennemført i dansk ret. Reglerne i kapitel 2 gælder kun for voldgift i handelsforhold mellem fysiske eller juridiske personer, som ved voldgiftaftalens indgåelse havde bopæl eller sæde i stater, der har tiltrådt Genèvekonventionen.

Genèvekonventionen, der er omtalt i pkt. 3.2.1 nedenfor, blev udarbejdet under FN’s Økonomiske Kommission for Europa (UNECE) i 1961. Konventionen indeholder fælles regler om etablering af voldgiftsretten og proceduren for voldgiftsretten. Formålet med konventionen var at fremme handelsforbindelserne mellem de daværende østeuropæiske stater og de vesteuropæiske stater. Danmark tiltrådte konventionen, navnlig fordi man fandt, at den generelt fremmede handelen mellem Øst- og Vesteuropa, fordi dens regler i mange henseender kunne være egnede til at bringe en international voldgiftssag over forskellige ”døde punkter”, og fordi erhvervslivet gerne så konventionen gennemført i dansk ret.

Efter Genèvekonventionens art. IV oprettes der en særlig komité, som efter anmodning bistår ved etableringen af voldgiftsretten mv. Komitéen var særligt tænkt anvendt i sager mellem parter fra henholdsvis Øst- og Vesteuropa. Mange af de vesteuropæiske stater fandt ikke denne model hensigtsmæssig i deres indbyrdes forhold, og der blev derfor i Europarådets regi i 1962 udarbejdet en overenskomst om anvendelse af Genèvekonventionen (Europarådsoverenskomsten), hvorefter den særlige komité erstattes af en judiciel myndighed. Europarådsoverenskomsten, der er omtalt i pkt. 3.2.1 nedenfor, er ratificeret af Danmark og gennemført ved voldgiftsbekendtgørelsens § 14, hvorefter tvister om voldgiftsrettens sammensætning eller virksomhed i forhold mellem parter, som har bopæl eller sæde i lande, der har tiltrådt overenskomsten, efter anmodning af den part, der har rejst sagen, indbringes for domstolene til afgørelse.

3. Internationale regler

Det internationale samarbejde om voldgift begyndte i 1920'erne med udarbejdelsen af Genèveprotokollen af 24. september 1923 vedrørende voldgiftsklausuler i handelskontrakter og Genèveoverenskomsten af 26. september 1927 angående eksekution af voldgiftskendelser afsagt i udlandet. Konventionerne er nærmere omtalt i pkt. 3.1.1 nedenfor.

Efter anden verdenskrig blev behovet for international regulering af voldgiftsområdet større. Navnlig FN's Kommission om Handelsret (UNCITRAL) og Europarådet arbejdede i den følgende periode for henholdsvis global og regional harmonisering af voldgift, jf. pkt. 3.1.2-3.2.2 nedenfor. Som det vil fremgå, har det globale samarbejde, som UNCITRAL står for, haft større gennemslagskraft end arbejdet i Europarådet.

3.1. Det globale samarbejde

FN's Kommission om Handelsret (UNCITRAL) arbejder for at forbedre vilkårene for den internationale handel, navnlig ved at harmonisere retsområder af særlig betydning for handelen. UNCITRAL overvåger anvendelsen af de regler, som institutionen har udarbejdet, og iværksætter om fornødent revision af eksisterende regelsæt eller tager

initiativ til udarbejdelse af nye regelsæt.

I 2000 blev der etableret en arbejdsgruppe, der undersøger fire spørgsmål på voldgiftsområdet. For det første drøftes mulighederne for en modernisering af reglerne om skriftlighed for voldgiftsaftaler i New York-konventionen og UNCITRAL's modellov om international handelsvoldgift. For det andet undersøges spørgsmålet om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelser, der er blevet tilsidesat i den stat, hvor kendelsen er afsagt. For det tredje overvejes spørgsmålet om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens foreløbige retsskridt. Endelig har arbejdsgruppen udarbejdet en modellov om mægling i internationale handelstvister.

I det følgende redegøres der for de vigtigste af UNCITRAL's regelsæt på voldgiftsområdet, New York-konventionen og modelloven om international handelsvoldgift. Genèveprotokollen og Genèveoverenskomsten vil dog indledningsvis blive behandlet, da New York-konventionen træder i stedet for disse to konventioner mellem stater, der har tiltrådt både Genèveaftalerne og New York-konventionen.

3.1.1. Genèveprotokollen og Genèveoverenskomsten

Formålet med Genèveprotokollen var navnlig at etablere en international ordning, der sikrer, at voldgiftsaftaler respekteres i andre lande. Ifølge protokollens art. 1 forpligter de kontraherende stater sig til at anerkende voldgiftsaftaler om aktuelle og fremtidige tvister mellem parter, der er underkastet forskellige landes jurisdiktion. Forpligtelsen hertil gælder også, selv om voldgiften skal finde sted i et land, under hvis jurisdiktion ingen af parterne hører. Endvidere fastsætter protokollens art. 2, at voldgiftsproceduren skal ordnes efter parternes vilje og loven i den stat, hvor voldgiften finder sted.

Genèveprotokollen blev fulgt op af Genèveoverenskomsten, der skulle sikre anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser i udlandet. Efter overenskomstens art. 1 skal en voldgiftskendelse anerkendes og fuldbyrdes i en kontraherende stat, såfremt der foreligger en gyldig voldgiftsaftale, tvisten kan afgøres ved voldgift, kendelsen er afsagt af den kompetente voldgiftsret, og kendelsen er endelig. Endvidere må kendelsen ikke

stride mod grundlæggende retsprincipper (ordre public). Kendelsen kan dog ikke anerkendes eller fuldbyrdes, hvis kendelsen er omstødt i afsigelsesstaten, hvis den part, over for hvem kendelsen søges gjort gældende, ikke har haft mulighed for at varetage sine interesser under sagen, eller hvis voldgiftskendelsen har afgjort spørgsmål uden for voldgiftsrettens kompetence, jf. overenskomstens art. 2. Efter overenskomstens art. 4 har den, der anmoder om fuldbyrdelse (rekvirenten), bevisbyrden for, at betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse er opfyldt.

Danmark tiltrådte Genèveprotokollen og Genèveoverenskomsten i henholdsvis 1925 og 1929. Protokollen og overenskomsten omfatter også Færøerne og Grønland. Da protokollen og overenskomsten mellem de stater, der tillige har tiltrådt New York-konventionen, er blevet erstattet af sidstnævnte konvention, har både Genèveprotokollen og Genèveoverenskomsten længe været uden betydning i praksis. New York-konventionen er omtalt i pkt. 3.1.2 nedenfor.

3.1.2. New York-konventionen

3.1.2.1. I 1953 foreslog Det Internationale Handelskammer (ICC), at FN skulle udarbejde en ny konvention til erstatning for Genèveprotokollen og Genèveoverenskomsten. Forslaget skyldtes utilfredshed med navnlig Genèveoverenskomsten, fordi denne pålagde den part, der ønskede at få en voldgiftskendelse tvangsfuldbyrdet i et andet land (rekvirenten), bevisbyrden for, at overenskomstens betingelser var opfyldt.

ICC's forslag førte til nedsættelse af en FN-arbejdsgruppe i 1954, som udarbejdede et forslag til konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser. Konventionen blev undertegnet den 10. juni 1958 i New York (herefter New York-konventionen). New York-konventionen erstatter Genèveprotokollen og Genèveoverenskomsten mellem stater, der har tiltrådt alle tre konventioner, jf. New York-konventionens art. VII, stk. 2.

New York-konventionen blev kun tiltrådt af få stater de første 12 år, men i løbet af de næste 30 år blev konventionen tiltrådt af et stort antal stater. Konventionen er i dag

tiltrådt af mere end 130 lande, og der kommer stadig nye kontraherende stater til. Danmark ratificerede konventionen i 1973. Fra 1976 omfatter konventionen også Færøerne og Grønland.

3.1.2.2. New York-konventionen anvendes på anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, som er afsagt i en anden stat end den, hvor afgørelsen søges anerkendt og fuldbyrdet, jf. art. I, stk. 1. Konventionen finder også anvendelse på voldgiftskendelser, som ikke anses for indenlandske i den stat, hvor de søges anerkendt og fuldbyrdet.

Konventionen omfatter både ad hoc-voldgift og institutionel voldgift, jf. art. I, stk. 2. Ad hoc-voldgift og institutionel voldgift er omtalt i pkt. 2.2.1 ovenfor.

Efter konventionens art. I, stk. 3, kan en stat ved ratifikationen erklære, at den kun vil anvende konventionen på anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, som er afsagt i en anden kontraherende stat. En stat kan ved ratifikationen også erklære, at den kun vil anvende konventionen på tvister i handelsforhold. Danmark har afgivet begge disse erklæringer.

Konventionen indeholder dels regler, hvorefter de kontraherende stater skal anerkende voldgiftsaftaler, jf. art. II, dels regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, jf. art. III-VI.

3.1.2.3. Efter New York-konventionens art. II, stk. 1, er de kontraherende stater forpligtet til at anerkende en skriftlig voldgiftsaftale om tvister, der udspringer af et bestemt retsforhold, og som vedrører spørgsmål, som kan afgøres ved voldgift. Udtrykket ”skriftlig” omfatter en voldgiftsaftale i en kontrakt, der er underskrevet af parterne eller indeholdt i en udveksling af breve eller telegrammer, jf. art. II, stk. 2.

Domstolene i en kontraherende stat skal, hvis der anlægges retssag om et forhold, som er omfattet af en voldgiftsaftale, på begæring af en af parterne henvise dem til voldgift, medmindre retten finder, at voldgiftsaftalen er ugyldig, ude af kraft, eller at den ikke kan gennemføres, jf. art. II, stk. 3.

3.1.2.4. New York-konventionens art. III-VI indeholder regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser.

Udgangspunktet er, at voldgiftskendelser skal anerkendes og fuldbyrdes, jf. art. III, 1. pkt. Den, der anmoder om fuldbyrdelse (rekvirenten), skal fremlægge voldgiftskendelsen og voldgiftsaftalen og om nødvendigt en bekræftet oversættelse af disse dokumenter, jf. art. IV. Der må ikke fastsættes væsentlig mere tyngende vilkår eller pålægges højere gebyrer eller afgifter for anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, som er omfattet konventionen, end for anerkendelse eller fuldbyrdelse af indenlandske voldgiftskendelser, jf. art. III, 2. pkt.

Anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen kan nægtes i visse tilfælde. Der sondres mellem nægtelsesgrunde, som kan anvendes af domstolene af egen drift, og nægtelsesgrunde, som kun kan anvendes, hvis den part, mod hvem voldgiftskendelsen påberåbes (rekvisitus), gør indsigelse. I sidstnævnte tilfælde er det rekvisitus, der har bevisbyrden for, at de omstændigheder, der kan begrunde et afslag på anerkendelse og fuldbyrdelse, foreligger.

Efter konventionens art. V, stk. 2, kan en voldgiftskendelse nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis tvisten efter anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstatens lovgivning ikke kan afgøres ved voldgift, eller anerkendelse og fuldbyrdelse vil være uforenelig med dette lands retsorden (ordre public). Disse nægtelsesgrunde kan anvendes af domstolene af egen drift.

Efter konventionens art. V, stk. 1, kan en voldgiftskendelse efter påstand af den part, mod hvem den påberåbes (rekvisitus), nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis en af de grunde, der er anført i art. V, stk. 1, litra a-e, foreligger. Rekvisitus skal bevise, at en af grundene foreligger.

Ifølge art. V, stk. 1, litra a, kan en voldgiftskendelse nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis parterne i voldgiftsaftalen har manglet retlig handleevne efter den lov, der gjaldt for dem, eller hvis voldgiftsaftalen ikke er gyldig efter den lov, som parterne har vedtaget for

den, eller i mangel af udtrykkelig eller stiltiende vedtagelse herom efter loven i det land, hvor afgørelsen blev truffet.

Ifølge art. V, stk. 1, litra b, kan en voldgiftskendelse nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis den part, mod hvem kendelsen påberåbes (rekvisitus), ikke var tilbørligt underrettet om udnævnelsen af voldgiftsretten eller om voldgiftsrettens behandling eller af andre grunde var ude af stand til at føre sin sag.

Ifølge art. V, stk. 1, litra c, kan en voldgiftskendelse nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis voldgiftskendelsen vedrører en tvist, som ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, eller indeholder afgørelser af spørgsmål, som ligger uden for det, som er underkastet voldgift. Kan afgørelserne i spørgsmål, som er underkastet voldgift, udskilles fra spørgsmål, som ikke er det, skal den del af afgørelsen, der er henskudt til voldgift, dog anerkendes og fuldbyrdes.

Ifølge art. V, stk. 1, litra d, kan en voldgiftskendelse nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis sammensætningen af voldgiftsretten eller voldgiftssagens behandling ikke var i overensstemmelse med parternes aftale eller i mangel af sådan aftale ikke i overensstemmelse med lovgivningen i det land, hvor voldgiften har fundet sted.

Ifølge art. V, stk. 1, litra e, kan en voldgiftskendelse nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis voldgiftskendelsen endnu ikke er blevet bindende for parterne eller er blevet tilsidesat eller suspenderet af en kompetent myndighed i det land, hvor kendelsen blev afsagt, eller efter hvis ret den er afsagt. Konventionens art. V, stk. 1, litra e, skal ses i sammenhæng med art. VI, hvorefter en beslutning om fuldbyrdelse af kendelsen kan udsættes, hvis begæring om tilsidesættelse eller suspension af kendelsen er fremsat for en kompetent myndighed som nævnt i art. V, stk. 1, litra e, og udsættelse findes velbegrundet. Efter begæring af den, som anmoder om fuldbyrdelse (rekvirenten), kan det endvidere bestemmes, at modparten skal stille passende sikkerhed.

3.1.3. UNCITRAL's modellov om international voldgift

3.1.3.1. FN's Kommission om Handelsret (UNCITRAL) nedsatte i 1982 en

arbejdsgruppe, der udarbejdede en modellov om international handelsvoldgift (herefter modelloven). Modelloven blev godkendt af UNCITRAL den 21. juni 1985, og FN's Generalforsamling vedtog den 11. december 1985 en resolution, som anbefaler medlemsstaterne at tage modelloven i betragtning ved udarbejdelsen af national lovgivning om international voldgift. Modelloven er blevet anvendt af flere end 40 stater som udgangspunkt for deres voldgiftslovgivning, herunder Norge og Sverige.

Formålet med modelloven er at bidrage til en ensartet lovgivning om voldgift i forskellige lande, så de retlige rammer for den internationale handel styrkes. Loven er udtryk for fælles principper på voldgiftsområdet. Hensigten med modelloven er at sikre voldgift som en effektiv måde at afgøre tvister på under iagttagelse af de fornødne retssikkerhedsgarantier.

Modelloven er ment som et mønster for love om international voldgift, som kan indføres helt eller delvis i de enkelte staters nationale lovgivning. Modelloven stiller ikke selv krav om, på hvilken måde den eventuelt skal indføres, eller om den skal udfydes med mere detaljerede regler. I praksis er der imidlertid opstillet visse krav til gennemførelsen, for at man skal anse en national lov for at bygge på modelloven. For at opnå en sådan status som "modellovsland" kræves, at man i national lovgivning har benyttet modelloven som grundlag, at størstedelen af bestemmelserne i modelloven er medtaget, og at den nationale lov ikke indeholder bestemmelser, som er uforenelige med moderne international voldgiftspraksis. Siden 1985 har ca. 45 stater eller delstater gennemført modelloven i deres nationale lovgivning på en sådan måde, at de indgår i den uofficielle UNCITRAL-liste over "modellovslande".

Modelloven regulerer voldgift fra voldgiftsaftalens indgåelse til en eventuel tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen. Enkelte vigtige spørgsmål er ikke behandlet i modelloven, herunder hvilke tvister der kan afgøres ved voldgift, og sagsomkostninger.

3.1.3.2. Modellovens kapitel I, der har overskriften "Almindelige bestemmelser" ("General provisions"), indeholder regler om lovens anvendelsesområde, definitioner mv.

Ifølge modellovens art. 1, stk. 1, finder modelloven anvendelse på international handelsvoldgift. Ifølge stk. 2 finder lovens bestemmelser som udgangspunkt kun anvendelse, hvis voldgiftens sæde er i det pågældende land (dvs. i det land, som har vedtaget en voldgiftslov med udgangspunkt i modelloven). Enkelte regler (art. 8, 9, 35 og 36) gælder dog også for voldgift med sæde i udlandet. Stk. 3 og 4 indeholder en definition af, hvornår en voldgift er international.

Modellovens art. 2, 3 og 6 indeholder definitioner og fortolkningsregler mv. Art. 4 bestemmer, at en part, der er bekendt med, at en regel i modelloven, som kan fraviges ved aftale, eller i voldgiftsaftalen ikke er blevet overholdt, og som fortsætter med voldgiften uden at gøre indsigelse uden ugrundet ophold eller, hvis der er fastsat en frist for at gøre indsigelse, inden denne frist, mister retten til at gøre indsigelsen gældende. Efter art. 5 har domstolene ingen kompetence i forhold, der er reguleret af modelloven, ud over, hvad der er fastsat i loven.

3.1.3.3. Modellovens kapitel II angår voldgiftsaftalen.

Modellovens art. 7 definerer begrebet ”voldgiftsaftale” og fastsætter et formkrav. Ifølge art. 7, stk. 1, er en voldgiftsaftale en aftale om, at allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, hvad enten det er kontraktretligt eller ej, skal afgøres ved voldgift. Voldgiftsaftalen kan være en voldgiftsklausul i en kontrakt eller være en selvstændig aftale.

Ifølge modellovens art. 7, stk. 2 skal en voldgiftsaftale være skriftlig. En voldgiftsaftale er skriftlig, hvis den er indeholdt i et af parterne underskrevet dokument eller fremgår af en udveksling af breve, telex, telegrammer eller andre former for telekommunikation, som gengiver aftalen, eller hvis den fremgår af en udveksling af processkrifter, hvor den ene part gør voldgiftsaftalen gældende, og den anden part ikke bestrider voldgiftsaftalen. Det er endvidere bestemt, at en henvisning i en kontrakt til et dokument, der indeholder en voldgiftsklausul, er en voldgiftsaftale, hvis kontrakten er skriftlig og henvisningen gør klausulen til en del af kontrakten.

Modellovens art. 8 indeholder regler om forholdet mellem voldgift og sagsanlæg ved domstolene. Ifølge art. 8, stk. 1, skal en retssag om et forhold, der er omfattet af en voldgiftsaftale, efter anmodning af en part afvises, medmindre voldgiftsaftalen er ugyldig, ude af kraft eller ikke kan gennemføres. Anmodningen skal fremsættes senest samtidig med partens første processkrift om sagens realitet. Er der anlagt retssag, kan voldgiftssag alligevel indledes eller fortsættes, og voldgiftskendelse kan afsiges, mens spørgsmålet verserer ved domstolene, jf. stk. 2.

Ifølge modellovens art. 9 er det ikke uforeneligt med en voldgiftsaftale, at en part før eller under en voldgiftssag anmoder domstolene om at iværksætte foreløbige retsmidler, eller at en domstol imødekommer en sådan anmodning.

3.1.3.4. Modellovens kap. III indeholder bestemmelser om voldgiftsretten.

Ifølge modellovens art. 10 kan parterne bestemme antallet af voldgiftsdommere. I mangel af sådan bestemmelse består voldgiftsretten af tre voldgiftsdommere.

Modellovens art. 11 indeholder nærmere regler om, hvordan voldgiftsretten etableres, hvis parterne ikke har aftalt noget herom. Ved voldgift med tre voldgiftsdommere gælder i mangel af anden aftale, at hver part inden 30 dage skal udpege en voldgiftsdommer, hvorefter de udpegede voldgiftsdommere inden 30 dage i fællesskab skal udpege den tredje voldgiftsdommer. Overskrides fristerne, kan hver part anmode domstolene om at udpege den eller de manglende voldgiftsdommere.

Spørgsmålet om voldgiftsdommeres habilitet er reguleret ved modellovens art. 12 og 13. Art. 12 indeholder kriterierne for habilitetsstandard, mens art. 13 regulerer fremgangsmåden ved behandling af habilitetsindsigelser mod en voldgiftsdommer.

Ifølge art. 12, stk. 1, skal en person, der anmodes om at være voldgiftsdommer, oplyse om omstændigheder, som kan give anledning til berettiget tvivl om den pågældendes upartiskhed eller uafhængighed. Endvidere skal en voldgiftsdommer fra udpegningen til sagens afslutning straks oplyse parterne om sådanne omstændigheder, medmindre voldgiftsdommeren allerede har oplyst parterne herom. Det er i art. 12, stk. 2, bestemt, at

en voldgiftsdommer kun skal vige sit sæde, hvis der foreligger omstændigheder, som giver anledning til berettiget tvivl om den pågældendes upartiskhed eller uafhængighed, eller hvis den pågældende ikke har de kvalifikationer, som parterne har aftalt. En part kan kun gøre indsigelse mod en voldgiftsdommer, som parten har udpeget, eller i hvis udpegning parten har deltaget, af grunde, som parten bliver bekendt med efter udpegningen.

Parterne kan aftale, hvordan indsigelser mod en voldgiftsdommer skal behandles, jf. modellovens art. 13, stk. 1, idet domstolenes adgang til at afgøre spørgsmålet, jf. art. 13, stk. 3, dog ikke kan afskæres. Har parterne ikke aftalt en bestemt fremgangsmåde, skal en part inden 15 dage efter, at parten blev bekendt med udpegningen af voldgiftsdommeren eller de omstændigheder, som indsigelsen bygger på, klage skriftligt til voldgiftsretten, jf. art. 13, stk. 2. Medmindre voldgiftsdommeren frivilligt viger sædet, eller den anden part erklærer sig enig i indsigelsen, afgør voldgiftsretten spørgsmålet. Tages indsigelsen ikke til følge, kan spørgsmålet indbringes for domstolene inden 30 dage efter, at parten modtog afgørelsen om, at indsigelsen ikke tages til følge, jf. modellovens art. 13, stk. 3. Domstolens afgørelse kan ikke appelleres. Mens spørgsmålet verserer for domstolene, kan voldgiftsretten, herunder den voldgiftsdommer, mod hvem der er rejst indsigelse, fortsætte med voldgiftssagen og i givet fald afsige kendelse.

Modellovens art. 14 og 15 indeholder bestemmelser om ophør mv. af hvervet som voldgiftsdommer, og om hvordan en ny voldgiftsdommer i givet fald udpeges. I begge tilfælde kan parterne anmode domstolene om at afgøre spørgsmålet, hvis de ikke kan blive enige.

3.1.3.5. Voldgiftsrettens kompetence er reguleret i modellovens kapitel IV. Art. 16 fastslår princippet om voldgiftsrettens kompetence til at afgøre sin kompetence, mens art. 17 giver voldgiftsretten mulighed for at iværksætte foreløbige retsmidler.

Ifølge modellovens art. 16, stk. 1, afgør voldgiftsretten spørgsmål om sin kompetence, herunder indsigelser mod voldgiftsaftalens eksistens og gyldighed. I den forbindelse anses en voldgiftsklausul, der udgør en del af en kontrakt, for en selvstændig aftale

uafhængig af kontraktens øvrige dele. Endvidere er det bestemt, at voldgiftsrettens afgørelse om, at kontrakten er ugyldig, ikke i sig selv indebærer voldgiftsaftalens ugyldighed. Hermed er den såkaldte separabilitetsdoktrin ("Doctrine of Separability") fastslået udtrykkeligt i modelloven.

Modellovens art. 16, stk. 2, regulerer fremgangsmåden for fremsættelse af indsigelser mod voldgiftsrettens kompetence. En indsigelse om, at voldgiftsretten ikke har kompetence til at behandle sagen, skal rejses senest ved indgivelse af svarskrift. En part udelukkes ikke fra at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence ved at udpege eller deltage i udpegelsen af en voldgiftsdommer. En indsigelse mod, at voldgiftsretten overskrider sin kompetence, skal rejses, så snart det spørgsmål, som hævdes at ligge uden for voldgiftsrettens kompetence, rejses under voldgiftssagen. Voldgiftsretten kan dog i begge tilfælde tillade, at indsigelsen fremsættes senere, hvis forsinkelsen er undskyldelig.

Voldgiftsretten kan afgøre indsigelser mod sin kompetence enten ved en særskilt afgørelse eller i voldgiftskendelsen om sagens realitet, jf. art. 16, stk. 3. Hvis voldgiftsretten som et præjudicielt spørgsmål afgør, at den har kompetence, kan hver part inden 30 dage efter at have modtaget meddelelse om afgørelsen indbringe spørgsmålet for domstolene. Domstolens afgørelse kan ikke appelleres. Mens spørgsmålet verserer for domstolene, kan voldgiftsretten fortsætte med voldgiftssagen og i givet fald afsige kendelse.

Ifølge modellovens art. 17 kan voldgiftsretten, medmindre parterne har aftalt andet, på en parts begæring iværksætte foreløbige retsmidler. Voldgiftsretten kan endvidere anmode en part om at stille passende sikkerhed i forbindelse med et sådant retsskridt. Der er ikke i modelloven taget stilling til, om voldgiftsrettens afgørelse om foreløbige retsmidler kan fuldbyrdes af domstolene.

3.1.3.6. Modellovens kapitel V indeholder bestemmelser om voldgiftsrettens sagsbehandling. Bestemmelserne regulerer grundlæggende principper for sagsbehandlingen, hvordan voldgiftens sæde fastsættes, hvornår voldgiftssagen er indledt, sprog, skriftveksling, mundtlige og skriftlige forhandlinger, udeblivelse, brug af

sagkyndige vidner samt domstolenes bistand til optagelse af bevis.

Der er særlig grund til at fremhæve modellovens art. 18, der fastslår det grundlæggende processuelle princip om ligebehandling af parterne. Efter bestemmelsen skal parterne behandles lige under voldgiftssagen og have fuld mulighed for at fremføre deres sag. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Ifølge modellovens art. 19, stk. 1, kan parterne aftale, hvilke regler for sagsbehandlingen voldgiftsretten skal følge. Har parterne ikke indgået aftale herom, behandles sagen på den måde, som voldgiftsretten finder hensigtsmæssig, jf. stk. 2.

Parterne kan aftale voldgiftens sæde, og i mangel heraf fastsætter voldgiftsretten sit sæde under hensyn til sagens omstændigheder, herunder hvad der er bekvemt for parterne, jf. modellovens art. 20, stk. 1. Medmindre parterne har aftalt andet, kan voldgiftsretten uafhængig af sædet sættes på ethvert sted, som voldgiftsretten finder hensigtsmæssigt, jf. stk. 2.

Efter modellovens art. 21 er en voldgiftssag indledt den dag, hvor indklagede modtog klagerens anmodning om voldgift. Der stilles ikke formkrav til anmodningen. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Parterne kan aftale, hvilket eller hvilke sprog voldgiften skal anvende, og i mangel heraf afgør voldgiftsretten spørgsmålet, jf. modellovens art. 22, stk. 1. Medmindre andet fremgår af aftalen eller afgørelsen, skal det eller de pågældende sprog anvendes i parternes processkrifter, mundtlige forhandlinger og kendelser, afgørelser eller andre meddelelser fra voldgiftsretten. Voldgiftsretten kan bestemme, at skriftlige beviser skal være ledsaget af en oversættelse til det eller de pågældende sprog, jf. stk. 2.

Modellovens art. 23 fastsætter deklatoriske regler for indholdet af parternes processkrifter mv.

Modellovens art. 24 angår mundtlig forhandling og skriftlig behandling. Efter stk. 1 afgør voldgiftsretten i mangel af anden aftale, om der skal afholdes mundtlig forhandling i

sagen. En part kan dog, medmindre andet er aftalt, forlange, at der afholdes mundtlig forhandling. Ifølge stk. 2 skal parterne have tilstrækkeligt varsel om mundtlig forhandling og om voldgiftsrettens eventuelle besigtigelse. Dokumenter mv., som en part sender til voldgiftsretten, skal også sendes til modparten, jf. stk. 3.

Modellovens art. 25 regulerer parternes udeblivelse mv. Efter litra a hæver voldgiftsretten sagen, hvis klageren uden rimelig grund ikke indleverer klageskrift. Efter litra b fortsætter voldgiftsretten sagen, hvis indklagede uden rimelig grund ikke indleverer svarskrift. Manglende indlevering af svarskrift anses ikke i sig selv for en ankenelse af klagerens anbringender. Udebliver en af parterne fra en mundtlig forhandling, eller undlader den pågældende at indlevere et skriftligt bevis, kan voldgiftsretten efter litra c fortsætte sagen og afsige kendelse på det foreliggende grundlag. Art. 25 kan fraviges ved aftale.

Voldgiftsrettens brug af sagkyndige er reguleret ved modellovens art. 26, hvorefter voldgiftsretten kan udpege sagkyndige til at afgive erklæring om bestemte spørgsmål. På voldgiftsrettens eller en parts begæring skal en sagkyndig møde til en mundtlig forhandling, hvor parterne har mulighed for at stille spørgsmål til den sagkyndige og til at føre sagkyndige vidner om de pågældende spørgsmål. Art. 26 kan fraviges ved aftale.

Ifølge modellovens art. 27 kan voldgiftsretten eller en part med voldgiftsrettens samtykke anmode domstolene om bistand til optagelse af bevis. Domstolene behandler anmodningen inden for deres kompetence og i overensstemmelse med de gældende regler om bevisoptagelse ved domstolene.

3.1.3.7. Modellovens kap. VI indeholder bestemmelser om voldgiftskendelsen og afslutningen af voldgiftssagen.

Ifølge modellovens art. 28, stk. 1, skal voldgiftsretten anvende de retsregler, som parterne har valgt til afgørelse af retsforholdet. En henvisning til et lands lov skal, medmindre andet er angivet, forstås som en henvisning til dette lands materielle regler og ikke til landets internationalprivatretnlige regler. Har parterne ikke valgt de retsregler, som

retsforholdet skal afgøres efter, skal voldgiftsretten anvende de lovvalgsregler, den finder passende, til at udpege de materielle regler, som retsforholdet skal afgøres efter, jf. stk. 2. Voldgiftsretten kan kun afgøre tvisten efter billighed (dvs. efter et konkret rimelighedsskøn i stedet for efter retsregler), såfremt parterne udtrykkeligt har bemyndiget voldgiftsretten til dette, jf. stk. 3. Voldgiftsretten skal under alle omstændigheder afgøre sagen i overensstemmelse med kontraktens bestemmelser og tage hensyn til sædvaner i den branche, som retsforholdet er underlagt, jf. stk. 4.

Er der flere voldgiftsdommere, skal voldgiftsrettens afgørelser træffes af et flertal af voldgiftsdommerne, medmindre parterne har aftalt andet, jf. modellovens art. 29. Processuelle spørgsmål kan dog afgøres af formanden alene, hvis parterne eller den samlede voldgiftsret har bemyndiget formanden hertil.

Indgår parterne forlig for voldgiftsretten, skal voldgiftsretten afslutte voldgiftssagen, jf. modellovens art. 30, stk. 1. Hvis parterne anmoder om det, og voldgiftsretten ikke modsætter sig det, skal voldgiftsretten stadfæste forliget i form af en voldgiftskendelse. En sådan voldgiftskendelse skal udfærdiges i overensstemmelse med reglerne i art. 31 og skal angive, at det er en kendelse, jf. art. 30, stk. 2. En sådan kendelse har samme status og retsvirkninger som enhver anden kendelse om sagens realitet.

Efter modellovens art. 31, stk. 1, skal en voldgiftskendelse være skriftlig og underskrevet af alle voldgiftsdommerne. I voldgiftssager med mere end én voldgiftsdommer er det dog tilstrækkeligt, at flertallet har underskrevet voldgiftskendelsen, såfremt årsagen til, at ikke alle voldgiftsdommere har underskrevet voldgiftskendelsen, fremgår af kendelsen. Voldgiftskendelsen skal være begrundet, medmindre den stadfæster et forlig efter art. 30, eller parterne har aftalt, at den ikke skal begrundes, jf. art. 31, stk. 2. Voldgiftskendelsen skal dateres og angive voldgiftens sæde, jf. stk. 3. Voldgiftskendelsen anses for afsagt på dette sted. Et underskrevet eksemplar af voldgiftskendelsen skal sendes til hver af parterne, jf. stk. 4.

Ifølge modellovens art. 32, stk. 1, afsluttes voldgiftssagen, når voldgiftskendelsen afsiges, eller når voldgiftsretten hæver sagen i medfør af stk. 2. Efter stk. 2, litra a, hæver

voldgiftsretten sagen, hvis klageren frafalder sit krav, medmindre indklagede modsætter sig ophævelse og voldgiftsretten finder, at indklagede har en berettiget interesse i at opnå en endelig afgørelse af tvisten. Efter litra b hæver voldgiftsretten sagen, hvis parterne er enige herom. Endelig hæver voldgiftsretten sagen, hvis en fortsættelse af sagen er unødvendig eller umulig, jf. litra c. Det følger af stk. 3, at voldgiftsrettens kompetence ophører, når voldgiftssagen afsluttes, jf. dog art. 33 og art. 34, stk. 4.

Modellovens art. 33 giver mulighed for rettelse af voldgiftskendelsen, fortolkning heraf og afsigelse af tillægskendelse. Efter stk. 1, litra a, kan en part inden 30 dage efter modtagelsen af voldgiftskendelsen, medmindre parterne har aftalt en anden tidsfrist, anmode voldgiftsretten om at rette kendelsen med hensyn til regnefejl, skrivefejl eller lignende. Efter litra b kan en part, hvis parterne har aftalt det, inden for samme frist anmode voldgiftsretten om en fortolkning af en bestemt del af voldgiftskendelsen. Hvis voldgiftsretten finder anmodningen berettiget, skal den foretage rettelsen eller give den ønskede fortolkning inden 30 dage efter modtagelsen af anmodningen. Voldgiftsretten kan om nødvendigt forlænge fristen på 30 dage for at foretage rettelsen eller fortolkningen, jf. stk. 4. Efter stk. 2 kan voldgiftsretten endvidere af egen drift inden 30 dage efter afsigelsen af voldgiftskendelsen rette kendelsen som nævnt i stk. 1, litra a.

Efter art. 33, stk. 3, kan en part, medmindre parterne har aftalt andet, inden 30 dage efter modtagelsen af voldgiftskendelsen anmode voldgiftsretten om at afsige tillægskendelse om krav, som blev fremsat under voldgiftssagen, men som ikke er medtaget i voldgiftskendelsen. Hvis voldgiftsretten finder anmodningen berettiget, skal den afsige tillægskendelse inden 60 dage. Voldgiftsretten kan om nødvendigt forlænge fristen på 60 dage for at afsige tillægskendelse, jf. stk. 4.

Reglerne i art. 31 om udformningen af voldgiftskendelser finder anvendelse på rettelse eller fortolkning af en voldgiftskendelse og på tillægskendelser, jf. art. 33, stk. 5.

3.1.3.8. Spørgsmål om voldgiftskendelsens ugyldighed er reguleret i modellovens kap. VII, der alene indeholder én bestemmelse, art. 34. Modellovens art. 34 indeholder seks ugyldighedsgrunde. Bestemmelsen er udtømmende, jf. stk. 1. Der sondres mellem

ugyldighedsgrunde, der kun prøves efter anmodning af en part, jf. stk. 2, litra a, og ugyldighedsgrunde, som domstolene kan prøve af egen drift, jf. stk. 2, litra b.

En voldgiftskendelse kan efter anmodning af en part erklæres ugyldig, hvis en af parterne i voldgiftsaftalen manglede retlig handleevne, eller hvis voldgiftsaftalen er ugyldig efter den lov, som parterne har vedtaget for den, eller i mangel af en sådan vedtagelse efter lovgivningen i det land, hvor ugyldighedssagen behandles (dvs. i det land, som har vedtaget en voldgiftslov med udgangspunkt i modelloven), jf. art. 34, stk. 2, litra a, nr. i.

En voldgiftskendelse kan efter anmodning af en part endvidere erklæres ugyldig, hvis den part, der kræver voldgiftskendelsen tilsidesat, ikke har fået behørig meddelelse om udpegningen af voldgiftsdommerne eller om voldgiftssagens behandling eller af anden grund har været ude af stand til at varetage sine interesser under sagen, jf. art. 34, stk. 2, litra a, nr. ii.

En voldgiftskendelse kan efter anmodning af en part endvidere erklæres ugyldig, hvis voldgiftskendelsen har afgjort spørgsmål, der ligger uden for voldgiftsrettens kompetence, jf. art. 34, stk. 2, litra a, nr. iii. Hvis voldgiftsrettens afgørelse af spørgsmål, der ligger uden for dens kompetence, kan adskilles fra voldgiftsrettens afgørelse af spørgsmål, der ligger inden for dens kompetence, kan kun de dele af voldgiftskendelsen, som afgør spørgsmål, der ligger uden for voldgiftsrettens kompetence, erklæres ugyldig.

Endelig kan en voldgiftskendelse efter anmodning af en part erklæres ugyldig, hvis voldgiftsrettens sammensætning eller dens behandling af sagen ikke har været i overensstemmelse med parternes aftale, medmindre parternes aftale var i strid med en bestemmelse i modelloven, som ikke kan fraviges ved aftale, eller i mangel heraf ikke har været i overensstemmelse med modelloven, jf. art. 34, stk. 2, litra a, nr. iv.

Det er den part, som ønsker voldgiftskendelsen tilsidesat, der skal bevise, at de forhold, som er nævnt i art. 34, stk. 2, litra a, foreligger.

Når en part har indbragt spørgsmålet om en voldgiftskendelses ugyldighed for domstolene, kan domstolene af egen drift erklære voldgiftskendelsen ugyldig, hvis

tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift efter lovgivningen i det land, hvor ugyldighedssagen behandles (dvs. i det land, som har vedtaget en voldgiftslov med udgangspunkt i modelloven), eller hvis voldgiftskendelsen strider mod grundlæggende retsprincipper (ordre public), jf. art. 34, stk. 2, litra b.

Ifølge art. 34, stk. 3, kan en sag om ugyldighed af en voldgiftskendelse ikke anlægges senere end tre måneder efter, at den, som begærer kendelsen tilsidesat, modtog kendelsen. Hvis der har været fremsat en anmodning om rettelse eller fortolkning eller om tillægskendelse, jf. art. 33, regnes fristen fra den dag, hvor voldgiftsretten afsluttede behandlingen af anmodningen.

Endelig indeholder modellovens art. 34, stk. 4, en ”reparationsregel”, hvorefter domstolene efter anmodning af en part kan udsætte sagen om voldgiftskendelsens ugyldighed med henblik på at give voldgiftsretten mulighed for at genoptage voldgiftssagen eller at tage sådanne andre skridt, som efter voldgiftsrettens opfattelse vil fjerne de forhold, som kan medføre voldgiftskendelsens ugyldighed.

3.1.3.9. Modellovens kapitel VIII regulerer anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser.

Udgangspunktet er modellovens art. 35, hvorefter voldgiftskendelser anerkendes og fuldbyrdes, uanset i hvilket land de er afsagt, jf. stk. 1. Anmodning om fuldbyrdelse skal indgives skriftligt. Anmodningen skal være ledsaget af voldgiftskendelsen og voldgiftsaftalen i original eller en bekræftet genpart heraf og om nødvendigt af en bekræftet oversættelse heraf, jf. stk. 2.

Anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse kan nægtes af de grunde, som er anført i modellovens art. 36. På samme måde som i art. 34 sondres der mellem nægtelsesgrunde, der kun prøves efter anmodning af en part, jf. art. 36, stk. 1, litra a, og nægtelsesgrunde, der kan prøves af domstolene af egen drift, jf. art. 36, stk. 1, litra b.

Indholdet af nægtelsesgrundene svarer til de ugyldighedsgrunde, der fremgår af modellovens art. 34, jf. herved pkt. 3.1.3.8 ovenfor, og til nægtelsesgrundene efter New

York-konventionens art. V, jf. herved pkt. 3.1.2.4 ovenfor.

Den nægtelsesgrund, der er angivet i modellovens art. 36, stk. 1, litra a, nr. v, genfindes dog ikke i modellovens art. 34 om ugyldighed, hvilket skyldes, at art. 34 alene regulerer indenlandske voldgiftskendelser, mens art. 36 også regulerer udenlandske voldgiftskendelser. Efter art. 36, stk. 1, litra a, nr. v, kan en voldgiftskendelse nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis voldgiftskendelsen endnu ikke er blevet bindende for parterne eller er blevet tilsidesat eller suspenderet af en domstol i det land, hvor kendelsen blev afsagt, eller efter hvis ret den er afsagt. Bestemmelsen svarer til New York-konventionens art. V, stk. 1, litra e.

Modellovens art. 36, stk. 1, litra a, nr. v, skal ses i sammenhæng med art. 36, stk. 2, hvorefter den domstol, som behandler en anmodning om anerkendelse eller fuldbyrdelse, kan udsætte beslutningen herom, hvis begæring om tilsidesættelse eller suspension af kendelsen er fremsat for en domstol som nævnt i stk. 1, litra a, nr. v, og udsættelse findes velbegrundet. Efter begæring af den, som anmoder om fuldbyrdelse (rekvirenten), kan det endvidere bestemmes, at modparten skal stille passende sikkerhed. Bestemmelsen svarer til New York-konventionens art. VI.

3.2. Det regionale samarbejde

Det europæiske samarbejde om voldgift er hidtil navnlig sket gennem FN's Økonomiske Kommission for Europa (UNECE) og i Europarådet.

3.2.1 Genèvekonventionen og Europarådsoverenskomsten

Under FN's Økonomiske Kommission for Europa blev den 21. april 1961 indgået en europæisk konvention om international handelsvoldgift (herefter Genèvekonventionen). Genèvekonventionen suppleres af overenskomst af 17. december 1962 om anvendelse af den europæiske konvention om international voldgift, der er indgået i Europarådets regi (herefter Europarådsoverenskomsten). Begge disse konventioner blev gennemført i dansk ret i 1973, jf. voldgiftsbekendtgørelsens kapitel 2 og pkt. 2.3.2 ovenfor. Med virkning fra den 1. januar 1976 omfatter konventionerne også Færøerne og Grønland.

Det anføres i Advokatrådets redegørelse om en reform af voldgiftsloven, som er omtalt i pkt. 1.2 ovenfor, at hverken Genèvekonventionen eller Europarådsoverenskomsten har nævneværdig betydning i praksis (redegørelsen side 93).

3.2.1.1. Genèvekonventionen blev udarbejdet i slutningen af 1950'erne i den hensigt at lette samhandelen i Europa, der også på dette område var præget af opdelingen mellem vesteuropæiske og østeuropæiske stater. I modsætning til New York-konventionen, der regulerer anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftsaftaler og voldgiftskendelser, fastsætter Genèvekonventionen fælles regler om navnlig voldgiftsrettens etablering og proceduren for voldgiftsretten. Ifølge konventionens præambel er formålet hermed at supplere New York-konventionen, således at der er et fuldt udbygget normsæt, der dækker hele voldgiftsområdet og således bidrager til at fremme handelen mellem vest- og østeuropæiske lande.

Genèvekonventionen anvendes på voldgift i internationale handelssager mellem parter, som ved voldgiftsaftalens indgåelse havde bopæl eller sæde i forskellige kontraherende stater, jf. konventionens art. I, stk. 1. Konventionen indeholder definitioner af "voldgiftsaftale", "voldgift" og "sæde" i art. I, stk. 2. Som udgangspunkt skal voldgiftsaftaler være skriftlige. I forhold mellem lande, hvis lovgivninger ikke stiller krav om, at en voldgiftsaftale skal være skriftlig, kan voldgiftsaftaler dog indgås i den form, som disse lovgivninger kræver. Efter art. II kan offentligretlige juridiske personer indgå voldgiftsaftaler.

Voldgiftens etablering reguleres af konventionens art. IV, hvorefter parterne kan aftale ad hoc-voldgift og institutionel voldgift. I førstnævnte tilfælde kan parterne bl.a. udpege voldgiftsdommerne eller aftale måden, hvorpå de skal udpeges, bestemme stedet for voldgiften og fastsætte, hvilke procedureregler voldgiftsdommerne skal anvende, jf. art. IV, stk. 1, litra b. Institutionel voldgift indebærer efter art. IV, stk. 1, litra a, at voldgiftsforhandlingerne skal foregå i overensstemmelse med den valgte institutions voldgiftsregler.

Konventionens art. IV, stk. 2-7, indeholder navnlig bestemmelser om udpegning af

voldgiftsdommere, hvis en part undlader at udpege en voldgiftsdommer, eller hvis parterne ikke kan enes om at udpege en voldgiftsdommer, og om voldgiftens organisering, hvis en aftale om ad hoc-voldgift ikke indeholder bestemmelser herom. Bestemmelserne giver bl.a. mulighed for at rette henvendelse til præsidenten for det kompetente handelskammer med henblik på, at denne foretager det fornødne. I Danmark rettes henvendelsen til Den Danske Nationale Komité under Det Internationale Handelskammer. Hvis det ikke er aftalt, hvor voldgiften skal foregå, eller hvis præsidenten for det kompetente handelskammer ikke foretager det fornødne inden 60 dage, kan vedkommende part anmode Den særlige Komité om at foretage det fornødne. Den særlige Komité er etableret ved et tillæg til konventionen og består af to almindelige medlemmer og en formand udpeget af de kontraherende stater handelskamre eller andre institutioner. Ét medlem udpeges af vesteuropæiske stater og ét medlem udpeges af østeuropæiske stater, og formanden udpeges for to år ad gangen på skift af henholdsvis vesteuropæiske og østeuropæiske stater.

Genèvekonventionens art. V regulerer indsigelser mod voldgiftsrettens kompetence. Ifølge art. V, stk. 1, skal indsigelse rejses senest i klageskriftet eller i svarskriftet vedrørende sagens realitet. Opstår spørgsmålet først under voldgiftssagen, skal indsigelsen fremsættes, så snart det spørgsmål, med hensyn til hvilket voldgiftsretten påstås ikke at have kompetence, rejses under voldgiftssagen. Voldgiftsretten kan dog tillade, at indsigelsen fremsættes senere, hvis den sene fremkomst findes undskyldelig. Efter art. V, stk. 2, kan indsigelser, der ikke rejses inden de i stk. 1 anførte frister, ikke senere fremsættes, hverken under voldgiftssagen, under en retssag eller i forbindelse med tvangsfuldbyrdelse. Voldgiftsrettens afgørelse af, om en indsigelse er fremsat for sent, kan dog efterprøves af domstolene.

Voldgiftsrettens lovvalg er reguleret i Genèvekonventionens art. VII. Parterne kan aftale, hvilken lovgivning voldgiftsretten skal anvende ved sagens afgørelse, jf. art. VII, stk. 1. Har parterne ikke truffet en sådan aftale, skal voldgiftsretten anvende den lov, som bestemmes af de lovvalgsregler, voldgiftsretten finder anvendelige. Der skal under alle omstændigheder tages hensyn til kontraktens bestemmelser og til handelssædvaner.

Voldgiftsretten skal afgøre sagen efter billighed, hvis parterne har truffet aftale herom og kan gøre det efter den lov, som finder anvendelse på voldgiften, jf. art. VII, stk. 2.

Ifølge Genèvekonventionens art. VIII skal voldgiftskendelsen begrundes, medmindre parterne udtrykkeligt har erklæret, at kendelsen ikke skal begrundes, eller har aftalt en voldgiftsprocedure, hvorefter det ikke er sædvanligt at begrunde kendelser. En part kan dog i sidstnævnte tilfælde inden afslutningen af de mundtlige forhandlinger eller, hvis der ikke er mundtlige forhandlinger, inden kendelsens udfærdigelse fremsætte begæring om, at kendelsen skal begrundes.

Efter Genèvekonventionens art. IX, stk. 1, kan tilsidesættelse i en kontraherende stat af en voldgiftskendelse, som hører under konventionen, kun danne grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse i en anden kontraherende stat, hvis tilsidesættelsen er sket i en stat, hvor eller i henhold til hvis lov kendelsen er afsagt, og kun hvis tilsidesættelse er sket af en af visse nærmere angivne nægtelsesgrunde, som svarer til New York-konventionens art. V, stk. 1, litra a-d, jf. herom pkt. 3.1.2.4 ovenfor.

Som det udtrykkeligt fremgår af Genèvekonventionens art. IX, stk. 2, indskrænker art. IX, stk. 1, anvendelsen af New York-konventionens art. V, stk. 1, litra e, mellem stater, der har tiltrådt både New York-konventionen og Genèvekonventionen, til kun at omfatte tilfælde, hvor tilsidesættelse er sket af grunde svarende til New York-konventionens art. V, stk. 1, litra a-d. Baggrunden for denne indskrænkning under Genèvekonventionen er, at New York-konventionens art. V, stk. 1, litra e, giver mulighed for, at en tilsidesættelse efter særlige ugyldighedsgrunde hjemlet i national ret i det land, hvor kendelsen blev afsagt, eller efter hvis ret den er afsagt, tillægges virkning i andre lande. Dette har man ønsket at undgå under Genèvekonventionen.

3.2.1.2. Baggrunden for Europarådsoverenskomsten var, at flere vesteuropæiske lande ikke fandt Genèvekonventionens art. IV om Den særlige Komité hensigtsmæssig mellem lande, der er medlemmer af Europarådet. Som nævnt består Den særlige Komité af et vesteuropæisk medlem, et østeuropæisk medlem og en formand, der går på skift mellem de vest- og østeuropæiske lande. Europarådsoverenskomsten bestemmer, at i forhold

mellem parter, der har opholdssted eller sæde i lande, som har tiltrådt overenskomsten, erstattes Genèvekonventionens art. IV, stk. 2-7, hvor der henvises til Den særlige Komité, af en regel om, at enhver vanskelighed, der opstår med hensyn til dannelsen af voldgiftsretten eller dennes virksomhed, efter anmodning af den part, der har rejst sagen, skal indbringes til afgørelse for den kompetente myndighed (dvs. i almindelighed de almindelige domstole).

3.2.2. Europarådets modellov

I fortsættelse af Genèvekonventionen udarbejdede Europarådet i 1966 en konvention til gennemførelse af en ensartet lov om voldgift, idet der til konventionen var knyttet et tillæg med et forslag til en fælles europæisk lov om voldgift. Denne europæiske modellov skulle gælde både national og international voldgift. Formålet med konventionen var at forpligte de kontraherende stater til at gennemføre den europæiske modellov i national ret. I lyset af det stigende handelssamkvem mellem staterne fandt Europarådet det af betydning, at man i det mindste på voldgiftsområdet havde så ensartede lovgivninger som muligt.

Den europæiske modellov blev ikke nogen succes og blev kun tiltrådt af Belgien. En årsag hertil kan være konventionens mange reservationsmuligheder, som i praksis ville modvirke ensartetheden i de nationale lovgivninger.

Voldgiftsudvalget frarådede dansk tilslutning til den europæiske modellov, navnlig fordi loven indeholdt flere detaljerede regler end ønskeligt, og fordi lovens indhold og struktur virkede fremmedartet, jf. betænkning nr. 414/1966 side 31. I den forbindelse blev der også lagt vægt på, at erhvervslivets repræsentanter fandt modelloven for omfattende.

4. Behovet for en reform af voldgiftsloven

4.1. Advokatrådets redegørelse og Retsplejerådets udtalelse

4.1.1. I 2003 modtog Justitsministeriet fra Advokatrådet en redegørelse om en reform af voldgiftsloven, som er udarbejdet af en arbejdsgruppe under Advokatrådet. Redegørelsen

indeholder et samlet forslag til en ny voldgiftslov.

Det fremgår af redegørelsen, at baggrunden for at udarbejde en redegørelse om en reform af voldgiftsloven var, at Advokatrådets Retsudvalg havde fundet, at en moderne dansk voldgiftslov i stedet for den gældende lov fra 1972 vil være en væsentlig forbedring. En moderniseret dansk voldgiftslov vil i høj grad kunne medvirke til, at Danmark fremstår som et attraktivt land at føre voldgiftssager i, og en mere moderne lov vil generelt være til betydelig gavn for erhvervslivet, herunder import- og eksportsektorerne. Endelig vil en ny voldgiftslov kunne medvirke til at sikre, at voldgift umiddelbart fremstår som et brugbart, sagkyndigt og effektivt alternativ til domstolene i både nationale og internationale erhvervsvister. Det var Advokatrådets Retsudvalgs opfattelse, at en reform bør tage udgangspunkt i bl.a. UNCITRAL's modellov fra 1985.

Arbejdsgruppen anfører i redegørelsen, at voldgiftsloven i sin tid indebar en tiltrængt modernisering af voldgift, der samtidig ikke lovregulerede voldgiftsinstituttet i videre omfang end strengt nødvendigt. Den internationale udvikling i den mellemliggende periode, dvs. navnlig UNCITRAL's modellov og de seneste nye voldgiftslove i Sverige, England og Tyskland, har ført til en mere detaljeret og ensartet lovgivning på voldgiftsområdet i andre lande. Disse udenlandske reformer aktualiserer spørgsmålet om, hvorvidt den danske voldgiftslov stadig er tidssvarende og dækker de behov og krav, som erhvervslivet og retssektoeren stiller til voldgift i det 21. århundrede.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at den eksisterende voldgiftslov på en række områder er forældet og utilstrækkelig. Voldgiftsloven bør efter arbejdsgruppens vurdering revideres ud fra følgende principielle overvejelser:

1) Mange spørgsmål og problemstillinger af væsentlig betydning for en voldgiftssag er ikke lovreguleret. Der er et klart behov for en mere detaljeret lov om voldgift.

2) Voldgiftsloven sikrer ikke virksomheder og andre, der deltager i en voldgiftssag, den fornødne retssikkerhed. Der er et væsentligt behov for lovregler, der udtrykkeligt sikrer respekten for og overholdelsen af fundamentale retssikkerhedsmæssige principper under

en voldgiftssag.

3) Voldgiftsloven lever ikke op til de internationale standarder for voldgift. Brugere af voldgift her i landet fremstår derfor som dårligere stillet end brugere af voldgift i lande, der opfylder de internationale krav. Voldgiftsloven bør opfylde de internationale standarder.

4) Reguleringen af voldgift i Danmark er usammenhængende og uklar, navnlig fordi reglerne findes i forskellige regelsæt, og fordi Danmark stadig opretholder internationale regler fra 1920'erne og 1960'erne, som i dag er uden praktisk betydning. Voldgiftsloven bør være klar og enkel med fokus på erhvervslivets aktuelle behov.

4.1.2. Retsplejerrådet afgav i august 2004 en udtalelse om Advokatrådets redegørelse om en reform af voldgiftsloven. Udtalelsen er medtaget som *bilag* til lovforslaget. Det anføres i pkt. 3 i udtalelsen, at Retsplejerrådet kan tiltræde, at der er behov for en modernisering af den gældende voldgiftslov, og at en sådan modernisering ikke mindst bør foretages i lyset af den internationale udvikling.

4.2. *Justitsministeriets overvejelser*

Justitsministeriet finder, at der er behov for en modernisering af den gældende voldgiftslov fra 1972, som bl.a. blev udformet som en "minimumslov" for at gøre det muligt at udvikle retspraksis under hensyntagen til en forventet international udvikling på voldgiftsområdet.

Siden 1972 er en sådan international udvikling bl.a. foregået i FN's regi, hvor der er udarbejdet en modellov (UNCITRAL's modellov fra 1985, jf. herom pkt. 3.1.3 ovenfor), som har dannet udgangspunkt for national voldgiftslovgivning i et stort antal lande. Endvidere er forudsætningerne for de særlige europæiske voldgiftsordninger fra 1960'erne, jf. herom pkt. 3.2.1 ovenfor, ændret med den udvikling, der er foregået i Europa efter 1989.

En ny, mere detaljeret dansk voldgiftslov vil endvidere kunne bidrage til, at Danmark

fremstår som et attraktivt forum for international voldgift til gavn for dansk erhvervsliv.

Justitsministeriet foreslår på denne baggrund, at der gennemføres en ny lov om voldgift til erstatning for den gældende voldgiftslov.

I modsætning til den gældende voldgiftslov, der som nævnt har karakter af en ”minimumslov”, bør den nye voldgiftslov som udgangspunkt regulere alle væsentlige spørgsmål, der kan opstå i forbindelse med voldgift. Dette indebærer bl.a., at grundlæggende principper af betydning for parternes retssikkerhed i forbindelse med voldgift, der for nogles vedkommende i dag må udledes af en i øvrigt sparsom retspraksis, lovfæstes.

Den nye voldgiftslov bør leve op til nuværende internationale standarder, således at loven også kan bidrage til international anerkendelse af dansk voldgift. Justitsministeriet er derfor enig med Retsplejerådet og Advokatrådet i, at den nye voldgiftslov bør udformes med udgangspunkt i UNCITRAL’s modellov om international handelsvoldgift fra 1985.

Modelloven er på relativt kort tid slået igennem i en række stater. Modellovens regler er udarbejdet efter et langvarigt internationalt arbejde og har været genstand for grundige overvejelser. Det må antages, at hvis en ny dansk voldgiftslov bygger på modelloven, vil det i internationale tvister styrke muligheden for voldgift i Danmark. Parter fra andre retsområder accepterer formentlig lettere voldgift i en fremmed stat, hvis den nationale lovgivning om voldgift er i overensstemmelse med modelloven.

Justitsministeriet finder endvidere, at Danmark i forbindelse med gennemførelsen af en ny, moderne voldgiftslov bør opgive Genèveprotokollen fra 1923, Genèveoverenskomsten fra 1927 og Genèvekonventionen fra 1961. Danmark bør endvidere opgive Europarådsoverenskomsten fra 1962 om anvendelse af Genèvekonventionen. Disse internationale instrumenter, der nærmere er omtalt i pkt. 3.1.1 og 3.2.1 ovenfor, må antages ikke længere at have nogen praktisk betydning.

Ved en vedtagelse af lovforslaget giver Folketinget sit samtykke, jf. grundlovens § 19, til, at regeringen på Danmarks vegne op siger de nævnte mellemfolkelige aftaler.

5. Lovforslagets udformning

5.1. Lovens generelle anvendelsesområde

5.1.1. I Advokatrådets redegørelse anføres, at den danske voldgiftslov som udgangspunkt kun bør anvendes, hvor voldgiften har sæde i Danmark. Hermed opnås en klar kompetencefordeling mellem danske og udenlandske domstole, hvilket bl.a. er hensigtsmæssigt ved ugyldighedssøgsmål, da danske domstole kun bør kunne erklære voldgiftskendelser, der er afsagt af voldgiftsretter med sæde i Danmark, ugyldige.

5.1.2. Retsplejerådet kan i sin udtalelse tilslutte sig, at den danske voldgiftslov som hovedregel skal finde anvendelse og kun skal finde anvendelse på ”dansk voldgift”. Retsplejerådet kan endvidere tilslutte sig, at voldgiftslovens regler skal anvendes ens på national og international dansk voldgift, således at det ikke gør nogen forskel, om voldgiften har eller ikke har tilknytning til udlandet.

Retsplejerådet kan i princippet tilslutte sig, at ”dansk voldgift” defineres som voldgift, hvis ”sæde” er i Danmark, men finder det af systematiske grunde betænkeligt at lade en voldgiftslovs anvendelse bero på voldgiftens ”sæde”, hvis voldgiftens ”sæde” samtidig skal fastlægges efter reglerne i den voldgiftslov, der finder anvendelse.

Retsplejerådet gør opmærksom på, at f.eks. de svenske regler og de engelske regler indeholder en anden løsning for fastlæggelse af voldgiftslovens anvendelsesområde.

Den svenske voldgiftslov gælder for voldgift i Sverige, og voldgift kan indledes i Sverige, hvis (i) dette fremgår af voldgiftsaftalen, (ii) dette i overensstemmelse med voldgiftsaftalen er bestemt af voldgiftsretten eller et voldgiftsinstitut, (iii) modparten samtykker heri, eller (iv) der er værneting for den materielle tvist ved svensk domstol, og voldgiftsaftalen ikke indebærer, at voldgiften skal finde sted i udlandet.

Den engelske voldgiftslov gælder for voldgift med sæde i England, og voldgiftens sæde betyder ”the juridical seat” fastsat (i) af parterne, (ii) af en voldgiftsinstitution eller anden institution eller person, som parterne har tillagt kompetence hertil, (iii) af voldgiftsretten,

hvis parterne har bemyndiget den hertil, eller - i mangel heraf - (iv) under hensyn til parternes aftale og alle relevante omstændigheder.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppen finder de svenske og engelske regler unødvendigt komplicerede.

Retsplejerådet anbefaler på denne baggrund, at reglerne om voldgiftslovens almindelige anvendelsesområde tydeliggøres, men på en mere enkel måde end i de svenske eller engelske regler. Advokatrådets arbejdsgruppe har tilsluttet sig dette forslag.

Retsplejerådet bemærker endvidere, at den gældende voldgiftslov ikke finder anvendelse på faglig voldgift, jf. lovens § 11, stk. 1. Rådet har lagt til grund, at der med arbejdsgruppens lovudkast ikke er tilsigtet ændringer heri. Rådet anbefaler, at dette tydeliggøres gennem en udtrykkelig undtagelse af faglig voldgift fra lovens anvendelse ligesom i den gældende voldgiftslov. Advokatrådets arbejdsgruppe har til Retsplejerådet oplyst, at arbejdsgruppen ikke har behandlet faglig voldgift, og at der efter arbejdsgruppens opfattelse ikke er noget til hinder for at videreføre den gældende voldgiftslovs § 11, stk. 1.

Der henvises til pkt. 3.1.1 i Retsplejerådets udtalelse.

5.1.3. Justitsministeriet kan tiltræde, at den danske voldgiftslov som hovedregel skal finde anvendelse og kun finde anvendelse på ”dansk voldgift”. Justitsministeriet kan endvidere tilslutte sig, at voldgiftslovens regler skal anvendes uden forskel på national og international dansk voldgift, således at det ikke gør nogen forskel, om voldgiften har eller ikke har tilknytning til udlandet.

Efter Justitsministeriets opfattelse er der ingen afgørende hensyn, der taler for, at nationale tvister generelt skal have en anden eller strammere regulering end internationale tvister. For brugerne er det vigtigt, at der er en god ramme, som sikrer en effektiv voldgiftsproces efter regler, som er tilpasset parternes behov, og dette gælder både for nationale og internationale tvister. UNCITRAL’s modellov regulerer internationale tvister, men der er ikke noget til hinder for at benytte modelloven som

grundlag også for nationale tvister, hvilket er sket i flere andre lande, herunder Norge. Fælles voldgiftsregler for nationale og internationale tvister er også en fordel, fordi man undgår uheldige afgrænsningsspørgsmål.

Det foreslås derfor, at voldgiftsloven skal gælde for voldgift, herunder international voldgift, der finder sted her i landet.

Endvidere foreslås det, at voldgiftslovens regler ligesom efter gældende ret ikke skal finde anvendelse på faglig voldgift eller på voldgiftsretter, der er oprettet ved lov til afgørelse af tvister på særlige områder.

Der henvises til lovforslagets § 1, stk. 1 og 5, og bemærkningerne hertil.

5.2. Anvendelsesområdet for visse af lovens bestemmelser

5.2.1. I Advokatrådets redegørelse foreslås det, at enkelte regler i voldgiftsloven også skal anvendes på voldgift, der finder sted i udlandet, og voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt. Det drejer sig om reglerne om retssager, der anlægges om den materielle tvist mellem parterne, efter at tvisten er indbragt for en voldgiftsret, eller før voldgiftsretten har truffet afgørelse, om domstolenes iværksættelse af foreløbige retsmidler og om reglerne om domstolenes bistand til optagelse af bevis.

Endvidere foreslås det i Advokatrådets redegørelse, at domstolene ved voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt, skal kunne udøve de beføjelser, de er tillagt efter reglerne om etablering af voldgiftsretten, om behandling af habilitetsindsigelser mod en voldgiftsdommer og om ophør i øvrigt af hvervet som voldgiftsdommer.

5.2.2. Retsplejerådet kan i sin udtalelse tiltræde, at voldgiftslovens regler om forholdet til retssager, der anlægges om den materielle tvist mellem parterne, om domstolenes iværksættelse af foreløbige retsmidler og om domstolenes bistand til optagelse af bevis skal finde anvendelse på al voldgift. Retsplejerådet bemærker i den forbindelse, at de foreslåede regler herom ikke tillægger danske domstole nogen kompetence, som de ikke besidder i forvejen, men alene begrænser danske domstoles kompetence henholdsvis

præciserer, at eksistensen af en voldgiftsaftale ikke berører danske domstoles kompetence i relation til foreløbige retsmidler.

Retsplejerådet kan endvidere tiltræde, at danske domstole bør kunne yde bistand til etablering af en voldgiftsret og bør kunne behandle habilitetsindsigelser mod en voldgiftsdommer og andre spørgsmål om ophør af hvervet som voldgiftsdommer, når voldgiftens sæde endnu ikke er fastlagt. Efter Retsplejerådets opfattelse bør danske domstoles kompetence i denne henseende imidlertid ikke alene bero på, at en part indbringer spørgsmålet for en dansk domstol, men der bør stilles krav om en vis tilknytning til Danmark.

De tilsvarende norske, engelske og tyske regler indeholder et tilknytningskrav. De norske og tyske regler er begrænset til tilfælde, hvor sagsøger eller sagsøgte har forretningssted eller sædvanligt opholdssted i Norge henholdsvis Tyskland. De engelske regler kræver, at det "by reason of a connection with England ... is appropriate" ("på grund af en tilknytning til England ... er hensigtsmæssigt"), at engelske domstole udøver kompetence.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig i, at der bør være et tilknytningskrav. Arbejdsgruppen har i den forbindelse pegt på den norsk/tyske løsning frem for den engelske.

Retsplejerådet foreslår, at tilknytningskravet udformes som et krav om, at mindst en af parterne skal have hjemting i Danmark.

Der henvises til pkt. 3.1.2 i Retsplejerådets udtalelse.

5.2.3. Justitsministeriet kan tiltræde, at voldgiftslovens regler om forholdet til retssager, der anlægges om den materielle tvist mellem parterne, om domstolenes iværksættelse af foreløbige retsmidler og om domstolenes bistand til optagelse af bevis skal finde anvendelse på al voldgift, dvs. også på voldgift, der finder sted i udlandet, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted. Justitsministeriet finder desuden, at voldgiftslovens regler om, hvilke tvister der efter deres art kan afgøres ved voldgift,

ligeledes bør finde anvendelse på al voldgift. En voldgiftsaftale om en tvist, der efter dansk ret efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, bør således altid anses som ugyldig her i landet, uanset om parterne har aftalt, at voldgiften skal finde sted i en fremmed stat, hvor den pågældende tvist godt kan afgøres ved voldgift.

Justitsministeriet har ligesom Retsplejerådet lagt vægt på, at de foreslåede regler herom ikke tillægger danske domstole nogen kompetence, som de ikke besidder i forvejen, men alene begrænser danske domstoles kompetence henholdsvis præciserer, at eksistensen af en voldgiftsaftale ikke berører danske domstoles kompetence i relation til foreløbige retsmidler.

Justitsministeriet kan endvidere tiltræde, at danske domstole bør kunne yde bistand til etablering af en voldgiftsret og bør kunne behandle indsigelser mod en voldgiftsdommer og andre spørgsmål om ophør af hvervet som voldgiftsdommer, når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, men hvor mindst en af parterne har hjemting i Danmark.

Der henvises til lovforslagets § 1, stk. 2 og 3, og bemærkningerne hertil.

5.3. Forholdet til domstolene

5.3.1. I Advokatrådets redegørelse anføres, at det er vigtigt at få fastslået, at domstolene som hovedregel ikke har nogen kompetence i tvister, der afgøres ved voldgift. Dette princip gælder allerede i dansk ret, men da det er et grundlæggende voldgiftsretligt princip, er det arbejdsgruppens vurdering, at princippet bør lovfæstes. Den lovregel, arbejdsgruppen foreslår herom, gælder ifølge arbejdsgruppens lovudkast for voldgift, der finder sted i Danmark.

Arbejdsgruppen foreslår endvidere en bestemmelse om, at domstolene under en retssag, der er anlagt efter, at tvisten er indbragt for en voldgiftsret, først kan tage stilling til, om tvisten i sin helhed eller for en del hører under voldgiftsrettens kompetence, når voldgiftsretten har truffet sin afgørelse. Den foreslåede bestemmelse finder ifølge arbejdsgruppens lovudkast også anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet, og

voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt. Arbejdsgruppen anfører, at den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende voldgiftslovs § 2, stk. 1, med den ændring, at domstolenes adgang til uanset en verserende voldgiftssag at tage stilling til tvisten, hvis ”vægtige grunde” taler herfor, ikke videreføres. Arbejdsgruppen anfører, at denne særlige undtagelse ikke i nævneværdigt omfang synes at have været anvendt, og at den fører til usikkerhed om voldgiftsaftalens bindende virkning for parterne.

Arbejdsgruppen foreslår herudover yderligere en bestemmelse om voldgiftsaftalers processuelle retsvirkninger. Denne bestemmelse angår den situation, hvor der anlægges retssag ved domstolene, selv om tvisten ifølge aftalen skal afgøres ved voldgift, eller der allerede verserer en voldgiftssag. Bestemmelsen finder også anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet, og voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt. Bestemmelsen indeholder tre selvstændige regler.

Efter den første regel har en voldgiftsaftale eller en verserende voldgiftssag som udgangspunkt den virkning, at et sagsanlæg ved domstolene om tvisten afvises, såfremt sagsøgte nedlægger påstand herom.

Efter den anden regel skal retten fremme retssagen, hvis voldgiftsaftalen er ugyldig - dog med forbehold af, at voldgiftsretten afgør spørgsmål om sin kompetence, herunder indsigelser mod voldgiftsaftalens eksistens eller gyldighed - eller voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres. Ifølge bemærkningerne til arbejdsgruppens lovudkast indebærer forbeholdet om, at voldgiftsretten afgør spørgsmål om sin kompetence, at en domstol i de tilfælde, hvor en voldgiftsret er etableret inden sagsanlægget for domstolene, skal afvente voldgiftsrettens afgørelse af kompetencespørgsmålet.

Efter den tredje regel kan voldgiftsretten indlede eller fortsætte voldgiftssagen og afgøre denne, selv om tvisten også verserer for domstolene. Arbejdsgruppen anfører, at dette princip bidrager til voldgiftens effektivitet og er almindeligt anerkendt.

Arbejdsgruppen foreslår endelig en bestemmelse om, at en domstol på en parts anmodning kan iværksætte foreløbige retsmidler, selv om tvisten efter parternes aftale

skal afgøres ved voldgift eller verserer for en voldgiftsret. Arbejdsgruppen anfører, at en lovbestemmelse om parternes mulighed for at anmode domstolene om at iværksætte foreløbige retsmidler uanset en voldgiftsaftale eller en verserende voldgiftssag hidtil har været savnet i dansk ret. I almindelighed antages det, at parterne har mulighed herfor, men arbejdsgruppen finder, at en lovregel herom vil klargøre retsstillingen.

5.3.2. Retsplejerådet finder i sin udtalelse, at reglen om, at domstolene som udgangspunkt ikke har nogen kompetence i tvister, der skal afgøres ved voldgift, bør finde anvendelse på al voldgift, dvs. også på voldgift, der finder sted i udlandet, eller hvor sædet endnu ikke er fastlagt.

Retsplejerådet bemærker, at arbejdsgruppens lovudkast indeholder to bestemmelser om forholdet mellem voldgift og retssag ved domstolene. Rådet finder, at bestemmelserne bør sammenskrives i én bestemmelse. Rådet bemærker, at i både UNCITRAL's modellov og den norske voldgiftslov er regler svarende til de to bestemmelser i arbejdsgruppens lovudkast samlet i én bestemmelse.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppen kan tilslutte sig Retsplejerådets bemærkninger.

Retsplejerådet er i sin udtalelse enig i, at de almindelige regler om domstolenes iværksættelse af foreløbige retsmidler også skal finde anvendelse, når den materielle tvist mellem parterne skal afgøres ved voldgift. Retsplejerådet er endvidere enig i, at det vil være hensigtsmæssigt med en udtrykkelig lovregel herom.

Retsplejerådet bemærker endvidere, at det kan overvejes at give mulighed for at indgå en forudgående aftale om, at sagen om stadfæstelse af et foreløbigt retsmiddel (justifikationssagen) gennemføres for voldgiftsretten og ikke for domstolene, når det foreløbige retsmiddel er besluttet af domstolene i forbindelse med en tvist, som skal afgøres ved voldgift.

Retsplejerådet bemærker desuden, at det bør afklares, om parterne kan indgå forhånds aftale om, at foreløbige retsmidler skal kunne iværksættes uden

sikkerhedsstillelse.

Retsplejerådet bemærker endelig, at forholdet mellem voldgift og umiddelbare fogedforretninger næppe kan anses for ganske afklaret.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.7 i Retsplejerådets udtalelse.

5.3.3. Justitsministeriet er enig i, at det bør lovfæstes, at domstolene som hovedregel ikke har nogen kompetence i tvister, der afgøres ved voldgift. Justitsministeriet er endvidere enig i, at denne lovregel bør gælde for al voldgift, dvs. også for voldgift, der finder sted i udlandet, eller hvor sædet endnu ikke er fastlagt. Det foreslås således som et generelt princip, at en kompetence for domstolene i tvister, der skal afgøres ved voldgift, skal have udtrykkelig lovhjemmel.

Justitsministeriet kan endvidere tilslutte sig, at en retssag om en tvist, der skal afgøres ved voldgift, efter påstand skal afvises, medmindre voldgiftsaftalen er ugyldig eller voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres, og at spørgsmålet om voldgiftsaftalens ugyldighed og voldgiftsrettens kompetence i øvrigt i de tilfælde, hvor retssagen er anlagt efter, at der er indledt voldgiftssag, i første omgang skal afgøres af voldgiftsretten. Justitsministeriet er i den forbindelse enig med Retsplejerådet i, at disse regler bør samles i én bestemmelse.

Justitsministeriet kan også tiltræde, at en part i en voldgiftsaftale uanset voldgiftsaftalen bør kunne få iværksat foreløbige retsmidler ved domstolene efter retsplejelovens almindelige regler herom. Det drejer sig om retsplejelovens kapitel 56 om arrest, kapitel 57 om forbud og kapitel 57 a om bevissikring ved krænkelse af immaterialrettigheder. Forslaget er i overensstemmelse med UNCITRAL's modellov, jf. pkt. 3.1.3.3 ovenfor.

Justitsministeriet finder, at der som anført af arbejdsgruppen og Retsplejerådet er behov for en udtrykkelig lovregel herom, da den nye voldgiftslov som nævnt bygger på det princip, at en kompetence for domstolene i tvister, der skal afgøres ved voldgift, kræver udtrykkelig lovhjemmel.

Af samme grund bør der i voldgiftsloven medtages en udtrykkelig regel om, at det forhold, at en tvist skal afgøres ved voldgift, ikke afskærer en part fra at anmode om, at domstolene iværksætter tvangsfuldbyrdelse efter retsplejelovens regler herom. Uanset at en tvist skal afgøres ved voldgift, bør en part således kunne få gennemført tvangsfuldbyrdelse efter retsplejelovens regler herom, når betingelserne efter retsplejeloven herfor er opfyldt. Dette gælder, hvad enten der er tale om udlæg, tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav, overtagelse til brugeligt pant eller gennemtvungelse ved umiddelbar fogedforretning.

Justitsministeriet finder, at spørgsmålet om, hvorvidt der bør være mulighed for at indgå en forudgående aftale om, at justificationssag vedrørende foreløbige retsmidler, der anordnes af domstolene vedrørende en tvist, som skal afgøres ved voldgift, gennemføres for voldgiftsretten og ikke for domstolene, må ses i sammenhæng med de mere generelle overvejelser om retsplejelovens regler om foreløbige retsmidler, som indgår i Retsplejerådets kommissorium om en generel reform af den civile retspleje. Det samme gælder spørgsmålet om, hvorvidt parterne kan indgå forhåndsftale om, at foreløbige retsmidler skal kunne iværksættes uden sikkerhedsstillelse. Disse spørgsmål bør således efter Justitsministeriets opfattelse indgå i Retsplejerådets kommende overvejelser om foreløbige retsmidler, og lovforslaget indeholder på denne baggrund ikke regler herom.

Der henvises til lovforslagets §§ 4, 8 og 9 og bemærkningerne hertil.

5.4. Lovens fravigelighed

5.4.1. Lovudkastet i Advokatrådets redegørelse indeholder i modsætning til den gældende voldgiftslov en række regler om etablering af voldgiftsretten, dens sagsbehandling og retsanvendelse mv. Det anføres i redegørelsen, at en af de væsentligste fordele ved voldgift er parternes mulighed for at aftale rammerne for processen. Derfor bør de pågældende regler kunne fraviges ved aftale.

Det anføres endvidere i Advokatrådets redegørelse, at det på den anden side er et afgørende træk ved arbejdsgruppens lovudkast, at retssikkerheden skal sikres under

voldgiftssagen. Arbejdsgruppen foreslår derfor at lovfæste nogle grundlæggende processuelle principper om upartiske og uafhængige voldgiftsdommere og ligebehandling af parterne, som ikke kan fraviges ved aftale. De foreslåede regler om adgangen til domstolene i forbindelse med en voldgiftssag kan heller ikke fraviges ved aftale.

5.4.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig, at reglerne om forholdet mellem voldgift og retssager, om domstolenes bistand til gennemførelse af voldgiftssager, om ugyldighed og anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser samt de grundlæggende processuelle principper om ligebehandling af parterne og voldgiftsrettens uafhængighed og upartiskhed ikke skal kunne fraviges ved aftale.

Justitsministeriet er endvidere enig i, at voldgiftslovens regler i øvrigt bør kunne fraviges ved aftale, således at parterne ved en konkret udformet individuel aftale, ved vedtagelse af voldgiftsregler i et standardregelsæt eller ved vedtagelse af institutionel voldgift kan tilrettelægge voldgiften på den måde, som de finder hensigtsmæssig. Voldgiftslovens regler om voldgiftsrettens sagsbehandling mv. får således karakter af et udfyldende regelsæt, som alene finder anvendelse, hvis parterne ikke har aftalt noget om det pågældende spørgsmål.

Der henvises til lovforslagets § 2 og bemærkningerne hertil.

5.5. Voldgiftsaftalen

5.5.1. Det anføres i Advokatrådets redegørelse, at princippet om, at parterne kan aftale voldgift for allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et konkret retsforhold, bør lovfæstes.

Det fremgår endvidere af redegørelsen, at arbejdsgruppen har overvejet, om voldgiftsloven bør indeholde en regel om, hvilke tvister der efter deres art kan afgøres ved voldgift. Arbejdsgruppen finder på den ene side, at det vil være hensigtsmæssigt at lovfæste princippet om, at parterne kan aftale voldgift i retsforhold, som de har fri rådighed over. På den anden side finder arbejdsgruppen, at det vil føre for vidt at fastsætte yderligere og mere detaljerede regler om, hvilke sager der kan afgøres ved

voldgift. I det omfang der er behov for at udelukke visse sagstyper fra voldgift, er det arbejdsgruppens opfattelse, at dette bør reguleres i den pågældende særlovgivning, f.eks. lejeloven.

Arbejdsgruppen foreslår, at voldgiftsaftaler i forbrugerforhold, der er indgået før tvistens opståen, ikke skal være bindende for forbrugeren. Arbejdsgruppen henviser bl.a. til en lignende regel i svensk ret og til, at en tilsvarende begrænsning findes i dansk ret for værnetingsaftaler i forbrugerforhold, jf. retsplejelovens § 245, stk. 2.

Arbejdsgruppen har overvejet, om der bør stilles formkrav til voldgiftsaftaler i form af et krav om skriftlighed. En voldgiftsaftale er byrdefuld for parterne, da den sædvanlige adgang til domstolene afskæres, og da en voldgiftskendelse i praksis ikke kan appelleres. På denne baggrund stiller UNCITRAL's modellov og New York-konventionen krav om skriftlighed. På den anden side synes det hidtidige fravær af et krav om skriftlighed ikke at have voldt problemer i praksis, og det har i forhold til modelloven og New York-konventionen vist sig vanskeligt at angive det præcise indhold af skriftlighedskravet. Arbejdsgruppens konklusion er på denne baggrund, at det ikke er nødvendigt at stille formkrav til voldgiftsaftaler.

5.5.2. Retsplejerådet kan i sin udtalelse tiltræde arbejdsgruppens forslag om at forbyde forudgående voldgiftsaftaler i forbrugerforhold. Voldgift som retsinstitut er først og fremmest møntet på og egnet til afgørelse af tvister i erhvervsforhold, og hensynet til beskyttelsen af forbrugere tilsiger, at der i forbrugerforhold ikke bør kunne indgås en voldgiftsaftale, før tvisten er opstået.

Retsplejerådet bemærker, at en indsigelse om, at en forudgående voldgiftsaftale i en sag om forbrugerforhold er ugyldig, efter arbejdsgruppens lovudkast fortabes, hvis indsigelsen ikke fremsættes i indklagedes første indlæg for voldgiftsretten om realiteten. Voldgiftsretten kan dog tillade, at indsigelsen rejses på et senere tidspunkt under sagen.

Retsplejerådet finder, at disse regler ikke i tilstrækkelig grad sikrer, at forbrugere ikke uforvarende bliver bundet af en forudgående voldgiftsaftale. Retsplejerådet foreslår

derfor, at der indsættes en regel om, at en indsigelse om, at der er tale om en forudgående voldgiftsaftale i forbrugerforhold, kun fortæbes, hvis forbrugeren deltager i voldgiftssagen efter at være gjort bekendt med, at voldgiftsaftalen ikke er bindende. Rådet bemærker, at den norske voldgiftslov indeholder en noget lignende regel, hvor det dog yderligere er et krav, at forbrugeren også er gjort bekendt med, hvad en voldgiftskendelse betyder for mulighederne for fornyet prøvelse.

Retsplejerådet har overvejet, om forbuddet mod forudgående voldgiftsaftaler i forbrugerforhold burde udvides til at finde anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet. Retsplejerådet finder dog ikke tilstrækkeligt grundlag herfor.

Retsplejerådet anfører herom, at en aftale, der før tvistens opståen indgås mellem en dansk erhvervsdrivende og en dansk forbruger om voldgift i udlandet, som altovervejende hovedregel vil være ugyldig, jf. aftalelovens § 38 c, der ikke kan fraviges ved en aftale om anvendelse af udenlandsk lovgivning (såkaldt international præceptivitet), jf. aftalelovens § 38 d.

Gyldigheden af en aftale, der før tvistens opståen indgås mellem en udenlandsk erhvervsdrivende og en dansk forbruger om voldgift i udlandet, vil afhænge af de aftaleretlige regler i det lands lovgivning, som finder anvendelse i henhold til lovvalgsreglerne i den såkaldte Romkonvention om lovvalg i kontraktforhold, idet Romkonventionens regler antages at kunne anvendes analogt på voldgiftsaftaler. Retsplejerådet finder, at danske forbrugere hermed er sikret en tilstrækkelig beskyttelse, hvorved bemærkes, at Romkonventionen bl.a. indeholder regler om anvendelsen af præceptive regler (dvs. regler, som ikke kan fraviges ved aftale) i forbrugerens bopælsland i en række situationer.

Der henvises til pkt. 3.5 i Retsplejerådets udtalelse.

5.5.3. Justitsministeriet er enig i forslaget om at lovfæste, at parterne kan aftale voldgift for allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, som parterne har fri rådighed over. Justitsministeriet er ligeledes enig i, at det ikke vil

være hensigtsmæssigt i voldgiftsloven at medtage mere detaljerede regler om, hvilke tvister der kan afgøres ved voldgift, og at hvis der er behov for at udelukke visse sagstyper fra voldgift, bør det reguleres i den pågældende særlovgivning, sådan som det f.eks. er sket i lejeloven for så vidt angår beboelseslejemål.

Justitsministeriet kan endvidere tilslutte sig forslaget om, at voldgiftsaftaler i forbrugerforhold, der er indgået *før* tvistens opståen, ikke skal være bindende for forbrugeren. Hensynet til beskyttelsen af forbrugere tilsiger, at der i forbrugerforhold ikke bør kunne indgås en voldgiftsaftale, før tvisten er opstået. Som anført af arbejdsgruppen stemmer en sådan regel overens med, at i sager om forbrugeraftaler er en forudgående værnetingsaftale ikke bindende for forbrugeren, og som anført af Retsplejerådet er voldgift som retsinstitut først og fremmest møntet på og egnet til afgørelse af tvister i erhvervsforhold.

Justitsministeriet er også enig i, at voldgiftsaftaler i forbrugerforhold, der er indgået *efter* tvistens opståen, bør være bindende for forbrugeren, medmindre aftalen er ugyldig efter almindelige aftaleretlige regler, herunder aftalelovens § 38 c. Når tvisten er opstået, har forbrugeren efter Justitsministeriets opfattelse således generelt et sådant grundlag for at overskue konsekvenserne af en aftale om, at den konkret foreliggende tvist skal afgøres ved voldgift, at der ikke er behov for en *særlig* ugyldighedsregel, der specifikt er møntet på aftaler om voldgift.

Der foreslås endvidere ingen ændringer i, at en gyldig voldgiftsaftale i forbrugerforhold - dvs. fremover kun voldgiftsaftaler, der er indgået *efter* tvistens opståen - ikke afskærer forbrugeren fra at klage til Forbrugerklagenævnet eller et godkendt privat klage- eller ankenævn, jf. forbrugerklagelovens § 2, stk. 2. Indledes der voldgiftssag, skal voldgiftssagen efter forbrugers anmodning udsættes, indtil Forbrugerklagenævnet eller det godkendte private klage- eller ankenævn har behandlet klagen, jf. forbrugerklagelovens § 3, stk. 3.

Justitsministeriet kan af de grunde, som er anført af Retsplejerådet, tilslutte sig rådets forslag om, at en indsigelse om, at der er tale om en forudgående voldgiftsaftale i

forbrugerforhold, kun skal kunne fortabes, hvis forbrugeren deltager i voldgiftssagen efter udtrykkeligt at være gjort bekendt med, at voldgiftsaftalen ikke er bindende. Forbrugers deltagelse i voldgiftssagen med viden om, at voldgiftsaftalen ikke er bindende, må efter almindelige aftaleretlige principper anses som en efterfølgende godkendelse (ratihabering) af voldgiftsaftalen, som herved opnår gyldighed.

Justitsministeriet finder endvidere, at der også for voldgift, der finder sted i udlandet, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, i voldgiftsloven bør fastsættes et udtrykkeligt forbud mod forudgående voldgiftsaftaler i forbrugerforhold.

Justitsministeriet er endelig enig med arbejdsgruppen i, at det ikke er nødvendigt at stille formkrav til voldgiftsaftaler.

Der henvises til lovforslagets §§ 6 og 7 og § 16, stk. 4, 2. pkt., og bemærkningerne hertil.

5.6. Etablering af voldgiftsretten

5.6.1. I Advokatrådets redegørelse foreslås regler om etablering af voldgiftsretten, hvor hovedprincippet er, at parterne bestemmer, hvordan voldgiftsdommerne udpeges. Har parterne ikke bestemt antallet af voldgiftsdommere, består voldgiftsretten af tre voldgiftsdommere, og hver part udpeger en voldgiftsdommer inden 30 dage efter, at voldgiftssagen er indledt, hvorefter de to partsudpegede voldgiftsdommere udpeger en formand for voldgiftsretten inden 30 dage efter, at de blev udpeget.

Såfremt voldgiftsrettens medlemmer ikke udpeges i overensstemmelse hermed, kan hver af parterne anmode domstolene om at udpege den eller de voldgiftsdommere, som mangler at blive udpeget.

5.6.2. Retsplejerådet bemærker, at den foreslåede regel om, at parterne bestemmer, hvordan voldgiftsdommerne udpeges, alene angår parternes indbyrdes forhold. Reglen er således ikke udtryk for, at parterne ved aftale kan ændre på eventuelle begrænsninger i, hvordan en bestemt person kan lade sig udpege som voldgiftsdommer. Som eksempel kan nævnes, at en dommer ikke bør fungere som partsudpeget voldgiftsdommer (dvs. udpeget

af én part), jf. pkt. 6.3.1 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 32 af 26. marts 1998 (dommeres bierhverv mv.), Folketingstidende 1997-98, 2. saml., tillæg A side 854f, og lov nr. 402 af 26. juni 1998. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig i denne forståelse af reglen.

Der henvises til pkt. 3.8 i Retsplejerådets udtalelse.

5.6.3. Justitsministeriet kan tilslutte sig principperne i arbejdsgruppens forslag om etablering af voldgiftsretten, der er i overensstemmelse med UNCITRAL's modellov, jf. pkt. 3.1.3.4 ovenfor. Justitsministeriet er således enig i, at hovedreglen bør være, at parterne bestemmer, hvordan voldgiftsretten sammensættes, og hvordan voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne udpeges.

Som anført af Retsplejerådet angår voldgiftslovens regel herom alene parternes indbyrdes forhold og er således ikke udtryk for, at parterne ved aftale kan ændre på eventuelle begrænsninger i, hvordan en bestemt person kan lade sig udpege som voldgiftsdommer. Lovforslaget indebærer derfor f.eks. ingen ændringer i, at en dommer ikke bør fungere som voldgiftsdommer, der udpeges af én part.

Justitsministeriet er endvidere enig i, at hvis parterne ikke har aftalt noget om voldgiftsrettens sammensætning, hverken ved en individuel aftale, ved vedtagelse af voldgiftsregler i et standardregelsæt eller ved vedtagelse af institutionel voldgift, skal voldgiftsretten bestå af tre voldgiftsdommere, hvoraf parterne hver udpeger én, som herefter i fællesskab udpeger en formand for voldgiftsretten.

Justitsministeriet kan endelig tilslutte sig, at hvis voldgiftsretten ikke etableres i overensstemmelse med parternes aftale eller i mangel heraf voldgiftslovens regler, kan hver af parterne anmode domstolene om at udpege den eller de voldgiftsdommere, som mangler at blive udpeget. Det foreslås, at adgangen til at søge domstolenes bistand til etablering af voldgiftsretten skal gælde, når voldgiften har sæde i Danmark, samt når voldgiftens sæde endnu ikke er fastlagt, men mindst én af parterne har hjemting i Danmark, jf. pkt. 5.2 ovenfor.

Der henvises til lovforslagets §§ 10 og 11 og bemærkningerne hertil.

5.7. Behandling af indsigelser mod en voldgiftsdommer

5.7.1. Af Advokatrådets redegørelse fremgår, at det efter arbejdsgruppens opfattelse er fundamentalt, at voldgiftsloven følger internationalt anerkendte habilitetsregler for voldgiftsdommere, og at det også er i voldgiftsdommernes interesse, at der fastsættes habilitetsregler. Arbejdsgruppens lovudkast indeholder derfor en generel standard, hvorefter voldgiftsdommere skal være upartiske og uafhængige af parterne, og det foreslås, at en voldgiftsdommer skal vige sit sæde, hvis der foreligger omstændigheder, som giver anledning til berettiget tvivl om dennes upartiskhed eller uafhængighed. Habilitetsreglen suppleres af en almindelig oplysningspligt for voldgiftsdommerne, som gælder både før og under voldgiftssagen.

Det anføres endvidere i redegørelsen, at for at sikre hurtig og effektiv behandling af indsigelser mod en voldgiftsdommers habilitet bør der stilles krav om, at indsigelsen skal fremsættes inden 15 dage efter, at parten blev bekendt med udpegningen af voldgiftsdommeren eller de omstændigheder, som indsigelsen bygger på. Tages indsigelsen ikke til følge, kan spørgsmålet indbringes for domstolene inden 30 dage. Endvidere foreslås en regel, hvorefter indsigelser mod en voldgiftsdommers habilitet ikke senere kan påberåbes som ugyldighedsgrund eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af kendelsen. Denne regel skal sikre, dels at en habilitetsindsigelse ikke kan gemmes i den hensigt at angribe voldgiftskendelsen senere, dels at en habilitetsindsigelse, der én gang er forkastet, heller ikke kan bruges til senere at angribe voldgiftskendelsen.

5.7.2. Retsplejerådet bemærker i sin udtalelse, at den foreslåede ufravigelige (præceptive) 15-dages frist indskrænker parternes aftalefrihed i forhold til gældende ret, hvilket navnlig har betydning for institutionel voldgift. Rådet finder det ubetænkeligt at give parterne mulighed for at aftale en anden frist for fremsættelse af habilitetsindsigelser, herunder gennem henvisning til et voldgiftsinstituts voldgiftsregler. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet tilsluttet sig dette.

Der henvises til pkt. 3.9 i Retsplejerådets udtalelse.

5.7.3. Justitsministeriet kan tilslutte sig, at der i voldgiftsloven medtages en regel om habilitetskravene til voldgiftsdommere, og at habilitetsreglen formuleres som et krav om, at en voldgiftsdommer skal vige sit sæde, hvis der foreligger berettiget tvivl om voldgiftsdommerens upartiskhed eller uafhængighed. Forslaget er i overensstemmelse med UNICTRAL's modellov, jf. pkt. 3.1.3.4 ovenfor.

Justitsministeriet kan endvidere tilslutte sig, at voldgiftsdommere udtrykkeligt pålægges en oplysningspligt med hensyn til omstændigheder, som kan være egnede til at rejse tvivl om deres upartiskhed eller uafhængighed.

Justitsministeriet kan også tilslutte sig, at parterne bør kunne aftale, om en indsigelse mod en voldgiftsdommers habilitet skal fremsættes over for voldgiftsretten eller en anden myndighed, f.eks. en voldgiftsinstitution, som har medvirket ved udpegningen af voldgiftsdommeren, men at den part, der har rejst indsigelse, bør have mulighed for at indbringe spørgsmålet for domstolene, hvis indsigelsen ikke tages til følge af voldgiftsretten eller anden myndighed.

Justitsministeriet kan i den forbindelse tilslutte sig Retsplejerådets forslag om, at parterne bør have mulighed for at aftale fristen for at indbringe indsigelsen for voldgiftsretten eller anden myndighed, herunder ved at aftale institutionel voldgift ved en voldgiftsinstitution, hvis voldgiftsregler indeholder bestemmelser herom.

Justitsministeriet kan endvidere tilslutte sig, at hvis en part er bekendt med omstændigheder, som kan begrunde en indsigelse mod en voldgiftsdommers habilitet, men parten ikke overholder fristen for at indbringe indsigelsen for voldgiftsretten eller anden myndighed eller - hvis voldgiftsretten eller anden myndighed forkaster indsigelsen - for domstolene, bør de pågældende omstændigheder ikke senere kunne påberåbes som ugyldighedsgrund eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelse af sagens realitet.

Endelig bør de beskrevne principper for behandling af habilitetsindsigelser efter

Justitsministeriets opfattelse også finde anvendelse på indsigelser om, at en voldgiftsdommer ikke har de kvalifikationer, som parterne har aftalt. Dette er i overensstemmelse med UNCITRAL's modellov, jf. pkt. 3.1.3.4 ovenfor.

Der henvises til lovforslagets §§ 12 og 13 og bemærkningerne hertil.

5.8. Voldgiftsrettens kompetence

5.8.1. Det anføres i Advokatrådets redegørelse, at den gældende voldgiftslov ikke indeholder regler, der direkte regulerer voldgiftsrettens kompetence, og at heller ikke princippet om adskillelighed mellem voldgiftsaftalen og parternes samlede aftale er lovfæstet. Dette princip kendes også som separabilitetsdoktrinen ("Doctrine of Separability") og indebærer, at den ene aftales ugyldighed ikke i sig selv medfører den andens ugyldighed.

Det anføres endvidere i redegørelsen, at en moderne voldgiftslov bør indeholde bestemmelser om voldgiftsrettens kompetence. Det er således afgørende for voldgiftens funktion og effektivitet, at spørgsmål om voldgiftsrettens kompetence afgøres i forbindelse med voldgiftsrettens etablering eller under sagen i stedet for efter sagens afslutning, f.eks. i forbindelse med et ugyldighedsspørgsmål eller en anmodning om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

På denne baggrund foreslås det i redegørelsen, at voldgiftsretten kan afgøre kompetencespørgsmål, herunder indsigelser mod voldgiftsaftalens eksistens og gyldighed. Endvidere foreslås den såkaldte "Doctrine of Separability" lovfæstet. Desuden foreslås der bestemmelser, hvorefter kompetenceindsigelser som udgangspunkt skal fremsættes senest i indklagedes første indlæg for voldgiftsretten om sagens realitet. Efter arbejdsgruppens opfattelse er det endvidere vigtigt at præcisere i lovteksten, at en part ikke mister retten til at rejse indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence ved at deltage i etableringen af voldgiftsretten.

Det foreslås, at kompetencespørgsmålet skal kunne afgøres under voldgiftssagen eller i

voldgiftskendelsen om sagens realitet. Såfremt voldgiftsretten under sagen finder, at den har kompetence, er det arbejdsgruppens vurdering, at en part særskilt bør kunne få prøvet kompetencespørgsmålet af domstolene. Samtidig tilsiger hensynet til voldgiftsrettens fortsatte behandling af tvisten og hensynet til tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, at der skal være en frist for indbringelse af kompetencespørgsmålet for domstolene.

Endvidere er det arbejdsgruppens opfattelse, at en part, der ikke under voldgiftssagen rejser indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence, ikke skal have mulighed for at ”gemme” indsigelsen til et eventuelt ugyldighedssøgsmål eller en eventuel tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

5.8.2. Retsplejerådet kan i sin udtalelse tilslutte sig de to vigtige principper, som arbejdsgruppen foreslår lovfæstet: princippet om voldgiftsrettens kompetence til at træffe afgørelse om sin kompetence med hensyn til den materielle tvist mellem parterne og princippet om adskillelighed mellem voldgiftsaftalen og parternes samlede aftale (”Doctrine of Separability”).

Retsplejerådet finder, at det bør præciseres i bemærkningerne til et lovforslag, at en indsigelse om, at tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, ikke fortæbes ved, at indsigelsen ikke gøres gældende for voldgiftsretten. Endvidere bør det præciseres, at ligesom indsigelser mod kompetencen ikke mistes, hvis en part helt undlader at deltage i voldgiftssagen, bør indsigelser mod kompetencen heller ikke kunne fortæbes, hvis en part helt undlader at deltage i voldgiftssagen efter, at voldgiftsretten er etableret.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig i, at indsigelser om, at tvisten ikke kan afgøres ved voldgift, ikke kan fortæbes ved, at indsigelsen ikke gøres gældende for voldgiftsretten.

Arbejdsgruppen er derimod uenig i, at indsigelser mod voldgiftsrettens kompetence ikke bør kunne fortæbes, hvis en part helt undlader at deltage i voldgiftssagen efter, at voldgiftsretten er etableret (dvs. aldrig afgiver noget indlæg vedrørende sagens realitet). Arbejdsgruppen har i den forbindelse henvist til hensynet til voldgiftens effektivitet.

Der henvises til pkt. 3.11 i Retsplejerådets udtalelse.

5.8.3. Justitsministeriet er enig med arbejdsgruppen og Retsplejerådet i, at princippet om voldgiftsrettens kompetence til at træffe afgørelse om sin kompetence med hensyn til den materielle tvist mellem parterne og princippet om adskillelighed mellem voldgiftsaftalen og parternes samlede aftale ("Doctrine of Separability") bør lovfæstes.

Justitsministeriet kan desuden tilslutte sig, at en part ikke ved at deltage i voldgiftsrettens etablering afskærer sig fra at fremsætte indsigelser mod voldgiftsrettens kompetence, herunder indsigelser mod voldgiftsaftalens eksistens eller gyldighed. I modsat fald ville en part, der ønsker at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence, bl.a. være nødt til at afstå fra udpege en voldgiftsdommer. Dette ville ikke være rimeligt og heller ikke gavnligt for voldgiftens effektivitet, eftersom en parts manglende medvirken til etablering af voldgiftsretten typisk virker forsinkende for sagens behandling.

Endvidere bør en part, der afgiver et indlæg for voldgiftsretten om sagens realitet, efter Justitsministeriets opfattelse som udgangspunkt være afskåret fra senere at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence, hvis indsigelsen ikke er fremsat over for voldgiftsretten senest samtidig med indgivelsen af partens første indlæg om sagens realitet. En indsigelse om, at sagen efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, bør dog ikke kunne fortabes, og dette bør efter Justitsministeriets opfattelse fremgå udtrykkeligt af loven. En indsigelse om, at der er tale om en forudgående voldgiftsaftale i forbrugerforhold, bør desuden kun kunne fortabes, hvis forbrugeren deltager i voldgiftssagen efter udtrykkeligt at være gjort bekendt med, at voldgiftsaftalen ikke er bindende, jf. herved pkt. 5.5 ovenfor.

En part, der udelukkende har deltaget i etableringen af voldgiftsretten og ikke har afgivet noget indlæg om sagens realitet, bør derimod efter Justitsministeriets opfattelse ikke være afskåret fra senere at gøre indsigelsen gældende. Det er afgivelsen af et indlæg om sagens realitet uden at protestere mod voldgiftsrettens kompetence, der bør anses som et afkald på at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence. Hvis en part slet ikke afgiver noget indlæg om sagens realitet, er der ikke noget processkridt, der kan anses som et

sådant afkald, eftersom en parts medvirken til etablering af voldgiftsretten som nævnt ikke bør afskære parten fra senere at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence.

Justitsministeriet kan endelig tilslutte sig, at voldgiftsretten, hvis der rejses indsigelse mod dens kompetence, kan vælge at træffe en særskilt afgørelse herom eller at medtage afgørelsen herom i den voldgiftskendelse, som afslutter voldgiftssagen. Træffes der en særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence, bør afgørelsen også kunne indbringes særskilt for domstolene, og Justitsministeriet er enig i, at der bør fastsættes en frist for en sådan indbringelse.

Der henvises til lovforslagets § 16 og bemærkningerne hertil.

5.9. Voldgiftsrettens sagsbehandling

5.9.1. Det anføres i Advokatrådets redegørelse, at den gældende voldgiftslov ikke indeholder regler, der direkte regulerer voldgiftsrettens sagsbehandling. En moderne voldgiftslov bør imidlertid efter arbejdsgruppens opfattelse både indeholde deklatoriske minimumsstandarder for voldgiftsrettens sagsbehandling og sikre, at parterne behandles lige under sagen, og at de har fuld mulighed for at varetage deres interesser. Herved sikres det, at parterne ved aftale kan indrette voldgiftsrettens sagsbehandling på en for dem hensigtsmæssig måde samtidig med, at grundlæggende processuelle principper respekteres. Endvidere vil sagsbehandlingsreglerne formentlig bevirke, at færre voldgiftskendelser tilsidesættes som ugyldige eller nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse.

Arbejdsgruppen foreslår 11 bestemmelser om voldgiftsrettens sagsbehandling. De er alle nye, bortset fra en regel om indledning af voldgiftssag og en regel om parternes mulighed for at anmode domstolene om bistand til optagelse af bevis, men svarer efter arbejdsgruppens opfattelse alle til, hvad der i dag er praksis ved behandling af voldgiftssager. De foreslåede bestemmelser kan fraviges ved aftale, bortset fra reglerne om ligebehandlingsprincippet, om behandling af habilitetsindsigelser mod sagkyndige, der er udpeget af voldgiftsretten, og om parternes mulighed for med voldgiftsrettens samtykke at anmode domstolene om bistand til bevisoptagelse.

5.9.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig, at voldgiftsloven bør indeholde regler om voldgiftsrettens sagsbehandling, der kan fraviges ved aftale (deklaratoriske regler), således at parterne bevarer friheden til ved en konkret udformet individuel aftale, ved vedtagelse af voldgiftsregler i et standardregelsæt eller ved vedtagelse af institutionel voldgift at tilrettelægge voldgiften på den måde, som de finder hensigtsmæssig.

Justitsministeriet kan endvidere tilslutte sig, at voldgiftsloven bør indeholde en ufravigelig (præceptiv) regel om, at parterne skal behandles lige under voldgiftssagen og have fuld mulighed for at fremføre deres sag. Der er tale om fundamentale retsplejeprincipper om ligebehandling og adgang til at gøre sig bekendt med processtoffet i sagen (partsoffentlighed) og til at svare på de påstande og anbringender, som modparten fremfører (kontradiktion), som bør gælde for enhver voldgiftssag. Den gældende voldgiftslov indeholder ikke udtrykkelige regler herom, men principperne kan udledes af de gældende regler om voldgiftskendelsers ugyldighed, hvorefter en voldgiftskendelse kan tilsidesættes som ugyldig, hvis voldgiftsrettens behandling af sagen ikke har været betryggende for parterne eller en af disse.

Justitsministeriet kan endvidere tilslutte sig, at også reglerne om parternes mulighed for med voldgiftsrettens samtykke at anmode domstolene om bistand til bevisoptagelse bør være ufravigelige (præceptive).

Derimod har Justitsministeriet ikke fundet grundlag for i lovforslaget at medtage regler om indsigelser mod sagkyndige, der er udpeget af voldgiftsretten. Voldgiftsretten afgør som udgangspunkt endeligt spørgsmål om bevisførelsen for voldgiftsretten, og der ses ikke at være behov for at give mulighed for en særlig domstolsprøvelse af voldgiftsrettens afgørelser i anledning af indsigelser mod en sagkyndig, der er udpeget af voldgiftsretten. UNCITRAL's modellov indeholder heller ikke regler om indsigelser mod sagkyndige.

Der henvises til lovforslagets §§ 18-27 og bemærkningerne hertil.

5.10. Voldgiftskendelsen og afslutning af voldgiftssagen

5.10.1. Det anføres i Advokatrådets redegørelse, at der ikke i den gældende voldgiftslov er fastsat krav til voldgiftskendelsen eller voldgiftsrettens retsanvendelse og bevisbedømmelse mv. Arbejdsgruppen finder, at den manglende lovregulering af disse spørgsmål medfører usikkerhed for parterne. Arbejdsgruppen foreslår derfor, at der fastsættes regler om voldgiftsrettens retsanvendelse, bevisbedømmelse og afstemninger, forlig, formkrav mv. til voldgiftskendelsen, hvornår voldgiftssagen afsluttes, og muligheden for at rette kendelsen eller afsige tillægskendelse.

Arbejdsgruppen foreslår med hensyn til *lovvalg* (dvs. udpegning af de regler, der skal anvendes ved voldgiftsrettens afgørelse af sagens realitet), at udgangspunktet er, at voldgiftsretten skal anvende de retsregler, som parterne har valgt. Arbejdsgruppen har drøftet, hvilken løsning der skal gælde, hvor parterne ikke har aftalt noget om lovvalget.

Arbejdsgruppen anfører, at de svenske regler om anvendelse af loven i det land, hvor voldgiftsretten har sæde, er udtryk for en meget direkte og fast løsning, som efter arbejdsgruppens skøn er meget praktisk i de fleste tilfælde på grund af dens forudsigelighed.

Arbejdsgruppen anfører, at art. 28, stk. 2, i UNICTRAL's modellov om, at voldgiftsretten skal anvende de lovvalgsregler, den finder anvendelige, indebærer, at voldgiftsretten først fastsætter de anvendelige lovvalgsregler, hvorefter den anvender disse til at udpege den anvendelige materielle lovgivning. Voldgiftsretten er frit stillet med hensyn til valget af lovvalgsregler, men ikke med hensyn til valget af den anvendelige lovgivning, der følger af de valgte lovvalgsregler. Efter arbejdsgruppens vurdering er denne løsning mindre heldig, fordi parterne ikke har mulighed for at forudsige, hvilke lovvalgsregler der vil blive anvendt, og dermed hvilke retsregler der skal anvendes af voldgiftsretten.

Arbejdsgruppen anfører, at art. 17 i Det Internationale Handelskammers (ICC's) Procesreglement fra 1998 om, at voldgiftsretten skal anvende de retsregler, som voldgiftsretten finder anvendelige, går uden om lovvalgsreglerne og reelt er en bemyndigelse til voldgiftsretten til ubundet af regler at foretage lovvalget. Ganske vist er resultatet vanskeligt at forudsige, men løsningen tvinger i højere grad parterne til at blive

enige om de anvendelige retsregler. Henset til ICC's store succes og reglens direkte karakter fremstår ICC-løsningen efter arbejdsgruppens opfattelse som den mest moderne regel, der samtidig giver voldgiftsretten frihed til at afgøre lovvalget på den mest hensigtsmæssige måde i lyset af sagens konkrete omstændigheder.

Samlet set er det arbejdsgruppens konklusion, at ICC-løsningen er den bedste løsning. På den anden side kan den svenske løsning efter arbejdsgruppens vurdering være et udmærket alternativ, hvis ICC-løsningen findes for fleksibel.

Arbejdsgruppen bemærker med hensyn til *forlig*, at den gældende voldgiftslov ikke indeholder bestemmelser om forlig indgået for voldgiftsretten. Det er arbejdsgruppens skøn, at mange voldgiftssager finder deres løsning ved forlig. En moderne voldgiftslov bør derfor fastsætte retsvirkningerne af et sådant forlig. Endvidere bør et sådant forlig om nødvendigt kunne tvangsfuldbyrdes. På denne baggrund foreslår arbejdsgruppen en bestemmelse, hvorefter voldgiftsretten på en parts anmodning ved kendelse kan stadfæste et forlig indgået for voldgiftsretten.

Arbejdsgruppen anfører i relation til *formkrav til voldgiftskendelser*, at en voldgiftskendelse efter den gældende voldgiftslov tvangsfuldbyrdes efter de samme regler, som gælder for domme, men at voldgiftsloven uanset dette ikke indeholder nærmere retningslinjer for eller minimumskrav til voldgiftskendelsens form og indhold. Arbejdsgruppen anfører herom, at det for det første er vigtigt, at voldgiftskendelsen er skriftlig og som udgangspunkt underskrevet af samtlige voldgiftsdommere. For det andet bør en voldgiftskendelse som hovedregel være begrundet. For det tredje er det både praktisk og vigtigt, at voldgiftskendelsen er dateret, og at voldgiftens sæde er angivet i kendelsen af hensyn til f.eks. indsigelser om forældelse, anlæg af ugyldighedssøgsmål samt anerkendelse og fuldbyrdelse.

5.10.2. Retsplejerådet bemærker i sin udtalelse i relation til forslaget om, at voldgiftskendelsen skal være skriftlig og underskrevet af voldgiftsdommerne, at forslagets forhold til digitale meddelelser og digitale signaturer bør afklares i forbindelse med en gennemførelse af lovgivning på grundlag af forslaget. Rådet bemærker, at

spørgsmålet er omtalt i forarbejderne til den norske voldgiftslov.

Der henvises til pkt. 3.14 i Retsplejerådets udtalelse.

5.10.3. Justitsministeriet er enig i, at voldgiftsloven bør indeholde regler om retsanvendelse (dvs. lovvalg med hensyn til sagens realitet), bevisbedømmelsen, voldgiftsrettens afstemninger, forlig, formkrav mv. til voldgiftskendelsen, hvornår voldgiftssagen afsluttes, og muligheden for at rette kendelsen eller afsige tillægskendelse.

Justitsministeriet finder med hensyn til *lovvalg* (dvs. udpegning af de regler, der skal anvendes ved voldgiftsrettens afgørelse af sagens realitet), at voldgiftsretten skal anvende de retsregler, som parterne har valgt. Hvis parterne ikke har aftalt noget om lovvalget, bør voldgiftsretten bruge de lovvalgsregler, som voldgiftsretten finder anvendelige, til at udpege, hvilke materielle retsregler sagen skal afgøres efter.

Denne ordning stemmer overens med UNCITRAL's modellov, og Justitsministeriet finder, at ordningen desuden må anses for rimelig i både internationale og nationale voldgiftssager. I internationale voldgiftssager kan voldgiftsstedet være bestemt ud fra helt andre hensyn end de materielle retsregler eller lovvalgsregler, der er gældende på voldgiftsstedet, og det er derfor efter Justitsministeriets opfattelse hensigtsmæssigt at give voldgiftsretten mulighed for efter et skøn over sagens omstændigheder at bestemme, hvilke lovvalgsregler der skal anvendes. I nationale voldgiftssager fører en sådan ordning ligeledes til rimelige resultater, eftersom voldgiftsretten har mulighed for at anvende de lovvalgsregler, der er gældende på voldgiftsstedet. Samtidig har parterne altid - herunder efter, at voldgiftssagen er indledt - mulighed for selv at aftale, efter hvilke materielle retsregler tvisten skal afgøres.

Justitsministeriet finder, at den regel i ICC's Procesreglement, som arbejdsgruppens forslag bygger på, er meget vidtgående og ikke egnet som grundlag for en udfyldende lovregel, dvs. en regel, som skal anvendes, når parterne *ikke* har behandlet spørgsmålet om lovvalg i deres aftale.

Justitsministeriet finder endvidere, at en løsning som den svenske, hvorefter en tvist, der

afgøres ved voldgift i Danmark, i mangel af anden aftale altid skal afgøres efter dansk materiel ret, eller som den norske, hvorefter en tvist, der afgøres ved voldgift i Danmark, i mangel af anden aftale altid skal afgøres efter de retsregler, der udpeges af danske lovvalgsregler, heller ikke vil være hensigtsmæssig. Efter Justitsministeriets opfattelse er der således en risiko for, at udenlandske parter vil finde voldgift i Danmark mindre attraktiv, hvis voldgift i Danmark automatisk indebærer, at dansk materiel ret eller danske lovvalgsregler skal anvendes i alle tilfælde, hvor parterne - ved en forglemmelse eller på grund af manglende enighed - ikke har aftalt noget om lovvalget.

Det bemærkes i den forbindelse, at den foreslåede regel om lovvalg kan fraviges ved aftale, og der er således ikke noget til hinder for, at parterne *aftaler* at anvende en lovvalgsregel som reglen i ICC's Procesreglement. I mangel af en udtrykkelig aftale enten om, hvilke *lovvalgsregler* voldgiftsretten skal anvende, eller hvilke *materielle retsregler* voldgiftsretten skal anvende, bør voldgiftsretten imidlertid efter Justitsministeriets opfattelse bruge de lovvalgsregler, som voldgiftsretten finder anvendelige, hvilket som nævnt svarer til ordningen efter UNCITRAL's modellov.

Med hensyn til *forlig* kan Justitsministeriet tilslutte sig, at muligheden for en forligsmæssig løsning af en voldgiftssag bør fremmes gennem en bestemmelse om, at voldgiftsretten efter anmodning fra en part ved kendelse kan stadfæste et forlig, der indgået for voldgiftsretten. En sådan kendelse vil have samme retsvirkninger som andre voldgiftskendelser og kan således bl.a. tvangsfuldbyrdes.

Justitsministeriet kan i relation til spørgsmålet om *formkrav til voldgiftskendelser* tilslutte sig, at voldgiftskendelsen skal være skriftlig og som udgangspunkt underskrevet af samtlige voldgiftsdommere. Voldgiftskendelsen bør endvidere være dateret og angive, hvor voldgiften har fundet sted. Justitsministeriet er endvidere enig i, at voldgiftskendelsen skal være begrundet, medmindre parterne har aftalt andet eller der er tale om en voldgiftskendelse, der stadfæster et forlig, der er indgået for voldgiftsretten.

Justitsministeriet har i lyset af Retsplejerådets bemærkninger om digitale meddelelser og digitale signaturer overvejet, om der er behov for i voldgiftsloven at medtage en generel

bestemmelse om digital kommunikation. Justitsministeriet har imidlertid ikke fundet behov herfor, og lovforslaget indebærer ingen hindringer for digital kommunikation i den udstrækning, parterne og voldgiftsretten måtte ønske det i forbindelse med voldgiftssagens behandling. Det er som udgangspunkt parterne selv, der bestemmer, om og på hvilken måde digital kommunikation skal benyttes under voldgiftssagens behandling.

I forhold til domstolene vil retsplejelovens regler om digital kommunikation med domstolene finde anvendelse, når de træder i kraft, jf. herved lov nr. 447 af 9. juni 2004 om ændring af retsplejeloven, konkursloven, lov om skifte af dødsboer og lov om skifte af fællesbo mv. (Digital kommunikation i retsplejen, kendelser med begrænset sagsfremstilling, regler om vidneforvarede mv.).

Med hensyn til den foreslåede regel om, at voldgiftskendelsen skal være skriftlig og underskrevet af voldgiftsdommerne, forudsætter Justitsministeriet, at en voldgiftskendelse i digital form kan opfylde disse krav, hvis der er tilstrækkelig sikkerhed for, at voldgiftskendelsen hidrører fra voldgiftsretten, f.eks. gennem en sikker digital signatur. På nuværende tidspunkt er der i praksis ikke mulighed for at gennemføre tvangsfuldbyrdelse efter reglerne i retsplejeloven på grundlag af et digitalt dokument, og Justitsministeriet forudsætter derfor samtidig, at voldgiftsretten efter anmodning fremsender en bekræftet udskrift af voldgiftskendelsen i papirform, hvis en part har behov herfor til brug for en anmodning om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

Der henvises til lovforslagets §§ 19 og 28-33 og bemærkningerne hertil.

5.11. Sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse

5.11.1. Det anføres i Advokatrådets redegørelse, at den gældende voldgiftslov ikke indeholder bestemmelser om sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse for voldgiftsrettens vederlag og udgifter i forbindelse med voldgiftssagen, bortset fra § 6, hvorefter domstolene kan prøve voldgiftsrettens fastsættelse af sit honorar. Denne prøvelsesadgang for domstolene foreslås opretholdt, idet der dog foreslås en søgsmålsfrist på 30 dage fra

det tidspunkt, hvor parten modtog honorarfastsættelsen. Efter arbejdsgruppens vurdering vil det endvidere være hensigtsmæssigt nærmere at regulere sagsomkostningerne i forbindelse med voldgiftssagen og spørgsmålet om sikkerhedsstillelse for voldgiftsrettens vederlag og udgifter i forbindelse med voldgiftssagen, da disse spørgsmål har stor praktisk betydning. Arbejdsgruppens forslag herom er inspireret af de svenske regler og det daværende norske lovudkast. UNCITRAL's modellov regulerer derimod ikke spørgsmålet om sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse.

Hovedtrækkene i arbejdsgruppens forslag om sagsomkostninger er, at voldgiftsretten fastsætter sit honorar og sine omkostninger, at parterne hæfter solidarisk for honoraret og omkostningerne, at voldgiftsretten fordeler disse udgifter mellem parterne, at voldgiftsretten kan pålægge en part at betale modpartens udgifter til voldgiftssagen, samt at domstolene efter anmodning fra en part inden 30 dage kan prøve voldgiftsrettens fastsættelse af sit honorar.

Med hensyn til sikkerhedsstillelse foreslår arbejdsgruppen en regel om, at voldgiftsretten kan pålægge parterne at stille sikkerhed for voldgiftsrettens honorar og omkostninger. Da en part kan forsøge at undgå voldgiftssagen ved ikke at stille sin del af sikkerheden, foreslås det endvidere, at den anden part da kan stille hele sikkerheden. Endelig foreslås det, at voldgiftsretten kan afslutte sagen, hvis sikkerheden ikke stilles inden for en af voldgiftsretten fastsat frist.

5.11.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig, at der i voldgiftsloven fastsættes regler, som kan fraviges ved aftale (deklaratoriske regler), om sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse, sådan som det er tilfældet i bl.a. Norge og Sverige.

Endvidere bør der i overensstemmelse med den gældende voldgiftslov fastsættes en ufravigelig (præceptiv) regel om, at en part inden for en vis frist særskilt kan indbringe fastsættelsen af voldgiftsrettens vederlag og udgifter i forbindelse med voldgiftssagen for domstolene til prøvelse. Adgangen til indbringelse for domstolene bør ligesom i bl.a. Norge og Sverige også omfatte voldgiftsrettens udgifter i forbindelse med voldgiftssagen, da voldgiftsdommerne selv har interesse i fastsættelsen heraf på samme måde som i

fastsættelsen af vederlaget. Dette gælder også, når voldgiftsrettens udgifter i overensstemmelse med parternes aftale er fastsat af en voldgiftsinstitution, da voldgiftsinstitutionen tilsvarende selv har interesse i fastsættelsen af voldgiftsinstitutionens omkostninger, som er en del af voldgiftsrettens udgifter i forbindelse med voldgiftssagen.

Justitsministeriet kan også tilslutte sig, at der i voldgiftsloven fastsættes deklaratoriske regler om sikkerhedsstillelse for voldgiftsrettens vederlag og omkostninger, sådan som det er tilfældet i bl.a. Norge og Sverige.

Der henvises til lovforslagets §§ 34-36 og bemærkningerne hertil.

5.12. Tilsidesættelse af voldgiftskendelsen

5.12.1. Det anføres i Advokatrådets redegørelse, at den gældende voldgiftslovs § 7 om voldgiftskendelsens ugyldighed i hovedtræk bør videreføres, men at arbejdsgruppen finder det nødvendigt at ændre på tre forhold.

For det første er det uafklaret, om voldgiftslovens § 7 er udtømmende. Dette giver efter arbejdsgruppens vurdering en uheldig retsstilling, fordi parterne i værste fald ikke kan indrette sig efter voldgiftskendelsens indhold, selv om voldgiftskendelsen eller voldgiftsrettens sagsbehandling ikke strider mod de ugyldighedsgrunde, som fremgår af voldgiftslovens § 7. Efter arbejdsgruppens opfattelse er det afgørende, at en voldgiftslov udtømmende angiver ugyldighedsgrundene.

For det andet svarer ugyldighedsgrundene og den valgte systematik i voldgiftslovens § 7 ikke fuldt ud til UNCITRAL-modellovens art. 34 og New York-konventionens art. V. Efter arbejdsgruppens vurdering vil det være hensigtsmæssigt, at der på samme måde som i modelloven sondres mellem ugyldighedsgrunde, som kan prøves af domstolene af egen drift, og ugyldighedsgrunde, som kun prøves, såfremt en part påberåber sig de pågældende grunde. Endvidere vil det være hensigtsmæssigt, at ugyldighedsgrundene fuldt ud svarer til de internationalt anerkendte ugyldighedsgrunde i modelloven.

For det tredje fastsætter voldgiftsloven ikke en bestemt frist for anlæg af ugyldighedssøgsmål, idet det blot er forudsat, at et ugyldighedssøgsmål anlægges inden rimelig tid. Af hensyn til parternes mulighed for at indrette sig efter voldgiftskendelsen finder arbejdsgruppen, at der bør fastsættes en bestemt frist for anlæg af ugyldighedssøgsmål.

Arbejdsgruppens lovudkast giver i øvrigt Sø- og Handelsretten enekompetence til at behandle søgsmål om ugyldighed af danske voldgiftskendelser. Ifølge bemærkningerne til lovudkastet er begrundelsen herfor, at dette henset til karakteren af sagerne er mere hensigtsmæssigt end at anvende retsplejelovens almindelige værnetingsregler.

5.12.2. Retsplejerådet anfører i sin udtalelse, at der efter rådets opfattelse ikke er grundlag for at fravige retsplejelovens almindelige regler om saglig og stedlig kompetence i sager om danske voldgiftskendelsers ugyldighed. Som anført i bemærkningerne til det lovudkast, der dannede grundlag for den gældende voldgiftslov, bør de almindelige procesregler i det omfang, det er praktisk muligt, efter Retsplejerådets opfattelse fastholdes også på områder, der i visse henseender er undergivet en særlig lovgivning, jf. Folketingstidende 1971-72, tillæg A spalte 905.

Efter Retsplejerådets opfattelse er der således ikke grundlag for at tillægge Sø- og Handelsretten en større kompetence i sager om danske voldgiftskendelsers ugyldighed, end hvad der følger af retsplejelovens almindelige regler.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at lovudkastets regler om domstolenes stedlige og saglige kompetence er uden betydning for indførelsen af en moderne dansk voldgiftslov, og at arbejdsgruppen derfor kan støtte Retsplejerådets forslag om at bevare de gældende kompetenceregler.

Der henvises til pkt. 3.18 i Retsplejerådets udtalelse.

5.12.3. Justitsministeriet er enig i, at voldgiftslovens regler om tilsidesættelse af danske voldgiftskendelser som ugyldige bør udformes på baggrund af UNCITRAL's modellov.

Voldgiftslovens opregning af ugyldighedsgrunde bør således være udtømmende, og ugyldighedsgrundene bør i form og indhold svare til de ugyldighedsgrunde, som er medtaget i modelloven. Disse ugyldighedsgrunde svarer også til de grunde til at nægte at anerkende eller fuldbyrde udenlandske voldgiftskendelser, som findes i New York-konventionen, og der bliver derfor også harmoni mellem danske voldgiftskendelsers gyldighed og deres anerkendelse og fuldbyrdelse i andre stater, som har tiltrådt New York-konventionen.

Endvidere bør der i overensstemmelse med modelloven fastsættes en frist for at anlægge retssag om tilsidesættelse af en dansk voldgiftskendelse. Fristen bør efter Justitsministeriets opfattelse i overensstemmelse med modelloven og reglerne i bl.a. Norge og Sverige fastsættes til 3 måneder.

Justitsministeriet er enig med Retsplejerådet i, at der ikke er grundlag for at fravige retsplejelovens almindelige regler om saglig og stedlig kompetence i sager om tilsidesættelse af danske voldgiftskendelser. Lovforslaget indebærer derfor ingen fravigelse af retsplejelovens almindelige kompetenceregler. Det bemærkes herved, at hvis fagkundskab til søforhold eller handelsforhold skønnes at være af betydning, jf. retsplejelovens § 6, stk. 5, kan en retssag om tilsidesættelse af en dansk voldgiftskendelse som udgangspunkt anlægges ved Sø- og Handelsretten i København, hvis der er værneting for sagen i det storkøbenhavnske område.

Der henvises til lovforslagets § 37 og bemærkningerne hertil.

5.13. Anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser

5.13.1. Det anføres i Advokatrådets redegørelse, at arbejdsgruppens forslag til bestemmelser om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser som udgangspunkt svarer til de gældende regler i voldgiftsloven og voldgiftsbekendtgørelsen.

Der foreslås dog en udtrykkelig regel om, at voldgiftsrettens afgørelser om sagsomkostninger kan fuldbyrdes efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af sagsomkostninger, hvilket efter arbejdsgruppens vurdering er en forbedring i forhold til

gældende ret.

Endvidere foreslås det, at voldgiftsrettens afgørelser om iværksættelse af foreløbige retsmidler skal kunne fuldbyrdes efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler. Det anføres i Advokatrådets redegørelse, at dette efter arbejdsgruppens opfattelse vil øge voldgiftens effektivitet og have klare procesøkonomiske fordele.

Det fremgår endvidere af Advokatrådets redegørelse, at arbejdsgruppen har drøftet, om det stadig er en hensigtsmæssig retsstilling, at *alle* udenlandske voldgiftskendelser, der angår en tvist, som efter dansk ret kan afgøres ved voldgift, som udgangspunkt har bindende virkning her i landet. Det er arbejdsgruppens skøn, at en sådan regel, der gælder, uanset om Danmark har indgået en konvention med den stat, hvor voldgiftskendelsen er afsagt, efter, at New York-konventionen er gennemført i dansk ret, ikke har nævneværdig betydning i praksis, da langt de fleste sager om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser afgøres efter New York-konventionen. Henset hertil og til, at det gældende udgangspunkt om anerkendelse af alle udenlandske voldgiftskendelser er meget vidtgående, anbefaler arbejdsgruppen, at Danmark fremover kun anerkender og fuldbyrder voldgiftskendelser, der er omfattet af New York-konventionen, dvs. hvor kendelsen er afsagt i en stat, der har tiltrådt New York-konventionen.

5.13.2. Retsplejerådet bemærker i sin udtalelse, at arbejdsgruppens lovudkast ikke indeholder nogen udtrykkelig regel om, at danske voldgiftskendelser har bindende virkning (retskraft) her i landet. Det samme er tilfældet for den gældende voldgiftslov. Derimod er den norske voldgiftslov ligesom UNCITRAL's modellov udformet således, at der er én fælles regel om anerkendelse (og fuldbyrdelse) af alle voldgiftskendelser uanset oprindelsesland, dvs. også omfattende indenlandske voldgiftskendelser.

Retsplejerådet finder, at forslaget i Advokatrådets redegørelse om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler rejser en række tvivlsspørgsmål af væsentlig principiel og praktisk betydning.

Retsplejerådet anfører endvidere, at selv hvis adgangen til tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler begrænses til de foreløbige retsmidler, der findes i retsplejeloven, er der en række spørgsmål, som må afklares. Hvis domstolene ingen materiel prøvelse skal foretage, når blot voldgiftsrettens foreløbige afgørelse efter sin art er et ”forbud” eller en ”arrest”, vil parterne ved aftale kunne hidføre en retstilstand, hvor et forbud kan nedlægges i videre omfang, end retsplejeloven giver mulighed for, og hvor overtrædelse af et sådant forbud er strafbart. Dette kan fremstå således, at parterne dermed ved aftale vil kunne indføre et strafansvar. Hvis domstolene omvendt i større eller mindre omfang skal foretage en prøvelse af, om retsplejelovens betingelser for forbud eller arrest er opfyldt, kan det diskuteres, i hvilket omfang der overhovedet er tale om, at voldgiftsrettens afgørelse tvangsfuldbyrdes.

Retsplejerådet peger på, at man i princippet kan forestille sig en mellemløsning, hvor domstolene hverken automatisk tvangsfuldbyrder voldgiftsrettens afgørelse om et foreløbigt retsmiddel (alene med forbehold for de almindelige ugyldighedsgrunde) eller foretager en fuldstændig prøvelse af, om retsplejelovens betingelser for det foreløbige retsmiddel er opfyldt. Det er imidlertid vanskeligt at se, hvordan en sådan mellemløsning med en ”vis” yderligere prøvelse (ud over de meget snævre almindelige ugyldighedsgrunde) skulle formuleres i en lovbestemmelse, og hvordan den i givet fald ville skulle administreres i praksis.

Man kan derimod efter Retsplejerådets opfattelse bedre forestille sig, at hvis voldgiftsretten med en udførlig begrundelse har truffet afgørelse om et foreløbigt retsmiddel, som er reguleret i retsplejeloven, ud fra kriterier, som harmonerer med retsplejelovens betingelser for det pågældende foreløbige retsmiddel, så vil voldgiftsrettens afgørelse have afgørende betydning for domstolenes beslutning om at iværksætte et tilsvarende foreløbigt retsmiddel. Det kan også formuleres på den måde, at prøvelsen af retsplejelovens betingelser lempes, men at der principielt er tale om, at domstolene anvender retsplejelovens regler. Spørgsmålet er imidlertid, om det er hensigtsmæssigt, at en sådan retstilstand i givet fald betegnes som en fuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelse.

Retsplejerådet bemærker, at hverken UNCITRAL's modellov eller den norske eller den svenske voldgiftslov indeholder regler om fuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler. Derimod indeholder den engelske voldgiftslov og de tyske regler bestemmelser om, at domstolene skønsmæssigt kan tillægge voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler eksigibilitet (dvs. bestemme, at de kan tvangsfuldbyrdes) - i de tyske regler dog udtrykkeligt begrænset til tilfælde, hvor der ikke allerede er indgivet anmodning til domstolene om iværksættelse af et tilsvarende foreløbigt retsmiddel.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppens forslag om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler skal ses i lyset af det igangværende revisionsarbejde med UNCITRAL-modellovens bestemmelser om voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler. Arbejdsgruppen har valgt en løsning, der er begrundet i navnlig procesøkonomiske overvejelser og hensynet til voldgiftens effektivitet.

Henset til de endnu ikke afsluttede forhandlinger om revision af modelloven på dette område er det imidlertid arbejdsgruppens opfattelse, at spørgsmålet om fuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler isoleret set kan afvente resultatet af forhandlingerne i UNCITRAL på dette område.

Retsplejerådet anbefaler på den baggrund, at den regel, som er foreslået i Advokatrådets redegørelse, om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler ikke medtages i loven. Såfremt en sådan regel skulle medtages i en ny voldgiftslov, måtte de ovenfor beskrevne tvivlsspørgsmål efter Retsplejerådets opfattelse først afklares, og dette ville forudsætte mere dybtgående og tidkrævende overvejelser.

I relation til arbejdsgruppens forslag om at indskrænke anerkendelse af udenlandske voldgiftskendelser til voldgiftskendelser i handelsforhold, der er afsagt i et land, der har tiltrådt New York-konventionen, bemærker Retsplejerådet, at efter UNCITRAL's modellov anerkendes og fuldbyrdes alle voldgiftskendelser i handelsforhold, også kendelser fra lande, der ikke har tiltrådt New York-konventionen. Det samme er tilfældet efter den svenske og den norske voldgiftslov, som endvidere bestemmer, at også

voldgiftskendelser i ikke-handelsforhold anerkendes og fuldbyrdes.

Endvidere bemærker Retsplejerådet, at arbejdsgruppens forslag om anerkendelse af voldgiftsaftaler ikke er begrænset til handelsforhold eller til lande, der har tiltrådt New York-konventionen. Arbejdsgruppens forslag vil således føre til, at en retssag i Danmark skal afvises, så længe en voldgiftssag om et ikke-handelsforhold verserer i udlandet, og så længe en voldgiftssag om et handelsforhold verserer i et ikke-konventionsland, selv om voldgiftsrettens kendelse efter arbejdsgruppens lovudkast ikke vil skulle (eller kunne) anerkendes og fuldbyrdes i Danmark.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppens forslag er udformet med henblik på at skabe parallelitet mellem anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske domme og anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser, således at både domme og voldgiftskendelser kun anerkendes og fuldbyrdes, hvis der foreligger en traktatretlig forpligtelse hertil. Arbejdsgruppen har tilføjet, at arbejdsgruppen dog ikke har større betænkeligheder ved en videreførelse af den gældende retstilstand.

Retsplejerådet finder ikke, at der er nogen nødvendig sammenhæng mellem reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske domme og reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser. Sverige og Norge har således samme grundholdning til anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske domme som Danmark, men anerkender og fuldbyrder voldgiftskendelser fra alle verdens lande.

Hertil kommer efter Retsplejerådets opfattelse, at voldgiftskendelser kun kan sidestilles med et meget begrænset udsnit af udenlandske domme, nemlig domme, hvor parterne har *aftalt* værneting i det pågældende land. Retsplejerådet bemærker herved, at det i nyere retspraksis og juridisk teori er antaget, at danske domstole på ulovbestemt grundlag anerkender en udenlandsk dom afsagt ved et sådant aftalt værneting, særligt hvis parterne også har aftalt, at tvisten skal afgøres efter det pågældende lands materielle lovgivning.

Der henvises til pkt. 3.19.1 og 3.19.2 i Retsplejerådets udtalelse.

5.13.3. Justitsministeriet finder, at de gældende regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, som i dag er delt mellem voldgiftsloven og voldgiftsbekendtgørelsen, bør samles i voldgiftsloven.

Justitsministeriet finder endvidere, at der i overensstemmelse med UNCITRAL's modellov bør fastsættes fælles regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af danske og udenlandske voldgiftskendelser, og at de fælles regler bør udformes i overensstemmelse med de gældende bestemmelser i voldgiftsbekendtgørelsen, der svarer til modelloven og til New York-konventionens regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser.

Justitsministeriet finder endvidere, at udenlandske voldgiftskendelser bør anerkendes og fuldbyrdes i Danmark, uanset om Danmark er traktatretligt forpligtet hertil. En voldgiftskendelse er en privat tvistløsning, som bygger på en aftale mellem parterne, og det har derfor efter Justitsministeriets opfattelse mindre betydning, om voldgiftskendelsen er afsagt i et land, som har tiltrådt New York-konventionen.

Lovforslaget indebærer derfor i overensstemmelse med gældende ret, at voldgiftskendelser anerkendes i Danmark, uanset hvor i verden de er afsagt, og uanset om voldgiftskendelsen vedrører handelsforhold eller ikke.

Lovforslaget indebærer endvidere, at voldgiftskendelser kan fuldbyrdes i Danmark, uanset hvor i verden de er afsagt, og uanset om voldgiftskendelsen vedrører handelsforhold eller ikke. Dette er en udvidelse i forhold til gældende ret for så vidt angår fuldbyrdelse af voldgiftskendelser i ikke-handelsforhold og voldgiftskendelser, der er afsagt i stater, der ikke har tiltrådt New York-konventionen.

Udvidelsen indebærer alene, at *fremgangsmåden* ved fuldbyrdelse af disse voldgiftskendelser lettes. I og med, at alle voldgiftskendelser allerede efter gældende ret *anerkendes* i Danmark, skal enhver voldgiftskendelse i forvejen lægges oprøvet til grund under en retssag i Danmark. Det er således allerede i dag muligt at få fuldbyrdet voldgiftskendelser i ikke-handelsforhold og voldgiftskendelser, der er afsagt i stater, der

ikke har tiltrådt New York-konventionen. Det kræver blot, at der først gennemføres en retssag, hvor det alene prøves, om der foreligger en grund til at nægte at anerkende voldgiftskendelsen. Voldgiftskendelsens materielle indhold kan således ikke prøves, hverken med hensyn til bevisbedømmelsen eller retsanvendelsen.

Lovforslaget er med hensyn til anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser i overensstemmelse med UNCITRAL's modellov, der dog kun omfatter voldgift i handelsforhold, og med den norske og den svenske voldgiftslov.

Justitsministeriet finder ikke grundlag for i voldgiftsloven at medtage en særskilt regel om fuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om sagsomkostninger. Det følger af den generelle regel om fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, at voldgiftsrettens afgørelser om sagsomkostninger, der er indeholdt i en voldgiftskendelse, kan fuldbyrdes. Den norske og den svenske voldgiftslov er udformet på tilsvarende måde.

Justitsministeriet kan af de grunde, som Retsplejerrådet har anført, tilslutte sig, at der ikke i voldgiftsloven bør medtages regler om fuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler. Som anført af Retsplejerrådet ville det rejse principielle og vanskelige spørgsmål samt forudsætte nærmere overvejelser om udformningen af sådanne regler, og ligesom Retsplejerrådet har Justitsministeriet ikke fundet grundlag for at foretage sådanne nærmere overvejelser på nuværende tidspunkt, hvor en arbejdsgruppe under UNCITRAL har fået til opgave at overveje bl.a. reglerne i UNCITRAL's modellov om foreløbige retsmidler.

Der henvises til lovforslagets §§ 38 og 39 og bemærkningerne hertil.

5.14. Processuelle bestemmelser

5.14.1. Efter den gældende voldgiftslov afgøres sager om domstolens bistand af den domstol, hvor sagen skulle være anlagt, såfremt voldgift ikke var aftalt, eller, hvis ingen dansk domstol herefter er kompetent, af Sø- og Handelsretten i København. De sager, der er tale om, er sager om bistand til gennemførelse af en voldgiftssag, indsigelser mod en voldgiftsdommers habilitet og prøvelse af voldgiftsrettens honorarfastsættelse. Den

gældende løsning indebærer, at retsplejelovens almindelige regler om saglig og stedlig kompetence finder anvendelse.

I Advokatrådets redegørelse anføres, at det er arbejdsgruppens vurdering, at sager om domstolens bistand er af en sådan karakter, at det vil være mere hensigtsmæssigt at tillægge SØ- og Handelsretten enekompetence til at behandle sagerne. Herved sikres, at disse voldgiftsretlige spørgsmål afgøres af en domstol, der har betydelig ekspertise i erhvervslivets forhold. Det drejer sig om sager om etablering af voldgiftsretten, prøvelse af indsigelser mod en voldgiftsdommers habilitet, ophør af hvervet som voldgiftsdommer, afgørelse af voldgiftsrettens kompetence, prøvelse af indsigelser mod en af voldgiftsretten udpeget sagkyndigs habilitet og prøvelse af voldgiftsrettens honorarfastsættelse.

Arbejdsgruppen foreslår ikke ændringer i den gældende ordning, hvorefter danske og udenlandske voldgiftskendelser anerkendes og fuldbyrdes efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme. Imidlertid finder arbejdsgruppen, at fogedrettens afgørelser skal kunne appelleres til SØ- og Handelsretten i stedet for til landsretterne. Begrundelsen for dette forslag er dels den nære sammenhæng mellem ugyldighedsgrundene og de forhold, der kan bevirke, at en voldgiftskendelse nægtes fuldbyrdelse, dels at arbejdsgruppen foreslår, at SØ- og Handelsretten skal have enekompetence til at behandle ugyldighedssøgsmål, jf. herved pkt. 5.12.1 ovenfor.

I Advokatrådets redegørelse anføres endvidere, at arbejdsgruppen for at forhindre omgåelse af fristen for at anlægge retssag om en voldgiftskendelses ugyldighed, jf. herved pkt. 5.12 ovenfor, foreslår, at denne frist også skal gælde under en sag om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen eller under almindelig rettergang, hvis fogedretten henviser den, der anmoder om fuldbyrdelse (rekvirenten), hertil. Er fristen overskredet, uden at den, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse (rekvisitus), har anlagt retssag om voldgiftskendelsens ugyldighed, afskæres rekvisitus således fra at kunne gøre ugyldighedsindsigelser gældende under tvangsfuldbyrdelsessagen.

5.14.2. Retsplejerådet finder i sin udtalelse ikke grundlag for at fravige retsplejelovens

almindelige regler om saglig og stedlig kompetence i sager om domstolenes bistand til gennemførelse af en voldgiftssag. Som anført i bemærkningerne til det lovudkast, der dannede grundlag for den gældende voldgiftslov, bør de almindelige procesregler i det omfang, det er praktisk muligt, efter Retsplejerådets opfattelse fastholdes også på områder, der i visse henseender er undergivet en særlig lovgivning, jf. Folketingstidende 1971-72, tillæg A spalte 905.

Retsplejerådet foreslår derfor at videreføre reglen i den gældende voldgiftslov om, at afgørelser om disse spørgsmål træffes af den ret, ved hvilken sagen skulle være anlagt, hvis voldgift ikke var aftalt.

Heller ikke med hensyn til fuldbyrdelse af voldgiftskendelser finder Retsplejerådet grundlag for at fravige retsplejelovens almindelige regler om appel af fogedrettens afgørelser. Der er efter Retsplejerådets opfattelse intet grundlag for at tillægge Sø- og Handelsretten kompetence i appelsager. Dette gælder såvel under den nuværende instansordning som under den instansordning, som Retsplejerådet har foreslået i betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I. Retsplejerådet bemærker, at dette også gælder, selv om man - i modsætning til Retsplejerådets anbefaling, jf. pkt. 5.12.2 ovenfor - måtte vælge at henlægge retssager om danske voldgiftskendelsers ugyldighed til Sø- og Handelsretten. Selv om det er de samme indsigelser, der kan fremsættes, er der så stor forskel på en fogedretslig behandling af indsigelserne og en almindelig rettergang herom, at en eventuel kompetence for Sø- og Handelsretten til at behandle retssager om danske voldgiftskendelsers gyldighed ikke ville kunne begrunde en kompetence for Sø- og Handelsretten med hensyn til den fogedretslige behandling af (danske og udenlandske) voldgiftskendelser, være sig i første instans eller - som foreslået af arbejdsgruppen - ved appel.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at forslagene i arbejdsgruppens lovudkast om enekompetence for Sø- og Handelsretten i sager om domstolenes bistand til gennemførelse af voldgiftssager og om appel af fogedrettens afgørelser om fuldbyrdelse af voldgiftskendelser er uden betydning for indførelsen af en moderne dansk voldgiftslov, og at arbejdsgruppen derfor ikke har indvendinger mod

Retsplejerådets forslag om ikke i disse sager at fravige retsplejelovens almindelige regler.

Retsplejerådet kan ikke tiltræde, at den frist, der foreslås for at anlægge retssag med henblik på at få erklæret en voldgiftskendelse ugyldig, samtidig skal være en frist for at fremsætte indsigelser mod fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse. En sådan sidestilling af frister for sagsanlæg med påstand om ugyldighed og frister for indsigelse mod fuldbyrdelse har så mange uhensigtsmæssige - og til dels uacceptable - konsekvenser, at Retsplejerådet ikke kan anbefale en sådan ordning, der i øvrigt Retsplejerådet bekendt ikke findes i noget andet land.

For det første er retssager om gyldigheden af en voldgiftskendelse væsensforskellige fra tvister om fuldbyrdelse (eller anerkendelse) af en voldgiftskendelse. Afgørelsen i en retssag om gyldigheden af en voldgiftskendelse har global virkning. Hvis en dansk voldgiftskendelse erklæres ugyldig, ophører voldgiftskendelsens retsvirkninger normalt uden videre overalt i verden.

I modsætning hertil vil en afgørelse om, at en (dansk eller udenlandsk) voldgiftskendelse ikke kan fuldbyrdes (eller ikke kan anerkendes) i Danmark, ikke have nogen retsvirkninger uden for Danmark. Afhængig af afgørelsens nærmere indhold vil den selvfølgelig i praksis kunne have en større eller mindre overbevisende kraft i andre lande, hvor der måtte opstå tvist om fuldbyrdelse (eller anerkendelse) af den samme voldgiftskendelse, men retligt er der tale om separate afgørelser i hvert enkelt land af, om voldgiftskendelsen kan fuldbyrdes (og anerkendes) i det pågældende land.

For det andet ville en sådan frist for indsigelser mod fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse føre til, at danske domstole ville skulle fuldbyrde selv voldgiftskendelser, som strider mod grundlæggende danske retsprincipper (ordre public), eller som har afgjort en tvist, der efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift.

Retsplejerådet tilføjer i den forbindelse, at en eventuel modifikation af arbejdsgruppens forslag, således at fristen for at gøre indsigelse mod fuldbyrdelse kun skulle gælde for de indsigelsesgrunde, parterne har rådighed over (de dispositive indsigelsesgrunde, som kun

prøves efter påstand af en part), efter rådets opfattelse heller ikke ville være hensigtsmæssig.

En sådan ordning ville også være enestående i international sammenhæng. En sådan særlig indsigelsesfrist for de dispositive indsigelsesgrunde ville endvidere navnlig have betydning for personer, der helt har undladt at deltage i voldgiftssagen. Personer, der har deltaget i voldgiftssagen uden indsigelse, vil typisk allerede på et tidligere tidspunkt have mistet de indsigelser, som de kunne og burde have gjort gældende under voldgiftssagen. I forhold til personer, der helt har undladt at deltage i en voldgiftssag, der gennemføres på grundlag af en klart ugyldig voldgiftsaftale, f.eks. en forudgående voldgiftsaftale i forbrugerforhold eller en forfalsket voldgiftsaftale, forekommer det ikke rimeligt at forlange, at de for at undgå, at den ugyldige voldgiftskendelse tvangsfuldbyrdes mod dem, selv skal tage skridt til at anlægge retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen. Det bør være tilstrækkeligt at afvente, at sagen indbringes for fogedretten, og dér fremkomme med indsigelsen. Retsplejerådet understreger i den forbindelse, at arbejdsgruppens lovudkast er udformet på en sådan måde, at der reelt gælder en egentlig formodning for, at voldgiftskendelsen kan fuldbyrdes (og anerkendes). Bevistvivl om indsigelsens berettigelse kommer således den, der gør indsigelse, til skade.

For det tredje rejser lovudkastets konkrete udformning en række tvivlsspørgsmål navnlig om forholdet mellem den foreslåede indsigelsesfrist og fogedrettens mulighed for at henvise rekvirenten til almindelig rettergang. Tvivlen ville formentlig i de fleste tilfælde kunne afklares ved tekniske løsninger, f.eks. i form af særlige frister eller ekstrافرister, når fogedretten henviser til almindelig rettergang, men det ville ikke afbøde de grundlæggende indvendinger mod arbejdsgruppens forslag som beskrevet ovenfor.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppens forslag om, at fristen for ugyldighedsspørgsmål også skal gælde i forbindelse med fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, har til formål at forhindre omgåelse af fristen for anlæg af ugyldighedsspørgsmål. Hermed tvinges en part til at anlægge ugyldighedsspørgsmål inden fristens udløb, således at ugyldighedsspørgsmålet afklares inden en eventuel tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

Selv om den foreslåede løsning ikke findes i andre lande, er det arbejdsgruppens opfattelse, at løsningen er hensigtsmæssig. Formålet er at undgå, at rekvisitus gemmer sine indsigelser til tvangsfuldbyrdesstadiet. Dette princip anvendes i betydelig udstrækning inden for EF-domskonventionens område og ligger også bag retsplejelovens fristregler om appel af domme samt fogedrettens begrænsede prøvelsesadgang i sager om fuldbyrdelse af domme.

Henset til Retsplejerådets betæneligheder ved den foreslåede løsning samt til formålet med arbejdsgruppens lovudkast har arbejdsgruppen imidlertid ikke indvendinger mod, at der ikke fastsættes en frist, der regnes fra voldgiftskendelsens fremkomst til parten, for at fremkomme med indsigelser mod fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

Retsplejerådet anbefaler på den anførte baggrund, at en sådan fristregel ikke medtages i en ny voldgiftslov. Retsplejerådet bemærker herved, at betænelighederne ved en regel af denne karakter efter rådets opfattelse ikke vil kunne afbødes ved en anden udformning af reglen.

Retsplejerådet har i sin udtalelse rejst spørgsmålet om eventuelt at medtage en udtrykkelig regel om domstolens forelæggelse af relevante præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen efter anmodning fra en dansk voldgiftsret. Den norske voldgiftslov indeholder en sådan regel for så vidt angår forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EFTA-domstolen om fortolkningen af EØS-aftalen mv.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppen har valgt ikke at foreslå regler om forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen, da domstolens mulighed for at stille præjudicielle spørgsmål til EF-domstolen reguleres direkte af EF-traktatens art. 234. Arbejdsgruppen har derfor vurderet, at der ikke er behov for en regel herom i en ny voldgiftslov. Arbejdsgruppen også lagt vægt på, at en sådan regel hverken findes i den svenske, tyske eller engelske voldgiftslov.

Retsplejerådet har i forlængelse heraf anført, at der ikke foreligger afgørelser fra EF-domstolen om, hvorvidt EF-traktatens art. 234 skal fortolkes således, at

medlemsstaternes domstole uafhængig af de enkelte medlemsstaters voldgiftslove efter anmodning fra en voldgiftsret i relevant omfang bistår voldgiftsretten gennem forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen. På det foreliggende grundlag forekommer det derfor sikrest, hvis man ønsker, at sådan bistand skal kunne ydes, at medtage en udtrykkelig regel herom i voldgiftsloven.

Retsplejerådet har endvidere rejst spørgsmålet om eventuelt at medtage udtrykkelige regler, der kan fraviges ved aftale (deklaratoriske regler), om tavshedspligt i forbindelse med voldgift. Den norske voldgiftslov klargør retstilstanden ved en regel om, at der ikke er tavshedspligt, medmindre parterne har aftalt det.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at der efter arbejdsgruppens opfattelse i praksis ikke er behov for lovbestemte regler om tavshedspligt i forbindelse med voldgift. Arbejdsgruppen har lagt vægt på, at hverken UNCITRAL's modellov eller den svenske, tyske eller engelske voldgiftslov indeholder regler om tavshedspligt. Arbejdsgruppen finder endvidere, at lovregler om tavshedspligt ikke er i overensstemmelse med dansk tradition på voldgiftsområdet. Arbejdsgruppen kan derfor ikke støtte eventuelle forslag til regler om tavshedspligt.

Retsplejerådet har i forlængelse heraf anført, at rådet er opmærksom på, at en dækkende regulering af tavshedspligt i forbindelse med voldgift vil kræve dybtgående og tidkrævende overvejelser, og at rådet ikke har bemærkninger til, at man ud fra et eventuelt ønske om en hurtig gennemførelse af en ny voldgiftslov undlader på nuværende tidspunkt at lovregulere spørgsmål om tavshedspligt i forbindelse med voldgift.

Der henvises til pkt. 3.19.3, 3.20, 3.21 og 3.22 i Retsplejerådets udtalelse.

5.14.3. Justitsministeriet kan af de grunde, der er anført af Retsplejerådet, tilslutte sig, at der ikke er grundlag for at fravige retsplejelovens almindelige regler om saglig og stedlig kompetence i sager om domstolenes bistand til gennemførelse af voldgiftssager, og at der heller ikke er grundlag for at fravige retsplejelovens almindelige appelregler i forbindelse med fogedrettens afgørelser om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelser.

Justitsministeriet kan ligeledes af de grunde, der er anført af Retsplejerådet, tilslutte sig, at den frist, der foreslås for at anlægge retssag med henblik på at få erklæret en voldgiftskendelse ugyldig, ikke samtidig skal være en frist for at fremsætte indsigelser mod fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse. Som anført af Retsplejerådet, jf. pkt. 5.14.2 ovenfor, ville en sådan sidestilling af frister for sagsanlæg med påstand om ugyldighed og frister for indsigelse mod fuldbyrdelse have u hensigtsmæssige - og til dels uacceptable - konsekvenser.

Der henvises til lovforslagets § 5 og bemærkningerne hertil.

Justitsministeriet finder, at der i voldgiftsloven bør medtages en regel om domstolenes bistand til voldgiftsretten i form af forelæggelse af relevante præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen i medfør af EF-traktatens art. 234. Justitsministeriet har i den forbindelse navnlig lagt vægt på, at EU-retlige spørgsmål på forskellig måde kan opstå under en voldgiftssag, og da en privat voldgiftsret som udgangspunkt ikke selv kan forelægge præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen i medfør af EF-traktatens art. 234, bør der være mulighed for, at domstolene efter anmodning fra voldgiftsretten kan gøre det.

EF-domstolen fastslog i sag 102/81 Nordsee, at den ikke havde kompetence til at træffe afgørelse om fortolkningen af de præjudicielle spørgsmål, der i denne sag var forelagt af en privat voldgiftsret. EF-domstolen henviste bl.a. til, at myndighederne i den pågældende medlemsstat (Tyskland) ikke havde været inddraget ved valget af voldgift og ikke havde pligt til af egen drift at medvirke ved sagens behandling for voldgiftsretten. EF-domstolen fandt, at forbindelsen mellem den foreliggende voldgiftssag og den almindelige retsplejeordning i den pågældende medlemsstat ikke var tilstrækkelig snæver til, at voldgiftsretten kunne anses som en "ret i en medlemsstat" i EF-traktatens art. 177's (nu art. 234's) forstand. Det har formentlig også spillet ind, at det ved anvendelsen af art. 234 bør sikres, at der er tale om fornuftige og nødvendige anmodninger, og at der ikke sker misbrug af forelæggelsesadgangen til indhentelse af præjudicielle afgørelser af rent akademisk interesse, jf. således generaladvokatens forslag til afgørelse side 1122f.

Det foreslås, at en voldgiftsret i en voldgiftssag, der finder sted i Danmark, skal kunne

anmode domstolene om at anmode EF-domstolen om en præjudiciel afgørelse, hvorefter domstolene tager stilling til, om voldgiftsrettens anmodning bør imødekommes.

Det må efter Justitsministeriets opfattelse antages, at der hermed foreligger en tilstrækkelig forbindelse mellem voldgiftsretten og den almindelige danske retsplejeordning til, at EF-traktatens art. 234 kan anvendes. Det vil således være domstolene - og ikke voldgiftsretten - der træffer den endelige afgørelse om, hvorvidt en afgørelse af et EU-retligt spørgsmål er nødvendig, for at voldgiftsretten kan træffe sin afgørelse, og det vil også være domstolene, der i givet fald træffer den endelige afgørelse om formuleringen af præjudicielle spørgsmål.

Der henvises til lovforslagets § 27, stk. 2, og bemærkningerne hertil.

Justitsministeriet har ikke fundet grundlag for i voldgiftsloven at medtage regler om tavshedspligt i forbindelse med voldgift. Justitsministeriet har navnlig lagt vægt på, at en dækkende lovregulering af tavshedspligt i forbindelse med voldgift vil kræve grundige overvejelser, og at Retsplejerådet efter drøftelse med Advokatrådets arbejdsgruppe ikke har haft bemærkninger til, at der ikke medtages regler om tavshedspligt i voldgiftsloven. Justitsministeriet bemærker endvidere, at parterne ved en konkret udformet individuel aftale, ved vedtagelse af voldgiftsregler i et standardregelsæt eller ved vedtagelse af institutionel voldgift vil kunne aftale, om og i givet fald i hvilket omfang der skal gælde tavshedspligt i forbindelse med en given voldgiftssag.

6. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser mv.

Lovforslaget skønnes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige eller for erhvervslivet og borgerne.

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter bortset fra forslaget om, at domstolene skal kunne bistå en voldgiftsret ved at stille præjudicielle spørgsmål til EF-domstolen om fortolkningen af EU-retten, jf. pkt. 5.14 ovenfor.

	Positive konsekvenser/ mindre udgifter	Negative konsekvenser/ Merudgifter
Økonomiske konsekvenser for staten.	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for kommuner og amtskommuner.	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet og borgerne	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet og borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Ingen EU-retlige aspekter bortset fra et forslag om, at domstolene skal kunne bistå en voldgiftsret ved at stille præjudicielle spørgsmål til EF-domstolen om fortolkningen af EU-retten	

7. Hørte myndigheder og organisationer

Et udkast til lovforslaget har været sendt til høring hos følgende myndigheder og organisationer:

Præsidenterne for Højesteret, Østre og Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde, Domstolsstyrelsen, Dommerforeningen, Dommerfuldmægtigforeningen, Advokatrådet, Institut for Menneskerettigheder, Dansk Retspolitisk Forening, Det Danske Voldgiftsinstitut, Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed, Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Arbejdsgiverforeningen for Transport og Logistik, Benzin- og Oliebranchens Arbejdsgiverforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Emballageindustriens Arbejdsgiver- og Brancheforening, Finanssektorens Arbejdsgiverforening, Jernbanernes Arbejdsgiverforening, Konsumfiskeindustriens Arbejdsgiverforening, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Dansk Journalistforbund, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, Landsorganisationen i Danmark, Specialarbejderforbundet i Danmark, Asfaltindustrien, Danmarks

Automobilhandler Forening, Danmarks Fiskeindustri- og Eksportforening, Danmarks Rederiforening, Dansk Byggeri, Dansk Ejendomsmæglerforening, Dansk Handel og Service, Dansk Industri, Dansk Markedsføringsforbund, Dansk Textil & Beklædning, Danske Arkitekters Landsforbund, Danske Korn- og Foderstof Im- og Eksportørers Fællesorganisation, Danske Mediers Forum, Danske Slagterier, Danske Speditører, De Danske Patentagenters Forening, DS Håndværk og Industri, Finansrådet, Foreningen af Jernskibs- og Maskinbyggerier i Danmark, Foreningen af Registrerede Revisorer, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Forsikring & Pension, HTS Interesseorganisationen, Håndværksrådet, Ingeniørforeningen i Danmark, IT-Brancheorganisationen, Landbrugsrådet, Liberale Erhvervs Råd, Oliebranchens Fællesrepræsentation, Realkreditrådet, Søfartsrådet, Boligselskabernes Landsforening, Forbrugerrådet, Forenede Danske Motorejere, Grundejernes Landsorganisation og Lejernes Landsorganisation.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

FN's Kommission om Handelsrets (UNCITRAL's) modellov om international handelsvoldgift fra 1985 betegnes i det følgende som "modelloven".

Til kapitel 1

Kapitel 1 indeholder bestemmelser om lovens anvendelsesområde (§ 1) og fravigelighed (§ 2). Kapitlet indeholder endvidere en regel om fortabelse af indsigelser om, at lovens fravigelige (deklaratoriske) regler eller voldgiftsaftalen ikke har været overholdt (§ 3). Kapitlet indeholder endelig grundreglen om domstolenes kompetence i tvister, som skal afgøres ved voldgift (§ 4), samt processuelle regler om anmodninger til domstolene i forbindelse med en voldgiftssag (§ 5).

Til § 1

Bestemmelsen angår lovens anvendelsesområde. Bestemmelsen modsvarer modellovens art. 1. Til forskel fra modelloven foreslås det dog, at voldgiftsloven også skal gælde for national voldgift og for voldgift, der ikke er handelsvoldgift. Modellovens definitioner af

international voldgift har derfor ikke noget modstykke i den foreslåede § 1. Bestemmelsen adskiller sig også fra modelloven ved forslagene om, at voldgiftslovens regler om voldgiftsrettens sammensætning også skal finde anvendelse, når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, og om, at den generelle regel om domstolskompetence på voldgiftsområdet og reglen om bevisoptagelse ved domstolene skal finde anvendelse på al voldgift. Det samme gælder med hensyn til reglen om, hvilke tvister der efter deres art kan afgøres ved voldgift, idet modelloven ikke direkte regulerer dette spørgsmål, men blot forudsætter, at der findes regler herom.

Stk. 1 fastslår, at loven gælder for voldgift, herunder international voldgift, der finder sted her i landet. Loven gælder således uden forskel for national voldgift (dvs. voldgift uden tilknytning til udlandet) og international voldgift (dvs. voldgift med tilknytning til udlandet). Loven gælder endvidere både for handelsvoldgift og anden voldgift.

Om en voldgift finder sted her i landet, er som udgangspunkt et retligt spørgsmål. Voldgift anses således som udgangspunkt at finde sted her i landet, hvis parterne har aftalt, at voldgiften skal finde sted her i landet, eller at voldgiftsstedet ("the place of arbitration") er her i landet. Det samme gælder, hvis sådan bestemmelse er truffet af en tredjemand, herunder en voldgiftsinstitution eller af voldgiftsretten. Aftale eller bestemmelse om, at voldgiften skal finde sted her i landet, kan indgås eller træffes, uanset om parterne og sagen i øvrigt ikke har nogen tilknytning til Danmark, men Danmark f.eks. blot er valgt som et for begge parter neutralt forum.

Som udgangspunkt skal der således ved vurderingen af, om en voldgift finder sted her i landet, ikke tages hensyn til voldgiftssagens faktiske forløb. Dette gælder også, selv om voldgiftssagens møder mv. i større eller mindre omfang holdes uden for Danmark. Det vil kun være i helt ekstraordinære tilfælde, hvor en voldgiftssag - ud over en rent formel angivelse af, at voldgiftsstedet er i Danmark - ingen tilknytning har til Danmark, at parternes aftale mv. om, at voldgiften finder sted her i landet, ikke kan lægges til grund.

Stk. 2 fastslår, at lovens bestemmelser om forholdet til domstolene finder anvendelse på al voldgift, dvs. ud over voldgift, der finder sted i Danmark, også voldgift, der finder sted i udlandet, og voldgift, hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted. Det drejer sig om lovens § 4, §§ 8 og 9 i kapitel 2 samt § 27, stk. 1. Lovens § 4 fastslår som et generelt princip, at en kompetence for domstolene i tvister, der skal

behandles ved voldgift, skal have hjemmel i loven. Lovens § 8 angår forholdet mellem retssager ved domstolene og voldgift, lovens § 9 angår foreløbige retsmidler ved domstolene, og lovens § 27, stk. 1, angår bevisoptagelse ved domstolene.

Lovens § 27, stk. 2, om domstolenes forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen til brug for en voldgiftssag foreslås dog på grund af bestemmelsens særlige karakter begrænset til voldgift, der finder sted i Danmark. Der er derfor ikke i stk. 2 nogen henvisning til § 27, stk. 2.

Stk. 2 fastslår endvidere, at lovens bestemmelser om, hvilke tvister der efter deres art kan afgøres ved voldgift, og om, at voldgiftsaftaler skal angå et bestemt retsforhold, og at forudgående voldgiftsaftaler i forbrugerforhold ikke er bindende for forbrugeren, ligeledes finder anvendelse på al voldgift. Det drejer sig om lovens §§ 6 og 7 i kapitel 2.

Stk. 3 fastslår, at hvis mindst én af parterne har hjemting her i landet, finder lovens bestemmelser om voldgiftsrettens sammensætning også anvendelse på voldgift, hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at voldgiftsretten kan etableres, selv om det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted. Der vil typisk være tale om tilfælde, hvor voldgiftsstedet skal fastlægges af voldgiftsretten, hvilket i sagens natur først kan ske, *når* voldgiftsretten er etableret. Stk. 3 finder kun anvendelse, så længe det ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted. Når voldgiftsstedet er fastlagt, finder loven i sin helhed anvendelse, hvis voldgiften finder sted i Danmark, jf. stk. 1. Finder voldgiften derimod sted i udlandet, må parterne henvende sig til domstolene i det land, hvor voldgiften finder sted, hvis de har behov for bistand til etablering af voldgiftsretten.

Stk. 3 henviser til kapitel 3 om voldgiftsrettens sammensætning. Kapitlet indeholder regler om antallet af voldgiftsdommere (§ 10), fremgangsmåden for udpegningen af voldgiftsdommerne (§ 11), indsigelser mod en voldgiftsdommer (§ 12), fremgangsmåden for behandlingen af indsigelser mod en voldgiftsdommer (§ 13), ophør af en voldgiftsdommers hverv i øvrigt (§ 14) og udpegning af en ny voldgiftsdommer, når en voldgiftsdommers hverv ophører (§ 15).

Stk. 4 fastslår, at lovens kapitel 9 om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser også finder anvendelse på anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, der er afsagt i udlandet, og hvor voldgiften således ikke har fundet

sted her i landet. Lovens kapitel 9 gælder således for anerkendelse og fuldbyrdelse af alle voldgiftskendelser, uanset i hvilket land de er afsagt.

Stk. 5 fastslår, at loven ikke finder anvendelse på faglig voldgift eller på voldgiftsretter, der er oprettet ved lov til afgørelse af tvister på særlige områder. *Stk. 5* viderefører § 11 i den gældende voldgiftslov alene med konsekvensrettelser som følger af ny lovgivning siden 1972 (afskaffelse af husdyr- og lærlingevoldgiftsretter og gennemførelse af en ny arbejdsretslov).

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.1 og 5.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Bestemmelsen indeholder regler om, at voldgiftslovens regler i vidt omfang kan fraviges ved aftale. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt i vidt omfang til modelloven, men modelloven indeholder ikke en samlet angivelse af, i hvilket omfang reglerne i modelloven kan fraviges ved aftale, idet dette i stedet fremgår af modellovens enkelte bestemmelser.

Stk. 1 fastslår, at lovens kapitel 3-7 som udgangspunkt kun finder anvendelse, hvis ikke andet er aftalt. Det drejer sig om lovens bestemmelser om voldgiftsrettens sammensætning (kapitel 3), kompetence (kapitel 4) og sagsbehandling (kapitel 5), voldgiftskendelsen og afslutning af voldgiftssagen (kapitel 6) og sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse (kapitel 7). Visse af disse bestemmelser kan dog ikke fraviges ved aftale, jf. nedenfor om stk. 2.

Med forbehold af stk. 2, jf. nedenfor, kan lovens kapitel 3-6 fraviges ved en aftale mellem voldgiftssagens parter. Det samme gælder lovens kapitel 7 for så vidt angår parternes indbyrdes forhold, dvs. § 35 om omkostningernes fordeling mellem parterne og § 36, stk. 2, om en parts mulighed for at stille hele sikkerheden, hvis den anden part ikke stiller sin del.

De bestemmelser i kapitel 7, der også berører voldgiftsrettens (dvs. voldgiftsdommernes) retsstilling, kan derimod kun fraviges ved en aftale, som både parterne og voldgiftsretten (voldgiftsdommerne) deltager i. Det drejer sig om § 34, stk. 1, om voldgiftsrettens fastsættelse af sit vederlag og godtgørelse for udlæg og om

forfaldstiden herfor, § 34, stk. 2, om parternes solidariske hæftelse, og § 36, stk. 1, om sikkerhedsstillelse for voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse og voldgiftsrettens mulighed for at afslutte voldgiftssagen, hvis sikkerheden ikke stilles.

Når lovens regler kan fraviges ved en aftale mellem parterne, kan fravigelsen ske både ved en konkret udformet individuel aftale, ved vedtagelse af voldgiftsregler i et standardregelsæt og ved vedtagelse af institutionel voldgift.

Stk. 2 opregner de bestemmelser i lovens kapitel 3-7, som ikke kan fraviges ved aftale.

Det drejer sig først og fremmest om reglerne om anmodninger til domstolene om bistand til voldgiftssagens gennemførelse mv.: udpegning af voldgiftsdommere (§ 11, stk. 3), afgørelse om en indsigelse mod en voldgiftsdommer, der ikke er imødekommet (§ 13, stk. 3, 1. pkt.), afgørelse om ophør i øvrigt af en voldgiftsdommers hverv (§ 14, stk. 1, 2. pkt.), særskilt prøvelse af en særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence (§ 16, stk. 3, 2. pkt.), bevisoptagelse ved domstolene og forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen (§ 27) og særskilt prøvelse af voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg (§ 34, stk. 3).

Det drejer sig dernæst om nogle helt grundlæggende retsplejemæssige principper: voldgiftsdommernes uafhængighed og upartiskhed (§ 12) og ligebehandling af parterne og parternes adgang til at fremføre deres sag (§ 18).

Det drejer sig endelig om en særlig regel om beskyttelse af forbrugere, jf. § 16, stk. 4, 2. pkt., og bemærkningerne hertil, og om nogle grundlæggende krav til voldgiftskendelsens udformning, jf. § 31, stk. 1 og 3, og bemærkningerne hertil.

Det følger modsætningsvis af § 2, at lovens kapitel 2 om voldgiftsaftalen, lovens kapitel 8 om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen og lovens kapitel 9 om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser ikke kan fraviges ved aftale. Bestemmelserne i lovens kapitel 1 kan heller ikke fraviges ved aftale.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 3

Bestemmelsen indeholder regler om tab af indsigelser om, at voldgiftslovens deklatoriske regler (regler, som kan fraviges ved aftale) eller voldgiftsaftalen ikke har

været overholdt. Bestemmelsen er identisk med modellovens art. 4.

Bestemmelsen angår tilfælde, hvor en part er bekendt med, at voldgiftslovens deklatoriske regler eller voldgiftsaftalen ikke er blevet overholdt. Hvis parten trods dette deltager i voldgiftssagen uden at gøre indsigelse mod den manglende overholdelse af voldgiftsloven eller voldgiftsaftalen, kan parten ikke senere gøre indsigelsen gældende, eksempelvis i forbindelse med en retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen eller i forbindelse med anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

For at bevare indsigelsen skal den fremsættes uden ugrundet ophold eller inden for den frist, der måtte være fastsat herfor. Da voldgiftsloven ikke indeholder frister for fremsættelse af indsigelser om overtrædelser af lovens deklatoriske regler eller af voldgiftsaftalen, vil der i givet fald være tale om en frist, som fremgår af voldgiftsaftalen, eller som er fastsat af voldgiftsretten eller eventuelt af en voldgiftsinstitution.

Indsigelsen fortages kun efter den foreslåede § 3, hvis parten deltager i voldgiftssagen efter at være blevet bekendt med den manglende overholdelse af voldgiftsloven eller voldgiftsaftalen. En part, der slet ikke har deltaget i voldgiftssagen, eller som trækker sig ud af voldgiftssagen efter at være blevet bekendt med den manglende overholdelse af voldgiftsloven eller voldgiftsaftalen, afskæres ikke ved den foreslåede § 3 fra senere at gøre indsigelsen gældende. Indsigelsen kan dog eventuelt fortages efter andre regler, jf. nedenfor.

Kun indsigelser om overtrædelse af voldgiftslovens deklatoriske regler og af voldgiftsaftalen kan fortages efter den foreslåede § 3. En indsigelse om, at voldgiftslovens præceptive regler (regler, som ikke kan fraviges ved aftale) ikke er blevet overholdt, kan ikke fortages efter den foreslåede § 3. En sådan indsigelse kan dog eventuelt fortages efter andre regler, jf. nedenfor.

Indsigelsen fortages kun efter den foreslåede § 3, hvis parten ikke rettidigt (dvs. ikke uden ugrundet ophold eller inden en fastsat frist) gør den gældende. Fremsætter parten rettidigt indsigelse, typisk over for voldgiftsretten, kan parten også senere gøre indsigelsen gældende, og dette gælder, selv om voldgiftsretten ikke tager indsigelsen til følge. Indsigelsen kan dog eventuelt fortages efter andre regler, jf. nedenfor.

Lovforslaget indeholder to andre udtrykkelige regler om fortabelse af indsigelser, jf. § 13, stk. 4 (indsigelser mod en voldgiftsdommer), og § 16, stk. 4 (indsigelser mod

voldgiftsrettens kompetence), og bemærkningerne hertil. Lovforslaget indeholder endvidere yderligere en regel, som kan medføre, at indsigelser fortabes, jf. § 34, stk. 3 (indsigelser mod voldgiftsrettens honorar og godtgørelse for udlæg), og bemærkningerne hertil.

Herudover finder almindelige principper om fortabelse af indsigelser ved passivitet anvendelse også på voldgiftslovens område. Selv om en indsigelse ikke er fortabt efter den foreslåede § 3, kan en part, der har forholdt sig passiv og ikke fulgt op på en indsigelse, således efter omstændighederne efter almindelige principper om fortabelse af indsigelser ved passivitet være afskåret fra senere at gøre indsigelsen gældende.

Til § 4

Bestemmelsen fastslår det generelle princip, at domstolene kun har kompetence i tvister, som skal afgøres ved voldgift, i det omfang det udtrykkeligt fremgår af voldgiftsloven. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 5. I forhold til modelloven er det dog præciseret, at bestemmelsen gælder for al voldgift, dvs. også for voldgift, der finder sted i udlandet, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. herved § 1, stk. 2, og bemærkningerne hertil.

Bestemmelsen signalerer klart over for brugerne, herunder udenlandske brugere, at voldgiftslovens regler om domstolenes kompetence i voldgiftssager er udtømmende.

Med hensyn til voldgiftslovens regler om domstolenes kompetence henvises til § 5 (processuelle regler om visse anmodninger), § 8 (forholdet mellem voldgift og retssager), § 9 (foreløbige retsmidler ved domstolene), § 11, stk. 3 (udpegning af voldgiftsdommere), § 13, stk. 3, 1. pkt. (indsigelser mod en voldgiftsdommer), § 14, stk. 1, 2. pkt. (ophør i øvrigt af en voldgiftsdommers hverv), § 16, stk. 3, 2. pkt. (indsigelser mod voldgiftsrettens kompetence), § 27 (bevisoptagelse ved domstolene og forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen), § 34, stk. 3 (indsigelser mod voldgiftsrettens honorar og godtgørelse for udlæg), § 37 (tilsidesættelse af voldgiftskendelsen) og §§ 38 og 39 (anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser) og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 5

Bestemmelsen indeholder processuelle regler om anmodninger til domstolene i forbindelse med gennemførelsen af en voldgiftssag. Bestemmelsen har et modstykke i modellovens art. 6, der dog blot lægger op til at angive, hvilken eller hvilke domstole der skal have kompetence til at behandle de pågældende anmodninger. Bestemmelsen adskiller sig endvidere fra modelloven ved at give mulighed for appel af domstolenes afgørelser om en indsigelse mod en voldgiftsdommer, der ikke er imødekommet, om ophør i øvrigt af en voldgiftsdommers hverv samt i forbindelse med en særskilt prøvelse af en særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence. Bestemmelsen omfatter også anmodninger om forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen og om særskilt prøvelse af voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg. Disse spørgsmål er ikke reguleret i modelloven.

Stk. 1 indeholder kompetenceregler, stk. 2 indeholder regler om anmodningens indgivelse, stk. 3 angår sagens behandling ved retten og stk. 4 sagens afgørelse.

Stk. 1 fastslår, at anmodninger om udpegning af voldgiftsdommere (§ 11, stk. 3), om afgørelse om en indsigelse mod en voldgiftsdommer, der ikke er imødekommet (§ 13, stk. 3, 1. pkt.), om afgørelse om ophør i øvrigt af en voldgiftsdommers hverv (§ 14, stk. 1, 2. pkt.), om særskilt prøvelse af en særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence (§ 16, stk. 3, 2. pkt.), om forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen (§ 27, stk. 2) og om særskilt prøvelse af voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg (§ 34, stk. 3) skal indgives til den ret, ved hvilken sagen skulle være anlagt, såfremt voldgift ikke var aftalt.

Det fremgår af *2. pkt.*, at hvis der efter dansk lovgivning ikke er værneting her i landet for en retssag om den tvist, voldgiftsaftalen angår, skal anmodningen indgives på det sted, hvor den, der indgiver anmodningen (rekvirenten), har hjemting eller, såfremt rekvirenten ikke har hjemting her i landet, i København.

Stk. 2 indeholder regler om anmodningens indgivelse. Anmodningen skal indgives skriftligt, og kopi skal fremsendes til modparten og voldgiftsretten. Hvis voldgiftsretten endnu ikke er trådt sammen eller er ophævet, skal kopi af anmodningen fremsendes til de voldgiftsdommere, som måtte være udpeget. Anvendelse af digital kommunikation i forbindelse med indleveringen af anmodningen til retten reguleres af retsplejelovens almindelige regler, jf. lov nr. 447 af 9. juni 2004 om ændring af retsplejeloven,

konkursloven, lov om skifte af dødsboer og lov om skifte af fællesbo m.v. (Digital kommunikation i retsplejen, kendelser med begrænset sagsfremstilling, regler om vidneforvarede m.v.), der dog endnu ikke er trådt i kraft.

Det fremgår af 2. pkt., at når der er tale om en anmodning om afgørelse om en indsigelse mod en voldgiftsdommer, der ikke er imødekommet (§ 13, stk. 3, 1. pkt.), skal kopi af anmodningen endvidere - i givet fald - sendes til den tredjemand eller institution, som har udpeget den voldgiftsdommer, mod hvem der gøres indsigelse.

Stk. 3 angår sagens behandling og giver retten mulighed for at behandle anmodningen på den måde, retten finder mest hensigtsmæssig. Udgangspunktet er, at sagen afgøres på skriftligt grundlag, og modparten og i givet fald andre, som har retlig interesse i anmodningen, skal som minimum have lejlighed til at fremkomme med et skriftligt svar. Retten fastsætter fristen for skriftlige svar og kan bestemme, at yderligere processkrifter skal udveksles. Retten kan endvidere anordne mundtlig forhandling. Anvendelse af digital kommunikation i forbindelse med en skriftlig behandling reguleres af retsplejelovens almindelige regler, jf. den nævnte lov nr. 447 af 9. juni 2004 om ændring af retsplejeloven mv.

Efter stk. 4 træffer retten afgørelse ved kendelse, der kan kæres efter reglerne i retsplejelovens kapitel 37. Behandles anmodningen af landsretten eller Sø- og Handelsretten, kan kendelsen således kun kæres med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2.

Det fremgår af 2. pkt., at afgørelser om udpegning af voldgiftsdommere efter voldgiftslovens § 11, stk. 3, dog ikke kan kæres.

For anmodninger efter § 5 betales en retsafgift på 400 kr., jf. retsafgiftslovens § 14, stk. 1, 2. pkt., og lovforslagets § 42.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.14 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til kapitel 2

Kapitel 2 om voldgiftsaftalen indeholder regler om, hvilke tvister der efter deres art kan afgøres ved voldgift (§ 6), og om, at en voldgiftsaftale skal angå et bestemt retsforhold, og at i sager om forbrugeraftaler er en forudgående voldgiftsaftale ikke er bindende for

forbrugeren (§ 7). Kapitlet indeholder endvidere regler om forholdet mellem voldgiftsaftaler og voldgiftssager og retssager (§ 8) og om foreløbige retsmidler og tvangsfuldbyrdelse ved domstolene (§ 9).

Kapitlets regler kan ikke fraviges ved aftale. Kapitlets regler finder anvendelse på al voldgift, dvs. både voldgift, der finder sted i Danmark, voldgift, der finder sted i udlandet, og voldgift, hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.

Til § 6

Bestemmelsen angiver, hvilke tvister der efter deres art kan afgøres ved voldgift. Modelloven regulerer ikke direkte dette spørgsmål, men forudsætter i flere bestemmelser, at der findes regler herom.

Bestemmelsen gælder, hvad enten voldgiften finder sted her i landet eller i udlandet, eller det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. § 1, stk. 2, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Bestemmelsen går ud på, at voldgift kan aftales i retsforhold, som parterne har fri rådighed over, medmindre andet er bestemt.

Forbeholdet om, at andet kan være bestemt, tager sigte på, at det i anden lovgivning kan være fastsat, at bestemte tvister ikke kan afgøres ved voldgift. Som eksempel kan nævnes, at lejelovens § 112 a udelukker voldgift for tvister om beboelseslejemål.

Den foreslåede § 6 er i overensstemmelse med gældende ret. Udgangspunkter er således fortsat, at parterne kan aftale voldgift vedrørende alle civile retlige forhold, som parterne har fri rådighed over (dispositive sager).

Hvad parterne ikke kan indgå aftale om (indispositive sager), kan de heller ikke indgå voldgiftsaftale om. Særligt inden for familierettens område vil adgangen til at indgå aftale om voldgift derfor ofte være udelukket, f.eks. om afgørelse af spørgsmål vedrørende faderskab, adoption, forældremyndighed eller ægteskabs ophævelse.

Voldgift kan endvidere fortsat ikke aftales i tvister reguleret af offentligretlige regler, som varetager almene interesser, jf. Højesterets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999 side 829.

Voldgift er derimod ikke i sig selv udelukket, blot fordi tvisten er helt eller delvis

reguleret af regler, der ikke kan fraviges ved *forudgående* aftale (præceptive regler). Det gælder bl.a. meget forbrugerbeskyttende lovgivning, hvor voldgift således ikke efter sagens *art* vil være udelukket. Derimod foreslås der en særskilt regel om, at forudgående voldgiftsaftaler i sager om forbrugeraftaler ikke er bindende for forbrugeren, jf. § 7, stk. 2, og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 7

Bestemmelsens stk. 1 angår parternes adgang til at aftale voldgift for allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold i eller uden for kontraktforhold. Denne regel er i overensstemmelse med modellovens art. 7, stk. 1. Modellovens art. 7, stk. 2, kræver, at voldgiftsaftaler indgås skriftligt. Justitministeriet har ikke fundet grundlag at medtage et sådant formkrav i voldgiftsloven.

Bestemmelsens stk. 2 angår forudgående voldgiftsaftaler i sager om forbrugeraftaler. Denne regel har ikke noget modstykke i modelloven, der kun omfatter handelsvoldgift.

Bestemmelsen gælder, hvad enten voldgiften finder sted her i landet eller i udlandet, eller det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. § 1, stk. 2, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Stk. 1 fastslår, at parterne kan aftale voldgift for allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold i eller uden for kontraktforhold. For at være gyldig skal en voldgiftsaftalen således være begrænset til et bestemt retsforhold. Et tilsvarende krav stilles til værnetingsaftaler, jf. EF-domskonventionens art. 17.

Det fremgår af 2. *pkt.*, at en voldgiftsaftale kan være en voldgiftsklausul i en kontrakt eller en separat aftale.

Medtagelsen i 1. *pkt.* af ordene ”i eller uden for kontraktforhold” og af 2. *pkt.* skyldes navnlig hensynet til udenlandske brugere af voldgiftsloven.

Stk. 2 fastslår, at i sager om forbrugeraftaler er en voldgiftsaftale, der er indgået, før tvisten opstod, ikke bindende for forbrugeren. En tilsvarende regel findes for værnetingsaftaler, jf. retsplejelovens § 245, stk. 2.

Stk. 2 omfatter sager om forbrugeraftaler. Efter § 3 i lov om visse forbrugeraftaler er en forbrugeraftale en aftale, som en erhvervsdrivende indgår som led i sit erhverv, når den anden part (forbrugeren) hovedsagelig handler uden for sit erhverv. Den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at en aftale, den pågældende har indgået, ikke er en forbrugeraftale.

Lov om visse forbrugeraftaler finder tillige anvendelse på aftaler om varer og tjenesteydelser fra en ikkeerhvervsdrivende, hvis aftalen er indgået eller formidlet for sælgeren eller tjenesteyderen af en erhvervsdrivende, og den anden part (forbrugeren) (køberen eller tjenesteydelsesmodtageren) hovedsagelig handler uden for sit erhverv. I modsætning til den generelle regel om forbrugeraftaler omfatter den særlige regel om en erhvervsdrivendes *formidling* af en aftale kun aftaler om levering af varer og tjenesteydelser, og det er i givet fald modtageren af varerne eller tjenesteydelserne, der anses som forbruger.

Stk. 2 indebærer, at forudgående voldgiftsaftaler i sager om aftaler af denne karakter ikke er bindende for forbrugeren. Det følger modsætningsvis, at forbrugeren, hvis forbrugeren ønsker det, godt kan påberåbe sig en eventuel forudgående voldgiftsaftale over for den anden part, dvs. den erhvervsdrivende eller - i formidlingstilfældene - den ikkeerhvervsdrivende sælger eller tjenesteyder.

Bortset fra de nævnte formidlingstilfælde omfatter stk. 2 ikke sager om aftaler mellem parter, der begge hovedsagelig handler uden for deres erhverv.

Når tvisten er opstået, kan der frit indgås voldgiftsaftaler også i sager om forbrugeraftaler. En voldgiftsaftale afskærer imidlertid ikke forbrugeren fra at klage til Forbrugerklagenævnet eller et godkendt privat klage- eller ankenævn, jf. forbrugerklagelovens § 2, stk. 2, og indledes der voldgiftssag, skal voldgiftssagen efter forbrugeren anmodning udsættes, indtil Forbrugerklagenævnet eller det godkendte private klage- eller ankenævn har behandlet klagen, jf. forbrugerklagelovens § 3, stk. 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 8

Bestemmelsen angår forholdet mellem voldgift og en retssag om den materielle tvist

mellem parterne og svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 8, idet det dog i forslaget til § 8, stk. 1, 2. pkt., er præciseret, at domstolene under en retssag om den materielle tvist mellem parterne, der er anlagt efter, at voldgiftssag er indledt, ikke kan tage stilling til, om tvisten helt eller delvis hører under voldgiftsrettens kompetence. Endvidere er der ikke i den foreslåede § 8 medtaget en frist for at påstå en retssag afvist under henvisning til, at tvisten skal afgøres ved voldgift. Fristen herfor følger i stedet af retsplejelovens almindelige regler, jf. nedenfor.

Bestemmelsen gælder, hvad enten voldgiften finder sted her i landet eller i udlandet, eller det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. § 1, stk. 2, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Stk. 1, 1. pkt., fastslår, at retssag om tvister, der efter aftale mellem parterne skal afgøres ved voldgift, efter påstand skal afvises fra domstolene, medmindre voldgiftsaftalen er ugyldig eller voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres. Afvisning sker således kun efter påstand. Det følger af retsplejelovens § 357, stk. 2, at påstand om afvisning som udgangspunkt skal nedlægges i svarskriftet eller, hvis sagen ikke forberedes skriftligt, i det første retsmøde under forberedelsen.

Nedlægges der påstand om afvisning, skal domstolene som udgangspunkt tage stilling til, om der foreligger en gyldig voldgiftsaftale, der omfatter den pågældende tvist. Der er dog ikke noget til hinder for, at domstolene afviser en retssag, som der ikke er værneting for i Danmark, uden at tage stilling til en påberåbt voldgiftsaftale. Endvidere kan der under en retssag, der er anlagt efter, at der er indledt voldgiftssag, for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt tvisten hører under voldgiftsrettens kompetence, dog kun tages stilling til, om tvisten efter sin art kan afgøres ved voldgift, jf. 2. pkt.

Er retssagen anlagt, før der blev indledt voldgiftssag, kan retten under denne retssag prøve, om der foreligger en gyldig voldgiftsaftale, der omfatter den pågældende tvist. Finder retten, at der ikke foreligger en gyldig voldgiftsaftale, eller at voldgiftsaftalen ikke omfatter den tvist, der er anlagt retssag om, behandles retssagen på sædvanlig vis.

Finder retten derimod, at der foreligger en gyldig voldgiftsaftale, som omfatter den pågældende tvist, skal sagen som udgangspunkt afvises, hvis sagsøgte rettidigt har nedlagt påstand herom. Dette gælder dog ikke, hvis voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres. Det kan f.eks. være bestemmelser om voldgiftsrettens sammensætning,

som ikke lader sig gennemføre. Det kan således være, at voldgiftsaftalen angiver bestemte personer som voldgiftsdommere, og at en eller flere af disse ikke vil påtage sig hvervet eller er inhabile. Hvis ikke voldgiftsaftalen i et sådant tilfælde må forstås på den måde, at der i stedet skal udpeges andre, vil voldgift ikke kunne gennemføres.

Finder retten, at voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres, behandles retssagen på sædvanlig vis.

Er retssagen anlagt efter, at der blev indledt voldgiftssag, følger det af 2. pkt., at domstolene under denne retssag for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt tvisten hører under voldgiftsrettens kompetence, kun kan tage stilling til, om tvisten efter sin art kan afgøres ved voldgift. Domstolene kan og skal endvidere tage stilling til, om det er den samme tvist, der er indbragt for voldgiftsretten og domstolene.

Medmindre domstolene fortsætter behandlingen af retssagen på sædvanlig vis, fordi tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, eller fordi voldgiftssagen efter domstolenes vurdering af andre grunde ikke kan gennemføres, jf. ovenfor, må domstolene derfor i denne situation udsætte retssagen, indtil der foreligger en bindende (retskraftig) afgørelse af, om voldgiftsretten har kompetence til at behandle tvisten. I praksis vil navnlig følgende situationer kunne opstå:

(1) Det kan tænkes, at der i voldgiftsregi træffes afgørelse om, at voldgiftsretten ikke har kompetence. En sådan afgørelse om, at voldgiftsretten ikke har kompetence, kan tænkes truffet af voldgiftsretten selv eller efter en anden fremgangsmåde, som parterne har aftalt, eller af domstolene efter regler om særskilt prøvelse af særskilte afgørelser om, at voldgiftsretten har kompetence. Sidstnævnte - særskilt domstolsprøvelse af særskilte afgørelser om, at voldgiftsretten har kompetence - er for så vidt angår voldgift, der finder sted i Danmark, reguleret i lovforslagets § 16, stk. 3, 2. pkt. Da den foreslåede § 8 også gælder for voldgift, der finder sted i udlandet, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, kan der også være tale om domstolsprøvelse i udlandet efter regler svarende til lovforslagets § 16, stk. 3, 2. pkt., der ganske svarer til modellovens art. 16, stk. 3, 2. pkt.

Fastslås det i voldgiftsregi, at voldgiftsretten ikke har kompetence til at behandle den pågældende tvist, fortsætter domstolene behandlingen af retssagen på sædvanlig vis.

(2) Det kan tænkes, at der under voldgiftssagen træffes afgørelse om, at voldgiftsretten

har kompetence. Afgørelsen herom kan tænkes truffet på tilsvarende vis som anført under (1) om afgørelser om, at voldgiftsretten *ikke* har kompetence. Finder voldgiften sted i Danmark, vil retssagen skulle afvises på det tidspunkt, hvor der foreligger en endelig afgørelse fra domstolene efter § 16, stk. 3, 2. pkt., om, at voldgiftsretten har kompetence. Finder voldgiften sted i udlandet, bør retssagen derimod fortsat udsættes, indtil der foreligger en voldgiftskendelse om sagens realitet, idet der ikke er fastsat regler om anerkendelse i Danmark af udenlandske domstolsafgørelser om, at en voldgiftsret har kompetence.

(3) Når der foreligger en voldgiftskendelse om sagens realitet, finder lovforslagets §§ 38 og 39 anvendelse. Udgangspunktet er, at voldgiftskendelsen har bindende virkning (retskraft), og at retssagen derfor skal afvises. Retssagen skal dog ikke afvises, hvis anerkendelse af voldgiftskendelsen kan nægtes efter § 38, herunder bl.a. stk. 1, nr. 1, litra a og c, om en ugyldig voldgiftsaftale og om voldgiftsrettens overskridelse af sin kompetence. Den domstol, hvor retssagen verserer, dvs. den domstol, hvor retssagen i sin tid blev anlagt og nu er udsat, har kompetence til at afgøre, om voldgiftskendelsen skal anerkendes. Anerkendes voldgiftskendelsen, afvises retssagen. Anerkendes voldgiftskendelsen ikke, fortsætter domstolene behandlingen af retssagen på sædvanlig vis.

(4) Herudover kan det tænkes, at voldgiftssagen af andre grunde end voldgiftsrettens manglende kompetence afsluttes uden nogen afgørelse af sagens realitet, eksempelvis hvis klageren hæver voldgiftssagen, eller voldgiftsretten af andre grunde end manglende kompetence afviser voldgiftssagen, f.eks. ved klagerens udeblivelse eller på grund af manglende sikkerhedsstillelse for voldgiftsrettens vederlag og omkostninger. I så fald fortsætter domstolene behandlingen af retssagen på sædvanlig vis. Det samme gælder, hvis det på et tidspunkt, mens sagen er udsat, viser sig, at voldgiftssagen af andre grunde end voldgiftsrettens manglende kompetence ikke kan gennemføres. Det er domstolene, der i givet fald tager stilling til, om voldgiftssagen af andre grunde end voldgiftsrettens manglende kompetence ikke kan gennemføres.

Stk. 3 fastslår, at når der er anlagt retssag om tvisten, kan voldgiftssag indledes og fortsættes, og der kan afsiges voldgiftskendelse, mens spørgsmålet om sagens afvisning fra domstolene er under behandling. Såfremt domstolene ved endelig dom fastslår, at

voldgiftsaftalen er ugyldig, eller at tvisten ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, ophører voldgiftsrettens kompetence imidlertid.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 9

Bestemmelsen angår foreløbige retsmidler og tvangsfuldbyrdelse ved domstolene. For så vidt angår foreløbige retsmidler svarer bestemmelsen indholdsmæssigt til modellovens art. 9, hvorimod forholdet mellem en voldgiftsaftale og tvangsfuldbyrdelse ved domstolene ikke er reguleret i modelloven.

Bestemmelsen gælder, hvad enten voldgiften finder sted her i landet eller i udlandet, eller det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. § 1, stk. 2, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Bestemmelsen fastslår, at det forhold, at en tvist skal afgøres ved voldgift, ikke afskærer en part fra at anmode om, at domstolene iværksætter foreløbige retsmidler eller tvangsfuldbyrdelse efter retsplejelovens regler herom. Dette gælder, hvad enten voldgiftssagen er indledt eller ej. Uanset at en tvist skal afgøres ved voldgift, kan en part således få foretaget arrest eller nedlagt forbud eller foretaget bevissikring efter retsplejelovens regler herom, når betingelserne efter retsplejeloven for at få foretaget disse retsskridt er opfyldt. En part kan endvidere få gennemført tvangsfuldbyrdelse efter retsplejelovens regler herom, når betingelserne efter retsplejeloven herfor er opfyldt. Dette gælder, hvad enten der er tale om udlæg, tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav, overtagelse til brugeligt pant eller gennemtvungelse ved umiddelbar fagedforretning.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til kapitel 3

Kapitel 3 om voldgiftsrettens sammensætning indeholder regler om antallet af voldgiftsdommere (§ 10) og fremgangsmåden ved deres udpegning (§ 11). Kapitlet indeholder endvidere regler om indsigelser mod en voldgiftsdommer (§ 12) og fremgangsmåden ved behandling af indsigelser (§ 13). Kapitlet indeholder endelig regler

om ophør i øvrigt af en voldgiftsdommers hverv (§ 14) og om udpegning af en ny voldgiftsdommer (§ 15).

Kapitlets regler finder anvendelse på voldgift, der finder sted i Danmark, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.

Kapitlets regler kan som udgangspunkt fraviges ved aftale. Reglerne om anmodninger til domstolene (§ 11, stk. 3, § 13, stk. 3, 1. pkt., og § 14, stk. 1, 2. pkt.) kan dog ikke fraviges ved aftale, og § 12 om indsigelser mod en voldgiftsdommer kan heller ikke fraviges ved aftale.

Til § 10

Bestemmelsen angår antallet af voldgiftsdommere og er identisk med modellovens art. 10. I modsætning til modellovens art. 10 gælder den foreslåede § 10 imidlertid også, når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted her i landet, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. § 1, stk. 1 og 3, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Stk. 1 fastslår, at parterne kan aftale antallet af voldgiftsdommere. Dette følger for så vidt allerede af den foreslåede § 3, hvorefter bl.a. kapitel 3 som udgangspunkt kun finder anvendelse, hvis andet ikke er aftalt. Når parternes aftalefrihed med hensyn til antallet af voldgiftsdommere gentages i den foreslåede § 10, stk. 1, skyldes det hensynet til overskueligheden for navnlig udenlandske brugere af voldgiftsloven.

Stk. 2 fastslår, at voldgiftsretten i mangel af anden aftale består af tre voldgiftsdommere.

Da den foreslåede § 10 i sin helhed kan fraviges ved aftale, kan parterne også f.eks. overlade det til en tredjemand, herunder en voldgiftsinstitution, at bestemme antallet af voldgiftsdommere. Dette gælder også efter modelloven, jf. den generelle regel i modellovens art. 2, litra d, om, at en frihed for parterne til at træffe bestemmelse om et vist spørgsmål også giver parterne mulighed for at overlade bestemmelsen til en tredjemand, herunder en institution.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 11

Bestemmelsen angår fremgangsmåden for udpegningen af voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne og stemmer i det væsentlige overens med modellovens art. 11. Modellovens art. 11, stk. 1, og stk. 5, sidste led, om en voldgiftsdommers nationalitet er dog ikke medtaget i lovforslaget. Endvidere gælder den foreslåede § 11 - i modsætning til modellovens art. 11 - også, når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted her i landet, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. § 1, stk. 1 og 3, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsens stk. 1 og 2 kan fraviges ved aftale, hvorimod stk. 3 ikke kan fraviges ved aftale.

Stk. 1 fastslår, at parterne kan aftale, hvordan voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne skal udpeges. Dette følger for så vidt allerede af den foreslåede § 3, hvorefter bl.a. kapitel 3 som udgangspunkt kun finder anvendelse, hvis andet ikke er aftalt. Når parternes aftalefrihed med hensyn til fremgangsmåden for udpegning af voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne gentages i den foreslåede § 11, stk. 1, skyldes det hensynet til overskueligheden for navnlig udenlandske brugere af voldgiftsloven.

Parterne kan bl.a. overlade det til en tredjemand, herunder en voldgiftsinstitution, at udpege voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne. Parterne kan også aftale f.eks., at de som udgangspunkt hver skal udpege én voldgiftsdommer, og at disse to voldgiftsdommere i fællesskab skal udpege den tredje voldgiftsdommer, men at en tredjemand, eksempelvis en voldgiftsinstitution skal foretage udpegningerne, hvis disse ikke foretages inden for visse frister.

Sådanne aftaler kan også indgås i form af en vedtagelse af et standardregelsæt for voldgift, herunder gennem vedtagelse af institutionel voldgift.

Stk. 2 gælder, hvis parterne ikke har aftalt noget om fremgangsmåden for udpegning af voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne. *1. pkt.* fastslår, at hvis voldgiftsretten består af tre voldgiftsdommere, jf. herom § 10, skal hver part udpege én voldgiftsdommer inden 30 dage efter at have modtaget anmodning herom fra den anden part. Disse voldgiftsdommere skal herefter efter *2. pkt.* udpege den tredje voldgiftsdommer inden 30

dage efter, at de selv blev udpeget.

Stk. 3, der som nævnt ikke kan fraviges ved aftale, gælder, hvis voldgiftsretten hverken lader sig etablere efter en fremgangsmåde, som er aftalt mellem parterne, eller i mangel af en sådan aftale efter de udfyldende regler i stk. 2. I så fald kan hver af parterne anmode domstolene om at udpege den eller de voldgiftsdommere, som mangler at blive udpeget.

Hvis en af de voldgiftsdommere, som mangler at blive udpeget, efter parternes aftale eller - i mangel af en aftale om fremgangsmåden for udpegningen - efter de udfyldende regler i stk. 2 skal deltage i udpegningen af en eller flere yderligere voldgiftsdommere, vil domstolene i givet fald i første omgang kun skulle udpege den voldgiftsdommer, som umiddelbart mangler at blive udpeget. Hvis det senere - dvs. efter udløbet af en aftalt frist eller i mangel heraf efter udløbet af 30-dages fristen i stk. 2 - viser sig, at den eller de yderligere voldgiftsdommere heller ikke lader sig udpege, kan hver af parterne indgive ny anmodning til domstolene om udpegning af den eller de yderligere manglende voldgiftsdommere.

Det fremgår af 2. *pkt.*, at der ved domstolenes udpegning af en voldgiftsdommer skal tages behørigt hensyn til kvalifikationer, som parterne måtte have aftalt, at voldgiftsdommeren skal have, og til forhold, som kan sikre udpegningen af en uafhængig og upartisk voldgiftsdommer. Det forhold, at domstolene ved udpegningen skal bestræbe sig på at udpege en voldgiftsdommer, der har de fornødne kvalifikationer, og som er uafhængig og upartisk, hindrer ikke, at en part senere kan gøre indsigelse mod den pågældende voldgiftsdommer efter §§ 12 og 13.

De nærmere regler om behandlingen af en anmodning til domstolene om at udpege en manglende voldgiftsdommer fremgår af § 5, jf. nærmere denne bestemmelse og bemærkningerne hertil. I overensstemmelse med modellovens art. 11, stk. 5, 1. *pkt.*, kan domstolenes afgørelse om udpegning af en voldgiftsdommer ikke appelleres, jf. § 5, stk. 4, 2. *pkt.*

Der henvises i øvrigt til *pkt. 5.6* i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Bestemmelsen angår indsigelser mod en voldgiftsdommer og er identisk med modellovens art. 12. I modsætning til modellovens art. 12 gælder den foreslåede § 12 imidlertid også, når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted her i landet, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. § 1, stk. 1 og 3, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Stk. 1 fastslår, at en person, som bliver kontaktet i forbindelse med en mulig udpegning som voldgiftsdommer, skal oplyse om forhold, der kan give anledning til berettiget tvivl om vedkommendes upartiskhed eller uafhængighed. Oplysningen skal gives til den, som kontakter den person, der er på tale som en mulig voldgiftsdommer. Det kan f.eks. være en part eller allerede udpegede voldgiftsdommere, som skal udpege en tredje voldgiftsdommer, eller en tredjemand, herunder en voldgiftsinstitution, som skal udpege en voldgiftsdommer. Det kan også være domstolene, når domstolene i medfør af § 11, stk. 3, skal udpege en voldgiftsdommer.

2. pkt. fastslår, at en udpeget voldgiftsdommer fra udpegningen og indtil voldgiftssagens afslutning straks skal oplyse parterne om forhold, der kan give anledning til berettiget tvivl om vedkommendes upartiskhed eller uafhængighed, medmindre voldgiftsdommeren allerede har oplyst dem herom.

En voldgiftsdommer, der før sin udpegning har meddelt oplysninger efter 1. pkt. til andre end parterne (eller kun til den ene part), har således efter sin udpegning pligt til straks at meddele oplysningerne direkte til begge (alle) parter, medmindre de pågældende forhold ikke længere kan give anledning til berettiget tvivl om vedkommendes upartiskhed eller uafhængighed.

Såfremt voldgiftsdommeren senere under voldgiftssagen bliver opmærksom på forhold, der kan give anledning til berettiget tvivl om vedkommendes upartiskhed eller uafhængighed, skal voldgiftsdommeren endvidere straks oplyse begge (alle) parter om de pågældende forhold.

Lovforslaget indeholder ikke regler om konsekvenserne af en eventuel overtrædelse af stk. 1, og dette må derfor afgøres efter almindelige formueretlige regler. Der kan efter omstændighederne blive tale om, at voldgiftsdommeren helt eller delvis mister retten til vederlag, eller eventuelt om erstatningsansvar for tab, som den manglende oplysning har

forårsaget.

Stk. 2 fastslår, at der kun kan gøres indsigelse mod en voldgiftsdommer, hvis der foreligger forhold, som giver anledning til berettiget tvivl om voldgiftsdommerens upartiskhed eller uafhængighed, eller hvis voldgiftsdommeren ikke har de kvalifikationer, som parterne har aftalt.

Det beror på et skøn, om der foreligger forhold, som giver anledning til berettiget tvivl om voldgiftsdommerens upartiskhed eller uafhængighed. Forhold, som ville gøre en dommer inhabil efter retsplejelovens § 60, stk. 1, eller § 61, vil normalt altid give anledning til berettiget tvivl om en voldgiftsdommers upartiskhed eller uafhængighed.

Det fremgår af 2. *pkt.*, at en part kun kan gøre indsigelse mod en voldgiftsdommer, som parten har udpeget, eller i hvis udpegning parten har deltaget, af grunde, som parten bliver bekendt med efter udpegningen. Selv om der foreligger forhold, som giver anledning til berettiget tvivl om en voldgiftsdommers upartiskhed eller uafhængighed, kan en part, som har deltaget i udpegningen af den pågældende voldgiftsdommer, og som på det tidspunkt var bekendt med de pågældende forhold, således ikke gøre indsigelse mod voldgiftsdommeren.

Ud over tilfælde, hvor parten direkte har udpeget voldgiftsdommeren, omfatter 2. *pkt.* bl.a. tilfælde, hvor parten i fællesskab med en eller flere andre har udpeget voldgiftsdommeren, og tilfælde, hvor parten har indstillet voldgiftsdommeren til udpegning, selv om selve udpegningen er foretaget af en anden, eksempelvis en voldgiftsinstitution.

Stk. 2 fastsætter de indholdsmæssige betingelser for at gøre indsigelse mod en voldgiftsdommer. Fremgangsmåden for behandling af sådanne indsigelser reguleres af § 13, jf. nærmere denne bestemmelse og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til *pkt. 5.7* i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 13

Bestemmelsen angår fremgangsmåden for behandlingen af indsigelser mod en voldgiftsdommer og svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 13. I modsætning til modellovens art. 13 gælder den foreslåede § 13 imidlertid også, når det endnu ikke er

fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted. Bestemmelsen adskiller sig endvidere fra modelloven ved at give mulighed for appel af domstolenes afgørelser om, hvorvidt en indsigelse mod en voldgiftsdommer skal tages til følge. Endelig angives det udtrykkeligt i den foreslåede § 13, at en indsigelse mod en voldgiftsdommer, der ikke fremsættes rettidigt efter reglerne i § 13, ikke senere kan påberåbes som ugyldighedsgrund eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, jf. stk. 4.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted her i landet, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. § 1, stk. 1 og 3, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale, idet stk. 3, 1. pkt., om indbringelse for domstolene dog ikke kan fraviges ved aftale.

Bestemmelsen angår fremgangsmåden for behandlingen af indsigelser mod en voldgiftsdommer. De indholdsmæssige betingelser for at gøre indsigelse mod en voldgiftsdommer fremgår af § 12, stk. 2, jf. nærmere denne bestemmelse og bemærkningerne hertil.

Stk. 1 fastslår, at parterne kan aftale fremgangsmåden for behandlingen af indsigelser mod en voldgiftsdommer. Dette følger for så vidt allerede af den foreslåede § 3, hvorefter bl.a. kapitel 3 som udgangspunkt kun finder anvendelse, hvis andet ikke er aftalt. Når parternes aftalefrihed med hensyn til fremgangsmåden for behandlingen af indsigelser mod en voldgiftsdommer gentages i den foreslåede § 13, stk. 1, skyldes det hensynet til overskueligheden for navnlig udenlandske brugere af voldgiftsloven.

Parterne kan bl.a. overlade det til en tredjemand, herunder en voldgiftsinstitution, at behandle indsigelser mod en voldgiftsdommer. Parterne kan også aftale frister for fremsættelse af indsigelser og for behandlingen heraf. Sådanne aftaler kan også indgås i form af en vedtagelse af et standardregelsæt for voldgift, herunder gennem vedtagelse af institutionel voldgift.

Stk. 2 gælder, hvis parterne ikke har aftalt noget om fremgangsmåden for behandlingen af indsigelser mod en voldgiftsdommer. *1. pkt.* fastslår, at begrundet indsigelse skal fremsættes skriftligt over for voldgiftsretten inden 15 dage efter, at parten blev bekendt med udpegningen af voldgiftsdommeren og de forhold, som indsigelsen bygger på. Har parterne ikke aftalt andet, kan skriftlighedskravet opfyldes ved digital kommunikation, hvis voldgiftsretten finder, at der er tilstrækkelig sikkerhed for, at

indsigelsen hidrører fra parten. Efter 2. *pkt.* er der tre muligheder, når der er fremsat indsigelse mod en voldgiftsdommer.

For det første kan voldgiftsdommeren selv trække sig, og for det andet kan den anden part tilslutte sig, at voldgiftsdommerens hverv skal ophøre. Dette indebærer ikke en godkendelse af grundlaget for indsigelsen, jf. § 14, stk. 2, og bemærkningerne hertil. Voldgiftsdommeren kan således trække sig, eller den anden part kan tilslutte sig, at voldgiftsdommerens hverv skal ophøre, selv om de finder indsigelsen ubegrundet, men f.eks. ikke ønsker at bruge tid og kræfter på en særskilt tvist om voldgiftsdommerens habilitet og foretrækker i stedet blot at udskifte denne.

Den tredje mulighed er, at voldgiftsretten afgør, om indsigelsen skal tages til følge. Afgørelsen træffes af den samlede voldgiftsret, om nødvendigt ved en flertalsafstemning, jf. § 29. Den eller de voldgiftsdommere, mod hvem der er rejst indsigelse, deltager i afgørelsen. Dette gælder også, når der rejses indsigelse mod en enevoldgiftsdommer, hvor afgørelsen således træffes af den pågældende selv.

Stk. 3 finder anvendelse i de tilfælde, hvor en indsigelse mod en voldgiftsdommer ikke imødekommes, og giver mulighed for at indbringe spørgsmålet for domstolene. Er indsigelsen imødekommet, kan spørgsmålet derimod ikke indbringes for domstolene.

Stk. 3 finder anvendelse, hvad enten afvisningen af at imødekomme en indsigelse mod en voldgiftsdommer sker under en fremgangsmåde, som parterne har aftalt, eller i mangel af en aftale om fremgangsmåden for behandlingen af indsigelser efter de udfyldende regler i *stk. 2*, hvorefter spørgsmålet afgøres af voldgiftsretten.

Efter *1. pkt.*, der som nævnt ikke kan fraviges ved aftale, kan den part, der har gjort indsigelse, inden 30 dage efter at have modtaget meddelelse om afgørelsen om, at indsigelsen ikke er blevet imødekommet, anmode domstolene om at afgøre, om indsigelsen skal tages til følge.

De nærmere regler om behandlingen af en anmodning til domstolene om at afgøre, om en indsigelse mod en voldgiftsdommer skal tages til følge, fremgår af § 5, jf. nærmere denne bestemmelse og bemærkningerne hertil. I modsætning til, hvad der gælder efter modellovens art. 13, *stk. 3*, kan domstolenes afgørelser om, hvorvidt en indsigelse mod en voldgiftsdommer skal tages til følge, appelleres i det omfang, retsplejelovens almindelige regler giver mulighed herfor, jf. § 5, *stk. 4*.

Det fremgår af 2. pkt., at voldgiftsretten, herunder den voldgiftsdommer, mod hvem der er gjort indsigelse, kan fortsætte behandlingen af voldgiftssagen og afsige voldgiftskendelse, mens indsigelsen behandles af domstolene. Såfremt domstolene ved endelig afgørelse fastslår, at indsigelsen mod voldgiftsdommeren skal tages til følge, ophører voldgiftsdommerens hverv imidlertid, og voldgiftsdommeren kan fra dette tidspunkt ikke længere deltage i behandlingen af voldgiftssagen.

Stk. 4 fastslår udtrykkeligt, at en indsigelse mod en voldgiftsdommer ikke senere kan påberåbes som ugyldighedsgrund eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen. Bestemmelsen omfatter kun tilfælde, hvor en part under behandlingen af voldgiftssagen er bekendt med de forhold, som indsigelsen bygger på. En part, der først efter afsigelsen af en voldgiftskendelse bliver bekendt med sådanne forhold, er ikke afskåret fra at påberåbe sig indsigelsen som ugyldighedsgrund, forudsat at retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen anlægges inden 3 måneder efter modtagelsen af voldgiftskendelsen, jf. § 37, stk. 4, eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 14

Bestemmelsen angår ophør af en voldgiftsdommers hverv af andre grunde end manglende upartiskhed eller uafhængighed eller mangel på kvalifikationer, som parterne har aftalt, at voldgiftsdommeren skal have. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 14. I modsætning til modellovens art. 14 gælder den foreslåede § 14 imidlertid også, når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted. Bestemmelsen adskiller sig endvidere fra modelloven ved at give mulighed for appel af domstolenes afgørelser om, hvorvidt en voldgiftsdommers hverv skal ophøre.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted her i landet, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. § 1, stk. 1 og 3, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale, idet stk. 1, 2. pkt., om indbringelse for domstolene dog ikke kan fraviges ved aftale.

Formålet med §§ 12 og 13 er at sikre, at voldgiftsdommerne besidder de

kvalifikationer, som parterne har aftalt, og at de er upartiske og uafhængige.

I modsætning hertil er formålet med § 14 alene at sikre, at voldgiftssagen ikke går i stå eller trækker urimeligt længe ud, fordi en voldgiftsdommer ikke kan eller vil deltage i behandlingen af voldgiftssagen. Bestemmelsen angår tilfælde, hvor det af retlige eller faktiske grunde bliver umuligt for en voldgiftsdommer at udføre hvervet, eller hvor en voldgiftsdommer af andre grunde undlader at handle uden ugrundet ophold, jf. *stk. 1, 1. pkt.* Opstår denne situation, er der tre muligheder.

For det første kan voldgiftsdommeren selv trække sig, og for det andet kan den anden part tilslutte sig, at voldgiftsdommerens hverv skal ophøre. Dette indebærer ikke en godkendelse af grundlaget for indsigelsen, jf. nedenfor om *stk. 2.*

Den tredje mulighed er, at en part anmoder domstolene om at afgøre, om hvervet skal ophøre, fordi det af retlige eller faktiske grunde er blevet umuligt for en voldgiftsdommer at udføre hvervet, eller fordi en voldgiftsdommer af andre grunde har undladt at handle uden ugrundet ophold, jf. *stk. 1, 2. pkt.*

Der gælder ingen frist for at indbringe spørgsmålet for domstolene, men der vil kun være grundlag for at imødekomme en anmodning om, at voldgiftsdommerens hverv skal ophøre, hvis der på tidspunktet for indbringelsen for domstolene foreligger umulighed eller undladelse af at handle uden ugrundet ophold fra voldgiftsdommerens side. Hvis umuligheden i mellemtiden er overvundet, eller hvis voldgiftsdommeren ikke længere undlader at handle, er der ikke længere grundlag for at bringe hvervet til ophør.

De nærmere regler om behandlingen af en anmodning til domstolene om at afgøre, om en voldgiftsdommers hverv skal ophøre, fremgår af § 5, jf. nærmere denne bestemmelse og bemærkningerne hertil. I modsætning til, hvad der gælder efter modellovens art. 14, *stk. 1, 2. pkt.*, kan domstolenes afgørelser om, hvorvidt en voldgiftsdommers hverv skal ophøre, appelleres i det omfang, retsplejelovens almindelige regler giver mulighed herfor, jf. § 5, *stk. 4.*

Stk. 2 fastslår, at hvis en voldgiftsdommer trækker sig, eller en part tilslutter sig, at en voldgiftsdommers hverv skal ophøre, indebærer dette ikke en godkendelse af grundlaget for indsigelsen.

Stk. 2 omfatter tilfælde, hvor der er rejst spørgsmål om, hvorvidt det af retlige eller faktiske grunde er blevet umuligt for en voldgiftsdommer at udføre hvervet, eller om,

hvorvidt en voldgiftsdommer har undladt at handle uden ugrundet ophold, jf. stk. 1. Stk. 2 omfatter endvidere tilfælde, hvor der er rejst spørgsmål om, hvorvidt der foreligger forhold, som giver anledning til berettiget tvivl om voldgiftsdommerens upartiskhed eller uafhængighed, eller om, hvorvidt voldgiftsdommeren har de kvalifikationer, som parterne har aftalt, jf. § 12, stk. 2.

Det foreslåede § 14, stk. 2, giver mulighed for, at en voldgiftsdommer selv kan trække sig uden derved at godkende grundlaget for indsigelsen, hvilket efter omstændighederne kunne få betydning for den pågældendes vederlag eller eventuelle erstatningsansvar. Endvidere gives en part mulighed for at tilslutte sig, at voldgiftsdommerens hverv skal ophøre uden derved at godkende grundlaget for indsigelsen, hvilket ligeledes eventuelt kunne få betydning i anden sammenhæng. Herved fremmes voldgiftens effektivitet, da det bliver lettere at opnå en pragmatisk løsning, hvor en voldgiftsdommer udskiftes og erstattes af en ny, således at voldgiftssagen umiddelbart kan fortsætte, frem for at spørgsmålet først skal indbringes for domstolene til afgørelse.

Til § 15

Bestemmelsen angår udpegning af en ny voldgiftsdommer, når en voldgiftsdommers hverv er ophørt, og er identisk med modellovens art. 15. I modsætning til modellovens art. 15 gælder den foreslåede § 15 imidlertid også, når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted. Bestemmelsen adskiller sig endvidere fra modelloven ved at kunne fraviges ved aftale.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted her i landet, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. § 1, stk. 1 og 3, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Bestemmelsen omfatter tilfælde, hvor en voldgiftsdommers hverv er ophørt, uanset årsagen hertil. Bestemmelsen nævner særskilt hvervets ophør efter §§ 13 eller 14, dvs. i forbindelse med en indsigelse mod voldgiftsdommeren eller umulighed eller undladelse af at handle fra voldgiftsdommerens side. Bestemmelsen nævner endvidere situationen, hvor voldgiftsdommeren trækker sig af andre grunde, eller hvor parterne aftaler at tilbagekalde hvervet. Endelig nævner bestemmelsen som en opsamlingskategori, at

hvervet ophører af andre grunde. Som eksempel kan nævnes en voldgiftsdommers død.

Bestemmelsen går ud på, at når en voldgiftsdommers hverv uanset årsag er ophørt, skal der udpeges en ny voldgiftsdommer efter de regler, som var anvendelige på udpegningen af den voldgiftsdommer, hvis hverv er ophørt, jf. herom § 11 og bemærkningerne hertil.

Til kapitel 4

Kapitel 4 om voldgiftsrettens kompetence indeholder regler om fremgangsmåden for behandlingen af indsigelser mod voldgiftsrettens kompetence (§ 16) og om voldgiftsrettens kompetence til at træffe afgørelse om foreløbige retsmidler (§ 17). Reglerne gælder for voldgift, der finder sted i Danmark og kan som udgangspunkt fraviges ved aftale. Reglen i § 16, stk. 3, 2. pkt., om anmodninger til domstolene kan dog ikke fraviges ved aftale.

Til § 16

Bestemmelsen indeholder regler om fremgangsmåden ved afgørelse af spørgsmål om voldgiftsrettens kompetence og svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 16. Bestemmelsen adskiller sig dog fra modelloven ved at give mulighed for appel af domstolenes afgørelser om en særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence. Endvidere angives det udtrykkeligt i den foreslåede § 16, at en indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence, der ikke fremsættes rettidigt efter reglerne i § 16, ikke senere kan påberåbes som ugyldighedsgrund eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, medmindre tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, jf. stk. 4, 1. pkt. Endelig foreslås det, at en forbruger dog kun mister retten til at påberåbe sig, at voldgiftsaftalen ikke er bindende for forbrugeren, hvis forbrugeren deltager i voldgiftssagen efter at have modtaget oplysning om, at voldgiftsaftalen ikke er bindende, jf. stk. 4, 2. pkt.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted her i landet. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale, idet stk. 3, 2. pkt., om indbringelse for domstolene og stk. 4, 2. pkt., om betingelserne for, at en forbruger kan miste en indsigelse om, at voldgiftsaftalen ikke

er bindende for forbrugeren, dog ikke kan fraviges ved aftale.

Stk. 1 lovfæster princippet om voldgiftsrettens kompetence til at træffe afgørelse om sin kompetence med hensyn til den materielle tvist mellem parterne og princippet om adskillelighed mellem voldgiftsaftalen og parternes samlede aftale.

Efter *1. pkt.* afgør voldgiftsretten spørgsmål om sin egen kompetence, herunder indsigelser mod voldgiftsaftalens eksistens eller gyldighed. Voldgiftsretten afgør således bl.a., om der er indgået en gyldig voldgiftsaftale om et bestemt retsforhold, som parterne har fri rådighed over, og om tvisten er omfattet af den pågældende voldgiftsaftale. Voldgiftsrettens afgørelse om sin kompetence kan imidlertid senere prøves af domstolene, jf. nedenfor.

Efter *2. pkt.* anses en voldgiftsklausul, der udgør en del af en kontrakt, i denne sammenhæng for en selvstændig aftale uafhængig af kontraktens øvrige dele. Heraf følger bl.a., at en afgørelse fra voldgiftsretten om, at kontrakten er ugyldig, ikke i sig selv medfører, at voldgiftsklausulen er ugyldig, jf. udtrykkeligt *3. pkt.*

Stk. 2 indeholder regler om fremsættelse af indsigelser mod voldgiftsrettens kompetence, herunder indsigelser mod voldgiftsaftalens eksistens eller gyldighed. En indsigelse mod, at voldgiftsretten overhovedet har kompetence til at behandle tvisten, skal fremsættes senest i indklagedes første indlæg for voldgiftsretten om sagens realitet, jf. *1. pkt.* En part afskæres ikke fra at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence ved at udpege eller deltage i udpegningen af en voldgiftsdommer, jf. *2. pkt.* En indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence, der opstår under voldgiftssagen i forbindelse med, at nye spørgsmål søges inddraget i heri, skal fremsættes, så snart de nye spørgsmål er blevet rejst, jf. *3. pkt.* Efter *4. pkt.* kan voldgiftsretten dog tillade, at en indsigelse fremsættes senere, hvis voldgiftsretten finder forsinkelsen undskyldelig. Dette gælder både i relation til indsigelser mod, at voldgiftsretten overhovedet har kompetence, som efter *1. pkt.* normalt skal fremsættes senest i indklagedes første indlæg for voldgiftsretten om realiteten, og indsigelser mod inddragelse af nye spørgsmål, som efter *3. pkt.* normalt skal fremsættes, så snart de nye spørgsmål er blevet rejst.

Stk. 3, 1. pkt., overlader det til voldgiftsretten, om spørgsmål om voldgiftsrettens kompetence skal afgøres særskilt, eller om det først skal afgøres i voldgiftskendelsen om sagens realitet.

Stk. 3, 2. *pkt.*, der som nævnt ikke kan fraviges ved aftale, giver mulighed for at indbringe en særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence, for domstolene. En særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten ikke har kompetence, kan derimod ikke indbringes for domstolene. Stk. 3, 2. *pkt.*, gælder heller ikke, hvis voldgiftsretten først i voldgiftskendelsen om sagens realitet afgør, at voldgiftsretten har kompetence. En part, der ønsker domstolenes afgørelse i relation til voldgiftsrettens afgørelse om, at den har kompetence, som er indeholdt i voldgiftskendelsen om sagens realitet, må anlægge retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen, jf. § 37.

Stk. 3, 2. *pkt.*, omfatter voldgiftsrettens særskilte afgørelse om, at den har kompetence, jf. de deklatoriske regler i stk. 1 og 2. Stk. 3, 2. *pkt.*, omfatter endvidere en særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence, som er truffet på anden måde, eksempelvis af en voldgiftsinstitution, hvis parterne har aftalt dette.

Indbringelse for domstolene efter stk. 3, 2. *pkt.*, skal ske inden 30 dage efter, at parten har modtaget meddelelse om afgørelsen om, at voldgiftsretten har kompetence.

De nærmere regler om behandlingen af en anmodning til domstolene om prøvelse af en særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence, fremgår af § 5, jf. nærmere denne bestemmelse og bemærkningerne hertil. I modsætning til, hvad der gælder efter modellovens art. 16, stk. 3, 2. *pkt.*, kan domstolenes afgørelser om en særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence, appelleres i det omfang, retsplejelovens almindelige regler giver mulighed herfor, jf. § 5, stk. 4.

Det fremgår af stk. 3, 3. *pkt.*, at voldgiftsretten kan fortsætte behandlingen af voldgiftssagen og afsige voldgiftskendelse, mens spørgsmålet om voldgiftsrettens kompetence behandles af domstolene. Såfremt domstolene ved endelig afgørelse fastslår, at voldgiftsretten ikke har kompetence, ophører voldgiftsrettens kompetence imidlertid.

Stk. 3, 2. og 3. *pkt.*, angår tilfælde, hvor der er truffet særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence, og hvor denne afgørelse indbringes særskilt for domstolene.

Uafhængigt heraf kan parallel behandling af spørgsmålet om voldgiftsrettens kompetence ved domstolene og i voldgiftsregi opstå på den måde, at en af parterne anlægger retssag om den materielle tvist mellem parterne. Denne situation reguleres af § 8, som i korthed indebærer følgende, jf. i øvrigt bemærkningerne til § 8:

(1) Hvis voldgiftssagen er anlagt først, kan domstolene under en retssag om den materielle tvist mellem parterne kun tage stilling til, om tvisten hører under voldgiftsrettens kompetence, for så vidt angår, om tvisten efter sin art kan afgøres ved voldgift. Retssagen må derfor som udgangspunkt udsættes, indtil der foreligger en bindende (retskraftig) afgørelse om, hvorvidt tvisten hører under voldgiftsrettens kompetence, eksempelvis en endelig afgørelse fra domstolene efter § 16, stk. 3, 2. pkt. Domstolene kan dog fortsætte retssagen, hvis domstolene finder, at voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres. Domstolene kan endvidere altid fortsætte retssagen, hvis tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift.

(2) Hvis retssagen er anlagt først, kan domstolene tage stilling til, om der foreligger en gyldig voldgiftsaftale, der omfatter den konkrete tvist. Domstolene træffer altså afgørelse herom uafhængigt af den verserende voldgiftssag. Såfremt domstolene ved en endelig afgørelse fastslår, at voldgiftsretten ikke har kompetence, ophører voldgiftsrettens kompetence imidlertid.

Stk. 4, 1. pkt., fastslår udtrykkeligt, at en indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence ikke senere kan påberåbes som ugyldighedsgrund eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, medmindre tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift. Bestemmelsen omfatter kun tilfælde, hvor en part deltager i voldgiftssagen uden at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence eller uden i givet fald at følge indsigelsen op gennem en særskilt indbringelse for domstolene efter stk. 3, 2. pkt. En part, der ikke deltager i voldgiftssagen ud over eventuelt at udpege eller deltage i udpegningen af en voldgiftsdommer, er ikke afskåret fra at påberåbe sig indsigelsen som ugyldighedsgrund, forudsat at retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen anlægges inden 3 måneder efter modtagelsen af voldgiftskendelsen, jf. § 37, stk. 4, eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

Stk. 4, 1. pkt., indebærer, at en part, der har deltaget i voldgiftssagen, skal fremsætte eventuelle indsigelser mod voldgiftsrettens kompetence, herunder mod voldgiftsaftalens eksistens og gyldighed, under voldgiftssagen. Bestemmelsen indebærer endvidere, at hvis der træffes særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence, skal en part, der ønsker afgørelsen heraf prøvet af domstolene, særskilt indbringe spørgsmålet for

domstolene efter stk. 3, 2. pkt. I modsat fald mistes indsigelsen og kan ikke påberåbes som ugyldighedsgrund eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen. En indsigelse om, at tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, mistes dog ikke.

Stk. 4, 2. pkt., indeholder en særlig regel om indsigelser fra en forbruger om, at voldgiftsaftalen ikke er bindende. For at en sådan indsigelse skal kunne mistes, kræves det, at forbrugeren deltager i voldgiftssagen efter at have modtaget oplysning om, at voldgiftsaftalen ikke er bindende. Det er uden betydning, hvem der oplyser forbrugeren herom, og det kan således f.eks. både være voldgiftsretten, modparten eller forbrugers egen advokat. Når forbrugeren deltager i voldgiftssagen med viden om, at voldgiftsaftalen ikke er bindende, anses forbrugeren for at have godkendt (ratihaberet) voldgiftsaftalen, der dermed bliver gyldig, da det kun er forudgående voldgiftsaftaler i sager om forbrugeraftaler, der ikke er bindende for forbrugeren, jf. § 7, stk. 2, og bemærkningerne hertil.

Stk. 4, 2. pkt., kan ikke fraviges ved aftale.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.5. og 5.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 17

Bestemmelsen angår voldgiftsrettens kompetence til at anordne foreløbige retsmidler. Bestemmelsen er identisk med modellovens art. 17, idet dog muligheden for ved aftale at fravige bestemmelsen fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted her i landet. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Bestemmelsen giver voldgiftsretten mulighed for efter anmodning fra en part pålægge en anden part at foretage sådanne foreløbige skridt, som voldgiftsretten efter tvistens art finder nødvendige. Det er overladt til voldgiftsrettens skøn at vurdere, om det er nødvendigt at pålægge en part at foretage foreløbige skridt, og i givet fald hvilke. Bestemmelsen indeholder ikke særlige begrænsninger i, hvilke foreløbige skridt en part kan pålægges at tage. En part kan imidlertid kun pålægges at foretage skridt, der både

formelt og reelt er *foreløbige*.

I forbindelse med en beslutning om foreløbige retsskridt kan voldgiftsretten pålægge en part at stille passende sikkerhed, jf. 2. pkt. Voldgiftsretten fastsætter sikkerhedens art og størrelse. Voldgiftsretten kan betinge iværksættelsen af et foreløbigt retsskridt af, at sikkerheden er stillet.

Voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsskridt kan ikke tvangsfuldbyrdes, jf. herved pkt. 5.13 i lovforslagets almindelige bemærkninger. Hvilke retsvirkninger der i øvrigt er forbundet med en eventuel manglende efterlevelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsskridt, beror på parternes aftale. Der kan eventuelt blive tale om erstatningsansvar.

Den part, der har anmodet om foreløbige retsskridt, kan omvendt blive erstatningsansvarlig for tab, som foretagelsen af det foreløbige retsskridt har medført, hvis parten ikke får medhold i sit krav ved sagens endelige afgørelse.

Til kapitel 5

Kapitel 5 indeholder regler om voldgiftsrettens sagsbehandling. Bortset fra § 18, der fastslår de grundlæggende retsplejeprincipper om ligebehandling af parter og lejlighed til at fremføre sin sag, og § 27 om bevisoptagelse ved domstolene og om domstolenes forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen til brug for en voldgiftssag kan kapitlets regler fraviges ved aftale. Kapitlets regler finder anvendelse på voldgift, der finder sted her i landet. § 27, stk. 1, om bevisoptagelse ved domstolene finder dog også anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet, eller hvor det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.

Kapitlet indeholder regler om ligebehandling af parterne og lejlighed til at fremføre sin sag (§ 18), fremgangsmåden generelt under behandlingen af voldgiftssagen (§ 19), voldgiftsstedet (§ 20), voldgiftssagens indledning (§ 21), voldgiftsproget (§ 22), klageskrift og svarskrift (§ 23), mundtlig og skriftlig behandling (§ 24), undladelse af at indgive klageskrift eller svarskrift samt en parts udeblivelse fra mundtlig forhandling eller undladelse af at fremlægge bevisdokumenter (§ 25), sagkyndige udpeget af voldgiftsretten (§ 26), bevisoptagelse ved domstolene og domstolenes forelæggelse af

præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen til brug for en voldgiftssag (§ 27).

Til § 18

Bestemmelsen fastslår de grundlæggende krav til voldgiftsrettens sagsbehandling, at parterne skal behandles lige og have fuld lejlighed til at fremføre deres sag.

Bestemmelsen er identisk med modellovens art. 18.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Bestemmelsen som sådan ikke gælder for voldgift, der finder sted i udlandet. En overtrædelse af de grundlæggende retsplejeprincipper om ligebehandling af parterne og om adgang til at fremføre sin sag under en udenlandsk voldgiftssag vil imidlertid have den konsekvens, at voldgiftskendelsen ikke vil blive anerkendt eller fuldbyrdet i Danmark, jf. § 39, stk. 1, litra b, og stk. 2, litra b, og bemærkningerne hertil.

Bestemmelsen fastslår, dels at parterne skal behandles lige, dels at hver af parterne skal have fuld lejlighed til at fremføre sin sag. Der er tale om fundamentale retsplejeprincipper om ligebehandling og adgang til at gøre sig bekendt med processtoffet i sagen (partsoffentlighed) og til at svare på de påstande og anbringender, som modparten fremfører (kontradiktion).

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 19

Bestemmelsen indeholder de overordnede regler om voldgiftsrettens sagsbehandling. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 19, idet dog begrænsningerne i parternes aftalefrihed med hensyn til voldgiftsrettens sagsbehandling fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Stk. 1 fastslår, at parterne kan aftale, hvilken fremgangsmåde voldgiftsretten skal følge under behandlingen af voldgiftssagen. Dette følger for så vidt allerede af den foreslåede § 3, hvorefter bl.a. kapitel 5 som udgangspunkt kun finder anvendelse, hvis andet ikke er

aftalt. Når parternes aftalefrihed med hensyn til, hvilken fremgangsmåde voldgiftsretten skal følge under behandlingen af voldgiftssagen, gentages i den foreslåede § 19, stk. 1, skyldes det hensynet til overskueligheden for navnlig udenlandske brugere af voldgiftsloven.

Stk. 2 fastslår, at voldgiftsretten i mangel af en sådan aftale kan behandle voldgiftssagen på den måde, som voldgiftsretten finder hensigtsmæssig.

Det fremgår af 2. *pkt.*, at voldgiftsretten bl.a. kan bestemme, hvilke beviser der kan føres, og hvilke faktiske omstændigheder der skal lægges til grund for sagens pådømmelse. Sidste led udtrykker princippet om bevisbedømmelsens frihed, hvorefter voldgiftsretten på grundlag af det, der er passeret under forhandlingerne og bevisførelsen afgør, hvilke faktiske omstændigheder der skal lægges til grund for sagens pådømmelse. Bestemmelsen kan som nævnt fraviges ved aftale, og parterne kan derfor, hvis de ønsker det, bl.a. fastsætte særlige beviskrav, f.eks. krav om skriftligt bevis, med hensyn til nærmere angivne spørgsmål.

Hverken parterne eller voldgiftsretten kan fravige de grundlæggende retsplejepprincipper, som fremgår af § 18. Parterne skal altid behandles lige og have fuld mulighed for at fremføre deres sag.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 og 5.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 20

Bestemmelsen angår voldgiftsstedet. Bestemmelsen er identisk med modellovens art. 20, idet dog muligheden for ved aftale at fravige bestemmelsens stk. 2 fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Stk. 1, 1. pkt., fastslår, at parterne kan aftale, hvor voldgiften skal finde sted. Dette følger for så vidt allerede af den foreslåede § 3, hvorefter bl.a. kapitel 5 som udgangspunkt kun finder anvendelse, hvis andet ikke er aftalt. Når parternes aftalefrihed med hensyn til voldgiftsstedet gentages i den foreslåede § 20, stk. 1, 1. *pkt.*, skyldes det hensynet til overskueligheden for navnlig udenlandske brugere af voldgiftsloven.

Det fremgår af 2. pkt., at voldgiftsretten i mangel af anden aftale mellem parterne bestemmer, hvor voldgiften skal finde sted, under hensyntagen til sagens omstændigheder, herunder hvad der er praktisk for parterne.

Da det foreslåede stk. 1 i sin helhed er kan fraviges ved aftale, kan parterne også f.eks. overlade det til en tredjemand, herunder en voldgiftsinstitution, at bestemme voldgiftsstedet. Dette gælder også efter modelloven, jf. den generelle regel i modellovens art. 2, litra d, om, at en frihed for parterne til at træffe bestemmelse om et vist spørgsmål også giver parterne mulighed for at overlade bestemmelsen til en tredjemand, herunder en institution.

I de tilfælde, hvor parterne ikke har aftalt, hvor voldgiften skal finde sted, og hvor voldgiftsstedet derfor skal bestemmes af voldgiftsretten eller efter en anden fremgangsmåde, som parterne har aftalt, har det foreslåede § 20, stk. 1, alene karakter af en vejledende model for, hvordan voldgiftsstedet i givet fald kan fastlægges. Så længe det ikke er bestemt, at voldgiften skal finde sted i Danmark, gælder § 20, stk. 1, nemlig ikke som en bindende lovregel, jf. § 1, stk. 1, og bemærkningerne hertil, og når det *er* bestemt, at voldgiften skal finde sted i Danmark, er § 20, stk. 1, ikke længere relevant.

Stk. 2 fastslår, at uafhængigt af, hvor voldgiften finder sted, kan voldgiftsretten mødes på ethvert sted, som voldgiftsretten finder hensigtsmæssigt for rådslagning mellem voldgiftsdommerne, afhøring af vidner, sagkyndige eller parter eller besigtigelse. Stk. 2 kan ligesom stk. 1 fraviges ved aftale.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 21

Bestemmelsen angår voldgiftssagens indledning og er identisk med modellovens art. 21.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Bestemmelsen fastslår, at hvis parterne ikke har aftalt andet, indledes en voldgiftssag om en bestemt tvist den dag, hvor indklagede modtager skriftlig anmodning om, at tvisten skal behandles ved voldgift. Har parterne ikke aftalt andet, kan skriftlighedskravet opfyldes ved digital kommunikation, hvis voldgiftsretten finder, at der er tilstrækkelig

sikkerhed for, at anmodningen hidrører fra parten.

Tidspunktet for voldgiftssagens indledning kan bl.a. have betydning, hvis der også anlægges retssag om tvisten, idet der gælder forskellige regler alt efter, om retssagen eller voldgiftssagen er indledt først, jf. § 8 og bemærkningerne hertil. Tidspunktet for voldgiftssagens indledning kan også have betydning i relation til afbrydelse af forældelse eller andre tidsfrister.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 22

Bestemmelsen angår voldgiftssproget. Bestemmelsen er identisk med modellovens art. 22.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Stk. 1, 1. pkt., fastslår, at parterne kan aftale, hvilket eller hvilke sprog der skal anvendes under voldgiftssagen. Dette følger for så vidt allerede af den foreslåede § 3, hvorefter bl.a. kapitel 5 som udgangspunkt kun finder anvendelse, hvis andet ikke er aftalt. Når parternes aftalefrihed med hensyn til voldgiftssproget gentages i den foreslåede § 22, stk. 1, 1. pkt., skyldes det hensynet til overskueligheden for navnlig udenlandske brugere af voldgiftsloven.

Det fremgår af *2. pkt.*, at voldgiftsretten i mangel af anden aftale mellem parterne bestemmer, hvilket eller hvilke sprog der skal anvendes under voldgiftssagen.

Da det foreslåede stk. 1 i sin helhed kan fraviges ved aftale, kan parterne også f.eks. overlade det til en tredjemand, herunder en voldgiftsinstitution, at bestemme voldgiftssproget. Dette gælder også efter modelloven, jf. den generelle regel i modellovens art. 2, litra d, om, at en frihed for parterne til at træffe bestemmelse om et vist spørgsmål også giver parterne mulighed for at overlade bestemmelsen til en tredjemand, herunder en institution.

Det fremgår af *3. pkt.*, at medmindre andet fremgår af en aftale eller afgørelse om voldgiftssproget, anvendes aftalen eller afgørelsen på skriftlige indlæg fra parterne, på mundtlige forhandlinger for voldgiftsretten og på kendelser, afgørelser og andre

meddelelser fra voldgiftsretten. Hvis en person, der skal afgive mundtlig forklaring for voldgiftsretten, ikke behersker voldgiftssproget, kan der medvirke tolk.

Stk. 2 fastslår, at voldgiftsretten kan bestemme, at skriftlige beviser skal være ledsaget af en oversættelse til voldgiftssproget. *Stk. 2* kan ligesom *stk. 1* fraviges ved aftale.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 23

Bestemmelsen angår indlevering af klageskrift og svarskrift. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt i det væsentlige til modellovens art. 23, men er bygget lidt anderledes op.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Stk. 1 angår klageskriftet, svarende til stævningen i en retssag. Klageskriftet skal indeholde klagerens påstand, en udførlig fremstilling af de faktiske og retlige omstændigheder, hvorpå påstanden støttes, og angivelse af de dokumenter og andre beviser, som klageren agter at påberåbe sig. Klageskriftet skal indleveres inden den frist, som parterne har aftalt, eller i mangel heraf inden den frist, som voldgiftsretten har fastsat. Det følger af § 25, stk. 1, at en overskridelse af fristen uden rimelig grund medfører, at voldgiftssagen afvises.

Stk. 2 angår svarskriftet. Svarskriftet skal indeholde indklagedes påstand, angivelse af eventuelle modkrav, en fremstilling af de faktiske og retlige omstændigheder, hvorpå påstanden og modkravene støttes, og angivelse af de dokumenter og andre beviser, som indklagede agter at påberåbe sig. Svarskriftet skal indleveres inden den frist, som parterne har aftalt, eller i mangel heraf inden den frist, som voldgiftsretten har fastsat. Det følger af § 25, stk. 2, at en overskridelse af fristen uden rimelig grund medfører, at voldgiftsretten fortsætter behandlingen af sagen uden at afvente svarskriftet, men at undladelse af at indgive svarskrift ikke i sig selv anses som en anerkendelse af klagerens krav.

Det ligger i begreberne klageskrift og svarskrift, at disse skal være skriftlige. Har parterne ikke aftalt andet, kan skriftlighedskravet opfyldes ved digital kommunikation,

hvis voldgiftsretten finder, at der er tilstrækkelig sikkerhed for, at klageskriftet henholdsvis svarskriftet hidrører fra parten.

Efter *stk. 3* kan parterne som udgangspunkt senere - dvs. efter indlevering af henholdsvis klageskrift og svarskrift - udvide deres påstande, fremsætte nye anbringender og angive nye beviser. Voldgiftsretten kan dog afskære nyt processtof under henvisning til den forsinkelse, en udvidelse af processtoffet kan medføre.

Det vil i den forbindelse have stor betydning, hvor langt fremskreden voldgiftssagen er, på det tidspunkt, hvor spørgsmålet om at udvide processtoffet opstår. Endvidere vil udvidelsens karakter have betydning.

Hvis der er tale om en udvidelse af påstande eller fremsættelse af nye anbringender, som ikke giver anledning til ny bevisførelse, og som modparten har tilstrækkelig mulighed for at forholde sig til, eventuelt med en kortere udsættelse, taler det for ikke at afskære udvidelsen af processtoffet. Hvis anmodningen om udvidelse først fremsættes under den afsluttende mundtlige forhandling for voldgiftsretten, og modparten ikke har tilstrækkelig mulighed for at forholde sig til det nye processtof uden en udsættelse, taler det imidlertid for at afskære udvidelsen af processtoffet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 24

Bestemmelsen angår mundtlig og skriftlig behandling. Bestemmelsen er identisk med modellovens art. 24, idet dog muligheden for ved aftale at fravige bestemmelsens *stk. 1* fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale. Muligheden for at fravige bestemmelsen ved aftale omfatter i princippet også *stk. 2*, der angår varsling af parterne om mundtlig forhandling og besigtigelse, og *stk. 3*, der handler om parternes modtagelse af dokumenter. Det følger imidlertid af den ufravigelige regel i § 18, at parterne skal have fuld lejlighed til at fremføre deres sag, og reelt er retsstillingen derfor, at nok kan *stk. 2* og *3* fraviges ved aftale på det mere tekniske plan, men de indholdsmæssige krav om varsling af parterne om mundtlig forhandling og besigtigelse og om meddelelse af dokumenter til parterne, som fremgår af *stk. 2* og *3*, skal under alle omstændigheder være opfyldt.

Efter *stk. 1, 1. pkt.*, afgør voldgiftsretten, om der skal holdes mundtlig forhandling, eller om sagen skal afgøres på grundlag af skriftlig behandling. Efter *2. pkt.* kan en part dog forlange, at der på et passende tidspunkt under sagen afholdes mundtlig forhandling. Voldgiftsretten afgør i givet fald, hvornår det er passende at afholde mundtlig forhandling.

Stk. 1 kan fraviges ved aftale. Det står således parterne frit for at aftale, at der altid skal holdes mundtlig forhandling. Det står omvendt også parterne frit for at aftale, at der ikke skal afholdes mundtlig forhandling.

Stk. 2 fastslår, at parterne skal have et rimeligt forudgående varsel om mundtlig forhandling og om voldgiftsrettens besigtigelse af beviser. Som nævnt kan *stk. 2* fraviges ved aftale på det mere tekniske plan, men det følger af den ufravigelige regel i § 18, at parterne skal have adgang til alle mundtlige forhandlinger for voldgiftsretten, og i konsekvens heraf må det også kræves, at parterne er underrettet om tid og sted for mundtlige forhandlinger.

Stk. 3, 1. pkt., fastslår, at alle indlæg, dokumenter og andre oplysninger, som en part indgiver til voldgiftsretten, skal meddeles den anden part. *2. pkt.* fastslår tilsvarende, at sagkyndige erklæringer og bevisdokumenter, som kan indgå i grundlaget for voldgiftsrettens afgørelse, skal meddeles parterne. *2. pkt.* tager sigte på materiale, som voldgiftsretten modtager direkte fra tredjemand. Som nævnt kan *stk. 3* fraviges ved aftale på det mere tekniske plan, men det følger af den ufravigelige regel i § 18, at parterne skal have adgang til alt materiale, som kan indgå i grundlaget for voldgiftsrettens afgørelse.

Der henvises i øvrigt til *pkt. 5.9* i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 25

Bestemmelsen angår manglende indlevering af klageskrift eller svarskrift og en part udeblivelse fra en mundtlig forhandling eller unkladelse af at fremlægge bevisdokumenter. Bestemmelsen er identisk med modellovens art. 25, idet dog muligheden for ved aftale at fravige bestemmelsens *stk. 1* fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan

fraviges ved aftale.

Stk. 1 angår manglende indlevering af klageskrift. Hvis klageskriftet uden rimelig grund ikke indleveres rettidigt, jf. § 23, stk. 1, afviser voldgiftsretten sagen. Afvisningen sker af egen drift og kræver ikke, at indklagede nedlægger påstand om afvisning.

Stk. 2 angår manglende indlevering af svarskrift. Hvis svarskriftet uden rimelig grund ikke indleveres rettidigt, jf. § 23, stk. 2, fortsætter voldgiftsretten behandlingen af sagen uden at afvente svarskriftet, men uden at undladelsen af at indlevere svarskrift i sig selv anses som en anerkendelse af klagerens krav.

Stk. 2 anvendes også på klagerens manglende svar på indklagedes eventuelle modkrav. Undlader klageren at svare på et modkrav, fortsætter voldgiftsretten således behandlingen af sagen uden at afvente svaret, men uden at undladelsen af at svare i sig selv anses som en anerkendelse af indklagedes modkrav.

Stk. 3 angår en parts udeblivelse fra en mundtlig forhandling eller undladelse af at fremlægge bevisdokumenter. Er udeblivelsen eller undladelsen sket uden rimelig grund, kan voldgiftsretten fortsætte behandlingen af voldgiftssagen og afsige voldgiftskendelse på det foreliggende grundlag.

Udeblivelsen og undladelsen af at fremlægge bevisdokumenter har således den virkning, at parten vil være afskåret fra at varetage sine interesse under den mundtlige forhandling eller fra at påberåbe sig de pågældende bevisdokumenter (såkaldt faktisk præklusion).

Klagerens udeblivelse eller undladelse af at fremlægge bevisdokumenter kan derimod ikke føre til afvisning af sagen, og indklagedes udeblivelse eller undladelse af at fremlægge bevisdokumenter anses ikke som en anerkendelse af klagerens krav.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 26

Bestemmelsen angår voldgiftsrettens udpegning af sagkyndige til at afgive erklæring til voldgiftsretten. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 26, idet dog muligheden for ved aftale at fravige bestemmelsen fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Efter *stk. 1, 1. pkt.*, kan voldgiftsretten udpege en eller flere sagkyndige til at afgive erklæring til voldgiftsretten om bestemte spørgsmål, som voldgiftsretten skal afgøre. Voldgiftsretten kan udpege en sagkyndig efter anmodning fra en part eller af egen drift. Den nærmere fremgangsmåde i forbindelse med udpegningen, herunder en eventuel høring af parterne, fastslægges i mangel af anden aftale af voldgiftsretten. I mangel af anden aftale er det endvidere voldgiftsretten, der afgør, om en sagkyndig har de fornødne kvalifikationer og er upartisk og uafhængig. Er andet ikke aftalt, afgør voldgiftsretten også, om erklæringen skal afgives skriftligt eller mundtligt.

Det fremgår af *2. pkt.*, at voldgiftsretten kan pålægge en part at meddele den sagkyndige alle relevante oplysninger og at give den sagkyndige adgang til at besigtige dokumenter og andre beviser. Efterkommer en part uden rimelig grund ikke et sådant pålæg, kan voldgiftsretten lade dette komme parten til skade i forbindelse med bevisdømmelsen (såkaldt fakultativ processuel skadevirkning).

Stk. 2 angår en efterfølgende afhjæmning af den sagkyndiges erklæring. Hvis en part anmoder om det, eller hvis voldgiftsretten finder det nødvendigt, skal den sagkyndige efter afgivelsen af sin erklæring til voldgiftsretten deltage i en mundtlig forhandling, hvor parterne har lejlighed til at stille spørgsmål til den sagkyndige og til at føre sagkyndige vidner om de pågældende spørgsmål

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 27

Bestemmelsen angår bevisoptagelse ved domstolene og domstolenes forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen til brug for en voldgiftssag. Bestemmelsens stk. 1 om bevisoptagelse ved domstolene til brug for en voldgiftssag svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 27, hvorimod bestemmelsens stk. 2 om domstolenes forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen til brug for en voldgiftssag ikke har noget modstykke i modelloven.

Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale. Bestemmelsens stk. 1 om bevisoptagelse

ved domstolene til brug for en voldgiftssag gælder for voldgift, der finder sted i Danmark eller i udlandet, eller hvor det endnu ikke er fastslagt, hvor voldgiften skal finde sted. Bestemmelsens stk. 2 om domstolenes forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen til brug for en voldgiftssag gælder for voldgift, der finder sted i Danmark.

Stk. 1 giver mulighed for, at voldgiftsretten eller en part med voldgiftsrettens samtykke anmoder domstolene om at optage bevis efter retsplejelovens regler. Bestemmelsen har navnlig betydning i de tilfælde, hvor der er behov for at anvende tvangsmidler over for en tredjemand med henblik på, at denne afgiver vidneforklaringer eller udleverer dokumenter eller andre beviser. Bestemmelsen kan dog også anvendes, selv om den pågældende tredjemand er villig til at afgive vidneforklaring over for voldgiftsretten, hvis voldgiftsretten finder det hensigtsmæssigt, at forklaringen i stedet afgives for domstolene og dermed under strafansvar efter straffelovens § 158 om falsk forklaring for retten. I dette øjemed kan bestemmelsen også anvendes i relation til partsforklaringer.

Anmodninger om bevisoptagelse efter den foreslåede § 27, stk. 1, indgives og behandles efter retsplejelovens regler. For anmodningen betales en retsafgift på 400 kr., jf. retsafgiftslovens § 14, stk. 1, 1. pkt.

Stk. 2 giver mulighed for, at voldgiftsretten anmoder domstolene om at forelægge præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen. Formålet med bestemmelsen er, at tvivlsspørgsmål vedrørende EU-retlige spørgsmål, der opstår under en voldgiftssag, kan blive forelagt EF-domstolen til afgørelse i samme omfang, som når en tilsvarende tvist behandles ved domstolene. Domstolenes imødekommelse af en anmodning efter stk. 2 beror derfor på, om domstolene ville have fundet grundlag for præjudiciel forelæggelse for EF-domstolen, hvis tvisten var under behandling ved domstolene og ikke ved en voldgiftsret. Præjudiciel forelæggelse kan således kun ske, i det omfang der ville have været grundlag for en præjudiciel forelæggelse, hvis en tilsvarende tvist verserede ved domstolene.

De nærmere regler om behandlingen af en anmodning til domstolene om at forelægge præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen til brug for en voldgiftssag fremgår af § 5, jf. nærmere denne bestemmelse og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 og 5.14 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til kapitel 6

Kapitel 6 indeholder regler om voldgiftskendelsen og afslutning af voldgiftssagen. Bortset fra § 31, stk. 1 og 3, der stiller nogle grundlæggende formkrav til voldgiftskendelsen, kan kapitlets regler fraviges ved aftale. Kapitlets regler finder anvendelse på voldgift, der finder sted her i landet.

Kapitlet indeholder regler om lovvalg (dvs. udpegning af de regler, der skal anvendes ved voldgiftsrettens afgørelse af sagens realitet) (§ 28), voldgiftsrettens afstemninger (§ 29), forlig (§ 30), voldgiftskendelsens form og indhold (§ 31), voldgiftssagens afslutning (§ 32) samt rettelse af voldgiftskendelsen og tillægskendelser (§ 33).

Til § 28

Bestemmelsen angår lovvalg, dvs. udpegning af de regler, der skal anvendes ved voldgiftsrettens afgørelse af sagens realitet. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 28. Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Stk. 1 fastslår det hovedprincip, at parterne frit kan aftale, hvilke retsregler voldgiftsretten skal anvende til afgørelse af sagens realitet. De retsregler, som parterne har valgt, kan være retsreglerne i et bestemt land. Parterne kan imidlertid også vælge retsregler, som ikke er gældende i noget bestemt land. Som eksempler kan nævnes Principles of European Contract Law og UNIDROIT Principles of International Commercial Contract Law.

Det fremgår af 2. *pkt.*, at medmindre andet fremgår af parternes aftale, forstås en henvisning til et lands lov eller retssystem som en henvisning til dette lands materielle retsregler og ikke til dets regler om international privatret. Det er således kun, hvis parterne udtrykkeligt har aftalt det, at det kommer på tale at anvende lovvalgsregler i det lands lovgivning, som parterne har valgt, med henblik på at udpege de materielle retsregler, som voldgiftsretten skal anvende ved afgørelsen af sagens realitet. 2. *pkt.* er udtryk for, at såkaldt renvoi forudsætter en udtrykkelig aftale herom.

Stk. 2 angår tilfælde, hvor parterne ikke har aftalt, hvilke retsregler voldgiftsretten skal

anvende til afgørelse af sagens realitet. Efter stk. 2 skal voldgiftsretten i denne situation anvende de retsregler, der følger af de lovvalgsregler, som voldgiftsretten finder anvendelige. Voldgiftsretten skal således på grundlag af sagens omstændigheder, herunder parternes bopæl eller forretningssted og tvistens genstand samt voldgiftsstedet, først udpege de lovvalgsregler, som efter voldgiftsrettens opfattelse finder anvendelse. Herefter skal voldgiftsretten anvende disse lovvalgsregler til at fastsætte, hvilke materielle retsregler voldgiftsretten skal anvende til afgørelse af sagens realitet.

Bestemmelsen giver voldgiftsretten mulighed for i en international voldgiftssag at anvende de lovvalgsregler - og på grundlag heraf de materielle retsregler - som voldgiftsretten finder vil stemme bedst med parternes forventninger. Samtidig giver bestemmelsen voldgiftsretten mulighed for i en national voldgiftssag - dvs. i en rent dansk voldgiftssag, eftersom bestemmelsen kun gælder for voldgift, der finder sted i Danmark - at anvende danske lovvalgsregler.

Stk. 3 fastslår, at voldgiftsretten kun afgør tvisten efter billighed - dvs. efter et konkret rimelighedsskøn - hvis parterne udtrykkeligt har bemyndiget voldgiftsretten til det.

Endelig fastslår *stk. 4* udtrykkeligt, at voldgiftsretten i alle tilfælde skal afgøre sagen i overensstemmelse med kontraktens bestemmelser og desuden skal tage hensyn til sædvaner i den branche, som retsforholdet er underlagt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 29

Bestemmelsen angår voldgiftsrettens afstemninger. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 29, idet dog muligheden for ved aftale at fravige bestemmelsen fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Bestemmelsen fastslår, at i voldgiftssager med mere end én voldgiftsdommer træffer voldgiftsretten afgørelse ved et flertal af voldgiftsdommerne. Efter *2. pkt.* kan sagsbehandlingsspørgsmål dog afgøres af voldgiftsrettens formand alene, hvis parterne eller den samlede voldgiftsret har bemyndiget formanden hertil.

Sagsbehandlingsspørgsmål omfatter navnlig de forhold, som reguleres af lovens kapitel 5. Derimod er f.eks. lovvalg (dvs. udpegning af de regler, der skal anvendes ved voldgiftsrettens afgørelse af sagens realitet) eller fastsættelse eller fordeling af sagsomkostninger ikke sagsbehandlingsspørgsmål. Da bestemmelsen i sin helhed kan fraviges ved aftale, kan parterne dog naturligvis også, hvis de ønsker det, ved en udtrykkelig aftale bemyndige voldgiftsrettens formand til på egen hånd at træffe sådanne afgørelser.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 30

Bestemmelsen angår forligsmæssig afslutning af voldgiftssagen. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 30. Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Stk. 1, 1. pkt., fastslår, at hvis parterne under voldgiftssagen indgår forlig om tvisten, afslutter voldgiftsretten sagen. Efter *2. pkt.* kan parterne i fællesskab anmode voldgiftsretten om at stadfæste forliget i form af en voldgiftskendelse på aftalte vilkår. Fordelen ved at få en voldgiftskendelse, der stadfæster forliget, er navnlig, at voldgiftskendelsen - i modsætning til et forlig, der ikke stadfæstes i en voldgiftskendelse - har bindende virkning (retskraft) og kan tvangsfuldbyrdes, jf. også nedenfor om stk. 2, 2. pkt.

Stk. 2, 1. pkt., fastslår, at en voldgiftskendelse på aftalte vilkår skal udformes i overensstemmelse med reglerne i § 31 om voldgiftskendelsens form, og at den skal angive, at den er en voldgiftskendelse. Kravet om begrundelse af voldgiftskendelsen gælder dog ikke for voldgiftskendelser på aftalte vilkår, jf. herved § 31, stk. 2.

Stk. 2, 2. pkt., fastslår, at en voldgiftskendelse på aftalte vilkår har samme status og retsvirkninger som andre voldgiftskendelser om sagens realitet. En voldgiftskendelse på aftalte vilkår kan således kun tilsidesættes som ugyldig efter de foreslåede regler i § 37, og en sådan voldgiftskendelse anerkendes og fuldbyrdes efter de foreslåede regler i §§ 38 og 39.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 31

Bestemmelsen indeholder regler om voldgiftskendelsens form og indhold. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 31. Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Med undtagelse af de grundlæggende krav til voldgiftskendelsens form efter stk. 1 og 3 kan bestemmelsen fraviges ved aftale.

Stk. 1 fastslår, at voldgiftskendelsen skal være skriftlig og underskrevet af voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne. Det fremgår af *2. pkt.*, at det i voldgiftssager med mere end én voldgiftsdommer dog er tilstrækkeligt, at et flertal af voldgiftsdommerne har underskrevet, såfremt årsagen til, at ikke alle har underskrevet, fremgår af kendelsen. Denne regel sikrer bl.a., at et mindretal af voldgiftsdommerne ikke kan blokere for afsigelsen af voldgiftskendelsen ved uberettiget at nægte at underskrive den.

Kravet om skriftlighed og underskrift kan opfyldes ved digital kommunikation, hvis der - eksempelvis ved anvendelse af digital signatur - er tilstrækkelig sikkerhed for, at voldgiftskendelsen hidrører fra voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne (autencitet) og ikke er ændret (integritet). Det forudsættes dog samtidig, at en part har krav på at få en bekræftet udskrift af voldgiftskendelsen i papirform, hvis parten har behov herfor til brug for en anmodning om anerkendelse eller tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

Stk. 2 angår begrundelse af voldgiftskendelsen. Udgangspunktet er, at voldgiftskendelsen skal angive de grunde, som den bygger på.

Parterne kan dog have aftalt, at kendelsen ikke skal begrundes. Dette følger for så vidt allerede af den foreslåede § 3, hvorefter bl.a. § 31, stk. 2, kun finder anvendelse, hvis andet ikke er aftalt. Når parternes aftalefrihed med hensyn til begrundelsen af voldgiftskendelsen gentages i den foreslåede § 31, stk. 2, skyldes det hensynet til overskueligheden for navnlig udenlandske brugere af voldgiftsloven.

Endvidere gælder begrundelseskravet ikke for voldgiftskendelser på aftalte vilkår efter § 30.

Der foreslås ikke regler om, hvorvidt voldgiftskendelsen skal indeholde oplysninger om eventuelle forskellige meninger blandt voldgiftsdommerne vedrørende resultatet eller begrundelsen (dissens). Medmindre parterne har aftalt andet, afgør voldgiftsretten således

selv, om voldgiftskendelsen skal indeholde oplysning om en eventuel dissens, og om dissensen i givet fald skal indeholde oplysning om navnet eller navnene på den eller de dissenterende voldgiftsdommere.

Stk. 3 fastslår, at voldgiftskendelsen skal dateres og angive, hvor voldgiften har fundet sted. Det fremgår af *2. pkt.*, at voldgiftskendelsen skal anses for afsagt på dette sted. Formålet med *stk. 3* er navnlig at undgå tvivl om voldgiftskendelsens oprindelse i forbindelse med anerkendelse og fuldbyrdelse af kendelsen i udlandet i medfør af New York-konventionens regler.

Stk. 4 fastslår, at hver af parterne, når voldgiftskendelsen er afsagt, skal have tilstillet et underskrevet eksemplar heraf. Tidspunktet for en parts modtagelse af voldgiftskendelsen har navnlig betydning i relation til fristen for at anmode om rettelse af voldgiftskendelsen eller afsigelse af tillægskendelse, jf. § 33, eller for at anlægge retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen, jf. § 37, *stk. 4*.

Der henvises i øvrigt til *pkt. 5.10* i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 32

Bestemmelsen indeholder regler om voldgiftssagens afslutning. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 32 bortset fra, at det i *stk. 1* er præciseret, at voldgiftssagen også kan afsluttes, hvis klageren ikke indleverer klageskrift, hvis parterne indgår forlig om tvisten, eller hvis der ikke stilles sikkerhed for voldgiftsrettens vederlag og udgifter i forbindelse med voldgiftssagen.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Udgangspunktet er, at voldgiftssagen afsluttes med den endelige voldgiftskendelse, jf. *stk. 1, 1. led.*

Stk. 1, 2. led., opregner de andre måder, voldgiftssagen kan afsluttes på, end ved voldgiftsrettens afsigelse af en endelig voldgiftskendelse. Det drejer sig om de tilfælde, som er opregnet i *stk. 2*, jf. nærmere nedenfor, samt om tilfælde, hvor klageren ikke indleverer klageskrift, jf. § 25, *stk. 1*, og bemærkningerne hertil, hvor parterne indgår forlig om tvisten, jf. § 30, *stk. 1*, og bemærkningerne hertil, eller hvor der ikke stilles

sikkerhed for voldgiftsrettens vederlag og udgifter i forbindelse med voldgiftssagen, jf. § 36 og bemærkningerne hertil.

Stk. 2 nævner tre yderligere grunde til afslutning af voldgiftssagen. Den første er, at klageren frafalder sit krav, jf. *nr. 1*. Frafalder klageren sit krav, træffer voldgiftsretten afgørelse om sagens afslutning, medmindre indklagede modsætter sig, at sagen afsluttes, og voldgiftsretten finder, at indklagede har en berettiget interesse i en endelig afgørelse af tvisten. Hvis indklagede anmoder om det, og voldgiftsretten finder, at indklagede har en berettiget interesse heri, skal der således afsiges kendelse om klagerens krav og om indklagedes eventuelle modkrav, selv om klageren har frafaldet sit krav. Dette skyldes, at en processuel frafaldelse af kravet under voldgiftssagen ikke nødvendigvis indebærer, at klageren materielt har opgivet kravet, og at indklagede kan have en interesse at opnå en bindende (retskraftig) voldgiftskendelse om kravet og om eventuelle modkrav.

Den anden grund til at afslutte voldgiftssagen er, at parterne aftaler at afslutte voldgiftssagen, jf. *nr. 2*.

Endelig træffer voldgiftsretten afgørelse om sagens afslutning, hvis en fortsættelse af voldgiftssagen af andre grunde er blevet unødvendig eller umulig, jf. *nr. 3*.

Stk. 3 fastslår, at voldgiftsrettens kompetence ophører, når voldgiftssagen afsluttes, dog med forbehold af de foreslåede regler i § 33 og § 37, stk. 5. § 33 indeholder regler om rettelse af voldgiftskendelsen og om afsigelse af tillægskendelse. § 37 angår retssager om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen, og § 37, stk. 5, giver mulighed for at udsætte en sådan retssag med henblik på at give voldgiftsretten lejlighed til at genoptage voldgiftssagen eller tage sådanne andre skridt, som efter voldgiftsrettens opfattelse vil fjerne grundlaget for tilsidesættelse. § 37, stk. 5, og henvisningen hertil i § 32, stk. 3, indebærer, at såfremt en retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen udsættes efter § 37, stk. 5, kan voldgiftsretten genoptage voldgiftssagen eller tage sådanne andre skridt, som efter voldgiftsrettens opfattelse vil fjerne grundlaget for tilsidesættelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 33

Bestemmelsen angår rettelse af voldgiftskendelsen og afsigelse af tillægskendelse.

Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 33, idet dog muligheden for ved aftale at fravige bestemmelsen fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed. Endvidere er der ikke som i modelloven medtaget udtrykkelige regler om, at parterne særskilt kan aftale, at en part skal kunne anmode om fortolkning af voldgiftskendelsen. Da den foreslåede § 33 kan fraviges ved aftale, har parterne imidlertid ligesom efter modelloven mulighed for, hvis de ønsker det, at indgå en sådan aftale om fortolkning af voldgiftskendelsen.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale. Bestemmelsens stk. 5, der gør de grundlæggende formkrav til voldgiftskendelsen efter § 31, stk. 1 og 3, anvendelige på en rettelse og på en tillægskendelse, kan dog ikke fraviges ved aftale.

Stk. 1 og 2 angår rettelse af voldgiftskendelsen i relation til regnefejl, skrivefejl, trykfejl eller lignende. Der er tale om tilfælde, hvor voldgiftskendelsen har fået et andet indhold end tilsigtet af voldgiftsretten. Derimod er der ikke mulighed for at rette voldgiftskendelsen under henvisning til, at voldgiftsretten har bedømt beviserne forkert eller anvendt retsreglerne forkert.

Stk. 1 angår rettelse af voldgiftskendelsen efter anmodning fra en part, mens stk. 2 angår voldgiftsrettens rettelse af voldgiftskendelsen af egen drift. En parts anmodning om rettelse af voldgiftskendelsen skal fremsættes over for voldgiftsretten inden 30 dage efter partens modtagelse af voldgiftskendelsen og skal samtidig sendes til modparten, mens voldgiftsrettens rettelse af voldgiftskendelsen af egen drift skal foretages inden 30 dage efter afsigelsen af voldgiftskendelsen. Voldgiftsretten afgør, om der er behov for at høre modparten henholdsvis parterne, før rettelsen foretages.

En rettelse, der foretages efter anmodning fra en part, skal foretages inden 30 dage efter voldgiftsrettens modtagelse af anmodningen. Voldgiftsretten kan dog om nødvendigt forlænge denne frist, jf. *stk. 4*. Forlængelse kan f.eks. være nødvendig, hvis der er behov for høring af modparten.

Foretager voldgiftsretten en rettelse, træder den rettede voldgiftskendelse i stedet for den oprindelige voldgiftskendelse.

Stk. 3 angår afsigelse af tillægskendelse om krav, der blev fremsat under voldgiftssagen, men som ikke er medtaget i voldgiftskendelsen. Der kan kun afsiges

tillægskendelse om krav, der blev fremsat - og ikke senere frafaldet - under voldgiftssagen. Hvis en part ønsker at gennemføre nye krav, som ikke blev fremsat under voldgiftssagen, må parten indlede ny voldgiftssag. Den voldgiftsret, der nedsættes til behandling af de nye krav, må i givet fald tage stilling til, om den første voldgiftskendelses bindende virkning (retskraft) er til hinder for indledning af den nye voldgiftssag. Dette spørgsmål skal afgøres efter almindelige principper om retskraft og udstykning af krav.

En parts anmodning om afsigelse af tillægskendelse skal fremsættes inden 30 dage efter partens modtagelse af voldgiftskendelsen og skal samtidig sendes til modparten. Voldgiftsretten afgør, om der er behov for at høre modparten, før der i givet fald afsiges tillægskendelse. Dette vil navnlig afhænge af, om modparten allerede tidligere under voldgiftssagen har haft tilstrækkelig adgang til varetage sine interesser i forhold til det pågældende krav.

En tillægskendelse skal afsiges inden 60 dage efter voldgiftsrettens modtagelse af anmodningen herom. Voldgiftsretten kan dog om nødvendigt forlænge denne frist, jf. *stk. 4*. Forlængelse kan f.eks. være nødvendig, hvis der er behov for mundtlig forhandling, før tillægskendelsen afsiges.

En tillægskendelse har samme status og retsvirkninger som andre voldgiftskendelser. En tillægskendelse kan således kun tilsidesættes som ugyldig efter de foreslåede regler i § 37, og en sådan kendelse anerkendes og fuldbyrdes efter de foreslåede regler i §§ 38 og 39.

Stk. 5 fastslår udtrykkeligt, at reglerne i § 31 om kravene til voldgiftskendelsens form og indhold finder anvendelse på en rettelse og på tillægskendelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til kapitel 7

Kapitlet indeholder regler om sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse. Modelloven regulerer ikke disse spørgsmål, og kapitlets regler har derfor ikke noget modstykke i modelloven.

Bortset fra § 34, stk. 3, om domstolsprøvelse af størrelsen af voldgiftsrettens vederlag

og godtgørelse for udlæg ved behandlingen af sagen kan kapitlets regler fraviges ved aftale. Kapitlets regler finder anvendelse på voldgift, der finder sted her i landet.

Kapitlet indeholder regler om størrelsen af voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg ved behandlingen af sagen (§ 34), om fordelingen af sagsomkostningerne mellem parterne (§ 35) og om sikkerhedsstillelse for voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg ved behandlingen af sagen (§ 36).

Til § 34

Bestemmelsen angår størrelsen af voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg ved behandlingen af sagen. Bestemmelsen har ikke noget modstykke i modelloven, der ikke regulerer dette spørgsmål.

Bestemmelsen finder anvendelse på voldgift, der finder sted i Danmark. Bortset fra stk. 3 om domstolsprøvelse kan bestemmelsen fraviges ved en aftale mellem parterne og voldgiftsdommerne. En sådan aftale kan også bestå i, at parterne aftaler anvendelse af en voldgiftsinstitutions voldgiftsregler, der fraviger stk. 1 og 2, og at voldgiftsdommerne derefter med kendskab til denne aftale påtager sig hvervet som voldgiftsdommere. Parterne kan imidlertid ikke uden voldgiftsdommernes tilslutning ved en efterfølgende aftale fravige stk. 1 og 2.

Stk. 1, 1. pkt., fastslår, at voldgiftsretten fastsætter voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg ved behandlingen af sagen. Bestemmelsen omfatter således dels selve vederlaget til voldgiftsdommerne, dvs. betalingen for deres arbejdsindsats under sagen, dels godtgørelse for voldgiftsdommernes udlæg ved behandlingen af sagen. Voldgiftsdommerne kan f.eks. have haft udgifter til rejse og ophold, lokaleleje eller sekretærbistand. Voldgiftsdommerne kan også have haft udgifter til sagkyndige, såfremt den eller de sagkyndiges vederlag og godtgørelse for udlæg ikke betales af parterne direkte til den eller de sagkyndige.

Der foreslås ikke nærmere regler om størrelsen af voldgiftsdommernes vederlag. I mangel af en aftale herom mellem parterne og voldgiftsdommerne må vederlaget fastsættes efter, hvad der er sædvanligt og rimeligt efter voldgiftssagen karakter. Ligesom efter gældende ret kan der bl.a. tages hensyn til, om der er tale om international voldgift, og til voldgiftssagens kompleksitet, omfang og tidsmæssige udstrækning.

2. *pkt.* fastslår, at voldgiftsdommernes vederlag og godtgørelse for udlæg forfalder til betaling 30 dage efter voldgiftssagens afslutning. Voldgiftssagen afsluttes som udgangspunkt med den endelige voldgiftskendelse, jf. § 32, stk. 1. Voldgiftssagen kan dog også afsluttes af andre grunde, herunder navnlig fordi klageren ikke indleverer klageskrift, jf. § 25, stk. 1, eller frafalder sit krav, jf. § 32, stk. 2, nr. 1, fordi parterne indgår forlig om tvisten, jf. § 30, stk. 1, eller aftaler at afslutte voldgiftssagen, jf. § 32, stk. 2, nr. 2, eller fordi der ikke stilles sikkerhed for voldgiftsrettens vederlag og udgifter i forbindelse med voldgiftssagen, jf. § 36.

Der foreslås ikke regler om acotobetaling til voldgiftsretten, men da stk. 1 kan fraviges ved aftale, står det parterne og voldgiftsretten frit for at indgå aftale herom.

Sikkerhedsstillelse for omkostningerne til voldgiftsretten reguleres af § 36.

Stk. 2 fastslår, at parterne hæfter solidarisk for omkostningerne til voldgiftsretten, dvs. voldgiftsdommernes vederlag og godtgørelse for udlæg. Den indbyrdes fordeling mellem parterne er reguleret af § 35, stk. 1.

Stk. 3, der som nævnt ikke kan fraviges ved aftale, indeholder regler om domstolsprøvelse af størrelsen af omkostningerne til voldgiftsretten, dvs. voldgiftsdommernes vederlag og godtgørelse for udlæg. Efter stk. 3 kan fastsættelsen af omkostningerne af en part indbringes særskilt for domstolene inden 30 dage efter, at parten modtog meddelelse om omkostningerne.

Stk. 3 finder anvendelse, uanset om omkostningerne til voldgiftsretten er fastsat af voldgiftsretten selv efter den deklatoriske regel i stk. 1, eller fastsættelsen er sket på anden måde efter aftale mellem parterne og voldgiftsdommerne. En sådan anden måde kan f.eks. være, at omkostningerne til voldgiftsretten er fastsat af en voldgiftsinstitution.

De nærmere regler om behandlingen af en anmodning til domstolene om prøvelse af størrelsen af omkostningerne til voldgiftsretten fremgår af § 5, jf. nærmere denne bestemmelse og bemærkningerne hertil. En indbringelse for domstolene har ikke opsættende virkning i forhold til forfaldstiden efter stk. 1.

Det er kun størrelsen af de samlede omkostninger til voldgiftsretten, der kan prøves af domstolene efter stk. 3, ikke fordelingen af omkostningerne mellem voldgiftsdommerne eller parterne.

Det fremgår af stk. 3, 2. *pkt.*, at hvis omkostningerne til voldgiftsretten nedsættes af

domstolene, får nedsættelsen også virkning for en part, som ikke har indbragt spørgsmålet for domstolene.

Indbringes fastsættelsen af voldgiftsdommernes vederlag og godtgørelse for udlæg ikke for domstolene inden 30 dage efter, at parten modtog meddelelse om omkostningerne, er fastsættelsen endelig.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.11 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 35

Bestemmelsen angår fordelingen af sagsomkostningerne mellem parterne. Bestemmelsen har ikke noget modstykke i modelloven, der ikke regulerer dette spørgsmål.

Bestemmelsen finder anvendelse på voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved en aftale.

Stk. 1 angår omkostningerne til voldgiftsretten, dvs. voldgiftsdommernes vederlag og godtgørelse for udlæg, mens stk. 2 angår andre sagsomkostninger. Som eksempler kan nævnes udgifter til advokat eller anden procesfuldmægtig, udgifter til sagkyndige og udgifter til nødvendig tolkning eller oversættelse af dokumenter.

Efter anmodning fra en part fordeles voldgiftsretten omkostningerne til voldgiftsretten mellem parterne, jf. *stk. 1*. Anmodningen skal, hvis andet ikke er aftalt, fremsættes inden voldgiftssagens afslutning - dvs. normalt afsigelsen af den endelige voldgiftskendelse - da voldgiftsrettens kompetence ophører, når voldgiftssagen afsluttes, jf. § 32, stk. 3. Voldgiftsrettens afgørelse om fordelingen angår alene parternes indbyrdes forhold, da parterne i forhold til voldgiftsdommerne hæfter solidarisk for de samlede omkostninger til voldgiftsretten, jf. § 34, stk. 2. Fordelingen foretages ud fra, hvad voldgiftsretten finder rimeligt. Efter omstændighederne kan en af parterne pålægges i parternes indbyrdes forhold at betale de samlede omkostninger til voldgiftsretten.

Efter anmodning fra en part kan voldgiftsretten pålægge en anden part helt eller delvis at erstatte parten de udgifter, voldgiftssagen har påført parten, jf. *stk. 2*. Anmodningen skal, hvis andet ikke er aftalt, fremsættes inden voldgiftssagens afslutning - dvs. normalt afsigelsen af den endelige voldgiftskendelse - da voldgiftsrettens kompetence ophører, når voldgiftssagen afsluttes, jf. § 32, stk. 3. Voldgiftsretten tager både stilling til, om en

part helt eller delvis skal erstatte en anden part dennes udgifter ved voldgiftssagen, og til udmålingen af det beløb, der i givet fald skal betales. Afgørelsen om sagsomkostninger træffes ud fra, hvad voldgiftsretten finder rimeligt, herunder under hensyn til sagens udfald.

Voldgiftsrettens afgørelser efter stk. 1 og 2 medtages i voldgiftskendelsen og har dermed samme status og retsvirkninger som voldgiftsrettens afgørelser om sagens realitet. En afgørelse efter stk. 1 eller 2, der er medtaget i en voldgiftskendelse, kan således kun tilsidesættes som ugyldig efter de foreslåede regler i § 37, og en sådan afgørelse anerkendes og fuldbyrdes efter de foreslåede regler i §§ 38 og 39.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.11 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 36

Bestemmelsen angår sikkerhedsstillelse for voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg ved behandlingen af sagen. Bestemmelsen har ikke noget modstykke i modelloven, der ikke regulerer dette spørgsmål.

Bestemmelsen finder anvendelse på voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved en aftale. Stk. 2 kan fraviges ved en aftale mellem parterne, mens stk. 1 kan fraviges ved en aftale mellem parterne og voldgiftsdommerne. En sådan aftale mellem parterne og voldgiftsdommerne kan også bestå i, at parterne aftaler anvendelse af en voldgiftsinstitutions voldgiftsregler, der fraviger stk. 1, og at voldgiftsdommerne derefter med kendskab til denne aftale påtager sig hvervet som voldgiftsdommere. Parterne kan imidlertid ikke uden voldgiftsdommernes tilslutning ved en efterfølgende aftale fravige stk. 1.

Stk. 1 fastslår, at voldgiftsretten kan pålægge parterne at stille sikkerhed for voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg ved behandlingen af sagen. Voldgiftsretten bestemmer sikkerhedens art og størrelse. Efter *2. pkt.* kan voldgiftsretten afslutte voldgiftssagen, hvis sikkerheden ikke stilles. Det fremgår af *stk. 2*, at hvis en af parterne undlader at stille en pålagt sikkerhed, kan den anden part stille hele sikkerheden. Heraf følger, at før voldgiftsretten i givet fald afslutter voldgiftssagen på grund af manglende sikkerhedsstillelse, skal der efter, at det har vist sig, at en part ikke stiller en

pålagt sikkerhed, være givet den anden part lejlighed til at stille hele sikkerheden.

Formålet med stk. 2 er at sikre, at en part ikke ved at undlade at stille en pålagt sikkerhed kan blokere for gennemførelsen af en voldgiftssag. Undlader en part at stille en pålagt sikkerhed, kan den anden part således, hvis denne ønsker det og har mulighed for det, stille hele sikkerheden, således at voldgiftssagen kan gennemføres. Den anden part kan imidlertid også vælge at indbringe tvisten for domstolene i stedet for under henvisning til, at voldgiftssagen ikke kan gennemføres, da den pålagte sikkerhed ikke er blevet stillet.

Den foreslåede § 36 kan anvendes af voldgiftsretten under hele voldgiftssagen. Voldgiftsretten kan således bl.a. kræve yderligere sikkerhedsstillelse, hvis voldgiftssagen viser sig at være mere omfattende og tidkrævende end forudsat ved et tidligere krav om sikkerhedsstillelse.

Sikkerhedsstillelsen kan af voldgiftsretten anvendes til dækning af vederlag og godtgørelse for udlæg, som er fastsat efter § 34, stk. 1, når beløbet er forfaldet til betaling, dvs. i mangel af anden aftale 30 dage efter voldgiftssagens afslutning.

En eventuel overskydende sikkerhed kan af en part anvendes til dækning af et eventuelt regreskrav vedrørende omkostningerne til voldgiftsretten. I mangel af anden aftale kan en eventuel overskydende sikkerhed derimod ikke anvendes til dækning af andre krav, eksempelvis et materielt hovedkrav, som en part har fået medhold i ved voldgiftskendelsen, eller tilkendte (indbyrdes) sagsomkostninger efter § 35, stk. 2. I forbindelse med en tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, jf. §§ 38 og 39, kan en eventuel overskydende sikkerhed dog naturligvis ligesom anden formue, der tilhører skyldneren, gøres til genstand for udlæg efter retsplejelovens almindelige regler. Er det på udlægstidpunktet uafklaret, om der bliver nogen overskydende sikkerhed, når det eller de sikrede krav er fyldestgjort, kan udlæg foretages med forbehold af tredjemands bedre ret.

Resterer der herefter yderligere sikkerhed, frigives sikkerheden til den, der har stillet den.

Der foreslås ikke regler om sikkerhedsstillelse for parternes indbyrdes sagsomkostninger efter § 35, stk. 2. I mangel af anden aftale kan der således ikke stilles krav om, at en part stiller sikkerhed herfor.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.11 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til kapitel 8

Kapitlet angår tilsidesættelse af danske voldgiftskendelser. Kapitlet indeholder én bestemmelse (§ 37), der udtømmende angiver, hvornår en dansk voldgiftskendelse kan tilsidesættes som ugyldig. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Retssag om tilsidesættelse af udenlandske voldgiftskendelser kan ikke anlægges i Danmark. Derimod kan anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser i Danmark i medfør af den foreslåede § 39 nægtes af grunde, der svarer til de foreslåede ugyldighedsgrunde for danske voldgiftskendelser.

Den foreslåede bestemmelse i § 37 angår anlæg af retssag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse som ugyldig. Bestemmelsen hindrer ikke, at parterne aftaler, at en voldgiftskendelse skal kunne appelleres til en anden voldgiftsret.

Til § 37

Bestemmelsen angår tilsidesættelse af danske voldgiftskendelser som ugyldige. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 34. Der er dog tilføjet et stk. 1, 2. pkt., om den stedlige kompetence for en retssag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse og et stk. 6 om virkningen for *voldgiftsaftalen* af en tilsidesættelse af *voldgiftskendelsen*.

Det følger af § 1, stk. 1, at bestemmelsen om tilsidesættelse af voldgiftskendelser finder anvendelse, når voldgiften har fundet sted i Danmark. Bestemmelsen gælder således for danske voldgiftskendelser, dvs. voldgiftskendelser, der er afsagt i Danmark. Bestemmelsen gælder både i internationale og nationale voldgiftssager, når blot voldgiften har fundet sted i Danmark.

Det følger af § 4, hvorefter en kompetence for domstolene i relation til voldgift forudsætter en udtrykkelig lovhjemmel, at retssag om tilsidesættelse af udenlandske voldgiftskendelser ikke kan anlægges i Danmark. Derimod kan anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser i Danmark i medfør af den foreslåede § 39 nægtes af grunde, der svarer til de foreslåede ugyldighedsgrunde for danske

voldgiftskendelser.

Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Stk. 1 fastslår, at en voldgiftskendelse kun kan tilsidesættes af domstolene som ugyldig efter reglerne i stk. 2-4. De foreslåede regler herom er således udtømmende. Det kan i den forbindelse særligt fremhæves, at domstolene ikke kan foretage en materiel revision af voldgiftskendelsen. Domstolene kan således ikke tilsidesætte en voldgiftskendelse under henvisning til, at voldgiftsretten har anvendt retsreglerne forkert eller har fejlbedømt sagens faktiske omstændigheder. Fra dette såkaldte materielle revisionsforbud må dog undtages de ekstraordinære tilfælde, hvor der foreligger så overordentlig graverende fejl fra voldgiftsrettens side, at voldgiftskendelsen er åbenbart uforenelig med landets retsorden (*ordre public*), jf. stk. 2, nr. 2, litra b.

Retssag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse anlægges mod den anden part i voldgiftssagen og behandles efter retsplejelovens almindelige regler om behandlingen af civile søgsmål. Der skal også betales retsafgift efter reglerne om retsafgift af civile søgsmål.

Stk. 1, 1. pkt., indebærer, at retssag om tilsidesættelse af en dansk voldgiftskendelse altid kan anlægges i Danmark, uanset om der ville være værning i Danmark for en retssag om den tvist, voldgiftskendelsen har afgjort. 2. pkt. indeholder en regel om den stedlige kompetence i de tilfælde, hvor der ikke efter dansk lovgivning i øvrigt er værning for en sag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse. 2. pkt. bestemmer, at sagen i denne situation anlægges ved sagsøgerens hjemting eller, hvis sagsøgeren ikke har hjemting i Danmark, i København. Den saglige kompetence for sagen afgøres altid efter retsplejelovens almindelige regler.

Stk. 2 opregner de enkelte ugyldighedsgrunde. Opregningen er som nævnt udtømmende. Opregningen er identisk med modellovens tilsvarende opregning af ugyldighedsgrunde og svarer desuden nøje til de foreslåede nægtelsesgrunde for anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, jf. § 39, der igen bygger på New York-konventionens art. V, jf. herom pkt. 3.1.2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Nr. 1 opregner de ugyldighedsgrunde, som er undergivet parternes fri rådighed (dispositive ugyldighedsgrunde). Disse ugyldighedsgrunde kan kun bringes i anvendelse

af domstolene efter anmodning fra en part, og bevisbyrden for, at en sådan ugyldighedsgrund foreligger, påhviler den part, der anmoder om, at voldgiftskendelsen tilsidesættes.

Litra a angår voldgiftsaftalens ugyldighed. Hvis voldgiftsaftalen var ugyldig, har der ikke været noget grundlag for, at voldgiftsretten overhovedet skulle behandle sagen, og voldgiftskendelsen vil derfor også være ugyldig.

Gyldighedsspørgsmålet skal for så vidt angår parternes retlige handleevne vurderes efter loven i det land, hvor parten havde domicil i internationalprivatretlig forstand ved aftalens indgåelse. Dette kriterium er i lovtæksten i overensstemmelse med sædvanlig sprogbrug i lovtjekster angivet ved ordet ”bopæl”. Ved domicil i internationalprivatretlig forstand forstås det land eller territoriale retsområde, hvor en person har bopæl eller ophold i den hensigt varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være midlertidigt.

Andre spørgsmål i relation til voldgiftsaftalens indgåelse og gyldighed skal bedømmes efter den lov, som parterne har vedtaget for den. Det er en forudsætning, at parternes vedtagelse er gyldig, hvilket må afgøres efter dansk rets almindelige internationalprivatretlige regler. Parterne kan ikke ved en sådan vedtagelse sætte de foreslåede regler i §§ 6 og 7 ud af kraft. Uanset om voldgiftsaftalens indgåelse og gyldighed i øvrigt i overensstemmelse med parternes vedtagelse skal afgøres efter fremmed ret, er voldgiftsaftalen således under alle omstændigheder ugyldig, hvis den strider mod § 6 om, hvilke tvister der efter deres art kan afgøres ved voldgift, eller mod § 7 om, at en voldgiftsaftale skal angå et bestemt retsforhold, og om, at en forudgående voldgiftsaftale i forbrugerforhold ikke er bindende for forbrugeren. Med andre ord kan §§ 6 og 7 ikke fraviges ved en aftale om anvendelse af fremmed ret (dvs. bestemmelserne er internationalt præceptive).

Har parterne ikke vedtaget, hvilken lov (dvs. hvilket lands lovgivning) der skal anvendes på voldgiftsaftalen, afgøres alle spørgsmål om aftalens indgåelse og gyldighed efter dansk materiel aftaleret, herunder aftalelovens regler. Som nævnt afgøres spørgsmål om parternes retlige handleevne dog efter parternes respektive domicillove (dvs. lovgivningen i det land, hvor parten har domicil i international privatretlig forstand).

Ugyldighedsgrunden efter *litra a* hører som nævnt til de dispositive

ugyldighedsgrunde, og en part kan være afskåret fra at gøre denne ugyldighedsgrund gældende, hvis parten må anses for at have givet afkald herpå. Dette vil navnlig være tilfældet, hvis parten har deltaget i voldgiftssagen uden at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence, jf. § 16, stk. 4, og bemærkningerne hertil. Som det fremgår heraf, kan en indsigelse om, at tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, dog ikke fortæbes, jf. herved også den (indispositive) ugyldighedsgrund, der er nævnt i § 37, stk. 2, nr. 2, litra a. Endvidere mister en forbruger kun en indsigelse om, at voldgiftsaftalen ikke er bindende for forbrugeren, hvis forbrugeren deltager i voldgiftssagen *efter* at have modtaget oplysning om, at voldgiftsaftalen ikke er bindende, jf. § 16, stk. 4, 2. pkt.

Litra b angår tilfælde, hvor den part, der anmoder om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen, ikke fik behørig meddelelse om udpegningen af en voldgiftsdommer eller om voldgiftssagens behandling eller af andre grunde var ude af stand til at fremføre sin sag.

Litra b omfatter navnlig tilsidesættelse af fundamentale retsplejeprincipper om adgang til at gøre sig bekendt med processtoffet i sagen (partsoffentlighed) og til at svare på de påstande og anbringender, som modparten fremfører (kontradiktion). Er voldgiftskendelsen afsagt uden iagttagelse af disse fundamentale retsplejeprincipper, kan den tilsidesættes som ugyldig.

Det afgørende er, om voldgiftskendelsen er afsagt, uden at den part, der anmoder om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen, havde behøring adgang til at fremføre sin sag. Selv om der under voldgiftssagens behandling måtte være begået fejl i relation til at underrette en part om en mundtlig forhandling eller om det skriftlige materiale i sagen, kan voldgiftskendelsen ikke tilsidesættes, hvis parten efterfølgende har modtaget behøring underretning og fået adgang til at fremføre sin sag, før voldgiftskendelsen blev afsagt.

Litra c angår tilfælde, hvor voldgiftskendelsen behandler en tvist, der ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, eller afgør spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen.

I en sådan situation har der ikke været noget grundlag for, at voldgiftsretten overhovedet skulle behandle den pågældende tvist eller det pågældende spørgsmål, og voldgiftskendelsen vil derfor også være helt eller delvis ugyldig. Såfremt voldgiftskendelsen behandler tvister eller spørgsmål både inden for og uden for, hvad voldgiftsretten ifølge voldgiftsaftalen har kompetence til at tage stilling til, er

voldgiftskendelsen delvis ugyldig, nemlig for så vidt angår de dele af voldgiftskendelsen, der behandler tvister eller spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen, jf. herved også stk. 3.

Ugyldighedsgrunden efter litra c hører som nævnt til de dispositive ugyldighedsgrunde, og en part kan være afskåret fra at gøre denne ugyldighedsgrund gældende, hvis parten må anses for at have givet afkald herpå. Dette vil navnlig være tilfældet, hvis parten har deltaget i voldgiftssagen uden at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence, jf. § 16, stk. 4, og bemærkningerne hertil. Som det fremgår heraf, kan en indsigelse om, at tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, dog ikke fortages, jf. herved også den (indispositive) ugyldighedsgrund, der er nævnt i § 37, stk. 2, nr. 2, litra a.

Litra d angår voldgiftsrettens sammensætning og voldgiftssagens behandling. *Litra d* indebærer, at voldgiftskendelsen kan tilsidesættes, hvis voldgiftsrettens sammensætning eller voldgiftssagens behandling ikke var i overensstemmelse med parternes aftale eller med voldgiftsloven.

Ugyldighedsgrunden efter litra d hører som nævnt til de dispositive ugyldighedsgrunde, og en part kan være afskåret fra at gøre denne ugyldighedsgrund gældende, hvis parten må anses for at have givet afkald herpå. Dette vil navnlig være tilfældet, hvis parten har deltaget i voldgiftssagen uden at gøre indsigelse mod, at voldgiftsaftalen eller voldgiftslovens deklaratoriske regler ikke er blevet overholdt, jf. § 3 og bemærkningerne hertil.

Voldgiftslovens regler om voldgiftsrettens sammensætning, jf. kapitel 2, er som udgangspunkt deklaratoriske. Reglen i § 12 om indsigelser mod en voldgiftsdommer er dog præceptiv. En indsigelse mod en voldgiftsdommer efter § 12 skal imidlertid som udgangspunkt fremsættes under voldgiftssagens behandling, og sker dette ikke, kan indsigelsen ikke senere påberåbes som ugyldighedsgrund, jf. § 13, stk. 4, og bemærkningerne hertil. Hvis en indsigelse mod en voldgiftsdommer bygger på forhold, som parten først er blevet bekendt med efter voldgiftskendelsens afsigelse, kan indsigelsen imidlertid påberåbes som ugyldighedsgrund efter § 37, stk. 2, nr. 1, litra d.

Voldgiftslovens regler om voldgiftsrettens sagsbehandling, jf. kapitel 5, er som udgangspunkt deklaratoriske. Reglen i § 18 om ligebehandling af parterne og om adgang

til at fremføre sin sag er dog præceptiv. Med hensyn til parternes adgang til at fremføre deres sag kan der henvises til bemærkningerne til litra b ovenfor. Med hensyn til ligebehandling gælder, at hvis parterne i strid med § 18 ikke blev behandlet lige under voldgiftssagen, kan voldgiftskendelsen tilsidesættes som ugyldig. Der må i den forbindelse anlægges en helhedsvurdering af hele voldgiftssagen. Selv om der under voldgiftssagens behandling i relation til en mundtlig forhandling eller et skriftligt indlæg måtte være sket forskelsbehandling af parterne, kan voldgiftskendelsen ikke tilsidesættes, hvis voldgiftsretten efterfølgende, før voldgiftskendelsen blev afsagt, har rettet op herpå ved at give den forfordelte part de samme muligheder som den anden part.

Nr. 2 opregner de ugyldighedsgrunde, der ikke er undergivet parternes fri rådighed (indispositive ugyldighedsgrunde), og som retten kan anvende af egen drift. En part kan aldrig gyldigt give afkald på at påberåbe sig disse ugyldighedsgrunde, men for at få tilsidesat en voldgiftskendelse som ugyldig skal søgsmålsfristen i stk. 4 overholdes. Herefter vil der kun være mulighed for at modsætte sig anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen af de grunde, som fremgår af nr. 2, jf. herved § 39, stk. 1, nr. 2.

Litra a angår, om tvisten efter sin art kan afgøres ved voldgift. Kan tvisten efter sin art ikke afgøres ved voldgift, jf. herved § 6 og bemærkningerne hertil, og er der anlagt retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen inden for fristen efter stk. 4, kan voldgiftskendelsen tilsidesættes som ugyldig. Dette gælder, uanset om den part, der har anlagt retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen, påberåber sig ugyldighedsgrunden efter litra a.

Litra b angår tilfælde, hvor voldgiftskendelsen er åbenbart uforenelig med landets retsorden (ordre public). Der er tale om en snæver undtagelse. Foreligger der imidlertid åbenbar modstrid med ordre public, og er der anlagt retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen inden for fristen efter stk. 4, kan voldgiftskendelsen tilsidesættes som ugyldig. Dette gælder, uanset om den part, der har anlagt retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen, påberåber sig ordre public.

Stk. 3 fastslår, at hvis en ugyldighedsgrund kun angår en del af voldgiftskendelsen, kan kun denne del tilsidesættes.

Stk. 3 har navnlig betydning i relation til ugyldighedsgrunden efter stk. 2, nr. 1, litra c, om tilfælde, hvor voldgiftskendelsen behandler en tvist, der ikke er omfattet af

voldgiftsaftalen, eller afgør spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen. Det kan nemlig tænkes, at voldgiftskendelsen behandler tvister eller spørgsmål både inden for og uden for, hvad voldgiftsretten ifølge voldgiftsaftalen har kompetence til at tage stilling til, og i så fald er voldgiftskendelsen kun ugyldig for så vidt angår de dele af voldgiftskendelsen, der behandler tvister eller spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen.

Stk. 3 kan også have betydning i relation til ugyldighedsgrundene efter stk. 2, nr. 2, hvor det kan tænkes, at voldgiftskendelsen behandler både en tvist, der efter sin art kan afgøres ved voldgift, og en tvist, der efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, eller at kun dele af voldgiftskendelsen er åbenbart uforenelig med landets retsorden (ordre public). I givet fald vil voldgiftskendelsen være delvis ugyldig.

Derimod vil ugyldighedsgrundene efter stk. 2, nr. 1, litra a, b og d, normalt ramme hele voldgiftskendelsen.

Stk. 4 fastsætter, at retssag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse skal anlægges inden tre måneder efter, at den part, der anmoder om tilsidesættelse, har modtaget voldgiftskendelsen. Fristen kan ikke forlænges, heller ikke selv om anmodningen om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen støttes på forhold, som parten først er blevet bekendt efter fristens udløb. Efter fristens udløb er parten henvist til i givet fald at modsætte sig anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, jf. herved § 39.

Stk. 5 giver den domstol, hvor der verserer en retssag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse, mulighed for at udsætte retssagen med henblik på at give voldgiftsretten lejlighed til at genoptage voldgiftssagen eller tage sådanne andre skridt, som efter voldgiftsrettens opfattelse vil fjerne grundlaget for at tilsidesætte voldgiftskendelsen som ugyldig.

Stk. 5 er alene en regel om, at retssagen kan udsættes. Voldgiftsretten afgør selv, om den vil genoptage voldgiftssagen eller tage andre skridt. Det følger af henvisningen i § 32, stk. 3, til § 37, stk. 5, at voldgiftsretten i denne situation har kompetence til at genoptage voldgiftssagen, selv om voldgiftsrettens kompetence som udgangspunkt ophører, når den endelige voldgiftskendelse er afsagt.

Stk. 6 fastslår, at hvis en voldgiftskendelse tilsidesættes, forbliver voldgiftsaftalen virksom mellem parterne, medmindre andet er aftalt mellem parterne eller følger af

dommen om tilsidesættelse. Udgangspunktet er således, at i mangel af anden aftale kan hver af parterne indlede en ny voldgiftssag om tvisten, og en eventuel retssag om samme tvist mellem samme parter skal efter påstand afvises eller udsættes, jf. § 8 og bemærkningerne hertil. Andet kan dog følge af dommen om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen. Som eksempler kan nævnes, at tilsidesættelsen skyldes, at voldgiftsaftalen er ugyldig, eller at tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.12 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til kapitel 9

Kapitlet angår anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser. Kapitlet indeholder en hovedregel, hvorefter voldgiftskendelser, der er afsagt her i landet eller i udlandet, anerkendes og fuldbyrdes (§ 38), og en undtagelsesbestemmelse, der udtømmende angiver, hvornår anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse kan nægtes (§ 39). Kapitlets regler kan ikke fraviges ved aftale.

Til § 38

Bestemmelsen angår anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser og svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 35. Bestemmelsen omfatter såvel voldgiftskendelser, der er afsagt i Danmark, som voldgiftskendelser, der er afsagt i udlandet. Bestemmelsen omfatter alle voldgiftskendelser, hvad enten der er tale om handelsvoldgift eller ikke. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Stk. 1 fastslår, at med forbehold af § 39 har en voldgiftskendelse bindende virkning (retskraft) her i landet og kan tvangsfuldbyrdes efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme.

Stk. 2 fastsætter, at den, der påberåber sig voldgiftskendelsen, eller som anmoder om tvangsfuldbyrdelse heraf, skal fremlægge en bekræftet udskrift af voldgiftskendelsen samt af voldgiftsaftalen, såfremt denne er skriftlig. Det fremgår af 2. *pkt.*, at disse dokumenter om nødvendigt skal være ledsaget af en bekræftet oversættelse til dansk. Det vil afhænge af de konkrete omstændigheder, om en oversættelse til dansk er nødvendig. Ved anmodning om tvangsfuldbyrdelse er det fogedretten, der afgør, om en oversættelse

til dansk er nødvendig.

Rækkevidden af voldgiftskendelsens bindende virkning (retskraft), dvs. hvad der nærmere ligger i, at voldgiftskendelsen ”anerkendes”, skal afgøres efter almindelige ulovbestemte principper om retskraft. Voldgiftskendelsens bindende virkning gælder umiddelbart i ethvert retsforhold, hvor den er relevant, uden at der kræves andet, end hvad der fremgår af stk. 2.

Med forbehold af § 39 sker tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse i det hele efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme. Anmodningen om tvangsfuldbyrdelse skal således fremsættes og behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 46. I relation til retsplejelovens § 488, stk. 2, følger det af forslaget til voldgiftslovens § 38, stk 2, at der ved fremsættelse af anmodning om tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse skal indleveres bekræftet udskrift af voldgiftskendelsen samt af voldgiftsaftalen, såfremt denne er skriftlig, til fogedretten. Fuldbyrdelsesfristen reguleres af retsplejelovens § 480, således at fuldbyrdelsesfristen er 14 dage efter dagen for voldgiftskendelsens afsigelse, medmindre andet er bestemt i voldgiftskendelsen.

Med hensyn til, hvilke indsigelser mod voldgiftskendelsen der kan fremsættes under tvangsfuldbyrdelsen, jf. herved retsplejelovens § 501, henvises til den foreslåede regel i voldgiftslovens § 39.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.13 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 39

Bestemmelsen angår nægtelse af anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelser. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 36. Bestemmelsen omfatter såvel voldgiftskendelser, der er afsagt i Danmark, som voldgiftskendelser, der er afsagt i udlandet. Bestemmelsen omfatter alle voldgiftskendelser, hvad enten der er tale om handelsvoldgift eller ikke. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Stk. 1 indeholder en udtømmende opregning af de grunde, som kan begrunde, at en voldgiftskendelse nægtes anerkendt eller fuldbyrdet. Opregningen er identisk med modellovens tilsvarende opregning af nægtelsesgrunde, der igen bygger på New York-konventionens art. V, jf. herom pkt. 3.1.2.4 i lovforslagets almindelige

bemærkninger. Nægtelsesgrundene svarer desuden nøje til de ugyldighedsgrunde, der foreslås for voldgiftskendelser, der er afsagt i Danmark, jf. § 37.

Det kan i den forbindelse særligt fremhæves, at en voldgiftskendelse ikke kan nægtes anerkendt eller fuldbyrdet under henvisning til, at voldgiftsretten har anvendt retsreglerne forkert eller har fejlbedømt sagens faktiske omstændigheder. Fra dette såkaldte materielle revisionsforbud må dog undtages de ekstraordinære tilfælde, hvor der foreligger så overordentlig graverende fejl fra voldgiftsrettens side, at voldgiftskendelsen er åbenbart uforenelig med landets retsorden (*ordre public*), jf. nr. 2, litra b.

Nr. 1 opregner de nægtelsesgrunde, som er undergivet parternes fri rådighed (dispositive nægtelsesgrunde). Disse nægtelsesgrunde kan kun bringes i anvendelse efter anmodning fra en part, og bevisbyrden for, at en sådan nægtelsesgrund foreligger, påhviler den part, der anmoder om, at voldgiftskendelsen nægtes anerkendt eller fuldbyrdet.

Litra a angår voldgiftsaftalens ugyldighed. Hvis voldgiftsaftalen var ugyldig, har der ikke været noget grundlag for, at voldgiftsretten overhovedet skulle behandle sagen, og voldgiftskendelsen vil derfor ikke kunne anerkendes eller fuldbyrdes.

Gyldighedsspørgsmålet skal for så vidt angår parternes retlige handleevne vurderes efter loven i det land, hvor parten havde domicil i internationalprivatretlig forstand ved aftalens indgåelse. Dette kriterium er i lovteksten i overensstemmelse med sædvanlig sprogbrug i lovtekster angivet ved ordet ”bopæl”. Ved domicil i internationalprivatretlig forstand forstås det land eller territoriale retsområde, hvor en person har bopæl eller ophold i den hensigt varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være midlertidigt.

Andre spørgsmål i relation til voldgiftsaftalens indgåelse og gyldighed skal bedømmes efter den lov, som parterne har vedtaget for den. Det er en forudsætning, at parternes vedtagelse er gyldig, hvilket må afgøres efter dansk rets almindelige internationalprivatretlige regler. Parterne kan ikke ved en sådan vedtagelse sætte de foreslåede regler i §§ 6 og 7 ud af kraft. Uanset om voldgiftsaftalens indgåelse og gyldighed i øvrigt i overensstemmelse med parternes vedtagelse skal afgøres efter fremmed ret, er voldgiftsaftalen således under alle omstændigheder ugyldig, hvis den strider mod § 6 om, hvilke tvister der efter deres art kan afgøres ved voldgift, eller mod §

7 om, at en voldgiftsaftale skal angå et bestemt retsforhold, og om, at en forudgående voldgiftsaftale i forbrugerforhold ikke er bindende for forbrugeren. Med andre ord kan §§ 6 og 7 ikke fraviges ved en aftale om anvendelse af fremmed ret (dvs. bestemmelserne er internationalt præceptive).

Har parterne ikke vedtaget, hvilken lov (dvs. hvilket lands lovgivning) der skal anvendes på voldgiftsaftalen, afgøres spørgsmål om aftalens indgåelse og gyldighed - bortset fra de spørgsmål, der reguleres ved §§ 6 og 7 - efter loven i det land, hvor voldgiftskendelsen er afsagt. Er voldgiftskendelsen afsagt i Danmark, således efter dansk materiel aftaleret, herunder aftalelovens regler. Som nævnt afgøres spørgsmål om parternes retlige handleevne dog efter parternes respektive domicillove (dvs. lovgivningen i det land, hvor parten har domicil i international privatretlig forstand).

Nægtelsesgrunden efter litra a hører som nævnt til de dispositive nægtelsesgrunde, og en part kan være afskåret fra at gøre denne nægtelsesgrund gældende, hvis parten må anses for at have givet afkald herpå. Dette vil navnlig være tilfældet, hvis parten har deltaget i voldgiftssagen uden at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence, jf. § 16, stk. 4, og bemærkningerne hertil. Som det fremgår heraf, kan en indsigelse om, at tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, dog ikke fortabes, jf. herved også den (indispositive) nægtelsesgrund, der er nævnt i § 37, stk. 2, nr. 2, litra a. Endvidere mister en forbruger kun en indsigelse om, at voldgiftsaftalen ikke er bindende for forbrugeren, hvis forbrugeren deltager i voldgiftssagen *efter* at have modtaget oplysning om, at voldgiftsaftalen ikke er bindende, jf. § 16, stk. 4, 2. pkt.

Litra b angår tilfælde, hvor den part, mod hvem voldgiftskendelsen påberåbes, ikke fik behørig meddelelse om udpegningen af en voldgiftsdommer eller om voldgiftssagens behandling eller af andre grunde var ude af stand til at fremføre sin sag.

Litra b omfatter navnlig tilsidesættelse af fundamentale retsplejeprincipper om adgang til at gøre sig bekendt med processtoffet i sagen (partsoffentlighed) og til at svare på de påstande og anbringender, som modparten fremfører (kontradiktion). Er voldgiftskendelsen afsagt uden iagttagelse af disse fundamentale retsplejeprincipper, kan den nægtes anerkendt eller fuldbyrdet.

Det afgørende er, om voldgiftskendelsen er afsagt, uden at den part, mod hvem voldgiftskendelsen påberåbes, havde behøring adgang til at fremføre sin sag. Selv om der

under voldgiftssagens behandling måtte være begået fejl i relation til at underrette en part om en mundtlig forhandling eller om det skriftlige materiale i sagen, kan voldgiftskendelsen ikke nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis parten efterfølgende har modtaget behøring underretning og fået adgang til at fremføre sin sag, før voldgiftskendelsen blev afsagt.

Litra c angår tilfælde, hvor voldgiftskendelsen behandler en tvist, der ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, eller afgør spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen.

I en sådan situation har der ikke været noget grundlag for, at voldgiftsretten overhovedet skulle behandle den pågældende tvist eller det pågældende spørgsmål, og voldgiftskendelsen vil derfor også helt eller delvis kunne nægtes anerkendt eller fuldbyrdet. Såfremt voldgiftskendelsen behandler tvister eller spørgsmål både inden for og uden for, hvad voldgiftsretten ifølge voldgiftsaftalen har kompetence til at tage stilling til, vil anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen således delvis kunne nægtes, nemlig for så vidt angår de dele af voldgiftskendelsen, der behandler tvister eller spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen, jf. herved også stk. 2.

Nægtelsesgrunden efter *litra c* hører som nævnt til de dispositive nægtelsesgrunde, og en part kan være afskåret fra at gøre denne nægtelsesgrund gældende, hvis parten må anses for at have givet afkald herpå. Dette vil navnlig være tilfældet, hvis parten har deltaget i voldgiftssagen uden at gøre indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence, jf. § 16, stk. 4, og bemærkningerne hertil. Som det fremgår heraf, kan en indsigelse om, at tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, dog ikke fortabes, jf. herved også den (indispositive) nægtelsesgrund, der er nævnt i § 39, stk. 1, nr. 2, *litra a*.

Litra d angår voldgiftsrettens sammensætning og voldgiftssagens behandling. *Litra d* indebærer, at voldgiftskendelsen kan nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis voldgiftsrettens sammensætning eller voldgiftssagens behandling ikke var i overensstemmelse parternes aftale eller med loven i det land, hvor voldgiften fandt sted.

Nægtelsesgrunden efter *litra d* hører som nævnt til de dispositive nægtelsesgrunde, og en part kan være afskåret fra at gøre denne nægtelsesgrund gældende, hvis parten må anses for at have givet afkald herpå. Dette vil navnlig kunne være tilfældet, hvis parten har deltaget i voldgiftssagen uden at gøre indsigelse mod, at voldgiftsaftalen eller deklatoriske regler i voldgiftsstedets voldgiftsovgivning ikke er blevet overholdt, jf. for

så vidt angår voldgift, der har fundet sted i Danmark, § 3 og bemærkningerne hertil. Det bemærkes herved, at § 3, der er identisk med modellovens art. 4, er udtryk for et internationalt anerkendt princip.

For så vidt angår voldgift, der har fundet sted i Danmark, gælder, at voldgiftslovens regler om voldgiftsrettens sammensætning, jf. kapitel 2, som udgangspunkt er deklatoriske. Reglen i § 12 om indsigelser mod en voldgiftsdommer er dog præceptiv. En indsigelse mod en voldgiftsdommer efter § 12 skal imidlertid som udgangspunkt fremsættes under voldgiftssagens behandling, og sker dette ikke, kan indsigelsen ikke senere påberåbes som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, jf. § 13, stk. 4, og bemærkningerne hertil. Hvis en indsigelse mod en voldgiftsdommer bygger på forhold, som parten først er blevet bekendt med efter voldgiftskendelsens afsigelse, kan indsigelsen imidlertid påberåbes som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse efter § 39, stk. 1, nr. 1, litra d.

For så vidt angår voldgift, der har fundet sted i Danmark, gælder endvidere, at voldgiftslovens regler om voldgiftsrettens sagsbehandling, jf. kapitel 5, som udgangspunkt er deklatoriske. Reglen i § 18 om ligebehandling af parterne og om adgang til at fremføre sin sag er dog præceptiv. Med hensyn til parternes adgang til at fremføre deres sag kan der henvises til bemærkningerne til litra b ovenfor. Med hensyn til ligebehandling gælder, at hvis parterne i strid med § 18 ikke blev behandlet lige under voldgiftssagen, kan voldgiftskendelsen nægtes anerkendt eller fuldbyrdet. Der må i den forbindelse anlægges en helhedsvurdering af hele voldgiftssagen. Selv om der under voldgiftssagens behandling i relation til en mundtlig forhandling eller et skriftligt indlæg måtte være sket forskelsbehandling af parterne, kan voldgiftskendelsen ikke nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis voldgiftsretten efterfølgende, før voldgiftskendelsen blev afsagt, har rettet op herpå ved at give den forfordelte part de samme muligheder som den anden part.

For så vidt angår voldgift, der har fundet sted i udlandet, er det relevante spørgsmål, om voldgiftsrettens sammensætning eller voldgiftssagens behandling ikke var i overensstemmelse med voldgiftslovgivningen i det land, hvor voldgiften fandt sted. Det bemærkes i den forbindelse, at bevisbyrden for, at der foreligger en nægtelsesgrund - dvs. her at voldgiftsrettens sammensætning eller voldgiftssagens behandling ikke var i

overensstemmelse med den relevante voldgiftslovgivning - som nævnt påhviler den part, der anmoder om, at voldgiftskendelsen nægtes anerkendt eller fuldbyrdet.

Litra e angår tilfælde, hvor voldgiftskendelsen endnu ikke er blevet bindende for parterne eller er blevet tilsidesat eller suspenderet af en domstol i det land, hvor den er afsagt, eller efter hvis ret den er afsagt. Bestemmelsen er kun relevant for voldgiftskendelser, der er afsagt i udlandet.

Nr. 2 opregner de nægtelsesgrunde, der ikke er undergivet parternes fri rådighed (indispositive nægtelsesgrunde), og som retten kan anvende af egen drift. En part kan aldrig gyldigt give afkald på at påberåbe sig disse nægtelsesgrunde.

Litra a angår, om tvisten efter sin art kan afgøres ved voldgift. Kan tvisten efter sin art ikke afgøres ved voldgift, jf. herved § 6 og bemærkningerne hertil, kan voldgiftskendelsen nægtes anerkendt eller fuldbyrdet. Dette gælder, uanset om den part, mod hvem voldgiftskendelsen gøres gældende, påberåber sig nægtelsesgrunden efter *litra a*.

Litra b angår tilfælde, hvor voldgiftskendelsen er åbenbart uforenelig med landets retsorden (*ordre public*). Der er tale om en snæver undtagelse. Foreligger der imidlertid åbenbar modstrid med *ordre public*, kan voldgiftskendelsen nægtes anerkendt eller fuldbyrdet. Dette gælder, uanset om den part, mod hvem voldgiftskendelsen gøres gældende, påberåber sig *ordre public*.

Stk. 2 fastslår, at hvis en nægtelsesgrund kun angår en del af voldgiftskendelsen, kan kun denne del nægtes anerkendt eller fuldbyrdet.

Stk. 2 har navnlig betydning i relation til nægtelsesgrunden efter *stk. 1, nr. 1, litra c*, om tilfælde, hvor voldgiftskendelsen behandler en tvist, der ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, eller afgør spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen. Det kan nemlig tænkes, at voldgiftskendelsen behandler tvister eller spørgsmål både inden for og uden for, hvad voldgiftsretten ifølge voldgiftsaftalen har kompetence til at tage stilling til, og i så fald kan voldgiftskendelsen kun nægtes anerkendt eller fuldbyrdet for så vidt angår de dele af voldgiftskendelsen, der behandler tvister eller spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen.

Stk. 2 kan også have betydning i relation til nægtelsesgrundene efter *stk. 1, nr. 2*, hvor det kan tænkes, at voldgiftskendelsen behandler både en tvist, der efter sin art kan afgøres

ved voldgift, og en tvist, der efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, eller at kun dele af voldgiftskendelsen er åbenbart uforenelig med landets retsorden (ordre public). I givet fald vil voldgiftskendelsen delvis kunne nægtes anerkendt eller fuldbyrdet.

Derimod vil nægtelsesgrundene efter stk. 1, nr. 1, litra a, b og d, normalt ramme hele voldgiftskendelsen.

Stk. 3 angår de tilfælde, hvor der i det fremmede land, hvor voldgiftskendelsen er afsagt, er indgivet anmodning om tilsidesættelse af suspension af voldgiftskendelsen, jf. stk. 1, nr. 1, litra e. I denne situation kan den domstol, der behandler anmodningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse, udsætte sagen og efter anmodning fra den, der anmoder om anerkendelse eller fuldbyrdelse, pålægge den anden part at stille passende sikkerhed.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.13 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til kapitel 11

Kapitlet indeholder ikrafttrædelsesbestemmelser og overgangsregler mv.

Til § 40

Efter *stk. 1* træder loven i kraft den 1. juli 2005 og finder anvendelse på voldgift, der indledes efter lovens ikrafttræden, jf. dog *stk. 2-5*.

Stk. 2 fastslår, at lovens § 7, stk. 2, der indeholder et forbud mod forudgående voldgiftsaftaler i forbrugerforhold, kun finder anvendelse på voldgiftsaftaler, der er indgået efter lovens ikrafttræden. Formålet med denne overgangsregel er at sikre, at en voldgiftsaftale i forbrugerforhold, der er indgået før lovens ikrafttræden, og som er gyldig efter de hidtil gældende regler, bevarer sin gyldighed, også når voldgift indledes efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3 fastslår, at lovens kapitel 8, der indeholder regler om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen, finder anvendelse på voldgiftskendelser, der er afsagt efter lovens ikrafttræden. Formålet med denne overgangsregel er at undgå en længere overgangsperiode, hvor gyldigheden af voldgiftskendelser, der efter lovens ikrafttræden afsiges i voldgiftssager, der er indledt før lovens ikrafttræden, skulle bedømmes efter de hidtil gældende regler. Selv om der sker en opstramning af mulighederne for at

tilsidesætte en voldgiftskendelse som ugyldig, skønnes det forsvarligt og hensigtsmæssigt at lade de nye regler i kapitel 8 finde anvendelse på alle voldgiftskendelser, der afsiges efter lovens ikrafttræden, uanset om voldgiftssagen er indledt før eller efter lovens ikrafttræden.

Gyldigheden af voldgiftskendelser, der er afsagt før lovens ikrafttræden, bedømmes efter de hidtil gældende regler.

Stk. 4 fastslår, at lovens kapitel 9, der indeholder regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, finder anvendelse, når anmodning om anerkendelse eller fuldbyrdelse fremsættes efter lovens ikrafttræden. Formålet med denne overgangsregel er at undgå en længere overgangsperiode, hvor anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser i voldgiftssager, der er indledt - og eventuelt afgjort - før lovens ikrafttræden, skulle bedømmes efter de hidtil gældende regler.

Sager om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, der verserer ved lovens ikrafttræden, færdigbehandles efter de hidtil gældende regler.

Stk. 5 fastslår, at ved voldgift i handelsforhold mellem personer med bopæl i forskellige stater, der har tiltrådt Genèvekonventionen af 1961, skal loven anvendes i det omfang, lovens bestemmelser ikke strider mod reglerne i den gældende voldgiftsbekendtgørelse om sådan voldgift.

Formålet med denne regel er at give mulighed for, at loven kan træde i kraft uden at afvente en opsigelse af Genèvekonventionen fra dansk side, jf. herom pkt. 4.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger. Efter art. X, stk. 9, i Genèvekonventionen får en opsigelse af konventionen først virkning 12 måneder efter, at depositaren har modtaget meddelelse om opsigelsen.

Reglen i stk. 5 indebærer, at ved handelsvoldgift, hvor parterne har bopæl i forskellige stater, der har tiltrådt Genèvekonventionen, viger lovens bestemmelser for afvigende bestemmelser i voldgiftsbekendtgørelsens § 3, stk. 2, og §§ 4-14, jf. herved pkt. 2.3.2 og 3.2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Disse bestemmelser i voldgiftsbekendtgørelsen opretholdes ved lovens § 41, stk. 2, indtil de ophæves af justitsministeren. Som det fremgår af bemærkningerne hertil, er det hensigten at ophæve disse bestemmelser i voldgiftsbekendtgørelsen med virkning fra det tidspunkt, hvor Danmarks opsigelse af Genèvekonventionen får virkning, dvs. 12

måneder efter, at depositaren har modtaget meddelelse om Danmarks opsigelse af konventionen.

Til § 41

Ved *stk. 1* ophæves voldgiftsloven af 24. maj 1972, jf. dog *stk. 2* og *3*.

Stk. 2 opretholder de bestemmelser i den gældende voldgiftsbekendtgørelse, der gennemfører reglerne i Genèvekonventionen af 1961 i dansk ret, indtil de ophæves af justitsministeren. *Stk. 2* har sammenhæng med lovens § 40, *stk. 5*, hvorefter loven ved voldgift i handelsforhold mellem personer med bopæl i forskellige stater, der har tiltrådt Genèvekonventionen af 1961, indtil videre skal anvendes med forbehold af de regler i den gældende voldgiftsbekendtgørelse, som opretholdes ved § 41, *stk. 2*.

Som anført i bemærkningerne til § 40, *stk. 5*, er formålet hermed at give mulighed for, at loven kan træde i kraft uden at afvente en opsigelse af Genèvekonventionen fra dansk side, idet der efter konventionen gælder en 12-måneders opsigelsesfrist.

Efter § 41, *stk. 2*, er justitsministeren bemyndiget til senere at ophæve de opretholdte bestemmelser i voldgiftsbekendtgørelsen. Det er hensigten at ophæve bestemmelserne med virkning fra det tidspunkt, hvor Danmarks opsigelse af Genèvekonventionen får virkning, dvs. 12 måneder efter, at depositaren har modtaget meddelelse om Danmarks opsigelse af konventionen.

Stk. 3 opretholder bekendtgørelse nr. 870 af 13. oktober 1994 om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser vedrørende kontrakter, der finansieres af Den Europæiske Udviklingsfond (EUF), indtil den ophæves af justitsministeren. Bekendtgørelsen gennemfører regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser i afgørelse nr. 3/90 truffet af AVS/EØF-Ministerrådet den 29. marts 1990, jf. De Europæiske Fælleskabers Tidende 1990 L 382.

Til § 42

Der er tale om en konsekvensændring af retsafgiftsloven. Efter retsafgiftslovens § 14, *stk. 1, 2. pkt.*, betales en retsafgift på 400 kr. for visse anmodninger til domstolene i forbindelse med voldgift. Fremover drejer det sig om anmodninger efter voldgiftslovens

§ 5, jf. nærmere bemærkningerne hertil.

Til § 43

Bestemmelsen angår lovens territoriale anvendelsesområde. Loven gælder ikke for Færøerne eller Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Den gældende voldgiftslov er sat i kraft for Færøerne ved kongelig anordning nr. 460 af 9. september 1975 og for Grønland ved kongelig anordning nr. 461 af 9. september 1975.

Den gældende voldgiftslov og den gældende voldgiftsbekendtgørelse forbliver i kraft for Færøerne og Grønland, indtil den nye voldgiftslov måtte blive sat i kraft for disse landsdele ved kongelig anordning.

Retsplejerådet

Den 17. august 2004

Justitsminister Lene Espersen

Justitsministeriet

Slotsholmsgade 10

1216 København K

Udtalelse om Advokatrådets redegørelse om en reform af voldgiftsloven

Ved brev af 13. januar 2004 har Justitsministeriet anmodet Retsplejerådet om en udtalelse om Advokatrådets redegørelse om en reform af voldgiftsloven.

Retsplejerådet har nu afsluttet sit arbejde med udtalelsen, som vedlægges.

Et udkast til Retsplejerådets udtalelse har været drøftet med den arbejdsgruppe, der har udarbejdet Advokatrådets redegørelse. Arbejdsgruppen har på en række punkter kunnet tiltræde Retsplejerådets bemærkninger, hvilket der nærmere er redegjort for i udtalelsen.

Med venlig hilsen

Bjarne Christensen

formand

Retsplejerådet

Den 12. august 2004

Retsplejerådets udtalelse om Advokatrådets redegørelse om en reform af voldgiftsloven

1. Justitsministeriets anmodning om en udtalelse

Justitsministeriets brev af 13. januar 2004 er sålydende:

”I foråret 2003 modtog Justitsministeriet fra Advokatrådet en redegørelse om en reform af voldgiftsloven, som er udarbejdet af en arbejdsgruppe under Advokatrådet. Redegørelsen indeholder et samlet forslag til en ny voldgiftslov.

Justitsministeriet har sendt redegørelsen i en bred høring hos berørte myndigheder og organisationer mv. med henblik på at tage stilling til et eventuelt lovgivningsinitiativ. Der er under høringen bl.a. blevet peget på, at de regler, der foreslås i redegørelsen, rejser en række retsplejemæssige spørgsmål, herunder navnlig for så vidt angår de foreslåede regler om samspillet mellem voldgiftsretter og de almindelige domstole samt de foreslåede processuelle regler for domstolenes behandling af sager på voldgiftsområdet, og at redegørelsen derfor bør forelægges Retsplejerådet, inden der eventuelt fremsættes lovforslag på området.

På den baggrund skal Justitsministeriet anmode Retsplejerådet om en udtalelse om Advokatrådets redegørelse om en reform af voldgiftsloven, herunder navnlig de dele af redegørelsen, som vedrører samspillet mellem voldgiftsretterne og domstolene samt de processuelle regler for domstolenes behandling af sager på dette område.

Redegørelsen og de modtagne høringssvar vedlægges.”

2. Retsplejerådets sammensætning

Retsplejerådet havde ved afgivelsen af denne udtalelse følgende sammensætning:

Landsretspræsident Bjarne Christensen (formand)

Direktør Bent Carlsen
Landsdommer Peter Deleuran
Advokat Karen Dyekjær-Hansen
Dommer Poul Holm
Advokat Jørgen B. Jepsen
Dommer Henrik Linde
Professor, lic.jur. Gorm Toftegaard Nielsen
Fg. kontorchef Jens Røn
Dommerfuldmægtig Lene Sigvardt
Professor, dr.jur. Eva Smith
Professor, dr.jur. Erik Werlauff

Som sekretær for rådet har fungeret konsulent, ph.d. Ketilbjørn Hertz.

3. Retsplejerådets bemærkninger

Retsplejerådet har behandlet udtalelsen i 4 møder.

Retsplejerådet har i sin behandling af Advokatrådets redegørelse inddraget de høringssvar, Justitsministeriet har modtaget vedrørende redegørelsen.

Retsplejerådet har endvidere afholdt et møde med den arbejdsgruppe, der har udarbejdet Advokatrådets redegørelse, hvor arbejdsgruppen havde lejlighed til at kommentere et udkast til Retsplejerådets udtalelse.

Under Retsplejerådets drøftelser om redegørelsen er fremdraget en række af de væsentlige spørgsmål, der peges på i redegørelsen og i høringssvarene.

Retsplejerådet kan tiltræde, at der er behov for en modernisering af den gældende voldgiftslov, og at en sådan modernisering ikke mindst bør foretages i lyset af den internationale udvikling.

Idet rådet ved sin gennemgang har taget udgangspunkt i det i redegørelsen indeholdte udkast til lov om voldgift (redegørelsen side 143ff), finder rådet herefter navnlig anledning til at fremdrage følgende:

3.1. Lovens anvendelsesområde (lovudkastets § 1)

3.1.1. Lovens almindelige anvendelsesområde (lovudkastets § 1, stk. 1 og 2)

Efter lovudkastets § 1, stk. 1, gælder loven som udgangspunkt for voldgift, der finder sted i Danmark. Efter stk. 2 finder voldgift sted i Danmark, såfremt voldgiftsretten har sit sæde her i landet, jf. lovudkastets § 18.

Retsplejerådet kan tilslutte sig, at den danske voldgiftslov som hovedregel skal finde anvendelse og kun skal finde anvendelse på ”dansk voldgift”. *Retsplejerådet* kan endvidere tilslutte sig, at voldgiftslovens regler skal anvendes uden forskel på national og international dansk voldgift, således at det ikke gør nogen forskel, om voldgiften har eller ikke har tilknytning til udlandet.

Efter *Retsplejerådets* opfattelse vil det i den forbindelse være en fordel, hvis der kan findes en klar afgrænsning af, hvad ”dansk voldgift” er.

Retsplejerådet kan i princippet tilslutte sig, at ”dansk voldgift” defineres som voldgift, hvis ”sæde” er i Danmark, men henleder opmærksomheden på, at det kan opfattes som cirkulært at lade en voldgiftslovs anvendelse bero på voldgiftens ”sæde”, hvis voldgiftens ”sæde” samtidig skal fastlægges efter reglerne i den voldgiftslov, der finder anvendelse.

Lovgivningsteknisk er der dog ikke noget til hinder for - som i lovudkastet, i UNCITRAL-modelloven, i den norske voldgiftslov og i de tyske regler - at lade en voldgiftslovs anvendelse bero på, at voldgiften - efter den pågældende voldgiftslovs regler om fastlæggelsen af voldgiftens sæde - har sæde i det pågældende land.

Efter *Retsplejerådets* opfattelse må det imidlertid forudsætte, at reglerne om fastlæggelsen af voldgiftens sæde er entydige og let anvendelige i praksis. Efter rådets

opfattelse må det i denne henseende anses som mindre hensigtsmæssigt - som i lovudkastet (og i øvrigt i den norske voldgiftslov) - at lade lovens anvendelsesområde bero på en henvisning til en regel, der kan fraviges ved aftale.

Retsplejerådet påpeger i den forbindelse, at der i lovudkastets § 1, stk. 2, henvises til lovudkastets § 18, som efter lovudkastets opbygning for så vidt kun finder anvendelse, *når* voldgiften finder sted i Danmark. Forslaget må formentlig forstås på den måde, at loven finder anvendelse, *når* reglerne i § 18 fører til, at voldgiftsrettens sæde er i Danmark. Lovudkastets § 18 kan imidlertid fraviges ved aftale, og det fremstår som uklart, hvordan det afgøres, om loven finder anvendelse, hvis parterne har fraveget § 18 ved aftale.

Retsplejerådet er opmærksom på, at f.eks. de svenske regler og de engelske regler har valgt en anden løsning for fastlæggelse af voldgiftslovens anvendelsesområde.

Den svenske voldgiftslov gælder for voldgift i Sverige, og voldgift kan indledes i Sverige, hvis (i) dette fremgår af voldgiftsaftalen, (ii) dette i overensstemmelse med voldgiftsaftalen er bestemt af voldgiftsretten eller et voldgiftsinstitut, (iii) modparten samtykker heri, eller (iv) der er værneting for den materielle tvist ved svensk domstol, og voldgiftsaftalen ikke indebærer, at voldgiften skal finde sted i udlandet.

Den engelske voldgiftslov gælder for voldgift med sæde i England, og voldgiftens sæde betyder "the juridical seat" fastsat (i) af parterne, (ii) af en voldgiftsinstitution eller anden institution eller person, som parterne har tillagt kompetence hertil, (iii) af voldgiftsretten, hvis parterne har bemyndiget den hertil, eller - i mangel heraf - (iv) under hensyn til parternes aftale og alle relevante omstændigheder.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppen finder de svenske og engelske regler unødvendigt komplicerede.

Retsplejerådet anbefaler på denne baggrund, at reglerne om voldgiftslovens almindelige anvendelsesområde tydeliggøres, men på en mere enkel måde end i de svenske eller engelske regler, jf. nærmere Retsplejerådets lovudkast i pkt. 4 nedenfor. Advokatrådets

arbejdsgruppe har tilsluttet sig dette forslag.

Retsplejerådet bemærker endvidere, at den gældende voldgiftslov ikke finder anvendelse på faglig voldgift, jf. lovens § 11, stk. 1. Rådet går ud fra, at der med lovudkastet ikke er tilsigtet ændringer heri. Rådet anbefaler, at dette tydeliggøres gennem en udtrykkelig undtagelse af faglig voldgift fra lovens anvendelse ligesom i den gældende voldgiftslov. Advokatrådets arbejdsgruppe har til Retsplejerådet oplyst, at arbejdsgruppen ikke har behandlet faglig voldgift, og at der efter arbejdsgruppens opfattelse ikke er noget til hinder for at videreføre den gældende voldgiftslovs § 11, stk. 1.

3.1.2. Lovens anvendelse på voldgift, hvor sædet ikke er i Danmark, eller hvor sædet ikke er fastlagt (lovudkastets § 1, stk. 3 og 4)

Efter lovudkastets § 1, stk. 3, finder enkelte af lovudkastets regler også anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet, og voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt. Det drejer sig om lovudkastets § 2, stk. 2, om retssager, der anlægges om den materielle tvist mellem parterne, efter at tvisten er indbragt for en voldgiftsret. Det drejer sig endvidere om lovudkastets § 7 om retssager, der anlægges om den materielle tvist mellem parterne, før voldgiftsretten har truffet afgørelse. Det drejer sig desuden om lovudkastets § 8 om domstolenes iværksættelse af foreløbige retsmidler og om lovudkastets § 26 om domstolenes bistand til optagelse af bevis.

Efter lovudkastets § 1, stk. 4, kan domstolene ved voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt, udøve de beføjelser, de er tillagt efter visse af lovudkastets bestemmelser. Det drejer sig om § 9 om etablering af voldgiftsretten, § 11 om behandling af habilitetsindsigelser mod en voldgiftsdommer og § 12 om ophør i øvrigt af hvervet som voldgiftsdommer.

Retsplejerådet kan tiltræde, at voldgiftslovens regler om forholdet til retssager, der anlægges om den materielle tvist mellem parterne, om domstolenes iværksættelse af foreløbige retsmidler og om domstolenes bistand til optagelse af bevis skal finde anvendelse på al voldgift, jf. lovudkastets § 1, stk. 3. Retsplejerådet bemærker i den

forbindelse, at de foreslåede regler herom ikke *tillægger* danske domstole nogen kompetence, som de ikke besidder i forvejen, men alene *begrænser* danske domstoles kompetence (lovudkastets § 2, stk. 2, § 7 og § 26) henholdsvis præciserer, at eksistensen af en voldgiftsaftale *ikke berører* danske domstoles kompetence i relation til foreløbige retsmidler (lovudkastets § 8).

Retsplejerådet kan endvidere tiltræde, at danske domstole bør kunne yde bistand til etablering af en voldgiftsret og bør kunne behandle habilitetsindsigelse mod en voldgiftsdommer og andre spørgsmål om ophør af hvervet som voldgiftsdommer, når voldgiftens sæde endnu ikke er fastlagt, jf. lovudkastets § 1, stk. 4. Efter Retsplejerådets opfattelse bør danske domstoles kompetence i denne henseende imidlertid ikke alene bero på, at en part indbringer spørgsmålet for en dansk domstol, men der bør stilles krav om en vis tilknytning til Danmark.

De tilsvarende norske, engelske og tyske regler indeholder et tilknytningskrav. De norske og tyske regler er begrænset til tilfælde, hvor sagsøger eller sagsøgte har forretningssted eller sædvanligt opholdssted i Norge henholdsvis Tyskland. De engelske regler kræver, at det ”by reason of a connection with England ... is appropriate”, at engelske domstole udøver kompetence.

Retsplejerådet har overvejet, hvordan et sådant tilknytningskrav bør udformes. En mulighed ville være at stille krav om, at der - bortset fra voldgiftsaftalen - ville være værneting i Danmark for den materielle tvist mellem parterne. For denne løsning taler bl.a., at der hermed anvendes et kendt regelsæt, og at danske domstole hermed inddrages i situationer, hvor de i forvejen potentielt kunne blive inddraget, nemlig hvis voldgiftsaftalen viser sig at være ugyldig eller uigennemførlig, således at tvisten må indbringes for domstolene i stedet for. Imod denne løsning kan anføres, at det i en international tvist undertiden kan være vanskeligt at afgøre, om der er værneting i Danmark, og at det vil være lidet hensigtsmæssigt, hvis en anmodning om bistand til etablering af en voldgiftsret mv. forudsætter en vanskelig og tidkrævende behandling af et værnetingsspørgsmål.

En anden mulighed vil være at anvende et mere vagt kriterium, såsom at ”det ud fra sagens tilknytning til Danmark og omstændighederne i øvrigt findes rimeligt”, at danske domstole inddrages i forbindelse med voldgiftsrettens etablering mv. En sådan regel vil give en dansk domstol, der modtager en anmodning om bistand, mulighed for ud fra forholdene i den konkrete sag at skønne over, om anmodningen bør imødekommes.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerrådet erklæret sig enig i, at der bør være et tilknytningskrav. Arbejdsgruppen har i den forbindelse udtrykt præference for den norsk/tyske løsning frem for den engelske.

Retsplejerrådet foreslår på den baggrund, at tilknytningskravet udformes som et krav om, at mindst en af parterne skal have hjemting i Danmark.

Retsplejerrådet har endvidere overvejet, om det er hensigtsmæssigt at fokusere på *domstolenes* beføjelser efter de pågældende bestemmelser i lovudkastet fremfor på bestemmelserne som sådanne. Rådet finder, at det vil være mere hensigtsmæssigt at formulere reglen sådan, at lovudkastets §§ 9-12 slet og ret finder anvendelse ved voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt (forudsat sagen har den nævnte tilknytning til Danmark). Efter rådets opfattelse er det nødvendigt også at henvise til § 10, som angiver standarden for den habilitetsbedømmelse, som i givet fald skal foretages i medfør af § 11.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerrådet anført, at standarden for habilitetsbedømmelsen principielt bør ske efter *lex arbitri* (de processuelle regler for voldgiftsrettens sagsbehandling). Da der her er tale om tilfælde, hvor voldgiftens sæde endnu ikke er fastlagt (og hvor det derfor kan være tvivlsomt, hvad der skal anses for at være *lex arbitri*), kan arbejdsgruppen dog tiltræde en regel om, at spørgsmålet altid skal afgøres efter lovudkastets § 10, der bygger på UNCITRAL-modelloven og må anses for en god løsning.

Retsplejerrådet finder endelig, at § 1 om lovens anvendelsesområde udtrykkeligt bør angive, at §§ 40 og 41 og § 42, jf. § 41, finder anvendelse på anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser.

3.2. Forholdet til domstolene (lovudkastets § 2)

Lovudkastets § 2 indeholder to bestemmelser. Efter stk. 1 har domstolene ingen kompetence i tvister, som skal afgøres ved voldgift ud over, hvad der følger af lovudkastet. Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark, dvs. hvor voldgiften har sit sæde her i landet, jf. lovudkastets § 1, stk. 1 og 2. Det anføres i bemærkningerne til § 2, stk. 1, at bestemmelsen er ny, men svarer til gældende ret.

Efter stk. 2 kan domstolene under en retssag, der er anlagt efter, at tvisten er indbragt for en voldgiftsret, ikke tage stilling til, om tvisten i sin helhed eller for en del hører under voldgiftsrettens kompetence. Dette gælder dog kun, indtil voldgiftsretten har truffet sin afgørelse, jf. lovudkastets § 14. Bestemmelsen i § 2, stk. 2, finder også anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet, og voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt, jf. lovudkastets § 1, stk. 3. Det anføres i bemærkningerne til § 2, stk. 2, at bestemmelsen svarer til voldgiftslovens § 2, stk. 1, med den ændring, at domstolenes adgang til uanset en verserende voldgiftssag at tage stilling til tvisten, hvis ”vægtige grunde” taler herfor, ikke videreføres. Det anføres, at denne regel ikke i nævneværdigt omfang synes at have været anvendt, og at den fører til usikkerhed om voldgiftsaftalens bindende virkning for parterne.

Retsplejerådet finder, at lovudkastets § 2, stk. 1, bør finde anvendelse på al voldgift, dvs. også på voldgift, der finder sted i udlandet, eller hvor sædet endnu ikke er fastlagt.

Retsplejerådet bemærker, at både lovudkastets § 2, stk. 2, og § 7 angår forholdet mellem voldgift og retssag ved domstolene. Rådet finder, at bestemmelserne bør sammenskrives i én bestemmelse. Rådet bemærker, at i såvel UNCITRAL-modelloven som den norske voldgiftslov er regler svarende til lovudkastets § 2, stk. 2, og § 7 samlet i én bestemmelse.

Retsplejerådet bemærker, at betydningen af henvisningen til lovudkastets § 14 i tilfælde, hvor voldgiften ikke finder sted i Danmark, kan give anledning til tvivl, da § 14 kun gælder, når voldgiften finder sted i Danmark.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppen kan tilslutte sig Retsplejerådets bemærkninger. Med hensyn til henvisningen til lovudkastets § 14 foreslår arbejdsgruppen, at selve henvisningen til § 14 udgår, men at reglen om, at retten skal afvente, at voldgiftsretten har truffet afgørelse, bibeholdes.

3.3. Lovens fravigelighed (lovudkastets § 3)

Retsplejerådet bemærker, at der i lovudkastets § 3, stk. 2, også bør henvises til § 34, stk. 5, jf. § 32, stk. 1 og 3. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig heri.

3.4. Tab af indsigelser (lovudkastets § 4)

Retsplejerådet bemærker, at bestemmelsen, der ganske svarer til tilsvarende regler i bl.a. UNICTRAL-modelloven og den norske voldgiftslov, ikke udtømmende gør op med tab af indsigelser. Også lovudkastets § 11, stk. 3, § 14, stk. 4, § 38, stk. 2 og 3, og § 45, stk. 4, indeholder regler om fortabelse af indsigelser. Endvidere skal lovudkastets § 35, stk. 6, formentlig forstås på den måde, at indsigelser mod voldgiftsrettens honorarfastsættelse fortabes, hvis indsigelsen ikke indbringes for domstolene inden 30 dage efter, at voldgiftsrettens afgørelse om honoraret er kommet frem til parten. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig i denne forståelse af lovudkastets § 35, stk. 6.

3.5. Voldgiftsaftalen (lovudkastets § 6)

Efter lovudkastets § 6, stk. 1, kan parterne aftale voldgift for allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold. Efter stk. 2 er voldgiftsaftaler i forbrugerforhold, der er indgået før tvistens opståen, dog ikke bindende for forbrugeren. Lovudkastets § 6 gælder kun for voldgift, der finder sted i Danmark, og kan ikke fraviges ved aftale, jf. lovudkastets §§ 1 og 3.

Retsplejerådet kan tiltræde arbejdsgruppens forslag om at forbyde forudgående voldgiftsaftaler i forbrugerforhold. Voldgift som retsinstitut er først og fremmest møntet

på og egnet til afgørelse af tvister i erhvervsforhold, og hensynet til beskyttelsen af forbrugere tilsiger, at der i forbrugerforhold ikke bør kunne indgås en voldgiftsaftale, før tvisten er opstået.

Retsplejerådet bemærker, at en indsigelse om, at en forudgående voldgiftsaftale i en sag om forbrugerforhold er ugyldig, jf. lovudkastets § 6, stk. 2, fortages efter lovudkastets § 14, stk. 4, hvis indsigelsen ikke fremsættes i indklagedes første indlæg for voldgiftsretten om realiteten, jf. lovudkastets § 14, stk. 2, 1. pkt. Voldgiftsretten kan dog tillade, at indsigelsen rejses på et senere tidspunkt under sagen, jf. lovudkastets § 14, stk. 2, 4. pkt.

Retsplejerådet finder, at disse regler ikke i tilstrækkelig grad sikrer, at forbrugere ikke uforvarende bliver bundet af en forudgående voldgiftsaftale. Retsplejerådet foreslår derfor, at der indsættes en regel om, at en indsigelse efter § 6, stk. 2, kun fortages efter lovudkastets § 14, hvis forbrugeren deltager i voldgiftssagen efter at være gjort bekendt med, at voldgiftsaftalen ikke er bindende. Det bemærkes, at den norske voldgiftslov indeholder en noget lignende regel, hvor det dog yderligere er et krav, at forbrugeren også er gjort bekendt med, hvad en voldgiftskendelse betyder for mulighederne for fornyet prøvelse.

Retsplejerådet har overvejet, om lovudkastets § 6, stk. 2, burde udvides til at finde anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet. Retsplejerådet finder dog ikke tilstrækkeligt grundlag herfor.

En aftale, der før tvistens opståen indgås mellem en dansk erhvervsdrivende og en dansk forbruger om voldgift i udlandet, vil som altovervejende hovedregel være ugyldig, jf. aftalelovens § 38 c, der er internationalt præceptiv (kan ikke fraviges ved en aftale om anvendelse af udenlandsk lovgivning), jf. aftalelovens § 38 d.

Gyldigheden af en aftale, der før tvistens opståen indgås mellem en udenlandsk erhvervsdrivende og en dansk forbruger om voldgift i udlandet, vil afhænge af de aftaleretlige regler i det lands lovgivning, som finder anvendelse i henhold til lovvalgsreglerne i Romkonventionen, idet Romkonventionen antages at finde analog

anvendelse på voldgiftsaftaler, jf. også pkt. 3.6 nedenfor. Retsplejerådet finder, at danske forbrugere hermed er sikret en tilstrækkelig beskyttelse, hvorved bemærkes, at Romkonventionen bl.a. indeholder regler om anvendelsen af præceptive regler i forbrugers bopælsland i en række situationer.

3.6. Sagsanlæg for domstolene (lovudkastets § 7)

Lovudkastets § 7 indeholder tre regler om voldgiftsaftalers processuelle retsvirkninger. Det anføres i bemærkningerne til bestemmelsen, at reglerne i hovedtræk svarer til gældende ret, jf. voldgiftslovens § 1, stk. 1, og § 2, stk. 1. Lovudkastets § 7 angår den situation, hvor der anlægges retssag ved domstolene, selv om tvisten ifølge aftalen skal afgøres ved voldgift, eller der allerede verserer en voldgiftssag.

Efter stk. 1 har en voldgiftsaftale eller en verserende voldgiftssag som udgangspunkt den virkning, at et sagsanlæg ved domstolene om tvisten afvises, såfremt sagsøgte nedlægger påstand herom. Det anføres i bemærkningerne til bestemmelsen, at sagsøgte skal fremsætte afvisningspåstanden senest samtidig med, at sagsøgte indlader sig på sagens realitet, idet indsigelsen i modsat fald efter almindelige civilprocessuelle regler som hovedregel vil være tabt.

Efter stk. 2 skal retten fremme retssagen, hvis voldgiftsaftalen er ugyldig, jf. dog lovudkastets § 14, eller voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres. Lovudkastets § 14 fastsætter, at voldgiftsretten afgør spørgsmål om sin kompetence, herunder indsigelser mod voldgiftsaftalens eksistens eller gyldighed. Ifølge bemærkningerne til § 7, stk. 2, indebærer henvisningen til § 14, at en domstol i de tilfælde, hvor en voldgiftsret er etableret inden sagsanlægget for domstolene, skal afvente voldgiftsrettens afgørelse af kompetencespørgsmålet efter § 14.

Ifølge bemærkningerne til § 7, stk. 2, kan en voldgiftsaftale være ugyldig, fordi tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, jf. lovudkastets § 5, fordi aftalen ikke opfylder kravet om konkretisering, jf. § 6, stk. 1, fordi aftalen er indgået før tvistens opståen i et forbrugerforhold, jf. § 6, stk. 2, eller i medfør af almindelige aftaleretlige regler og

principper.

Ifølge bemærkningerne til § 7, stk. 2, er der med udtrykket ”voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres” navnlig tænkt på tilfælde, hvor voldgiftssagen viser sig umulig at gennemføre i praksis, f.eks. fordi de i voldgiftsaftalen navngivne voldgiftsdommere ikke længere praktiserer som voldgiftsdommere eller er gået på pension. Endvidere anføres, at reglen også kan anvendes, hvor en af voldgiftsretten krævet sikkerhed ikke stilles, jf. lovudkastets § 36, stk. 3.

Efter § 7, stk. 3, kan voldgiftsretten indlede eller fortsætte med voldgiftssagen og afgøre denne, selv om tvisten også verserer for domstolene.

Reglerne i § 7 finder også anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet, og voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt, jf. lovudkastets § 1, stk. 3.

Retsplejerådet bemærker, at reglerne angår situationer, hvor den materielle tvist ville kunne indbringes for en dansk domstol, hvis parterne ikke havde aftalt voldgift. Reglerne i § 7 ses ikke at være til hinder for, at en dansk domstol afviser en retssag, som der ikke er værneting for i Danmark, uden at tage stilling til en påberåbt voldgiftsaftale og uden at afvente en eventuel afgørelse fra voldgiftsretten herom. En dansk domstol vil omvendt kunne udsætte en retssag efter reglerne i § 7, selv om det ikke er fastslået, at der er værneting for retssagen i Danmark. Dette vil f.eks. kunne være praktisk, hvis afgørelsen af værnetingsspørgsmålet er særligt vanskeligt.

Som anført i pkt. 3.2 ovenfor finder Retsplejerådet, at lovudkastets § 2, stk. 2, og § 7, der begge angår forholdet mellem voldgift og retssag ved domstolene, bør sammenskrives i én bestemmelse ligesom i bl.a. UNCITRAL-modelloven og den norske voldgiftslov.

Retsplejerådet bemærker endvidere, at hvis de i voldgiftsaftalen navngivne voldgiftsdommere ikke længere praktiserer som voldgiftsdommere eller er gået på pension, må det efter rådets opfattelse bero på en fortolkning af aftalen, om aftalen om voldgift opretholdes, således at andre voldgiftsdommere kan udpeges, om nødvendigt ved domstolenes mellemkomst i medfør af lovudkastets § 9, stk. 3, eller om aftalen om

voldgift må anses for bortfaldet. Retsplejerådet kan således tilslutte sig bemærkningerne til det norske lovforslag, hvorefter voldgift ikke vil kunne gennemføres, *hvis ikke* voldgiftsaftalen i tilfælde af, at en eller flere af de i voldgiftsaftalen navngivne voldgiftsdommere ikke vil kunne påtage sig hvervet, må forstås på den måde, at der i stedet skal udpeges andre (fremhævet her) (Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 90).

Retsplejerådet bemærker i øvrigt, at lovudkastet ikke indeholder lovvalgsregler om voldgiftsaftalers indgåelse og gyldighed. Lovudkastets § 27 angår (alene) lovvalg i forbindelse med den materielle tvist, og der kan næppe af lovudkastets § 37, stk. 3, nr. 1, og § 41, stk. 3, nr. 1, udledes noget om lovvalget med hensyn til voldgiftsaftalers indgåelse og gyldighed, når spørgsmålet opstår under en retssag efter lovudkastets § 7.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig i, at der ikke af lovudkastets §§ 37 eller 41 kan udledes noget om lovvalget med hensyn til voldgiftsaftalers indgåelse og gyldighed, når spørgsmålet opstår under en retssag efter lovudkastets § 7.

Arbejdsgruppen har endvidere anført, at arbejdsgruppen finder det overflødigt at fastsætte lovvalgsregler med hensyn til voldgiftsaftalers indgåelse og materielle gyldighed, da det er antaget i den retsvidenskabelige litteratur, at Romkonventionen bør anvendes analogt på voldgiftsaftaler. Arbejdsgruppen har tilføjet, at såfremt det findes hensigtsmæssigt med lovregler om spørgsmålet, bør Romkonventionens lovvalgsregler gøres anvendelige, hvilket kan ske ved en ændring af Romkonventionsloven.

3.7. Domstolenes foreløbige retsmidler (lovudkastets § 8)

Efter lovudkastets § 8 kan en domstol på en parts anmodning iværksætte foreløbige retsmidler, selv om tvisten efter parternes aftale afgøres ved voldgift eller verserer for en voldgiftsret. Bestemmelsen, der også finder anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet, og voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt, jf. lovudkastets § 1, stk. 3, kan ikke fraviges ved aftale, jf. lovudkastets § 3 modsætningsvis. Det anføres i bemærkningerne til § 8, at bestemmelsen er ny, men at princippet antages allerede at

gælde i dansk ret, og at § 8 derfor blot er en kodifikation.

Retsplejerådet er enig i, at de almindelige regler om domstolenes anordning af foreløbige retsmidler også skal finde anvendelse, når den materielle tvist mellem parterne skal afgøres ved voldgift. Retsplejerådet er endvidere enig i, at det vil være hensigtsmæssigt med en udtrykkelig lovregel herom.

Retsplejerådet bemærker, at efter den deklatoriske regel i lovudkastets § 15 kan voldgiftsretten på en parts anmodning iværksætte foreløbige retsmidler over for den anden part. Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark, dvs. hvor voldgiften har sit sæde her i landet, jf. lovudkastets § 1, stk. 1 og 2. Efter lovudkastets § 39, stk. 5, kan voldgiftsrettens kendelse om iværksættelse af foreløbige retsmidler fuldbyrdes efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler. Lovudkastet indeholder ikke regler om forholdet mellem domstolenes og voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler.

Retsplejerådet anbefaler imidlertid, at lovudkastets § 39, stk. 5, om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler udgår, jf. nærmere pkt. 3.19 nedenfor.

Retsplejerådet bemærker endvidere, at det kan overvejes at give mulighed for at indgå en forudgående aftale om, at justifikationssag vedrørende foreløbige retsmidler, der anordnes af domstolene vedrørende en given tvist, som skal afgøres ved voldgift, gennemføres for voldgiftsretten og ikke for domstolene.

Retsplejerådet bemærker desuden, at det bør afklares, om parterne kan indgå forhåndsaftale om, at foreløbige retsmidler skal kunne iværksættes uden sikkerhedsstillelse.

Retsplejerådet bemærker endelig, at forholdet mellem voldgift og umiddelbare fogedforretninger næppe kan anses for ganske afklaret, jf. herved Juul og Thommesen, *Voldgiftsret*, 2003, side 133-136 og Lindencrone og Werlauff, *Dansk retspleje*, 2. udg. 2000, s. 326f.

3.8. Etablering af voldgiftsretten (lovudkastets § 9)

Lovudkastets § 9 indeholder regler om etablering af voldgiftsretten. Efter stk. 1 bestemmer parterne, hvordan voldgiftsdommerne udpeges. Har parterne ikke bestemt antallet af voldgiftsdommere, består voldgiftsretten efter stk. 2 af tre voldgiftsdommere, og hver part udpeger en voldgiftsdommer inden 30 dage efter, at voldgiftssagen er indledt, hvorefter de to partsudpegede voldgiftsdommere udpeger en formand for voldgiftsretten inden 30 dage efter, at de blev udpeget.

Såfremt voldgiftsrettens medlemmer ikke udpeges i overensstemmelse med stk. 1 eller 2, kan hver af parterne efter stk. 3 anmode domstolene om at udpege den eller de voldgiftsdommere, som mangler at blive udpeget.

Reglerne i § 9, stk. 1 og 2, kan principielt fraviges ved aftale og gælder principielt kun for voldgift, der finder sted i Danmark, dvs. hvor voldgiften har sit sæde her i landet, jf. lovudkastets § 1, stk. 1 og 2, og § 3.

Reglen i § 9, stk. 3, kan derimod ikke fraviges ved aftale og gælder også ved voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt, jf. lovudkastets § 1, stk. 4, og § 3.

Efter sammenhængen mellem § 9, stk. 1, 2 og 3, indebærer forslaget formentlig følgende:

i) Parterne kan bestemme antallet af voldgiftsdommere, og hvorledes de udpeges. Har de gjort det, men udpeges voldgiftsrettens medlemmer faktisk ikke, kan danske domstole efter anmodning fra en part udpege den eller de voldgiftsdommere, som mangler at blive udpeget. Denne adgang til at gå til domstolene kan ikke fraviges ved aftale og gælder dels for voldgift, der finder sted i Danmark, dels for voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt.

ii) Har parterne ikke bestemt antallet af voldgiftsdommere, fastsættes dette efter den deklatoriske regel i stk. 2 til tre, hvoraf parterne hver udpeger én, hvorefter de to voldgiftsdommere udpeger formanden. Har parterne ikke fraveget reglen i stk. 2, men udpeges en eller flere voldgiftsdommere faktisk ikke, kan danske domstole efter

anmodning fra en part udpege den eller de voldgiftsdommere, som mangler at blive udpeget. Denne adgang til at gå til domstolene kan ikke fraviges ved aftale og gælder dels for voldgift, der finder sted i Danmark, dels for voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt. Reglerne synes at indebære, at hvor sædet for voldgiften endnu ikke er fastlagt, og parterne ikke har bestemt antallet af voldgiftsdommere, skal danske domstole altid (efter anmodning fra en part) udpege så mange voldgiftsdommere, at der i alt er udpeget netop tre.

iii) Man kan principielt forestille sig, at parterne ikke har bestemt antallet af voldgiftsdommere, men samtidig har fraveget reglen i stk. 2. Forslaget skal formentlig forstås på den måde, at danske domstole ikke desto mindre altid - for så vidt angår voldgift, der finder sted i Danmark, og voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt - efter anmodning fra en part skal udpege så mange voldgiftsdommere, at der i alt er udpeget netop tre.

Det foreslås at henlægge spørgsmål om udpegning af voldgiftsdommere efter § 9, stk. 3, til Sø- og Handelsretten, jf. lovudkastets § 43.

Retsplejerådet bemærker, at reglen i § 9, stk. 1, om, at parterne bestemmer, hvordan voldgiftsdommerne udpeges, alene angår parternes indbyrdes forhold. Lovreglen er således ikke udtryk for, at parterne ved aftale kan ændre på eventuelle begrænsninger i, hvordan en bestemt person kan lade sig udpege som voldgiftsdommer. Som eksempel kan nævnes, at en dommer ikke bør fungere som partsudpeget voldgiftsdommer (dvs. udpeget af én part), jf. pkt. 6.3.1 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 32 af 26. marts 1998 (dommeres bierhverv mv.), FT 1997-98, 2. saml., till. A, s. 854f, og lov nr. 402 af 26. juni 1998. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig i denne forståelse af bestemmelsen.

Forslaget om at henlægge domstolenes behandling af spørgsmål om udpegning af voldgiftsdommere til Sø- og Handelsretten kommenteres i pkt. 3.20 nedenfor.

3.9. Behandling af indsigelser mod en voldgiftsdommer (lovudkastets § 11)

Lovudkastets § 11 indeholder regler om behandling af indsigelser mod en voldgiftsdommers habilitet. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale, jf. lovudkastets § 3.

Efter § 11, stk. 1, skal indsigelse mod en voldgiftsdommers upartiskhed eller uafhængighed fremsættes inden 15 dage efter, at parten blev bekendt med udpegningen af voldgiftsdommeren eller de omstændigheder, som indsigelsen bygger på. Har parterne ikke bestemt, at indsigelsen skal behandles af en anden myndighed, afgør voldgiftsretten, om voldgiftsdommeren skal vige sædet, medmindre denne frivilligt viger sædet, eller den anden part erklærer sig enig i indsigelsen.

Såfremt en indsigelse ikke tages til følge, kan den part, som klagede, indbringe spørgsmålet for domstolene inden 30 dage efter, at parten blev bekendt med afgørelsen, jf. § 11, stk. 2. Voldgiftsretten kan fortsætte behandlingen af voldgiftssagen, selv om spørgsmålet om en voldgiftsdommers upartiskhed eller uafhængighed er indbragt for domstolene.

Indsigelse mod en voldgiftsdommers habilitet kan ikke senere påberåbes som ugyldighedsgrund eller som grundlag for at nægte anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, jf. § 11, stk. 3.

Reglerne i § 11, stk. 1 og 3, gælder principielt kun for voldgift, der finder sted i Danmark, dvs. hvor voldgiften har sit sæde her i landet, jf. lovudkastets § 1, stk. 1 og 2.

Reglen i § 11, stk. 2, gælder også ved voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt, jf. lovudkastets § 1, stk. 4.

Ud fra sammenhængen mellem § 11, stk. 1 og 2, indebærer forslaget formentlig følgende:

Hvis voldgiften finder sted i Danmark, eller voldgiftens sæde endnu ikke er fastlagt, kan en part, der har gjort indsigelse mod en voldgiftsdommers habilitet, og hvis indsigelse er forkastet af voldgiftsretten eller anden myndighed, inden for en frist på 30 dage indbringe spørgsmålet for de danske domstole. Hvis voldgiften finder sted i Danmark, bedømmes

habilitetsspørgsmålet efter lovudkastets § 10. Det fremgår ikke klart af lovudkastets ordlyd, efter hvilke regler habilitetsspørgsmålet skal bedømmes, hvis voldgiftens sæde endnu ikke er fastlagt.

Det foreslås at henlægge domstolenes behandling af indsigelser mod en voldgiftsdommers habilitet efter § 11, stk. 2, til Sø- og Handelsretten, jf. lovudkastets § 43.

Retsplejerådet bemærker, at ifølge bemærkningerne til § 11, stk. 1, kan en part ikke klage over en voldgiftsdommer, der er udpeget af parten selv, hvis parten ved udpegningen var bekendt med grundlaget for indsigelsen. Dette fremgår imidlertid ikke klart af den foreslåede ordlyd, hvor formuleringen ”inden 15 dage efter, at parten blev bekendt med udpegningen af voldgiftsdommeren *eller* de omstændigheder, som indsigelsen bygger på” (fremhævet her) lægger op til, at det er nok at overholde 15-dages fristen i forhold til ét af de to nævnte forhold. Retsplejerådet foreslår at regulere spørgsmålet i lovteksten, jf. herved artikel 12, stk. 2, 2. pkt., i UNCITRAL-modelloven. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet tilsluttet sig dette forslag.

Retsplejerådet bemærker endvidere, at den foreslåede præceptive 15-dages frist indskrænker parternes aftalefrihed i forhold til gældende ret, hvilket som påpeget i nogle af høringssvarene navnlig har betydning for institutionel voldgift. Rådet finder det ubetænkeligt at give parterne mulighed for at aftale en anden frist for fremsættelse af habilitetsindsigelser, herunder gennem henvisning til et voldgiftsinstituts voldgiftsregler. Rådet foreslår derfor at indsætte ordene ”eller anden aftalt frist” i § 11, stk. 1. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet tilsluttet sig dette forslag.

Som anført i pkt. 3.1.2 ovenfor finder Retsplejerådet, at også lovudkastets § 10 bør finde anvendelse ved voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt, hvilket Advokatrådets arbejdsgruppe som nævnt har kunnet tiltræde.

Retsplejerådet bemærker i øvrigt, at i § 11, stk. 3, bruges udtrykket ”voldgiftsdom”, mens der i lovudkastet i øvrigt, bl.a. lovudkastets kapitel 9, benyttes udtrykket

”voldgiftskendelse”. Rådet anbefaler at benytte ”voldgiftskendelse” også i § 11, stk. 3.

Forslaget om at henlægge domstolenes behandling af indsigelser mod en voldgiftsdommers habilitet til SØ- og Handelsretten kommenteres i pkt. 3.20 nedenfor.

3.10. Ophør af hvervet som voldgiftsdommer (lovudkastets § 12, stk. 1)

Lovudkastets § 12, stk. 1, angår ophør af hvervet som voldgiftsdommer. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale, jf. lovudkastets § 3. I bestemmelsen er angivet fire ophørsgrunde: (i) umulighed, (ii) voldgiftsdommeren undlader at handle uden unødigt ophold, (iii) voldgiftsdommerens viger sædet og (iv) parternes enighed. Ifølge bemærkningerne til § 12, stk. 1, er angivelsen af ophørsgrunde ikke udtømmende.

Hver af parterne kan indbringe spørgsmålet om ophør af hvervet som voldgiftsdommer for domstolene. Dette gælder også ved voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt, jf. lovudkastets § 1, stk. 4. Bestemmelsen skal formentlig forstås på den måde, at hvis der er uenighed om, hvorvidt der foreligger umulighed eller undladelse af at handle uden unødigt ophold, kan hver af parterne indbringe spørgsmålet for domstolene. Hvis parterne er enige om, at hvervet skal ophøre, kan afgørelse ved domstolene ikke være relevant, og domstolsprøvelse af habilitetsspørgsmål reguleres af lovudkastets § 11, stk. 2.

Det foreslås at henlægge domstolenes behandling af spørgsmål om ophør af hvervet som voldgiftsdommer efter § 12, stk. 1, til SØ- og Handelsretten, jf. lovudkastets § 43.

Retsplejerådet bemærker, at udtalelsen i bemærkningerne om, at angivelsen af ophørsgrunde ikke er udtømmende, ikke synes at være i overensstemmelse med den foreslåede ordlyd af bestemmelsen, der netop udtømmende opregner de mulige ophørsgrunde. Udtalelsen er muligvis inspireret af bemærkningerne til det norske udkast (som gentages i bemærkningerne til det norske lovforslag). I det norske udkast (og i den vedtagne norske voldgiftslov) er reglen imidlertid anderledes, idet den går ud på, at hvis der foreligger umulighed eller undladelse, ophører hvervet, *hvis* voldgiftsdommeren trækker sig, eller parterne er enige herom. Den norske lovtekst er derfor vitterlig ikke udtømmende, da parterne - ifølge de norske lovbemærkninger - kan aftale, at en

voldgiftsdommer skal fratræde, ligesom en voldgiftsdommer selv kan trække sig, også når der ikke foreligger umulighed eller undladelse.

Retsplejerådet anbefaler, at lovtæksten og bemærkninger bringes i overensstemmelse med hinanden. Det kan f.eks. gøres ved at udforme lovtæksten som den tilsvarende regel i UNCITRAL-modelloven.

Forslaget om at henlægge domstolenes behandling af spørgsmål om ophør af hvervet som voldgiftsdommer til SØ- og Handelsretten kommenteres i pkt. 3.20 nedenfor.

3.11. Voldgiftsrettens afgørelse af sin kompetence (lovudkastets § 14)

Lovudkastets § 14 angår voldgiftsrettens afgørelse af sin kompetence. Bestemmelsen, der kun gælder for voldgift, der finder sted i Danmark, kan ikke fraviges ved aftale, jf. lovudkastets § 3.

Efter § 14, stk. 1, afgør voldgiftsretten selv spørgsmål om sin kompetence. En voldgiftsklausul, der udgør en del af en kontrakt, anses i denne sammenhæng for en selvstændig aftale uafhængig af kontraktens øvrige dele, og voldgiftsrettens eventuelle afgørelse om kontraktens ugyldighed medfører ikke i sig selv voldgiftsklausulens ugyldighed.

Efter § 14, stk. 3, kan voldgiftsretten afgøre indsigelser mod sin kompetence under voldgiftssagen eller i voldgiftskendelsen. Såfremt voldgiftsretten under sagen finder, at den har kompetence, kan en part indbringe denne afgørelse for domstolene inden 30 dage fra det tidspunkt, hvor afgørelsen kom frem til parten. Voldgiftsretten kan fortsætte behandlingen af voldgiftssagen og afgøre tvisten, selv om spørgsmålet verserer for domstolene.

Efter § 14, stk. 4, kan en part, som ikke rejser indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence "efter denne bestemmelse" (dvs. § 14), ikke senere gøre indsigelsen gældende, eller gøre gældende, at voldgift ikke er aftalt.

Det foreslås at henlægge domstolenes prøvelse af voldgiftsrettens afgørelse under sagen af, at den har kompetence, til SØ- og Handelsretten, jf. lovudkastets § 43.

Retsplejerådet kan tilslutte sig de to vigtige principper, som fastslås i § 14: princippet om voldgiftsrettens kompetence til at træffe afgørelse om sin kompetence med hensyn til den materielle tvist mellem parterne og princippet om adskillelighed mellem voldgiftsaftalen og parternes samlede aftale.

Retsplejerådet bemærker, at i stk. 3 bør ”indsigelser mod sin kompetence” ændres til ”spørgsmål om sin kompetence”, da voldgiftsretten, som det også fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, også af egen drift kan rejse spørgsmål om sin kompetence. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig heri.

Retsplejerådet finder, at der er forskellige spørgsmål i relation til stk. 4, som bør præciseres i bemærkningerne. For det første bør det præciseres, at kun indsigelser, som kan frafalde, kan fortabes efter denne bestemmelse. En indsigelse om, at tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, jf. lovudkastets § 5 og § 37, stk. 2, nr. 1, bør ikke kunne fortabes, fordi indsigelsen ikke gøres gældende for voldgiftsretten. For det andet bør det præciseres, at ligesom indsigelser mod kompetencen ikke mistes, hvis en part helt undlader at deltage i voldgiftssagen, bør indsigelser mod kompetencen heller ikke kunne fortabes, hvis en part helt undlader at deltage i voldgiftssagen efter, at voldgiftsretten er etableret. For det tredje bør det præciseres, om indsigelser kan fortabes både ved undladelse af at gøre indsigelsen gældende over for voldgiftsretten, jf. stk. 2, og ved undladelse af at indbringe voldgiftsrettens delafgørelse om sin kompetence for domstolene, jf. stk. 3.

Retsplejerådet bemærker i relation til sidstnævnte problemstilling (fortabelse af indsigelser ved manglende indbringelse af voldgiftsrettens delafgørelse om sin kompetence for domstolene), at lovudkastets § 14, stk. 4, ifølge bemærkningerne hertil er inspireret af en regel i det norske udkast, og at det i lovbemærkningerne til det norske udkast (og til det senere gennemførte norske lovforslag) udtrykkeligt er anført, at

undladelse af at benytte adgangen til indbringelse for domstolene *ikke* afskærer parten fra senere at påberåbe sig kompetencemanglen som ugyldighedsgrund. Retsplejerådet har imidlertid for så vidt ingen bemærkninger til, at man styrker voldgiftens effektivitet ved at kræve indbringelse for domstolene med det samme, hvis indsigelsen ønskes bevaret. Retsplejerådet har dog samtidig noteret sig, at medlem af bestyrelsen for Det Danske Voldgiftsinstitut, advokat, dr.jur. Allan Philip i sit høringssvar har anført, at ”det meget vel kan drøftes, om det ikke er procesbesparende i relation til kompetence og ugyldighed, hvis spørgsmålet vel kan afgøres sideløbende med voldgiftsagens fortsættelse, men også først når dom [dvs. voldgiftskendelse] er afsagt”. Uanset hvilken løsning der vælges, er det imidlertid efter rådets opfattelse vigtigt, at den fremgår klart.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig i, at indsigelser om, at tvisten ikke kan afgøres ved voldgift, eller om modstrid med grundlæggende retsprincipper (ordre public) ikke kan fortabes efter lovudkastets § 14.

Arbejdsgruppen er derimod uenig i, at indsigelser mod voldgiftsrettens kompetence ikke bør kunne fortabes, hvis en part helt undlader at deltage i voldgiftssagen efter, at voldgiftsretten er etableret (dvs. aldrig afgiver noget indlæg vedrørende sagens realitet). Arbejdsgruppen har i den forbindelse henvist til voldgiftens effektivitet.

Arbejdsgruppen kan støtte Retsplejerådets forslag om en præcisering af, om indsigelser kan fortabes både ved undladelse af at gøre indsigelsen gældende over for voldgiftsretten og ved undladelse af at indbringe voldgiftsrettens delafgørelse om sin kompetence for domstolene. Arbejdsgruppen finder i den forbindelse, at indsigelsen bør kunne fortabes i begge tilfælde.

Forslaget om at henlægge domstolenes prøvelse af voldgiftsrettens afgørelse om sin kompetence til Sø- og Handelsretten kommenteres i pkt. 3.20 nedenfor.

3.12. Sagkyndige udpeget af voldgiftsretten (lovudkastets § 25, stk. 3, jf. § 11, stk. 2)

Lovudkastets § 25 indeholder regler om sagkyndige udpeget af voldgiftsretten. Reglerne

gælder kun for voldgift, der finder sted i Danmark, jf. lovudkastets § 1.

Efter de deklaratoriske regler i § 25, stk. 1 og 2, kan voldgiftsretten udpege en eller flere sagkyndige til at afgive erklæring om særskilte spørgsmål, som voldgiftsretten skal afgøre.

Efter reglen i § 25, stk. 3, finder lovudkastets §§ 10 og 11 anvendelse på sagkyndige udpeget af voldgiftsretten. § 10 angår habilitet og oplysningspligt, mens § 11 angår behandling af habilitetsindsigelser. Det følger af lovudkastets § 3, stk. 2, at ”§ 25, stk. 3, jf. § 11, stk. 2,” ikke kan fraviges ved aftale. § 11, stk. 2, angår indbringelse af habilitetsindsigelser, der ikke er taget til følge, for domstolene. Lovudkastet må formentlig forstås på den måde, at § 25, stk. 3, jf. § 10 og § 11, stk. 1 og 3, derimod godt kan fraviges ved aftale.

Det foreslås at henlægge domstolenes behandling af indsigelser mod en sagkyndigs habilitet til Sø- og Handelsretten, jf. lovudkastets § 43.

Retsplejerådet har noteret sig, at efter lovudkastet kan habilitetskravene til voldgiftsdommere ikke kan fraviges ved aftale, hvorimod habilitetskravene til sagkyndige godt kan fraviges ved aftale. Retsplejerådet kan tiltræde, at der er sådanne forskelle mellem voldgiftsdommeres og sagkyndiges rolle, at denne forskel er hensigtsmæssig, og under hensyn til de øvrige regler for voldgiftssagens behandling giver det efter Retsplejerådets opfattelse heller ikke anledning til betænkeligheder, at habilitetskravene til sagkyndige kan fraviges ved aftale.

Forslaget om at henlægge domstolenes behandling af indsigelser mod en sagkyndigs habilitet til Sø- og Handelsretten kommenteres i pkt. 3.20 nedenfor.

3.13. Bistand til optagelse af bevis (lovudkastets § 26)

Efter lovudkastets § 26 kan voldgiftsretten eller en part med voldgiftsrettens samtykke anmode domstolene om bistand til optagelse af bevis, der sker efter retsplejelovens regler. Bestemmelsen gælder også for voldgift, der finder sted uden for Danmark, eller

hvor sædet endnu ikke er fastlagt, og kan ikke fraviges ved aftale, jf. lovudkastets §§ 1 og 3.

Retsplejerådet bemærker, at bestemmelsen svarer til den gældende voldgiftslovs § 5 med den tilføjelse, at også en part med voldgiftsrettens samtykke kan anmode domstolene om bistand til optagelse af bevis.

Retsplejerådet finder, at domstolenes kompetence til at anordne bevisoptagelse efter retsplejelovens almindelige regler, herunder retsplejelovens § 341 om afskæring af bevisførelse, der skønnes at være uden betydning for sagen, vil komme klarere frem, hvis § 26, stk. 1 og 2, sammenskrives, således at ordene ”efter retsplejelovens almindelige regler” tilføjes til stk. 1, mens stk. 2 udgår. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig heri.

Retsplejerådet henleder endvidere opmærksomheden på, at bestemmelsens forhold til retsplejelovens § 343 om isoleret bevisoptagelse næppe kan anses for ganske afklaret, jf. herved diskussionen hos Juul og Thommesen, *Voldgiftsret*, 2003, side 123-127, af den tilsvarende regel i den gældende voldgiftslovs § 5. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppen har valgt ikke at behandle dette spørgsmål, der næppe heller efter den gældende voldgiftslovs § 5 kan anses for helt afklaret.

3.14. Voldgiftskendelsens form og indhold (lovudkastets § 32, stk. 1)

Efter lovudkastets § 32, stk. 1, skal voldgiftskendelsen være skriftlig og underskrevet af voldgiftsdommerne. Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark, og kan ikke fraviges ved aftale, jf. lovudkastets §§ 1 og 3. Det fremgår ikke af ordlyden eller bemærkningerne, om kravet om skriftlighed kan opfyldes af en digital meddelelse, eller om kravet om underskrift kan opfyldes ved en digital signatur.

Retsplejerådet finder, at forslagets forhold til digitale meddelelser og digitale signaturer bør afklares i forbindelse med en gennemførelse af lovgivning på grundlag af forslaget. Rådet bemærker, at spørgsmålet er omtalt i forarbejderne til den norske voldgiftslov.

3.15. Afslutning af voldgiftssagen (lovudkastets § 33)

Efter lovudkastets § 33 afsluttes voldgiftssagen, når voldgiftskendelsen afsiges, eller når voldgiftsretten hæver sagen. Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark, og kan fraviges ved aftale, jf. lovudkastets §§ 1 og 3.

Retsplejerådet bemærker, at lovudkastets § 23, stk. 1, om klagerens unkladelse af at fremme sagen og § 36, stk. 3, om manglende sikkerhedsstillelse for voldgiftsrettens honorar og omkostninger også indeholder regler om voldgiftssagens afslutning. Retsplejerådet finder, at der i § 33 bør henvises til § 23, stk. 1, og § 36, stk. 3. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig heri.

3.16. Rettelse af voldgiftskendelsen (lovudkastets § 34)

Lovudkastets § 34 indeholder bl.a. regler om rettelse af en kendelse, der på grund af en skrive- eller regnefejl, en trykfejl eller anden lignende klar fejl har fået et indhold, som ikke er i overensstemmelse med voldgiftsrettens mening. Det anføres i bemærkningerne, at fejlen skal være klar eller åbenbar og have indflydelse på forståelsen af voldgiftsrettens mening, hvorimod bestemmelsen ikke kan ”anvendes til at ændre fejl af den nævnte karakter, som ikke er meningsforstyrrende”.

Retsplejerådet finder, at bemærkningernes formulering rejser tvivl om bestemmelsens forståelse. Efter ordlyden synes det ikke at være et krav, at fejlen er ”meningsforstyrrende” i almindelig forstand, dvs. forstyrrende for opfattelsen af tekstens umiddelbare indhold. Det synes således ikke at være et krav, at voldgiftskendelsens tekst som følge af en fejl er sprogligt mangelfuld, selvmodsigende eller tvetydig. En ren fejlskrift synes at være omfattet af bestemmelsen, uanset om fejlskriften forstyrrer opfattelsen af tekstens umiddelbare indhold. Kernen i bestemmelsen synes at være, at der som følge af en klar fejl er en uoverensstemmelse mellem det indhold, voldgiftsretten tilsigtede at give kendelsen, og det indhold, kendelsen sprogligt og typografisk har fået.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at der bør lægges vægt

på ordlyden af bestemmelsen, der er udformet i overensstemmelse med artikel 33 i UNCITRAL-modelloven.

3.17. Sagsomkostninger (lovudkastets § 35)

Lovudkastets § 35 angår sagsomkostninger. Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark, jf. lovudkastets § 1.

Efter den deklatoriske regel i lovudkastets § 35, stk. 3, fastsætter voldgiftsretten fordelingen mellem parterne af voldgiftsrettens honorar og dens omkostninger ved behandlingen af sagen. Ifølge bemærkningerne til § 35, stk. 3, er bestemmelsen ikke til hinder for, at voldgiftsretten træffer afgørelse om, at parterne selv fordeler sagsomkostningerne.

Efter lovudkastets § 35, stk. 6, kan domstolene prøve voldgiftsrettens honorarfastsættelse. Anmodning om prøvelse skal indgives til domstolene inden 30 dage efter, at voldgiftsrettens afgørelse om honoraret er kommet frem til parten. Bestemmelsen i stk. 6 kan - i modsætning til stk. 1-5 - ikke fraviges ved aftale, jf. lovudkastets § 3.

I lovudkastets § 35, stk. 1-3 og 5 nævnes konsekvent voldgiftsrettens honorar og omkostninger, hvorimod § 35, stk. 6, kun nævner voldgiftsrettens honorar. Det må derfor antages, at domstolene efter forslaget ikke kan prøve voldgiftsrettens fastsættelse af sine omkostninger.

Det anføres i bemærkningerne til § 35, at en aftale om institutionel voldgift, hvor det er fastsat, at institutionen fastsætter voldgiftsrettens honorar, ikke kan udelukke domstolenes adgang til at prøve honoraret efter stk. 6.

Det foreslås at henlægge domstolenes prøvelse af voldgiftsrettens honorar efter § 35, stk. 6, til Sø- og Handelsretten, jf. lovudkastets § 43.

Retsplejerådet bemærker, at udtalelsen i bemærkningerne til § 35, stk. 3, om, at voldgiftsretten kan overlade fordelingen af voldgiftsrettens honorar og omkostninger til

parterne, ikke synes at være i overensstemmelse med den foreslåede ordlyd. Retsplejerådet finder, at retsstillingen bør være, som ordlyden lægger op til, dvs. at hvis parterne ikke har aftalt andet, *skal* voldgiftsretten træffe bestemmelse om fordelingen mellem parterne af voldgiftsrettens honorar og omkostninger. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppen ikke har indvendinger mod, at dette præciseres i bemærkningerne til bestemmelsen.

Retsplejerådet kan tiltræde, at domstolene ligesom efter gældende ret også bør kunne prøve voldgiftsrettens honorar, når dette i medfør af parternes aftale er fastsat af et voldgiftsinstitut. Retsplejerådet anbefaler, at dette markeres tydeligere i ordlyden af § 35, stk. 6, f.eks. ved at formulere 1. pkt. ”Domstolene kan prøve fastsættelsen af voldgiftsrettens honorar.” samt ændre ”voldgiftsrettens afgørelse” til ”afgørelsen” i 2. pkt. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig heri.

Retsplejerådet bemærker, at det kun er honorarets samlede størrelse, der kan prøves af domstolene efter § 35, stk. 6, ikke fordelingen mellem parterne (eller voldgiftsdommerne).

Forslaget om at henlægge domstolenes prøvelse af voldgiftsrettens honorar til Sø- og Handelsretten kommenteres i pkt. 3.20 nedenfor.

3.18. Ugyldighed (lovudkastets §§ 37, 38 og 44)

Lovudkastets §§ 37, 38 og 44 indeholder regler om ugyldighed af danske voldgiftskendelser. Reglerne gælder for voldgift, der finder sted i Danmark, og kan ikke fraviges ved aftale, jf. lovudkastets §§ 1 og 3.

Lovudkastets § 37 indeholder en udtømmende opregning af de grunde, der kan gøre en dansk voldgiftskendelse ugyldig. Stk. 2 angiver to ugyldighedsgrunde, der skal anvendes af domstolene af egen drift. Det drejer sig om, at tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, eller at voldgiftskendelsen strider mod grundlæggende retsprincipper (ordre public). Stk. 3 opregner fire ugyldighedsgrunde, der kun skal anvendes af domstolene

efter anmodning fra en part. Det drejer sig om voldgiftsaftalens ugyldighed, manglende mulighed for varetagelse af partens interesser under sagen, voldgiftsrettens overskridelse af sin kompetence eller sagsbehandlingsfejl, der kan have haft betydning for sagens udfald.

Lovudkastets § 38 indeholder frister for søgsmål om danske voldgiftskendelsers ugyldighed. Efter stk. 1 skal retssag anlægges inden 90 dage efter det tidspunkt, hvor sagsøger modtog voldgiftskendelsen. Efter stk. 2 kan en part ikke efter udløbet af denne frist påberåbe sig nye ugyldighedsgrunde, og efter stk. 3 kan en part ikke gøre en indsigelse mod voldgiftskendelsens gyldighed gældende, hvis parten må anses for at have givet afkald på indsigelsen i forbindelse med voldgiftsrettens behandling af sagen eller på anden måde.

Stk. 4 indeholder en regel om, at retten efter anmodning fra en part kan udsætte en sag om en voldgiftskendelses ugyldighed og henvise sagen til fornyet prøvelse for voldgiftsretten med henblik på at fjerne det eller de forhold, som kan medføre voldgiftskendelsens ugyldighed. Ifølge bemærkningerne er formålet med denne regel ud fra procesøkonomiske hensyn at give voldgiftsretten mulighed for at berigtige det eller de forhold, som kunne medføre kendelsens ugyldighed.

Stk. 5 bestemmer, at hvis en voldgiftskendelse tilsidesættes, forbliver voldgiftsaftalen virksom mellem parterne, medmindre parterne aftaler andet. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at ordene ”eller andet følger af afgørelsen om tilsidesættelse” bør tilføjes i slutningen af bestemmelsen, og har i den forbindelse henvist til den tilsvarende bestemmelse i den norske voldgiftslov.

Lovudkastets § 44 giver Sø- og Handelsretten enekompetence til at behandle søgsmål om ugyldighed af danske voldgiftskendelser. Ifølge forarbejderne er begrundelsen herfor, at dette henset til karakteren af sagerne er mere hensigtsmæssigt end at anvende retsplejelovens almindelige værnetingsregler.

Lovudkastets § 44, stk. 2-6, indeholder processuelle regler om Sø- og Handelsrettens

behandling af sagerne.

Retsplejerådet bemærker for en ordens skyld, at den foreslåede formulering af § 37, stk. 3, bør tydeliggøres. Da stk. 3, nr. 1, indeholder to sideordnede sætninger, er det nødvendigt *enten* at flytte ordet ”at” fra indledningen til hvert af de fire numre (som i den svenske lov) *eller* at udelade ordene ”parten godtgør at” i indledningen (som i den gældende voldgiftsbekendtgørelse og i den norske voldgiftslov). Vælges den første mulighed, skal ordet ”hvis” i § 37, stk. 3, nr. 1, ændres til ”at”; vælges den anden mulighed, skal ordet ”hvis” i § 37, stk. 3, nr. 1, udgå.

Retsplejerådet finder, at formuleringen ”ikke har kunnet indgå voldgiftsaftalen” i § 37, stk. 3, nr. 1, kan give anledning til tvivl, hvis man ikke kender baggrunden for reglen. Retsplejerådet er opmærksom på, at samme formulering anvendes i den gældende voldgiftsbekendtgørelse, men finder, at der i en ny voldgiftslov bør anvendes en mere præcis formulering. Retsplejerådet henleder i den forbindelse opmærksomheden på, at artikel V, stk. 1, litra a, i New York-konventionen, hvorfra reglen stammer, anvender formuleringen ”har manglet retlig handleevne” i den danske oversættelse.

Retsplejerådet har overvejet, om en voldgiftskendelses ugyldighed begrundet i voldgiftsaftalens ugyldighed, jf. lovudkastets § 37, stk. 3, nr. 1, burde påses af domstolene af egen drift fremfor som foreslået at være afhængig af, om forholdet påberåbes af en part. Retsplejerådet finder imidlertid, at domstolene ikke nødvendigvis vil have et klart grundlag for at konstatere, om voldgiftsaftalen var ugyldig, eller om aftalen i givet fald senere er ratihaberet. Rådet bemærker, at i mere oplagte tilfælde, f.eks. hvis voldgiftssagen er indledt på grundlag af en forudgående voldgiftsaftale i forbrugerforhold, jf. lovudkastets § 6, stk. 2, vil retten skulle vejlede om adgangen til at påberåbe sig voldgiftsaftalens ugyldighed.

Retsplejerådet kan tiltræde, at der ikke er behov for en særlig lovregel om, at retssag om udenlandske voldgiftskendelsers gyldighed som sådan ikke kan anlægges i Danmark. Danske domstoles inkompetence i sådanne sager vil således følge af lovudkastets § 2, stk. 1, såfremt denne regel udvides til at gælde for udenlandsk voldgift, jf. pkt. 3.2 ovenfor.

Det bemærkes, at danske domstole derimod har kompetence til at afgøre tvister om anerkendelse eller fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse *i Danmark*.

Efter Retsplejerådets opfattelse er der ikke grundlag for at fravige retsplejelovens almindelige regler om saglig og stedlig kompetence i sager om danske voldgiftskendelsers ugyldighed. Som anført i bemærkningerne til det lovudkast, der dannede grundlag for den gældende voldgiftslov, bør de almindelige procesregler i det omfang, det er praktisk muligt, efter Retsplejerådets opfattelse fastholdes også på områder, der i visse henseender er undergivet en særlig lovgivning (jf. FT 1971-72, till. A, sp. 905).

Efter Retsplejerådets opfattelse er der ikke grundlag for at tillægge SØ- og Handelsretten en større kompetence i sager om danske voldgiftskendelsers ugyldighed, end der følger af retsplejelovens almindelige regler.

Hertil kommer, at Retsplejerådet i betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I har foreslået en helt ny instansordning i civile sager, hvor SØ- og Handelsretten - under navn af Handelsretten - får en væsentlig ændret stilling, der navnlig er karakteriseret ved, at Handelsrettens kompetence skal koncentreres omkring internationale og principielle sager.

Retsplejerådet finder endvidere, at de processuelle regler, der foreslås i lovudkastets § 44, stk. 2-4, er udtryk for en uhensigtsmæssig og unødvendig særregulering af sagsbehandlingen, der i det hele bør ske efter retsplejelovens almindelige regler. De foreslåede regler i lovudkastets § 44, stk. 5 og 6, er overflødige, da de blot gentager, hvad der i forvejen gælder.

Retsplejerådet foreslår på denne baggrund, at lovudkastets § 44 udgår og erstattes af en regel om, at hvis der ikke efter retsplejelovens regler er værneting for en sag om en dansk voldgiftskendelses ugyldighed, kan sagen anlægges i København. Hermed sikres, at retssag om en dansk voldgiftskendelses ugyldighed altid kan anlægges i Danmark.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at formålet med

lovudkastet er at få en moderne voldgiftslov på baggrund af UNCITRAL-modelloven. Lovudkastets regler om domstolenes stedlige og saglige kompetence er uden betydning for indførelsen af en moderne dansk voldgiftslov. Arbejdsgruppen kan derfor uden videre støtte Retsplejerådets forslag om at bevare de gældende kompetenceregler og den foreslåede ændring af lovudkastets § 44.

3.19. Anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser (lovudkastets §§ 39-42 og 45)

Lovudkastets §§ 39-42 og 45 indeholder regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser. Reglerne kan ikke fraviges ved aftale.

3.19.1. Anerkendelse og fuldbyrdelse af danske voldgiftskendelser (lovudkastets § 39)

Lovudkastets § 39 angår direkte fuldbyrdelse af danske voldgiftskendelser, men anvendes i medfør af lovudkastets § 40, stk. 2, også på fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser. Efter lovudkastets § 39, stk. 1, kan voldgiftskendelser fuldbyrdes efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af domme, og fuldbyrdelsesfristen regnes fra det tidspunkt, hvor voldgiftskendelsen blev afsagt. Efter stk. 4 kan voldgiftsrettens afgørelse om sagsomkostninger, jf. lovudkastets § 35, fuldbyrdes efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af sagsomkostninger. Lovudkastets § 35 omfatter dels voldgiftsrettens honorar, dels voldgiftsrettens omkostninger, dels sagsomkostninger, som en part er blevet pålagt at betale til en anden part. Reglen i lovudkastets § 39, stk. 4, om fuldbyrdelse af sagsomkostninger må derfor omfatte disse tre kategorier af omkostninger, og dette må formentlig gælde, selv om parterne måtte have fraveget reglerne i § 35 ved aftale.

Efter lovudkastets § 39, stk. 5, kan voldgiftsrettens kendelse om iværksættelse af foreløbige retsmidler, jf. lovudkastets § 15, fuldbyrdes efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler. Retten kan uanset voldgiftsrettens bestemmelse om sikkerhedsstillelse, jf. lovudkastets § 15, 2. pkt., kræve sikkerhedsstillelse eller

supplerende sikkerhedsstillelse af den part, som kræver det foreløbige retsskridt fuldbyrdet.

Lovudkastets § 15, der i øvrigt kan fraviges ved aftale, indeholder ikke en definition eller angivelse af de foreløbige retsmidler, voldgiftsretten kan iværksætte. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at hvorvidt der er behov herfor, bl.a. må bero på resultaterne af UNCITRALs reformovervejelser i forbindelse med modelloven. Det anføres videre, at voldgiftsretten ”næppe” er begrænset til at kunne anvende de foreløbige retsmidler, der findes i lex arbitri (de processuelle regler for voldgiftsrettens sagsbehandling) eller de regler, tvisten materielt skal afgøres efter, og at en voldgiftsret med sæde i Danmark således udover arrest og forbud f.eks. også kan udstede kendelser om foreløbig betaling og bevissikring.

Retsplejerådet bemærker, at lovudkastet ikke indeholder nogen udtrykkelig regel om, at danske voldgiftskendelser har bindende virkning (retskraft) her i landet. Det samme er tilfældet for den gældende voldgiftslov. Derimod er den norske voldgiftslov (ligesom UNCITRAL-modelloven) udformet således, at der er én fælles regel om anerkendelse (og fuldbyrdelse) af alle voldgiftskendelser uanset oprindelsesland, dvs. også omfattende indenlandske voldgiftskendelser.

Retsplejerådet bemærker, at lovudkastets § 39, stk. 1, og § 45, stk. 1, indeholder to indbyrdes modstridende regler om fuldbyrdelsesfristen, hvor der tages udgangspunkt i henholdsvis voldgiftskendelsens afsigelse og voldgiftskendelsens forkyndelse. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet oplyst, at uoverensstemmelsen beror på en fejlskrift, og at hensigten var at regne fuldbyrdelsesfristen fra forkyndelsen af voldgiftskendelsen.

Retsplejerådet kan som anført i pkt. 3.17 ovenfor tiltræde, at domstolene ligesom efter gældende ret også bør kunne prøve voldgiftsrettens honorar, når dette i medfør af parternes aftale er fastsat af et voldgiftsinstitut. Retsplejerådet finder, at i naturlig forlængelse heraf bør den foreslåede regel i lovudkastets § 39, stk. 4, om tvangsfuldbyrdelse af bl.a. afgørelser om voldgiftsrettens honorar også omfatte tilfælde,

hvor honoraret i medfør af parternes aftale er fastsat af et voldgiftsinstitut. Retsplejerådet anbefaler derfor, at ”Voldgiftsrettens afgørelse om sagsomkostningerne, jf. 35” ændres til ”Afgørelser om sagsomkostninger, jf. § 35”. Uden sammenhæng hermed bør ordene ”fuldbyrdelse af sagsomkostninger” i slutningen af § 39, stk. 4, ændres til ”fuldbyrdelse af afgørelser om sagsomkostninger”. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig heri.

Retsplejerådet finder, at lovudkastets § 39, stk. 5, om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler rejser en række tvivlsspørgsmål: Hvordan fuldbyrdes en kendelse om et foreløbigt retsmiddel ”efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler”, hvis det pågældende foreløbige retsmiddel ikke kendes i retsplejeloven? Hvad vil det i det hele taget sige, at en afgørelse om et foreløbigt retsmiddel ”fuldbyrdes”? Skal fogedretten f.eks. for arresteres vedkommende ”erklære de arresterede aktiver for belagt med arrest”, jf. retsplejelovens § 632, stk. 2 (men uden at anvende kriterierne i retsplejelovens §§ 627 og 628)? (Uden en sådan erklæring kan der vel f.eks. ikke straffes for skyldnersvig?) Eller skal fogedretten f.eks. for forbuds vedkommende nedlægge forbuddet på ny (men uden at anvende retsplejelovens §§ 641-643)? (Uden en sådan fogedretlig afgørelse kan der vel ikke blive tale om straf for overtrædelse af forbuddet, jf. retsplejelovens § 651?) - Naturligvis kan der også blive tale om egentlige fuldbyrdelseskridt, jf. navnlig retsplejelovens § 633 om fratagelse af arresteret løsøre og § 645 om fysisk håndhævelse af forbud, men i første omgang må opgaven være at finde ud af, hvad det grundlæggende set betyder, at en voldgiftsrets afgørelse om f.eks. arrest eller forbud ”fuldbyrdes”. - Hvad betyder det, at voldgiftsrettens afgørelse om sikkerhed ifølge bemærkningerne ikke er bindende for fogedretten? Efter ordlyden af den foreslåede bestemmelse kan fogedretten utvivlsomt fastsætte en sikkerhed, når voldgiftsretten ikke har gjort det, eller forhøje sikkerhedens størrelse i forhold til voldgiftsrettens afgørelse. Men kan fogedretten også fritage for sikkerhedsstillelse, hvis voldgiftsretten har truffet bestemmelse om sikkerhed, eller nedsætte sikkerhedens størrelse i forhold til voldgiftsrettens afgørelse? - Kan udenlandske voldgiftsretters afgørelser om foreløbige retsmidler fuldbyrdes i Danmark?

Selv hvis adgangen til tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler begrænses til de foreløbige retsmidler, der findes i retsplejeloven, er der en række spørgsmål, som må afklares. Hvis domstolene ingen materiel prøvelse skal foretage, når blot voldgiftsrettens foreløbige afgørelse efter sin art er et ”forbud” eller en ”arrest”, vil parterne ved aftale kunne hidføre en retstilstand, hvor et forbud kan nedlægges i videre omfang, end retsplejeloven giver mulighed for, og hvor overtrædelse af et sådant forbud er strafbart. Der kan argumenteres for, at parterne dermed ved aftale kan indføre et strafansvar. Hvis domstolene omvendt i større eller mindre omfang skal foretage en prøvelse af, om retsplejelovens betingelser for forbud eller arrest er opfyldt, kan det diskuteres, i hvilket omfang der overhovedet er tale om, at voldgiftsrettens afgørelse tvangsfuldbyrdes.

I princippet kan man forestille sig en mellemløsning, hvor domstolene hverken automatisk tvangsfuldbyrder voldgiftsrettens afgørelse om et foreløbigt retsmiddel (alene med forbehold for de foreslåede ugyldighedsgrunde, jf. lovudkastets § 37), eller foretager en fuldstændig prøvelse af, om retsplejelovens betingelser for det foreløbige retsmiddel er opfyldt. Det er imidlertid vanskeligt at se både, hvordan en sådan mellemløsning med en ”vis” yderligere prøvelse (ud over de meget snævre ugyldighedsgrunde i § 37) skulle formuleres i en lovbestemmelse, og hvordan den i givet fald ville skulle administreres i praksis.

Man kan derimod sagtens forestille sig, at hvis voldgiftsretten med en udførlig begrundelse har truffet afgørelse om et foreløbigt retsmiddel, som findes i retsplejeloven, ud fra kriterier, som harmonerer med retsplejelovens betingelser for det pågældende foreløbige retsmiddel, så vil voldgiftsrettens afgørelse have afgørende betydning for domstolens beslutning om at iværksætte et tilsvarende foreløbigt retsmiddel. Det kan også formuleres på den måde, at prøvelsen af retsplejelovens betingelser lempes, men at der principielt er tale om, at domstolene anvender retsplejelovens regler. Spørgsmålet er imidlertid, om det er hensigtsmæssigt, at en sådan retstilstand i givet fald betegnes som en fuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelse.

Retsplejerådet bemærker, at hverken UNCITRAL-modelloven, den norske eller den

svenske voldgiftslov indeholder regler om fuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler. Derimod indeholder den engelske voldgiftslov og de tyske regler bestemmelser om, at domstolene skønsmæssigt kan tillægge voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler eksigibilitet, i de tyske regler dog udtrykkeligt begrænset til tilfælde, hvor der ikke allerede er indgivet anmodning til domstolene om iværksættelse af et tilsvarende foreløbigt retsmiddel.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppens nyskabende forslag om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler som anført i redegørelsen skal ses i lyset af den igangværende revision af UNCITRAL-modellovens bestemmelser om voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler. Arbejdsgruppen har valgt en løsning, der er begrundet i navnlig procesøkonomiske overvejelser og hensynet til voldgiftens effektivitet, jf. nærmere redegørelsen s. 180f og 208.

Henset til de endnu ikke afsluttede forhandlinger om revision af UNCITRAL-modelloven på dette område, er det imidlertid arbejdsgruppens opfattelse, at spørgsmålet om fuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler isoleret set kan afvente resultatet af forhandlingerne i UNCITRAL på dette område. Arbejdsgruppen lægger i den forbindelse afgørende vægt på, at formålet med lovudkastet er at få en moderne dansk voldgiftslov, hvorfor forslaget om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens foreløbige retsmidler kan udgå af lovudkastet.

Retsplejerådet anbefaler på den baggrund, at reglen i lovudkastets § 39, stk. 5, om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler udgår. Såfremt en sådan regel skulle medtages i en ny voldgiftslov, måtte de ovenfor beskrevne tvivlsspørgsmål efter Retsplejerådets opfattelse først afklares, og dette ville forudsætte mere dybtgående og tidkrævende overvejelser, end Retsplejerådet - i lyset af, at Advokatrådets arbejdsgruppe klart har tilkendegivet, at en *hurtig* gennemførelse af en ny voldgiftslov har høj prioritet - har fundet grundlag for at foretage.

3.19.2. Anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser

(lovudkastets §§ 40 og 41)

Lovudkastets §§ 40 og 41 angår anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser. I forhold til gældende ret foreslås to indskrænkninger i, hvilke voldgiftskendelser der anerkendes. Det foreslås, at kun kendelser, der er afsagt i et land, der har tiltrådt New York-konventionen af 1958 om voldgift, skal anerkendes, og at kun kendelser i handelsforhold skal anerkendes. Ifølge bemærkningerne er begrundelsen for disse indskrænkninger, at det må anses for uhensigtsmæssigt med en så åben holdning som efter gældende ret, og at langt de fleste voldgiftskendelser, der begæres anerkendt i Danmark, kommer fra et land, der har tiltrådt New York-konventionen.

Retsplejerådet bemærker, at det er uklart, om henvisningen i § 40, stk. 2, til § 39 medfører, at også udenlandske voldgiftsretters afgørelser om foreløbige retsmidler kan tvangsfuldbyrdes i Danmark. Retsplejerådet anbefaler imidlertid, at reglen i lovudkastets § 39, stk. 5, om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler udgår, jf. nærmere pkt. 3.19.1 ovenfor.

Retsplejerådet har i relation til lovudkastets § 40 endvidere noteret sig, at der i forhold til gældende ret foreslås en indskrænkning i reglerne om anerkendelse af udenlandske voldgiftskendelser. Retsplejerådet bemærker, at efter UNCITRAL-modelloven anerkendes og fuldbyrdes alle voldgiftskendelser i handelsforhold, også kendelser fra lande, der ikke har tiltrådt New York-konventionen. Det samme er tilfældet efter den svenske og den norske voldgiftslov, ifølge hvilke tillige alle voldgiftskendelser i ikke-handelsforhold anerkendes og fuldbyrdes.

Endvidere bemærkes, at lovudkastets regler om anerkendelse af voldgiftsaftaler, jf. lovudkastets § 2, stk. 2, og § 7, ikke er begrænset til handelsforhold eller til lande, der har tiltrådt New York-konventionen. Lovudkastet vil således føre til, at en retssag i Danmark skal afvises, så længe en voldgiftssag om et ikke-handelsforhold verserer i udlandet, og så længe en voldgiftssag om et handelsforhold verserer i et ikke-konventionsland, selv om voldgiftsrettens kendelse efter lovudkastet ikke vil skulle (eller kunne) anerkendes og fuldbyrdes i Danmark.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppens forslag er udformet med henblik på at skabe parallelitet mellem anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske domme og anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser, således at både domme og voldgiftskendelser kun anerkendes og fuldbyrdes, hvis der foreligger en traktatretlig forpligtelse hertil. Arbejdsgruppen har tilføjet, at arbejdsgruppen dog ikke har større betænkeligheder ved en videreførelse af den gældende retstilstand.

Retsplejerådet finder ikke, at der er nogen nødvendig sammenhæng mellem reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske domme og reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser. Sverige og Norge har således samme grundholdning til anerkendelse og fuldbyrdelse af fremmede domme som Danmark, men anerkender og fuldbyrder voldgiftskendelser fra alle verdens lande.

Hertil kommer, at voldgiftskendelser kun kan sidestilles med et meget begrænset udsnit af udenlandske domme, nemlig domme, hvor parterne har *aftalt* værneting i det pågældende land. Det bemærkes herved, at det i nyere retspraksis og teori er antaget, at danske domstole på ulovbestemt grundlag anerkender en udenlandsk dom afsagt ved et sådant aftalt værneting, særligt hvis parterne også har aftalt, at tvisten skal afgøres efter det pågældende lands materielle lovgivning, jf. UfR 2001.1949 Ø og Lookofsky, International privatret på formuerettens område, 3. udg. 2004, s. 44.

Endelig bemærkes, at det kan overvejes i lovteksten at anvende udtrykket ”har bindende virkning” i stedet for ”anerkendes”, jf. sprogbrugen i den gældende voldgiftslov og i retsplejelovens § 223 a.

Med hensyn til lovudkastets § 41, stk. 3, bemærker Retsplejerådet for en ordens skyld, at den foreslåede formulering bør tydeliggøres, jf. tilsvarende ovenfor i pkt. 3.18 med hensyn til lovudkastets § 37, stk. 3. Da lovudkastets § 41, stk. 3, nr. 1, indeholder to sideordnede sætninger, er det nødvendigt *enten* at flytte ordet ”at” fra indledningen til hvert af de fire numre (som i den svenske lov) *eller* at udelade ordene ”parten godtgør at” i indledningen (som i den gældende voldgiftsbekendtgørelse og i den norske

voldgiftslov). Vælges den første mulighed, skal ordet ”hvis” i stk. 3, nr. 1, ændres til ”at”; vælges den anden mulighed, skal ordet ”hvis” i stk. 3, nr. 1, udgå.

3.19.3. Processuelle bestemmelser (lovudkastets §§ 42 og 45)

Hvis voldgiftskendelsen er indbragt for en domstol til prøvelse, giver lovudkastets § 42 mulighed for at udsætte fuldbyrdelsen eller for at betinge fuldbyrdelsen af, at der stilles sikkerhed. Lovudkastets § 42 gælder både for danske voldgiftskendelser, der er indbragt for en dansk domstol til prøvelse, og for udenlandske voldgiftskendelser, der er indbragt for en udenlandsk domstol til prøvelse.

Efter lovudkastets § 45 indgives anmodning om fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse efter §§ 39 eller 40 til fogedretten efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af domme. Fuldbyrdelsesfristen regnes ifølge § 45, stk. 1, 2. pkt., fra forkyndelsen af voldgiftskendelsen. Efter stk. 2 skal anmodningen være skriftlig og ledsaget af en udskrift af voldgiftskendelsen samt af voldgiftsaftalen, såfremt denne er skriftlig. Efter stk. 3 kan fogedretten kræve, at anmodningen er vedlagt en bekræftet oversættelse af voldgiftskendelsen og voldgiftsaftalen. Ifølge bemærkningerne til stk. 3 kan oversættelse ikke kræves, hvis voldgiftskendelsen og voldgiftsaftalen er udfærdiget på svensk eller norsk.

Efter lovudkastets § 45, stk. 4, kan indsigelser mod voldgiftskendelsens gyldighed, der fremsættes under fogedsagen, påkendes af fogedretten, der dog også kan henvise rekvirenten til almindelig rettergang. Under fogedsagen og almindelig rettergang finder lovudkastets § 38 om frister for søgsmål anvendelse, og fristen i § 38, stk. 1, på 90 dage regnes fra det tidspunkt, hvor rekviritus modtog voldgiftskendelsen. Henvisningen til § 38 indebærer, at rekviritus heller ikke under en fogedsag kan fremsætte indsigelser mod voldgiftskendelsens gyldighed, når 90-dages fristen er udløbet. Det er efter ordlyden og bemærkningerne noget uklart, hvordan 90-dages fristen skal administreres, hvis fogedretten henviser rekvirenten til almindelig rettergang.

Lovudkastets § 45, stk. 5 og 6, indeholder regler om kære af fogedrettens kendelser. Det

foreslås, at fogedrettens kendelser skal kunne kæres til SØ- og Handelsretten.

Retsplejerådet bemærker i relation til lovudkastets § 42, at formuleringen umiddelbart lægger op til, at det er den domstol, hvor der verserer en retssag om gyldigheden af voldgiftskendelsen, der bestemmer, om fuldbyrdelsen skal udsættes eller fremmes, eventuelt mod sikkerhedsstillelse. Bestemmelsen bør derfor omformuleres, og det kan i øvrigt overvejes at flytte bestemmelsen til § 45 eller eventuelt helt slette den, da retsplejelovens § 502 giver de samme muligheder for udsættelse eller fuldbyrdelse mod sikkerhedsstillelse.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppen finder, at bestemmelsen i § 42 bør bevares i lovudkastet, jf. også den gældende voldgiftslovs § 9, stk. 4. Arbejdsgruppen foreslår, at den fortolkningstvivel, som Retsplejerådet har påpeget, løses ved at ændre ”retten” til ”fogedretten”.

Retsplejerådet bemærker, at den gældende voldgiftslov er fra før reformen i 1976 af fogedkapitlerne i retsplejeloven, og at der næppe er behov for i en ny voldgiftslov at medtage en regel svarende til den gældende voldgiftslovs § 9, stk. 4. Retsplejerådet er i øvrigt enig i, at *hvis* en sådan regel medtages i en ny voldgiftslov, bør ”retten” ændres til ”fogedretten”.

Lovudkastets § 45 angår ifølge overskriften og bestemmelsens stk. 1 både anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser. Baggrunden herfor fremgår ikke af bemærkningerne til bestemmelsen, der henviser til den gældende voldgiftslovs § 9, som alene angår fuldbyrdelse. Da de foreslåede regler i lovudkastets § 45 ikke ses at have nogen relevans for anerkendelse af voldgiftskendelser, anbefaler Retsplejerådet, at bestemmelsen ændres, så den alene angår fuldbyrdelse af voldgiftskendelser. Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet erklæret sig enig heri.

I relation til lovudkastets § 45, stk. 3, bemærkes, at udtalelsen i bemærkningerne om, at svenske og norske voldgiftskendelser og voldgiftsaftaler ikke kan kræves oversat, ikke synes at være i overensstemmelse med ordlyden af den foreslåede bestemmelse. Muligvis

tænkes der på reglen i retsplejelovens § 149, stk. 3, som dog også omfatter islandsk og finsk og forventes udvidet til samisk, færøsk og grønlandsk. Den norske voldgiftslov indeholder en regel om, at der ikke kræves oversættelse af voldgiftskendelser, der er affattet på svensk, dansk eller engelsk.

Med hensyn til lovudkastets § 45, stk. 4, bemærker Retsplejerådet, at arbejdsgruppen har foreslået, at den frist på 90 dage, der foreslås for at anlægge retssag med henblik på at få erklæret en voldgiftskendelse ugyldig, samtidig skal være en frist for at fremsætte indsigelser mod fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse.

Arbejdsgruppens forslag er umiddelbart logisk nok - hvis voldgiftskendelsen ikke kan erklæres ugyldig, når de 90 dage er gået, hvorfor skulle den så kunne nægtes fuldbyrdet?

En sådan sidestilling af frister for sagsanlæg med påstand om ugyldighed og frister for indsigelse mod fuldbyrdelse har imidlertid så mange u hensigtsmæssige - og til dels uacceptable - konsekvenser, at Retsplejerådet ikke kan anbefale en sådan ordning, der i øvrigt Retsplejerådet bekendt ikke findes i noget andet land.

For det første er retssager om gyldigheden af en voldgiftskendelse væsensforskellige fra tvister om fuldbyrdelse (eller anerkendelse) af en voldgiftskendelse. Afgørelsen i en retssag om gyldigheden af en voldgiftskendelse har global virkning. Hvis en dansk voldgiftskendelse erklæres ugyldig efter de foreslåede regler i lovudkastets §§ 37 og 38, ophører voldgiftskendelsens retsvirkninger uden videre overalt i verden. (Strengt taget afhænger dette naturligvis af lovgivningen i hvert af verdens lande, men for et meget stort antal lande vil dette faktisk være konsekvensen).

I modsætning hertil vil en afgørelse om, at en (dansk eller udenlandsk) voldgiftskendelse ikke kan fuldbyrdes (eller ikke kan anerkendes) i Danmark, ikke have nogen retsvirkninger uden for Danmark. Afhængig af afgørelsens nærmere indhold vil den selvfølgelig de facto kunne have en større eller mindre overbevisende kraft i andre lande, hvor der måtte opstå tvist om fuldbyrdelse (eller anerkendelse) af den samme voldgiftskendelse, men retligt er der tale om separate afgørelser i hvert enkelt land af, om

voldgiftskendelsen kan fuldbyrdes (og anerkendes) i det pågældende land.

For det andet ville en sådan frist for indsigelser mod fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse føre til, at danske domstole ville skulle fuldbyrde selv voldgiftskendelser, som strider mod grundlæggende danske retsprincipper (ordre public), eller som har afgjort en tvist, der efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift.

Retsplejerådet tilføjer i den forbindelse, at en eventuel modifikation af arbejdsgruppens forslag, således at fristen for at gøre indsigelse mod fuldbyrdelse kun skulle gælde for de dispositive indsigelsesgrunde, jf. lovudkastets § 37, stk. 3, og § 41, stk. 3, efter rådets opfattelse heller ikke ville være hensigtsmæssig.

Også en sådan ordning ville være enestående i international sammenhæng. En sådan særlig indsigelsesfrist for de dispositive indsigelsesgrunde ville endvidere navnlig have betydning for personer, der helt har undladt at deltage i voldgiftssagen. Personer, der har deltaget i voldgiftssagen uden indsigelse, vil typisk allerede på et tidligere tidspunkt have mistet de indsigelser, som de kunne og burde have gjort gældende under voldgiftssagen, jf. bl.a. lovudkastets § 14. Og i forhold til personer, der helt har undladt at deltage i en voldgiftssag, der gennemføres på grundlag af en klart ugyldig voldgiftsaftale, f.eks. en forudgående voldgiftsaftale i forbrugerforhold, jf. lovudkastets § 6, stk. 2, eller en forfalsket voldgiftsaftale, forekommer det ikke rimeligt at forlange, at de for at undgå, at den ugyldige voldgiftskendelse tvangsfuldbyrdes mod dem, selv skal tage skridt til at anlægge retssag om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen. Det bør være tilstrækkeligt at afvente, at sagen indbringes for fogedretten, og dér fremkomme med indsigelsen. Retsplejerådet understreger i den forbindelse, at lovudkastet er udformet på en sådan måde, at der reelt gælder en egentlig formodning for, at voldgiftskendelsen kan fuldbyrdes (og anerkendes). Bevistvivl om indsigelsens berettigelse kommer således den, der gør indsigelse, til skade.

For det tredje rejser lovudkastets konkrete udformning en række tvivlsspørgsmål navnlig om forholdet mellem den foreslåede indsigelsesfrist og fogedrettens mulighed for at henvise rekvirenten til almindelig rettergang. Tvivlen ville formentlig i de fleste tilfælde

kunne afklares ved tekniske løsninger, f.eks. i form af særlige frister eller ekstrafrister, når fogedretten henviser til almindelig rettergang, men det ville ikke afbøde de grundlæggende indvendinger mod arbejdsgruppens forslag som beskrevet ovenfor.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppens forslag om, at fristen for ugyldighedssøgsmål også skal gælde i forbindelse med fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, har til formål at forhindre omgåelse af fristen for anlæg af ugyldighedssøgsmål. Hermed tvinges en part til at anlægge ugyldighedssøgsmål inden fristens udløb, således at ugyldighedsspørgsmålet afklares inden en eventuel tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

Selv om den foreslåede løsning ikke findes i andre lande, er det arbejdsgruppens opfattelse, at løsningen er hensigtsmæssig. Formålet er at undgå, at rekvisitus gemmer sine indsigelser til tvangsfuldbyrdesstadiet. Dette princip anvendes i betydelig udstrækning inden for EF-domskonventionens område og ligger også bag retsplejelovens fristregler om appel af domme samt fogedrettens begrænsede prøvelsesadgang i sager om fuldbyrdelse af domme.

Henset til Retsplejerådets betænkeligheder ved den foreslåede løsning samt til formålet med lovudkastet har arbejdsgruppen imidlertid ikke indvendinger mod, at fristreglen i lovudkastets § 45, stk. 4, udgår.

Retsplejerådet anbefaler på denne baggrund, at fristreglen i lovudkastets § 45, stk. 4, udgår. Retsplejerådet bemærker herved, at betænkelighederne ved en sådan fristregel efter rådets opfattelse ikke vil kunne afbødes ved en anden udformning af reglen.

Med hensyn til lovudkastets § 45, stk. 5 og 6, finder Retsplejerådet ikke grundlag for at fravige retsplejelovens almindelige regler om appel af fogedrettens afgørelser. Der er efter Retsplejerådets opfattelse intet grundlag for at tillægge Sø- og Handelsretten kompetence i appelsager. Dette gælder såvel under den nuværende instansordning som under den instansordning, som Retsplejerådet har foreslået i betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I. Det bemærkes for fuldstændighedens skyld, at dette

også gælder, selv om man - i modsætning til Retsplejerådets anbefaling, jf. pkt. 3.18 ovenfor - måtte vælge at henlægge retssager om danske voldgiftskendelsers ugyldighed til SØ- og Handelsretten. Selv om det er de samme indsigelser, der kan fremsættes, er der så stor forskel på en fogedretlig behandling af indsigelserne og en almindelig rettergang herom, at en eventuel kompetence for SØ- og Handelsretten til at behandle retssager om danske voldgiftskendelsers gyldighed ikke ville kunne begrunde en kompetence for SØ- og Handelsretten med hensyn til den fogedretlige behandling af (danske og udenlandske) voldgiftskendelser, være sig i første instans eller - som foreslået - ved appel.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at lovudkastets regler om appel af fogedrettens afgørelser er uden betydning for indførelse af en moderne dansk voldgiftslov. Arbejdsgruppen kan derfor uden betænkelighed støtte Retsplejerådets forslag om ikke at fravige de gældende regler om appel af fogedrettens afgørelser.

3.20. Domstolenes bistand (lovudkastets § 43)

Med lovudkastets § 43 foreslås det at tillægge SØ- og Handelsretten enekompetence til at træffe afgørelse efter lovudkastets:

- § 9, stk. 3, om udpegning af manglende voldgiftsdommer(e)
- § 11, stk. 2, om indsigelse mod en voldgiftsdommers habilitet
- § 12, stk. 1, om ophør i øvrigt af hvervet som voldgiftsdommer
- § 14, stk. 3, om prøvelse af voldgiftsrettens kompetence, når voldgiftsretten under sagen har taget stilling hertil
- § 25, stk. 3, jf. § 11, stk. 2, om indsigelser mod en sagkyndigs habilitet
- § 35, stk. 6, om prøvelse af voldgiftsrettens honorar.

Ifølge bemærkningerne er baggrunden for at tillægge SØ- og Handelsretten enekompetence i disse tilfælde, at der kræves en særlig sagkundskab, som bør søges etableret ved én bestemt domstol, og at SØ- og Handelsretten har de rette forudsætninger herfor.

Lovudkastets § 43, stk. 2-6, indeholder processuelle regler om SØ- og Handelsrettens

behandling af sagerne.

Retsplejerådet finder ikke grundlag for at fravige retsplejelovens almindelige regler om saglig og stedlig kompetence i sager om domstolenes bistand til gennemførelse af en voldgiftssag. Som anført i bemærkningerne til det lovudkast, der dannede grundlag for den gældende voldgiftslov, bør de almindelige procesregler i det omfang, det er praktisk muligt, efter Retsplejerådets opfattelse fastholdes også på områder, der i visse henseender er undergivet en særlig lovgivning (jf. FT 1971-72, till. A, sp. 905).

Retsplejerådet foreslår derfor at videreføre reglen i den gældende voldgiftslovs § 8, stk. 1, om, at afgørelser om disse spørgsmål træffes af den ret, ved hvilken sagen skulle være anlagt, hvis voldgift ikke var aftalt, eller i mangel heraf af Sø- og Handelsretten. Det bemærkes, at ved en eventuel gennemførelse af Retsplejerådets forslag til ny instansordning, jf. betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I, bør residualkompetencen for Sø- og Handelsretten overføres til Københavns Byret, jf. herved betænkningen side 427 og 540.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at lovudkastets regler om særlig kompetence for Sø- og Handelsretten i sager om domstolenes bistand til gennemførelse af voldgiftssager er uden betydning for indførelsen af en moderne dansk voldgiftslov. Arbejdsgruppen kan derfor uden videre støtte Retsplejerådets forslag om ikke at fravige de gældende regler i retsplejeloven om domstolenes stedlige og saglige kompetence i sager om bistand til gennemførelse af en voldgiftssag samt forslaget om at bevare den gældende regel i voldgiftslovens § 8, stk. 1, om såkaldt residualkompetence.

3.21. Præjudiciel forelæggelse for EF-domstolen

Det er antaget i den retsvidenskabelige litteratur, at voldgiftslovens § 3 giver domstolene mulighed for at yde bistand til gennemførelse af en voldgiftssag gennem forelæggelse af relevante præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen (jf. Juul og Thommesen, *Voldgiftsret*, 2003, s. 57f). Dette spørgsmål er uomtalt i Advokatrådets redegørelse, og lovudkastet indeholder ikke som den gældende voldgiftslov en generel bestemmelse om

domstolenes bistand til gennemførelse af en voldgiftssag.

Retsplejerådet bemærker, at det kan overvejes at indsætte en udtrykkelig regel om domstolenes forelæggelse af relevante præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen efter anmodning fra en dansk voldgiftsret. Den norske voldgiftslov indeholder en sådan regel for så vidt angår forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EFTA-domstolen om fortolkningen af EØS-aftalen mv.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppen har valgt ikke at foreslå regler om forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen, da domstolenes mulighed for at stille præjudicielle spørgsmål til EF-domstolen reguleres direkte af EF-traktatens art. 234. Arbejdsgruppen har derfor vurderet, at der ikke er behov for en regel herom i lovudkastet. Arbejdsgruppen også lagt vægt på, at en sådan regel hverken findes i den svenske, tyske eller engelske voldgiftslov.

Retsplejerådet bemærker hertil, at der ikke foreligger afgørelser fra EF-domstolen om, hvorvidt EF-traktatens art. 234 skal fortolkes således, at medlemsstaternes domstole uafhængig af de enkelte medlemsstaters voldgiftslove efter anmodning fra en voldgiftsret i relevant omfang bistår voldgiftsretten gennem forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen. På det foreliggende grundlag forekommer det derfor sikrest, hvis man ønsker, at sådan bistand skal kunne ydes, at medtage en udtrykkelig regel herom i voldgiftsloven.

3.22. Tavshedspligt

Det er omdiskuteret, i hvilket omfang der påhviler parterne tavshedspligt i forbindelse med voldgift, hvis parterne ikke har aftalt noget herom, jf. nærmere Juul og Thommesen, *Voldgiftsret*, 2003, s. 208-210.

Retsplejerådet bemærker, at det kan overvejes at indsætte udtrykkelige (deklaratoriske) regler om tavshedspligt i forbindelse med voldgift. Den norske voldgiftslov klargør retstilstanden ved en regel om, at der ikke er tavshedspligt, medmindre parterne har aftalt

det.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at der efter arbejdsgruppens opfattelse i praksis ikke er behov for lovbestemte regler om tavshedspligt i forbindelse med voldgift. Arbejdsgruppen har lagt vægt på, at hverken UNCITRAL-modelloven eller den svenske, tyske eller engelske voldgiftslov indeholder regler om tavshedspligt. Arbejdsgruppen finder endvidere, at lovregler om tavshedspligt ikke er i overensstemmelse med dansk voldgiftstradition. Arbejdsgruppen kan derfor ikke støtte eventuelle forslag til regler om tavshedspligt.

Retsplejerådet er opmærksom på, at en dækkende regulering af tavshedspligt i forbindelse med voldgift vil kræve dybtgående og tidkrævende overvejelser, og rådet har ikke bemærkninger til, at man ud fra et eventuelt ønske om en hurtig gennemførelse af en ny voldgiftslov undlader at lovregulere spørgsmål om tavshedspligt i forbindelse med voldgift.

3.23. Fristregler

Lovudkastet indeholder en række fristregler, hvis længde og begyndelsestidspunkt varierer. Det drejer sig om følgende bestemmelser:

Bestemmelse i lovudkastet	Emne	Frist	Fristens begyndelsestidspunkt
§ 9, stk. 2, 2. pkt.	parternes udpegning af voldgiftsdommere	30 dage	voldgiftssagens indledning
§ 9, stk. 2, 3. pkt.	de partsudpegede voldgiftsdommers udpegning af voldgiftsrettens formand	30 dage	udpegningen af partsudpegede voldgiftsdommere
§ 11, stk. 1	indsigelse mod en voldgiftsdommers habilitet	15 dage	parten bekendt med udpegning af voldgiftsdommeren eller de omstændigheder, som indsigelsen bygger på

§ 11, stk. 2	indbringelse for domstolene af afgørelse om voldgiftsdommers habilitet	30 dage	parten bekendt med afgørelsen
§ 14, stk. 3	indbringelse for domstolene af afgørelse om voldgiftsrettens kompetence	30 dage	afgørelsens fremkomst til parten
§ 34, stk. 1	anmodning om rettelse eller fortolkning af voldgiftskendelse eller om tillægskendelse	30 dage	voldgiftskendelsens afsigelse
§ 34, stk. 2	afgørelse om rettelse eller fortolkning af voldgiftskendelse eller om afsigelse af tillægskendelse	60 dage	voldgiftsrettens modtagelse af anmodningen
§ 34, stk. 3	rettelse af voldgiftskendelsen på voldgiftsrettens eget initiation	30 dage	voldgiftskendelsens afsigelse
§ 35, stk. 1	forfaldstidspunkt for voldgiftsrettens honorar og omkostninger	30 dage	voldgiftssagens afslutning
§ 35, stk. 6	indbringelse for domstolene af afgørelser om voldgiftsrettens honorar	30 dage	afgørelsens fremkomst til parten
§ 38, stk. 1	retssag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse	90 dage	sagsøgerens modtagelse af voldgiftskendelsen

Retsplejerådet er opmærksom på, at fristernes længde og begyndelsestidspunkt i vidt omfang er inspireret af UNCITRAL-modelloven. Lovudkastets § 34 fraviger dog på en række punkter modelloven, herunder med hensyn til flere af fristerne, lovudkastets § 35 har ikke noget modstykke i modelloven, og til 90-dages fristen i lovudkastets § 38 svarer en 3-måneders frist i modelloven.

Retsplejerådet finder imidlertid, at der ikke desto mindre bør overvejes en mere ensartet formulering af fristreglerne.

Retsplejerådet går ud fra, at der ikke er tilsigtet nogen realitetsforskel mellem udtrykkene fremkomst og modtagelse, og det vil så være hensigtsmæssigt at anvende det samme sproglige udtryk i lovteksten i de forskellige bestemmelser.

Det bør endvidere overvejes, om udformningen af fristerne i § 34, der som nævnt er udtryk for en fravigelse af UNCITRAL-modelloven, er hensigtsmæssig. Det gælder navnlig begyndelsestidspunktet for fristen efter stk. 1, hvor den tilsvarende regel i modelloven henviser til partens modtagelse af voldgiftskendelsen (og ikke voldgiftskendelsens afsigelse) samt voldgiftsrettens adgang efter stk. 4 til at forlænge *alle* fristerne i § 34, hvor den tilsvarende regel i modelloven alene giver adgang til at forlænge fristerne for voldgiftsrettens behandling af anmodningen (og ikke fristerne for, at parterne kan fremsætte anmodninger over for voldgiftsretten, og heller ikke fristen for, at voldgiftsretten kan rette voldgiftskendelsen på eget initiativ).

Det bør desuden overvejes, om det vil være mere hensigtsmæssigt at anvende frister, som er bedre i overensstemmelse med dansk lovgivningstradition, og som desuden kalendermæssigt er nemmere at anvende i praksis, dvs. frister, der lyder på hele uger eller måneder (2 uger i stedet for 15 dage, 1 måned i stedet for 30 dage, 2 måneder i stedet for 60 dage og 3 måneder i stedet for 90 dage). UNCITRAL-modelloven indeholder ikke de nødvendige helt detaljerede regler om fristernes beregning (om begyndelsesdagen medregnes, og om fristen udskydes, hvis den udløber i en weekend eller på en helligdag eller anden officiel feriedag), og disse spørgsmål kan derfor under alle omstændigheder blive reguleret forskelligt i forskellige lande, hvis voldgiftslov bygger på modelloven. I øvrigt opererer UNCITRAL-loven som nævnt ikke med en 90-dages frist, men derimod med en 3-måneders frist, og den norske voldgiftslov opererer med frister på 1, 2 og 3 måneder og de tyske regler med frister på 2 uger, 1 måned og 3 måneder.

Med hensyn til de detaljerede beregningsprincipper bemærkes, at de bør følge almindelig dansk tradition, dvs. begyndelsesdagen medregnes ikke, således at en ugefrist udløber på samme ugedag som begyndelsesdagen (fristafbrydelse på ugedagen er rettidig) og en månedsfrist udløber på samme dato som begyndelsesdatoen (fristafbrydelse på denne dato er rettidig), idet dog en månedsfrist udløber på månedens sidste dag, hvis den

pågældende dato ikke findes i den pågældende måned (eksempel: en måned regnet fra den 31. januar er den 28./29. februar). Retsplejerådet har ingen bemærkninger til, om fristudløb i en weekend eller på en helligdag eller anden officiel feriedag bør (1) udskyde fristen, eller om fristen tværtimod (2) afkortes til nærmest foregående arbejdsdag, eller om (3) fristen afkortes, når der er tale om indbringelse for domstolene, hvorimod andre frister ikke berøres. Retsplejerådet finder imidlertid, at spørgsmålet bør afklares, i hvert fald i relation til frister for indbringelse for domstolene. Dette vil eventuelt kunne ske i bemærkningerne til et lovforslag.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet anført, at arbejdsgruppen ved udarbejdelsen af fristreglerne generelt har lagt afgørende vægt på at følge UNCITRAL-modellovens frister af hensyn til international retsenhed. Arbejdsgruppen har dog i lovudkastets § 38, stk. 1, valgt en frist 90 dage i stedet for UNCITRAL-modellovens frist på tre måneder, da 90 dage efter arbejdsgruppens opfattelse er klarere end tre måneder henset til, at måneder kan indeholde 28, 29, 30 og 31 dage.

Retsplejerådet bemærker hertil, at en frist på 3 måneder efter rådets opfattelse er nemmere at anvende i praksis end en frist på 90 dage, da fristens udløb kan beregnes meget nemmere, når fristen regnes i hele måneder (hvilket netop skyldes, at måneder - som påpeget af Advokatrådets arbejdsgruppe - har forskellig længde). Efter Retsplejerådets opfattelse bør der derfor i det mindste anvendes en frist på 3 måneder i overensstemmelse med UNCTRAL-modelloven.

Efter Retsplejerådets opfattelse mistes der heller ikke meget i international retsenhed ved at operere med frister på 14 dage og 1 måned i stedet for 15 dage og 30 dage. Dels anvender andre modellovlande lignende frister (Tyskland og til dels Norge), dels tager UNCITRAL-modelloven som nævnt ovenfor ikke stilling til, om fristens begyndelsesdag skal medregnes, og f.eks. er en 14-dages frist, hvor begyndelsesdagen ikke medregnes, identisk med en 15-dages frist, hvor begyndelsesdagen medregnes.

Advokatrådets arbejdsgruppe har over for Retsplejerådet tilsluttet sig, at lovudkastets §

34, stk. 1, ændres, således at fristen for at anmode om rettelse eller fortolkning af en voldgiftskendelse eller om afsigelse af tillægskendelse regnes fra modtagelsen af voldgiftskendelsen. Arbejdsgruppen har heller ikke indvendinger mod, at lovudkastets § 34, stk. 4, i overensstemmelse med UNCITRAL-modelloven begrænses til forlængelse af fristen/fristerne (jf. nedenfor) for voldgiftsrettens imødekommelse af en anmodning om rettelse, fortolkning eller tillægskendelse.

Advokatrådets arbejdsgruppe har i relation til lovudkastets § 34, stk. 2, anført, at den fælles frist på 60 dage for voldgiftsrettens afgørelse om en anmodning om rettelse, fortolkning eller tillægskendelse (hvor UNCITRAL-modelloven opererer med en frist på 30 dage for rettelse og fortolkning og en frist på 60 dage for afsigelse af tillægskendelse) er begrundet i, at en frist på 30 dage for fortolkning er vel kort, og at det i det hele taget forekommer mere konsekvent med én fælles frist.

3.24. Ikrafttræden mv. (lovudkastets § 46)

Retsplejerådet bemærker, at lovudkastets § 46 af lovtekniske grunde bør formuleres anderledes. I stk. 2 bør benyttes udtrykket ”lovens ikrafttræden” i stedet for ”den i stk. 1 anførte dato”. I stk. 3 er henvisningen til Lovtidende fejlagtig. Stk. 4 bør helt udgå, eftersom 1973-bekendtgørelsen bortfalder automatisk i kraft af ophævelsen af hjemmelsloven (jf. stk. 3), og 1925- og (rettelig) 1929-bekendtgørelserne er bekendtgørelser af traktater og kan ophæves uden særlig lovhjemmel. Såfremt Folketingets samtykke er nødvendigt, for at regeringen kan opsige de pågældende traktater, jf. grundlovens § 19, vil det skulle beskrives i lovforslagets bemærkninger, således at samtykket gives ved en vedtagelse af lovforslaget.

Retsplejerådet bemærker endvidere, at det bør overvejes, om der er behov for overgangsregler i relation til lovens anvendelse på voldgiftsaftaler, der er indgået før lovens ikrafttræden (jf. bl.a. det nye forbud mod forudgående voldgiftsaftaler i forbrugerforhold), voldgiftssager, der er indledt før lovens ikrafttræden, og voldgiftskendelser, der er afsagt før lovens ikrafttræden.

4. Lovudkast med bemærkninger

Retsplejerådet har udarbejdet lovudkast med bemærkninger vedrørende lovens anvendelsesområde, forholdet til domstolene, sagsanlæg for domstolene, domstolens foreløbige retsmidler og processuelle bestemmelser om domstolenes bistand til gennemførelse af en voldgiftssag, om retssager om gyldigheden af en voldgiftskendelse og om fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, jf. også rådets bemærkninger under pkt. 3.1, 3.2, 3.6, 3.7, 3.18, 3.19 og 3.20 ovenfor.

Retsplejerådet forudsætter, at der i forbindelse med gennemførelse af lovgivning på grundlag af forslaget også tages stilling til rådets øvrige bemærkninger, jf. navnlig pkt. 3.3, 3.5, 3.9, 3.10, 3.11, 3.13, 3.14, 3.15, 3.16, 3.17, 3.18 (fsva. § 37), 3.19 (fsva. §§ 39-42), 3.21, 3.22, 3.23 og 3.24 ovenfor.

4.1. Lovudkast

§ 1. Loven gælder for voldgift, herunder international voldgift, der har sæde her i landet.

Stk. 2. Voldgiften har sæde her i landet, såfremt:

- 1) parterne har aftalt det,
- 2) en tredjemand, herunder en voldgiftsinstitution, i overensstemmelse med parternes aftale har bestemt det, eller
- 3) voldgiftsretten har bestemt det.

Stk. 3. Reglerne i §§ 2 og 26 finder også anvendelse på voldgift, der har sæde i udlandet, eller hvor sædet endnu ikke er fastlagt.

Stk. 4. Reglerne i §§ 9-12 finder også anvendelse på voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt, såfremt mindst en af parterne har hjemting her i landet.

Stk. 5. Reglerne i §§ 40 og 41 og § 42, jf. §§ 40 og 41, finder anvendelse på anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser.

Stk. 6. Loven finder ikke anvendelse med hensyn til tvister, der i henhold til en kollektiv overenskomst eller arbejdsretslovens § 22 behandles efter ”norm for regler for behandling af faglig strid”, der er vedtaget af fællesudvalget af 17. august 1908, eller

tilsvarende regler i en kollektiv overenskomst.

§ 2. Domstolene har ingen kompetence i tvister, som skal afgøres ved voldgift, ud over, hvad der følger af denne lov.

Stk. 2. Retssag om tvister, der efter aftale mellem parterne skal afgøres ved voldgift, afvises efter påstand fra domstolene, medmindre voldgiftsaftalen er ugyldig eller voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres.

Stk. 3. Under en retssag, der er anlagt efter, at tvisten er indbragt for en voldgiftsret, kan domstolene ikke tage stilling til, om tvisten i sin helhed eller for en del hører under voldgiftsrettens kompetence, før voldgiftsretten har truffet afgørelse herom.

Stk. 4. Voldgiftsretten kan indlede eller fortsætte med voldgiftssagen og afgøre denne, selv om tvisten også verserer for domstolene.

Stk. 5. Domstolene kan efter anmodning fra en part iværksætte foreløbige retsmidler, selv om tvisten efter parternes aftale skal afgøres ved voldgift eller verserer for en voldgiftsret.

§ 43. Afgørelser efter § 9, stk. 3, § 11, stk. 2, § 12, stk. 1, § 14, stk. 3, § 25, stk. 3, jf. § 11, stk. 2, og § 35, stk. 6, træffes af den ret, ved hvilken sagen skulle være anlagt, såfremt voldgift ikke var aftalt, eller, hvis ingen dansk domstol herefter er kompetent, af Sø- og Handelsretten i København.

Stk. 2. Anmodninger efter de i stk. 1 nævnte bestemmelser skal fremsættes skriftligt over for retten. Parten skal samtidig fremsende en kopi af anmodningen til modparten og voldgiftsretten eller, hvis voldgiftsretten endnu ikke er trådt sammen eller er ophævet, de udpegede voldgiftsdommere. I de i § 11, stk. 2, nævnte tilfælde sendes tillige en kopi af anmodningen til den tredjemand eller institution, som måtte have udpeget vedkommende voldgiftsdommer.

Stk. 3. Retten fastsætter en frist, inden hvilken modparten og i givet fald andre vedkommende kan fremkomme med et skriftligt svar. Retten kan bestemme, at yderligere processkrifter skal udveksles. Retten kan anordne mundtlig forhandling.

Stk. 4. Retten træffer afgørelse ved kendelse, der kan kæres efter reglerne i retsplejelovens kapitel 37. Afgørelser efter § 9, stk. 3, kan dog ikke kæres.

§ 44. Sager om gyldigheden af en dansk voldgiftskendelse, jf. § 37, kan altid anlægges her i landet.

Stk. 2. Hvor der ikke efter dansk lovgivning i øvrigt er værneting for en sag om gyldigheden af en dansk voldgiftskendelse, anlægges sagen ved sagsøgerens hjemting eller, såfremt sagsøgeren ikke har hjemting her i landet, i København.

§ 45. Anmodning om fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse, jf. §§ 39 og 40, indgives til fogedretten. Anmodningen skal være ledsaget af en udskrift af voldgiftskendelsen samt af voldgiftsaftalen, såfremt denne er skriftlig.

4.2. Bemærkninger til lovudkastet

Til § 1

Bestemmelsen angår lovens anvendelsesområde og modsvarer § 1 i lovudkastet i Advokatrådets redegørelse.

Stk. 1 fastslår, at loven gælder for voldgift, herunder international voldgift, der har sæde her i landet. Loven gælder således uden forskel for national voldgift (dvs. voldgift uden tilknytning til udlandet) og international voldgift (dvs. voldgift med tilknytning til udlandet).

Stk. 2 definerer, hvornår en voldgift har sæde her i landet, således at loven finder anvendelse. Voldgiften har sæde her i landet, hvis parterne har aftalt det, jf. *nr. 1*. Har parterne ikke aftalt, hvor voldgiften skal have sæde, men aftalt at overlade det til en tredjemand, eksempelvis en voldgiftsinstitution, at træffe bestemmelse herom, har voldgiften sæde her i landet, hvis den pågældende tredjemand har bestemt det, jf. *nr. 2*. Parternes aftale om at overlade til tredjemand at fastlægge voldgiftsrettens sæde kan også bestå i en henvisning til en voldgiftsinstitutions regler, der indeholder bestemmelser herom. Har parterne hverken aftalt voldgiftsrettens sæde eller aftalt, at en tredjemand skal fastlægge voldgiftsrettens sæde, har voldgiften sæde her i landet, hvis voldgiftsretten har bestemt det, jf. *nr. 3*.

Stk. 3 fastslår, at lovens bestemmelser om forholdet til domstolene finder anvendelse

på al voldgift, dvs. ud over voldgift, der har sæde i Danmark, også voldgift, der har sæde i udlandet, og voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt. Det drejer sig lovens §§ 2 og § 26. Lovens § 2 (svarende til §§ 2, 7 og 8 i lovudkastet i Advokatrådets redegørelse) angår domstolenes kompetence i tvister, som skal afgøres ved voldgift, forholdet mellem retssager ved domstolene og voldgift og domstolenes foreløbige retsmidler. Lovens § 26 angår bevisoptagelse ved domstolene i tvister, som skal afgøres ved voldgift.

Stk. 4 fastslår, at lovens bestemmelser om etablering af voldgiftsretten mv. også finder anvendelse på voldgift, hvor sædet endnu ikke er fastlagt, såfremt mindst en af parterne har hjemting i Danmark. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at voldgiftsretten kan etableres mv., selv om sædet endnu ikke er fastlagt. Der vil typisk være tale om tilfælde, hvor sædet skal fastlægges af voldgiftsretten, hvilket i sagens natur først kan ske, *når* voldgiftsretten er etableret. Bestemmelsen finder kun anvendelse, så længe sædet ikke er fastlagt. Når sædet er fastlagt, finder loven i sin helhed anvendelse, hvis sædet er i Danmark, jf. stk. 1. Er sædet i udlandet, må parterne henvende sig til domstolene i det land, hvor voldgiften har sæde, hvis de har behov for bistand til etablering af voldgiftsretten mv.

Stk. 5 fastslår, at lovens §§ 40 og 41 og § 42, jf. §§ 40 og 41, finder anvendelse på anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser, dvs. voldgiftskendelser, hvor voldgiften *ikke* har sæde her i landet, jf. stk. 1 og 2.

Stk. 6 fastslår, at loven ikke finder anvendelse på faglig voldgift. Denne undtagelse er i overensstemmelse med den gældende voldgiftslov, jf. § 11, stk. 1, heri.

Til § 2

Bestemmelsen angår forholdet til domstolene og modsvarer §§ 2, 7 og 8 i lovudkastet i Advokatrådets redegørelse.

Stk. 1 fastslår, at domstolene i tvister, som skal afgøres ved voldgift, kun har kompetence i det omfang, det følger af voldgiftslovens udtrykkelige bestemmelser. Reglen er teknisk set stort set overflødig, men er medtaget, fordi den har en vigtig signalværdi, navnlig internationalt.

Stk. 2 fastslår, at retssag om tvister, der efter aftale mellem parterne skal afgøres ved

voldgift, efter påstand skal afvises fra domstolene, medmindre voldgiftsaftalen er ugyldig eller voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres. Afvisning sker således kun efter påstand.

Nedlægges påstand om afvisning, må domstolene tage stilling til, om der foreligger en gyldig voldgiftsaftale, der omfatter den pågældende tvist. Hvis der allerede er indledt voldgiftssag, kan domstolene dog ikke tage stilling til disse spørgsmål, før voldgiftsretten selv har truffet afgørelse herom, jf. nedenfor om stk. 3. Domstolene skal i denne situation udsætte retssagen, indtil voldgiftsrettens afgørelse om kompetencespørgsmålet foreligger. Det bemærkes, at domstolene i den forbindelse naturligvis kan og skal tage stilling til, om det er den samme tvist, der er indbragt for voldgiftsretten og domstolene.

Selv om der foreligger en gyldig voldgiftsaftale, der omfatter den pågældende tvist, skal retssagen dog ikke afvises fra domstolene, hvis voldgiftssagen af andre grunde ikke kan gennemføres.

Stk. 3 angår tilfælde, hvor en tvist er indbragt for en voldgiftsret, og der derefter anlægges retssag om samme tvist. I sådanne tilfælde kan domstolene ikke tage stilling til, om tvisten i sin helhed eller for en del hører under voldgiftsrettens kompetence, før voldgiftsretten har truffet afgørelse herom. Domstolene vil derfor, hvis retssagen påstås afvist under henvisning til, at tvisten skal behandles ved voldgift, skulle udsætte retssagen, indtil voldgiftsretten har taget stilling til kompetencespørgsmålet. Det bemærkes, at *når* voldgiftsretten har taget stilling til kompetencespørgsmålet - enten i en delafgørelse eller i den endelige afgørelse - er domstolene *ikke* bundet af voldgiftsrettens afgørelse, men tager selvstændigt stilling til, om der foreligger en gyldig voldgiftsaftale, der omfatter den pågældende tvist.

Stk. 4 fastslår, at voldgiftsretten kan indlede eller fortsætte med voldgiftssagen og afgøre denne, selv om tvisten også verserer for domstolene.

Stk. 5 fastslår, at det forhold, at en tvist skal afgøres ved voldgift, ikke afskærer en part fra at anmode om, at domstolene iværksætter foreløbige retsmidler efter retsplejelovens regler herom. Dette gælder, hvad enten voldgiftssagen er indledt eller ej. Uanset at en tvist skal afgøres ved voldgift, kan en part således få foretaget arrest eller nedlagt forbud efter retsplejelovens regler herom, når betingelserne efter retsplejeloven for at få foretaget disse retsskridt er opfyldt.

Til § 43

Bestemmelsen angår domstolenes bistand til gennemførelsen af en voldgiftssag og modsvarer § 43 i lovudkastet i Advokatrådets redegørelse og til § 8 i den gældende voldgiftslov.

Til § 44

Bestemmelsen angår retssager om gyldigheden af danske voldgiftskendelser og modsvarer i princippet § 44 i lovudkastet i Advokatrådets redegørelse, men adskiller sig i væsentlig grad herfra.

Bestemmelsen indeholder alene nogle supplerende værnetingsregler, idet retssager om gyldigheden af danske voldgiftskendelser efter Retsplejerådets opfattelse i det hele bør behandles efter retsplejelovens almindelige regler, hvorfor særlige regler i voldgiftsloven er overflødige.

Stk. 1 fastslår, at sager om gyldigheden af en dansk voldgiftskendelse altid kan anlægges her i landet. *Stk. 2* indeholder regler om den stedlige kompetence i de tilfælde, hvor der ikke efter lovgivningen i øvrigt er værneting for sagen her i landet.

Til § 45

Bestemmelsen angår anmodninger om fuldbyrdelse af danske og udenlandske voldgiftskendelser og modsvarer § 45 i lovudkastet i Advokatrådets redegørelse og til § 9 i den gældende voldgiftslov, men er væsentligt forenklet i forhold hertil.

Bestemmelsen fastslår, at anmodning om fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse indgives til fogedretten og skal være ledsaget af en udskrift af voldgiftskendelsen samt af voldgiftsaftalen, såfremt denne er skriftlig. For anmodningen gælder i øvrigt retsplejelovens regler om anmodninger om tvangsfuldbyrdelse af domme, jf. lovudkastets § 39, stk. 1, 1. pkt., og § 40, stk. 2.